

.....
827.270 OSZK
.....

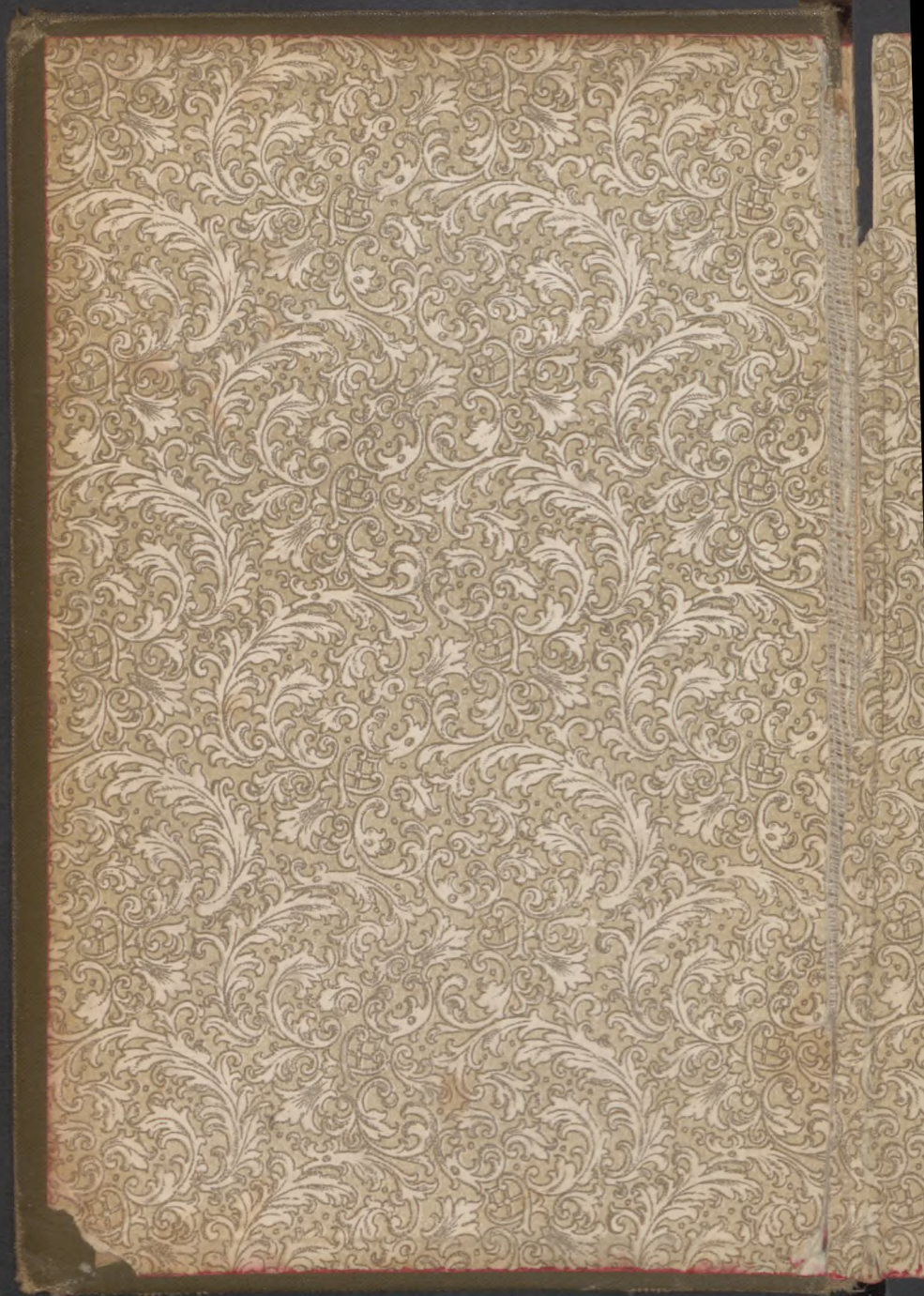

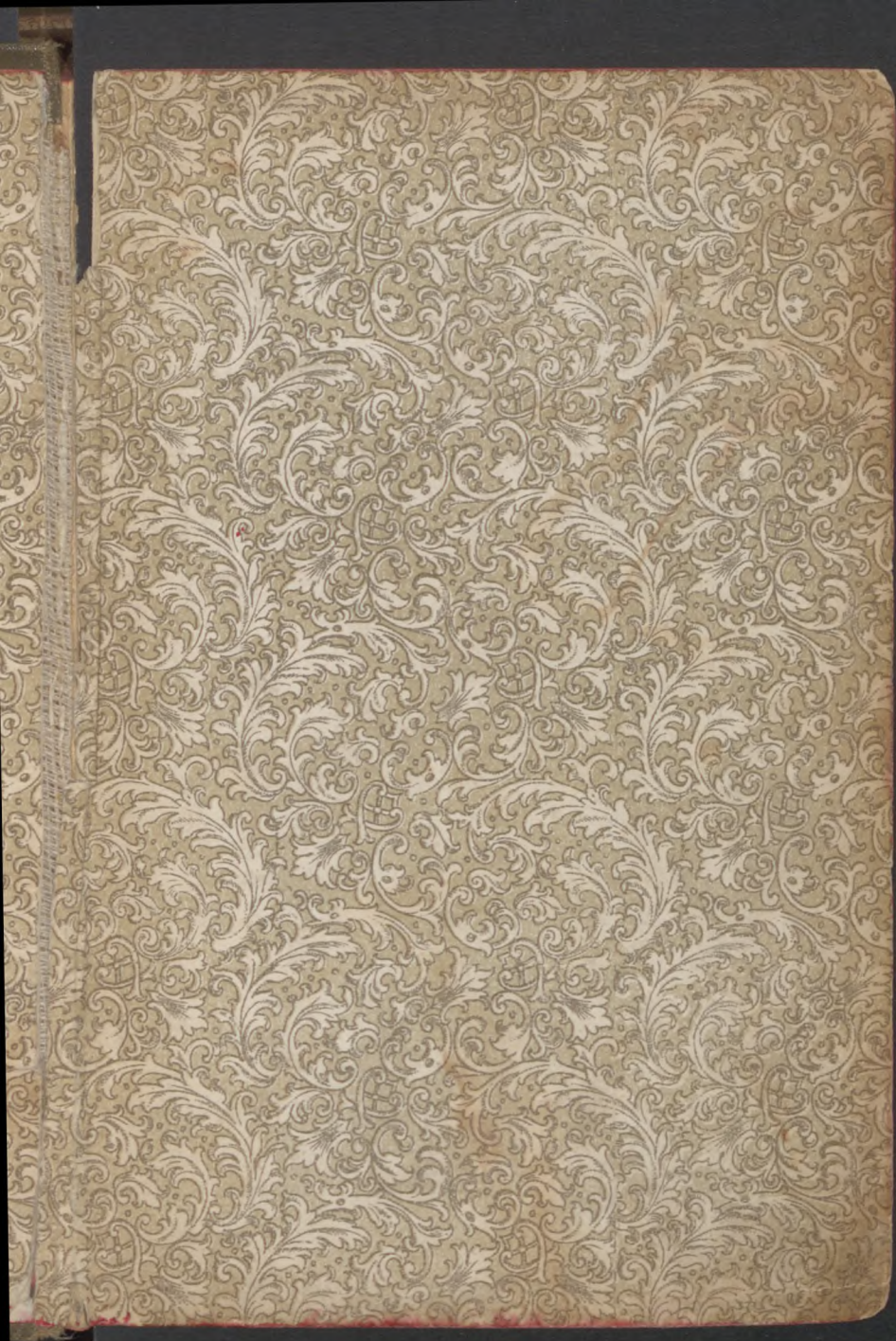
Herzog-Bibliothek

München

1507, 1938

141

Kardak Boriska
1919 IV/7.

Herczeg Ferencz

*

Mutamur

Huszonhat elbeszélés.

Kilenczedik ezer.

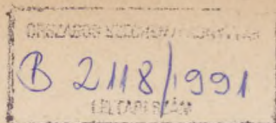

Budapest, 1896.

Singer és Wolfner kiadása

Andrássy-ut 10.

827.270

Singer és Wolfner kiadásai Budapest.

* Herczeg Ferencz munkái. *

A toronytetőről.

Füzve	frt 2.—
Diszkötésben	frt 3.—

A Gyurkovics-fiuk.

Tizenegyedik ezer. Füzve	frt 2.—
Diszkötésben	frt 3.—

Rapnyugati mesék.

Négy elbeszélés. Füzve	frt 2.—
Diszkötésben	frt 3.—

A három testőr.

Bóhozat 3 felvonásban. Füzve	frt 1.20
Diszkötésben	frt 1.80

A dolovai nábob leánya.

Színmű 5 felvonásban. Füzve	frt 1.20
Diszkötésben	frt 1.80

Simon Szusza.

Regény, 3-dik kiadás. Füzve	frt 1 60
Diszkötésben	frt 2 50

A Gyurkovics-leányok.

Tizenkettedik ezer. Füzve	frt 1.50
Diszkötésben	frt 2.50

Mutamur.

6 elbeszélés. 9. ezer. Füzve	frt 1 40
Diszkötésben	frt 2 40

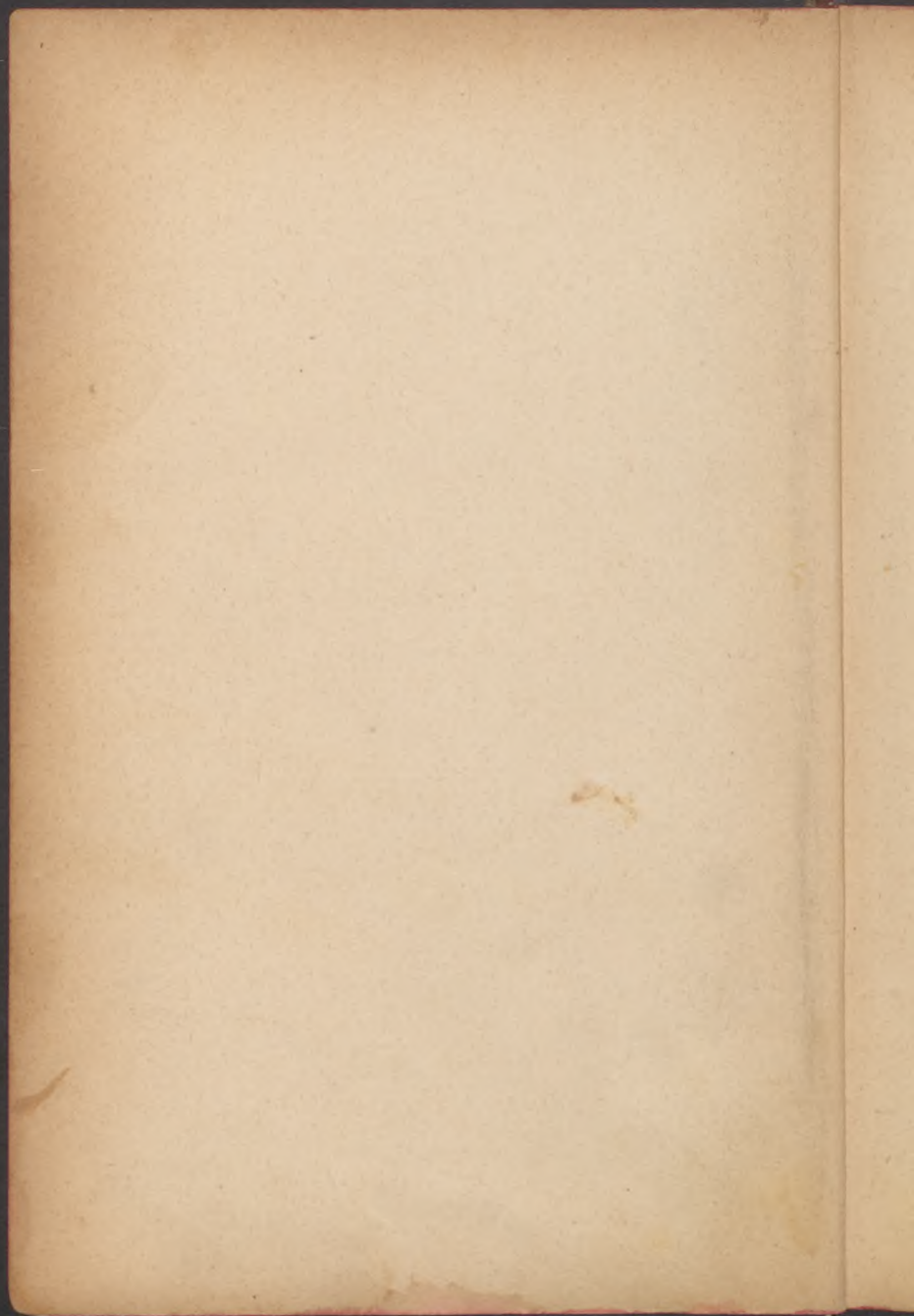
Fenn és lenn.

Regény, 3-dik kiadás. Füzve	frt 1.60
Diszkötésben	frt 2.40

MUTAMUR...

(TERKA NAPLÓJA).

.. et nos mutamur ..

I.

Vég-Daruvár, 1887. április 22.

Ott ültem az alacsony ablakban, a nyíló fuk-sziák mögött és új szalagot varrtam Girardi-kalapomra

Odaát a Szilvássy grófleányok mentek gavallérjaikkal, hosszú mágnásos léptekkel, crème-szinű nyári ruhákban, hosszunyelű napernyőkkel. Eszembe jutott, hogy nálam is ugyancsak elkelne már egy új nyári ruha, de erről szólni sem merek apának. Mert a milyen jólelkű adomázó-kvaterkázó öreg a kaszinóban, olyan pokrócz goromba tud lenni idehaza, különösen, ha pénzt kérek tőle.

A három öcsém egyszerre éktelen visitva vágatott el az ablak alatt, a fő-utca végén megriadás támadt.

Aztán bevonultak ők, a kiket napok óta lázas izgatottsággal várunk: a huszárok! Harsogó trombitaszóval, kavargó porfelleg közepett, dől-czegen és csillogva. A barnaarczu, bivalynyaku

jászkunok szemükbe csapott csáköval, hanyagul lóbáló lábakkal ültek nyeregben és fitymálva mustrálták az utcára csődült cselédleányokat. Elül egy komorarczu, mordbajszu, hórihorgas kapitány, a második szakasz mellett egy hirtelen szőke, tömzsi hadnagy. A hadnagy szemei csillogtak a jókedvtől s a gyerekes kíváncsiságtól, még a pejlova is ficzánkolva polkázott alatta.

— Szentelen...!

Visszapattantam az ablaktól: a hirtelen szőke hadnagy csókot intett felém keztyűjével. A harmadik szakasz mellett lovagló kadét, a svadron mögött baktató főhadnagy, a kezes lovak előtt léptető szemüveges doktor már hiába nyujtogatták nyakukat ablakom felé, — én a függöny mögé lapultam.

Később lementem a pitvarra és lehetőleg közönyös arczczal sétáltam fel-alá a tenyérnyi leánderes kertben, melyet alacsony rácskerítés választ el nagy udvarunktól. Mondom: közönyös arczczal, — pedig a kíváncsiság majd kifurta az oldalamat, hogy melyik lesz a mi tisztünk. A postamesterék is vettek egyet, Malcsikék is, nekünk is jutott egy. A kvártélycsinálók mindenütt csak a nagy istállókat keresték.

Hátul a kiadott udvarház előtt, két jókora társzekér ágaskodott, melyről néhány legény, nagy kurjantva, hengerítette, dobálta le a sok cifra holmit. Csudálatos podgyász. Viaszos vászonba varrt kosarak, rikitó török pokróczok, kinzó esz-

közökre emlékeztető amerikai kerevetek, fantasztikus alaku bőrtokokba zárt micsodák.

A nagy istállóban már hetek óta szuszogtak az asztalosok. Rácsos ketreczeket építettek föl a lovaknak, aztán művészi szalmakoszorukat fontak az oszlopokra. Délután megjöttek a lovak, monogrammos, sárga pokróczokba takart, maszkos, gamásnis telivérek. Mindössze hét.

Mindezekre a munkákra egy borotvált arczu, papforma öreg ügyel, kit Georges urnak hívnak s a ki örökké mérgelődik.

Az utcán lónyerítés hallszik...

A következő pillanatban egy nyakig lucskos, fehér buldog perdül az udvar közepén kaparászó gyöngytyukok közé, a kapuban egy sörényes lófej jelenik meg, aztán egy széles, jókedvű emberi ábrázat.... Ő az, — a hirtelen szőke hadnagy;

Nyugodt méltósággal folytattam sétámat, de azért észrevettem, hogy az istálló előtt nyeregből hoppán és örömtől sugárzó arczczal kezd felém bókolni és szalutálni. Ugylátszik, fölötte megörvendezettte, hogy ismét egy embertársával tudomást vétethetett arról, hogy ő is a világon van.

Georges ur megjelent az udvarház ablakában.

— Talán jó volna, ha átöltözködnénk? Ugyis elég porosak vagyunk! kiáltotta le.

— Ne lármázz! kiáltotta vissza a hirtelen szőke, de aztán kutyájának fütytyentett és engedelmesen fölment a lakásba. Az ajtóban még egyszer visszafordult.

Magam is visszafordultam. Ugylátszik, ez az ember képzeli valamit, — nos, ki fog ábrándulni.

Föltettem magamban, hogy aznap nem mutatom magamat többé az udvaron, de azt már nem állhattam meg, hogy a konyhába ne sompolyogjak s az ablakon álló ugorkás üveg védelme alatt ki ne kémleljem, mi történik odakünn.

A hirtelen szőke künn volt. Czigarettázva járt fel-alá az epresfák alatt, a kutyája, melyet időközben hófehérre keféltetett, nyomon követte. Mindketten érdeklődéssel szemlélték az udvar nevezetességeit; a tyukketreczet, a kerti szivattyu rozsdás maradványait, a kerekes kutat. A kövér Katánk éppen paradicsomos üvegeket öblögetett a vályu mellett; a hadnagy megszólítással tűntette ki.

Uzsonna táján hazavetődtek a fiuk. Egy nagy papírsárkányt hurczoltak magukkal, melyet valami táviró-pózna tetejéről szedhettek le. Kezdetben ellenséges szemekkel nézték a hadnagyot, később azonban szóbeszédbe elegyedtek vele. Furfangos célzásaiuknak az lett az eredménye, hogy adott nekik egy forintot spárgára. Hoztak is vagy egy hatos ára gombolyagot, a maradékkal azonban elfelejtettek beszámolni. A hadnagy később kihozatta kardját és ablakom alatt éktelenül csörömpölve, eltávozott a nagyvendéglő irányában, — a fiuk pedig hajba kaptak pénzosztzkodás közben.

Lefekvés előtt írom ezt. Azzal a lesujtó tudattal vetkőzöm, hogy a beszállásolás nem

sikerült, — nem sikerült úgy, mint én azt hetek óta elképzeltem. De másnak képzeltem a mi huszárunkat!

Utóirat. Azt hittem, hogy a napnak vége van, — csalódtam. Éjfél előtt közeledő cigányzene és duhaj kurjantás riasztott föl álmomból; az ablakom előtt két zsörtölődő hang hallatszott. Az egyik Georges uré, a másik a hirtelen szökéé.

— Fizesd ki, öreg, a cigányt!

— Ilyen haszontalanságokra nincs pénzünk, pattogta mérgesen az öreg.

— Akkor odaadom neki az aranyórámat.

— Teremtőm, micsoda ember! Az órát a hercegnő czimerével

— Eh, ennek a haragosszemű, szép leánynak egy nótát. .. Erre cigány!

Dobogó szívvél könyököltem föl ágyamban: fölzendült az elző éjjeli zene, melyet életemben kaptam! Édesen ömlő, panaszos akkordokban hangzott:

Csak egy szép lány van a világon . . .

Ez a hadnagy rut ember, valószínűleg ostoba is, mindenesetre léha, — de mégis kedves dolog, hogy most megemlékszik én rólam.

Április 30.

Ma jutok csak ismét íráshoz. Apa a multkor tetten ért és elkobozta könyvemet, — azt mondta, ha unatkozom, foldozzam meg a gyerekek nadrág-

jait. Ki tudna annyit foldozni, a mennyit azok elszakítanak!

Jó sejtelmem volt a minapában, hogy ebéd előtt fölvettem a ráczvászonruhámat. Két esztendőös fehér rongy ugyan, de hozzáértők egyhangu véleménye szerint ennivaló csinos. A hadnagy látogatást tett nálunk. Ebéd előtt jött, úgy mint illik, ujdonatuj attilában, fehér keztyűvel. A kövér Katával beküldte a névjegyét (a csücske most is tésztás!), a buldogját is visszakergette a pitvar alól. Fényes egyenruhája szinte rosszul illett szegényes szobánkba, melynek butorait a gyerekek ugyancsak elkoptatták már. (A befőttes üvegeket ki fogom hordatni a szekrény tetejéről, még sem ide valók. ...) Szerényen, szinte alázatosan viselkedett, azt hiszem, módorom imponált neki. Most láttam csak, mennyire fiatal még, — alig lehet két évvel idősebb nálam. Eleintén sokat nevetett, aztán sokat beszélt a boldogult édes anyjáról, kit láthatólag nagyon szeretett, meg Georges urról, a kit ki nem állhat.

A közelből tekintve nem annyira rút. A termete alacsony, de egészséges, a szemei kicsinyek, de szép kékek, a szája nagy, de a fogai pompásak.

Bizonyos dolgokban csudálatos tapasztalatlanságot árult el. . . Így a többi közt azt kérdezte tőlem, mért nem barátkozom a Szilvássy grófnővel, a kik pedig igen jóra való leányok. A Szilvássy grófnővel, a vármegye legfölfuvalkodottabb mágnásnőivel!

Mikor elment, kezembe vettem névjegyét. A kemény, nagy papírlapra, hosszú, finom betűkkel volt ráírva:

Hell-Hell-Merlin Henrik, őrgróf.

Más semmi, de én azt hiszem, hogy egy embernek ennyi éppen elég. A névjegyet különben eltettem abba a bonbonos skatulyába, melyben apró-cseprő emléktárgyaimat szoktam őrizni.

Tegnap még nálunk járt Georges ur is, ki apával már nagy barátságba keveredett. Előre kifizette a három havi lakbért és azt mondta, ne adjunk a hadnagyának pénzt kölcsön, mert ész nélkül kártyázik. A játékszenvedély örökös betegség a Hell-Hell-Merlinek nemzetségében; kétszáz év előtt egyik ősük koczán vesztette el birtokait.

Georges ur különben ezredorvos urnak szólítja a papát, úgy látszik, elhitte azt a bizonyos szolferinói csata-mesét ... De a szülők gyöngéit tisztelnünk kell és nekem nem lehet feladatam, hogy mindenkinek elmagyarázzam, hogy apa nem volt ezredorvos, hanem katonai felcser.

Apa különben csak husz forintot adott nekem a lakbértől, a többi magával vitte. És én főzzek neki husz forintból egy hónapig, — pedig egy pár fekete selyemkeztyűre valót is meg kell takaritanom!

Május 3.

Georges urnak igaza van: esztelen, könnyelmű ember. Tegnap ismét éjfél után vetődött

haza, alkalmasint be is volt csipve, mert jó sokáig kiplódott a kapuzárral, hozzá még a Suhancz-indulót füttyülte. Az ágyamból hallottam.

Ma reggel ennek következtében nagy per-patvar folyt odaát. Az ablakok tárva-nyitva voltak, a konyhában hallhattam minden szót. Georges ur úgy perelt, mint egy igazi anyós. A hadnagy kártyázott, kétezer forintot veszített. . .

Kétezer forintot egy éjjel. Ha nekem annyi hozományom volna!

Georges ur azt mondta, hogy jelentést fog tenni monseigneurnek. A hadnagy nevetett, később az eperfa alá ült s a Suhancz-indulót füttyülte, végre nyergeltetett és kilovagolt. A szobába futottam és utána néztem, ő visszafordult és szalutált. Nem szeretem, hogy meglátott, még azt képzelhetné, hogy őt lestem, pedig igazán csak a lovában gyönyörködtem. Remek szép állat, koromfekete, a homlokán van egy hófehér csillag.

Május 4.

Hell-Hell-Merlin őrgróf igazi gyerek. Ma éktelen robajjal rohant a konyhába, a kutyája fogott az istállóban egy patkányt, most két ujjával farkán fogva hozta a fertelmes állatot. Szent György sem dicsekedett jobban a sárkányával. És én minő toiletteben voltam! A nagy forróság miatt behajtottam a nyakamon a ruhát, a karjaim is könyökig fedetlenek voltak, az arczom égett. . . . Kizavartam. Azt hiszem, kissé gorombáskodtam is vele,

Pedig nem lehet tőle rossz néven venni semmit, igazi gyerek még.

Május 5.

Már ismét jó barátságban vagyunk. Ünnepp nap lévén, délután kísértálm a lövőkert felé; legnagyobbik öcsémet, néhány gyöngyházás gomb árán, sikerült rávennem, hogy elkísérjen. Megmosdattam, megfésültem, még sajátkezüleg végig is kefélttem. Mikor a pitvarajtóban föltettem piros ponponos spanyol kalapomat (szintén kétéves!), a hadnagy ott cigarettázott az ablakában.

A templom előtt már utólért. Kardcsörömpölésével föllármázta az egész utcát; lihegett a futástól.

— Láttam, sétálni megy, — gondoltam — én is megyek...

Furcsán ejti ki a magyar szót. Jó ideig némán mentünk egymás mellett, éreztem, hogy hébe-korba lopva pillant reám.

— Hallotta a multkor Georgesot? kérdezte aztán. Akkora skandalumot csinált!

— Micsodája önnek tulajdonképen Georges ur?

Kérdésem kissé zavarba ejtette.

— Az nem is ur, mondta aztán fitymálva, hanem csak szolga. Különben egy jellemtelen kém, egy dénunciáns, a kit el fogok magamtól csapni, a mint főhadnagy leszek. Azért adták mellém, hogy megírja monseigneurnek, ha játszom vagy muzsikáltatok magamnak...

— Miért is kártyázik, korhelykedik? szóltam jóakaró szigorral.

— Valamit csak kell csinálnia az embernek, adta vissza mély meggyőződés hangján.

— Olvasson, írjon! tanácsoltam.

— Elvből nem szoktam olvasni, mondta szárazon, az írással pedig torkig vagyok, ha havonként két levelet írok monseigneurnek.

— Ki az a monseigneur?

— Egy kopasz, szögletes arczu ur, a ki Gráczban lakik és francziául szokott az emberrel gorombáskodni, ha az ember valami ostobaságot követett el. Különben a nagybátyám. Az öcséimet — van hét darab! — nem szokta bántani, azok kedvük szerint makaózhatnak, billárdozhatnak, csak engem.... Én vagyok tudniillik a legnagyobb és ha monseigneur meghal, én leszek az uralkodó őrgróf....

Nem értettem egészen.

— Hol fog aztán uralkodni?

— Óh, sehol, legfőlebb a kantinban. A mióta a poroszok elvették Hellstadtot, már csak czimzetes uralkodók vagyunk. Volt egy városunk. A város most is megvan még a Rajna partján, de már nem a miénk. Fenn a sziklán van Hell vára, lenn a völgyben Hellstadt városa, — nagyon régényes fekvése van. Kétezer alattvalónk volt, a fele pinczér, a másik fele croupier, az egész város pedig tulajdonképpen fürdőhely volt, szép nyaralókkal, nagy kaszinóval, a hol rouge et noir-t

játszottak. Hatvanhatban a nagybátyám az osztrákokkal szövetekezett, ekkor a poroszok paczifikálták a várost. Alattvalóink, a helyett, hogy ellentállottak volna, mint tisztességes alattvalókhoz illik, tömeges kérvényt intéztek a porosz királyhoz, hogy tartsa meg magának a várost és bennünket ne ereszsen vissza többé. A kérvényeket aláírták valamennyien, kezdve a főpinczértől egészen a pikkolóig, csak Georges nem írta alá. A zsványok abban bíztak, hogy a vendéglők majd tömve lesznek poroszokkal. A porosz kormány azonban eltiltotta a játékot, a fürdő ezért tönkre is ment, a hellstadtiak nagy része pedig szétszóródott a világ különböző vendégfogadóiba. Ma is, ha párisi vagy bécsi vendéglőbe jövök, s beirom nevemet a vendégkönyvbe, a szobapinczér rendesen bemutatja magát, mint volt alattvalót.

Beszéd közben elértünk a lövőkertbe. Tömve volt asszonynéppel, kik jó daruvári szokás szerint ünneplő ruhájukban, unatkozva sétáltak a poros utakon, közbe pedig egymás ruháját ócsárolták.

Őrgrófom, ki kardját csörömpöltetve, fennhangon beszélve haladt mellettem, általános feltűnést keltett. Mikor a czukrászda elé értünk, élénken nevetve fordultam hozzá, — hadd lássák a postamesterék, meg Malcsikék, hogy jól mulatok. Az ő tisztjeik nem is törődtek velük, ott ültek egy csomóba verődve, külön asztalnál. A gróf oda szalutált, a tisztek visszaköszöntek, aztán csodálatos, sértő mosolylyal fiksziroztak bennünket. E

mosoly kiállhatatlanul bosszantott. Meg is mondtam a hadnagynak . . .

— Sohse bántsza az, vigasztalt ő, ez nem szól magának, hanem nekem. A bajtársaim mindig így nevetnek, ha meglátnak, — de azért nagyon szeretem őket.

Oh, ő mindent és mindenkit szeret. A bajtársait, a bulldogját, a lovait, talán engem is . . . Csak Georges urat nem . . .

Ha férfi volnék, tudom, hogy senki sem merne így a szemembe nevetni !

Május 15.

Két napja már, hogy reggeltől estig itthon ögyeleg ; a rukkolást kivéve, nem is hagyta el a házat. Az ebédet is haza hozatta. Tegnap délután háromszor is benn járt nálam. Faggatásomra ma bevallotta, hogy házi fogsága van és hogy halálosan unja magát, Georges ur a kártyahistória miatt bevádolta monseigneurnek, monseigneur irt az ezredesnek, az ezredes tizennégy napi áristomot mért reá.

Georges ur különben tegnap este odajött az ablakomhoz és megkért, beszéljek a hadnagya fejének, hátha letenne legalább egy időre a kártyázásról, mert a bajtársai tisztára kifosztják.

— Tudom, kisasszonyka, önnek nagy befolyása van az őrgrófra, — használja jóra ! mondta az öreg elérzékenyedve.

Nagy befolyásom van ? Meglássuk !

Ma délután fölkerestem, mikor az eperfa alatt ült és unalmában kavicsokat apportáltatott Brandyvel. Hozzátelepedtem kötésemmel és kezdtem neki a szenvedélyek káros voltáról általában és a játékszenvedélyről különösen beszélni. Azt hiszem, jól beszéltem; többek közt azt a nem éppen új mondást is idéztem: az az erős férfi, a ki önmagán tud győzedelmeskedni.

Ő gyanusan mosolyogva ringatta fejét és látható érdeklődéssel figyelt gyorsan mozgó ujjaimra.

— Mit köt? kérdezte egyszerre.

— Fekete harisnyát, — látja.

— Kinek?

— A Laura nénimnek, füllentettem.

Elhallgatott és a delejtűhöz hasonló ezüst bijou-val kezdett babrálni, mely arany óralánczán függött.

— Ismeri ezt az ostobaságot? kérdezte később.

— Mi az?

— Játékszer. Látja, az üveg alatt fekete és piros pettyek vannak, meg ezüst golyó. Ha megnyomom ezt a rugót, akkor körbe perdül a golyó és megáll vagy egy fekete, vagy egy piros folton. Lehet aztán fogadni, hogy melyiken áll meg. Melyik színre fogad?

— Nincs mit veszitenem.

— Valami haszontalanságba. Ha nyer, hozok bonbonokat, ha veszít, csinál nekem cigarettákat, — a hozzávalót persze én adom. Nos, melyik színt tartja?

— Vörös a kedvencz szíнем, — mondtam. Mindenesetre egy kissé elhamarkodott nyilatkozat egy hirtelen szőke emberrel szemben.

Játszottunk. Hallatlan szerencséje volt, egy óra alatt kétezer cigarettát nyert el tőlem. Kezdték nekimelegedni. Nem a bonbonok kedvéért, de a mint az üveg alatt halk sistergéssel pergő fényes golyót néztem, mely csökönyösen az ő színén ült meg, lassankint valami lázas érdeklődés vett rajtam erőt. Kezdték makacskodni.

— Kétezer? Legyen négyezer vagy semmi!

— Vigyázzon, maga kezd házárdul játszani!

— Nem maga bánja!

Lett négyezer.

— Ez nem tarthat örökké így. Nyolczezer vagy semmi!

Szégyenlem bevallani; lett nyolczezer, tizen-hatezer, harminczkétezer...

— Háromnál többször nem hagyok magamra duplázni, mondta ő, a játékot zsebébe csusztatva.

— Pedig most nyertem volna.

— Elnyerhetném az üdvösségét is, mert ez a családi játékunk: rouge et noir. Hazárdjáték, de maga a leghazárdabb játékos, kivel életemben találkoztam.

Kissé megszégyenülten tértem vissza expedíciómról. Vajjon mikor fogok a harminczkétezer cigarettával elkészülni?

Május 16.

A leánder-köcsögök közt ültem s kötésemmel bibelődtem. A hadnagy ablakában könyökölt s egy könyvben lapozgatott. Éreztem, hogy tekintete gyakran siklik felém a könyv fölért. Később ráuntam a munkára és elővettem a dohányt, meg a tömőgépet, melyet reggel küldött be hozzám. Hosszuszálás, aranybarna, illatos dohány; a papíron kék czimer, szablyát emelő medvével a pajzson. Mire a harmadik cigarettával elkészültem, a hadnagy már ott volt mellettem.

— Három megvan, mondta, hátra van még a többi 31,997.

Ölembé ejtettem a gépet.

— Tudja mit, játszszuk le a többit, indítványoztam.

— Szeretnék játszani, — de az erős férfi önmagán is győzedelmeskedik.

— Az erős férfiak nem mindig szeretetre méltók.

— Tudja mit, — mondta egyszerre, majd csináltatok papirost a maga czimerével. . .

— Már megint a czimerem! fakadtam ki kedvetlenül. Azt hiszem, elég világosan mondtam már, hogy sem czimerem, sem őseim, sem egyebem nincsen, hogy ereimben közönséges piros vér folyik s hogy erre büszke vagyok, — őrgrof ur!

Olyféle arczot vágott, mintha komolyan szégyenlené, hogy őrgrof, majd elgondolkodva mondta:

— Én nagyon jól tudom, hogy az emberek majdnem körülbelől mind egyenlők. . . .

Megelégedtem a nyilatkozattal. Egy Hell-Hell-Merlintől sem szabad emberfölötti dolgot várni.

Hazajöttek a lovak a jártatásról. Miss a gazdája felé nyertett. A hadnagy odahozatta és levétette róla a pokróczot meg a maszkot. Gyönyörű állat, tejfehér, ragyogó szőrrel, rózsaszínű orral, szép, okos szemekkel. A hadnagy gyöngéden veregette nyakát, én czukrot hoztam neki.

— Föl merne reá ülni? kérdezte Hell. Szelid, mint egy apácza, nem kell félnie. . . .

Én pedig nem félek semmitől a világon, — legfőlebb a patkányoktól.

— Megálljon, — kiáltotta a hadnagy, kit ötlete lelkesíteni kezdett, — megálljon, van egy női nyergem, a hugomtól sikkasztottam el. . . .

Kihozatta a nyerget, megnyergeltette, felkantározta a lovat. Egy székre állva feljutottam a hátára.

— Pompás! A ló kitünően taillirozza. Csak a könyökeit vonja a testhez, aztán dőljön kissé hátrább a felső testével — így! Mehet?

Megfogta a kantárt és megindította a Misst, eleintén lépésben, aztán futni kezdett az ügető ló mellett. Kérésemre eleresztett s én lassan fel-alá mozogtam az udvarban, a merre ügyetlen kezem az érzékeny száju állatot éppen terelte.

A hadnagy csillogó szemekkel tekintett utánam.

— Pompás amazon-alak! Én azt hiszem. magának nagy tehetsége volna a lovagláshoz. Volna kedve megtanulni?

— Óh, kedvem!

— Terka, én magát megtanítom! Persze, ha a papája is megengedi...

— Apa megenged mindent, a mi nem kerül pénzébe.

— Majd csináltasson egy csinos lovagló ruhát...

A hadnagy hirtelen elhallgatott. Valami változást vehetett észre az arczomon, mert gyorsan mondta:

— Ne csináltasson semmit, ez a ruha is nagyon jó lesz, hiszen úgy se megyünk ki az udvarról. Egy fekete ruha még jobb volna...

— Van egy régi fekete ruhám.

— Akkor hát holnap megkezdhetjük a leczkéket.

Május 24.

Egy hete lovagolok már.

A leczkéket délután tartjuk, ha apa a kaszínóban tarokkozik s a fiúk az iskolában vannak. Zárt kapuk mögött lovagolunk; Georges ur a gárdám.

Hell gróf pompás fiú. Óra alatt ő is nyeregbe száll, szorosan mellettem lovagol és úgy vezeti a longeot. Nagy buzgalommal tanít, hébe-korba meg-esik, hogy elveszti türelmét, ilyenkor kissé gorombáskodni kezd — de ezt is oly kedvesen teszi,

hogy nem tudok reá haragudni. Aztán milyen lovas! Ezt az embert csak akkor lehet méltatni, ha nyeregben van. Délczeg, öntudatos, hidegvérű, mondhatom: szebb is. Égre-földre esküdözik, hogy ritka merész és tehetséges tanítvány vagyok. Holnap próbálok kantárral menni. Apa még semmit sem tud, csodálkozik azon, hogy vacsoránál farkas-étvágyam van és hogy reggel az ébresztő vinnyogása sem tud fölkelteni. . . .

Ej haj! Most jut eszembe: ma van a kereskedők ifjak bálja. Tavaly ilyenkor bolondul örültem neki, most a világ minden kincseért sem mennék oda. Minek is? Hogy félig ismeretlen vöröskezü emberekkel, ész nélkül lihegve keringjek a teremben? Ha az ember jól meggondolja, alig van nagyobb ostobaság a táncznál.

Május 26.

Megtettem azt a tréfát, hogy átugrattam az itató-vályún. Hell megijedt és reám kiáltott, én kaczagva vágattam körül az udvaron. . . .

Nem ismerek nagyobb élvezetet a lovaglásnál, — a korcsolyázás, a táncz, az mind semmi! A hadnagy tele beszéli a fejemet lóversenyekkel és rókavadászatokkal. . . .

Isteni dolog lehet az, hajnali szürkületben neki vágatni a puhatalaju rétnak, vörösfrakkos gavallérok közt, lihegve, lobogó ruhával, árkon-bokron át, egyre a csaholó farka után. . . Tally ho

Bolondja vagyok a Missnek. Ha szerét ejt-

hetem, besurranok hozzá a boxba, viszek neki czukrot, sóskenyeret. Nem emlékszem, hogy valaha egy barátnőmet úgy szerettem volna, mint ezt a szép hattyufehér, okoszemű kanczát. Még a borostyángyöngy-füzéremet — egyedüli ékszere-met — is oda akasztanám a nyakába...

Most pedig segítek Katának a konyhában vasalni. Óh, miért is nem vagyok legalább egy milliomos báró leánya!

Május 27.

Nem fogok többé lovagolni, sem ma, sem holnap, — soha többé!

A mi ma történt, az véget vetett mindennek. Hell közt és köztem... Elmondom. Óra végén el voltam fáradva és azt mondtam: elég lesz. Telepedjünk az eperfa alá és szivjunk el egy cigarettát. (Ujabb időben kissé rákaptam a dohányzásra.) Georges nem volt az udvaron, a lovászok is künn pletykáltak a kapu előtt, Kata pedig a fiuk szobáját surolta. Egyedül voltunk. Fáradtan támaszkodtam a hadnagy vállának, ő szokása szerint gyöngéden leemelt, mikor azonban földre értem, megcsókolta a hajamat. Tisztán éreztem: ajkával megérintette a hajamat. Visszataszítottam, haragudtam is, kedvem is volt sirni. Szerettem volna a pálczámmal megütni. Befutottam a szobába és magamra zártam az ajtót... Azóta nem láttam, de nem is akarom többé látni. Mit csókol a hajamon? Nem fogok többé lovagolni.

Junius 3.

Miss, édes, jó Miss, majd egy hete, hogy nem láttalak! A gazdád sem igen kerül a szemem elé. Persze a büntetése véget ért, most ismét kedvére duhajkodhatik. Minden éjjel hallom, a mint a cigánynyal hazamuzsikáltatja magát.

A kapunk alatt meg-megáll, aztán elhuzat egy nótát, mindig azt az egyet, azt a keserveset:

Körül csillagos az ég,
Majd eszedbe jutok még,
De már akkor késő lesz. . . .

Miss, ez a nóta nem neked szól, ez a nóta nekem szól.

Junius 5.

Este ott könyököltem a nyitott ablakban. A mint a körül csillagos eget néztem, végtelen levertség vett rajtam erőt. Arra gondoltam, hogy vajjon milyen lesz az én világom négy-öt év múltán? Az én világom? Ha akkor még élek, valószínűleg férjnél leszek. A férjem adóvégrehajtó; jó, ha telekkönyvvezető; vak szerencse, ha valami kis fiskális. A házunk — mint apa szokta mondani — kéményig be van táblázva, ki más venne el egy leányt egy szál ruhában? Lesz vagy három szobánk, olyan, mint a mostani. Kettőt magam fogok takarítani, egyet a cseléd, úgy, mint most is. Vasárnap meg fölveszem az ünneplő ruhámat,

aztán kimegyünk a lövőkertbe, ha elfáradtunk, a férjem iszik egy pohár sört, én meg ócsárlom a barátnőim ruháit. A barátnőim: az irnokné, az erdészné, a postamesterné! Eh! — kedvem volna sirni...

Halk sarkantyupengést hallok a sötétben, aztán finom chypere- és dohányillatot érzek. Valaki szeliden megfogja a kezemet. Nem tudom, mit gondolok e pillanatban, de a helyett, hogy eltaszitanám magamtól, görcsösen két tenyerembe szorítom a kezét. Ő pedig végigcsókolja a kezemet meleg ajkaival, csuklójától ujjhegyig, mind a tiz körmömet...

Apa jön, el kell rejtennem a könyvet. Majd holnap!

Junius 6.

Az ablakrácsan át megcsókolta a kezemet; ma az egész város azt beszéli, hogy a kedvese vagyok... Igaz-e? kérdezte a hentesné a cselédüinktől. Igaz-e? kérdi minden ember szeme, a kivel az utcán találkozom. Malcsikék alig fogadták a köszöntésemet, a varróiskola ablakában meg összevihogtak-sugtak a leányok, mikor ma Brandyval arra mentem.

Délután nálunk járt Laura néni. Mikor egzekutor járt a házunkban, ugyancsak került a tájkát, — ma mérges vércsevijjogással perdült be szobánkba. A fekete kendőjének két csücske úgy csattogott utána, mint a holló szárnya... Föltűzelte apát, apa úgy kiáltozott, mint soha azelőtt.

Az utcán megállt egy ember, be kellett tennem az ablakot. Apa azt mondta, hogy megöl, ha gyalázatot hozok a nevére... (én — az ő nevére!) — hogy a hadnagynak föl fogja mondani a lakást... (nem fogja felmondani, a hadnagy negyvenöt forintot fizet havonként.)

Malcsikék nyíltan terjesztik, hogy velem nem lehet többé járni... Malcsikék!

A tiszték, kivált a főhadnagy, uton-utfélen sikamlós élczeget faragnak reám... Mivel bántottam meg a főhadnagyot?

Mindezt Laura néni ujságolta. Nem védekeztem egy szóval sem, sirni sem tudtam, az is meglehet, hogy kissé mosolyogtam hozzá. Pedig most is krétafehér vagyok még, a kezem pedig remeg.

Apa nem beszél hozzám, néha úgy tekint reám, mintha meg akarna ütni; a fiuk is gorbáskodnak velem; Georges ur gyilkos szemeket mereszt reám... A hadnagyot nem láttam.

Olyan vagyok, mint a fekélyes, a kit mindenki kerül. Csak a jó Kata arczán látom, hogy sajnál, de ő sem mer szólani. Vajjon egész életmen át így éljek ebben az idegen házban?

A lovaglásomat is megtudták, — szeretném tudni, ki árult el?

Jó volna meghalni.

Jun us 9.

Az alispán kis jogász fia, ki nővérei tilalma daczára hébe-korba meg szokott állani az ablakom

alatt, s kivel csak azért kaczerkodom egy kissé, hogy a familiáját megbosszantsam, ma nagy hirt ujságolt.

Hell tegnap este összetüzött a főhadnaggyal! Népénekesekek voltak a vendéglőben, a fiu is ott ült a tiszti asztalnál. Hell rosszkedvű volt, a bajtársai egész estén át csipkedték. (Elképzelem, hogy mivel!) Éjfélkor hazaindultak. A főhadnagy akkor mondott valamit a hadnagynak, ezen tüztek össze. . . . A jogász nem akarta megmondani, hogy mi az. Faggattam, megigérttem neki, hogy nem haragszom, végre kivallotta.

A főhadnagy azt kérdezte Helltől: Sokba kerül neked az a leány?

— Hell arczul ütötte? kérdeztem lehetőleg nyugodtan.

A fiu nagy szemekkel tekintett reám.

— Nem ütötte. . .

— Mit tett hát?

— Sokáig hallgatott, majd azt mondta: Főhadnagy ur, sajnálom, hogy tiszt vagy.

— Mért sajnálad? kérdezte a másik, fölemelt hangon.

— Azért, mert ha civilizista volnál, most arczul üthetnélek.

— — — — —

Az egész város tudja már. Hell meg fog verekedni a főhadnaggyal. Georges ma vaczogó fogakkal járt nálam. Azt mondta: Ön talán nem tehet róla, de mégis ön az oka; kötelessége, hogy

megakadályozza valamikép Talán lehet még, hiszen ő nagyon hallgat önre

Egész nyugodtan válaszoltam neki:

— Georges ur, ha a gazdája nemes ember, hát legyen nemes ember!

Junius 10.

Most már tudom, hogy van Isten az égben, — meghallgatott!

Azt hittem, csak néhány nap múlva lesz a párbaj, de már meg is volt. Ma korán reggel megláttam öreg doktorunkat, a mint Hell lakásából jött. A kapu alatt elmondott mindent. Hajnalban megverekedtek, nehéz, lovassági kardokkal. Hell jelentéktelen sebet kapott, a főhadnagyot gyaloghintón vitték haza . . .

A doktor azt mondja: a grófot nagyon félre ismerik. Ember az a talpán. Igaz, hogy keveset tanult, de a mit tanult, azt jól tudja, alapjában véve pedig többet tud, mint valamennyi bajtársa. A kik ma ott voltak, azok meg voltak lepetve, — olyan vivónak mutatta magát, a ki párját ritkítja. Pedig sohasem beszélt a vívásáról . . . Verekedés előtt nagyon sápadt volt, de inkább a dühtől, mint a félelemtől. A főhadnagy a fején sebesült meg, a koponyacsontja megrepedt, csekély agyrázkódást is szenvedett. Különben lovagiasan viselkedett, azt hitte, hogy meg fog halni és kezet nyújtott Hellnek.

— Sajnálom, hogy belementem abba a plety-

kába, mondta, de rendes emberen is megesik, hogy léhaságokat mond, ha nagyon elunja magát...

Az orvos elment. Én pedig egyenesen föl-szaladtam — Hell lakására. Tudom, hogy ezzel megbocsáthatatlan illetlenséget követtem el, de nem tehettem másképp. Fölmentem volna akkor is, ha Laura néni, Malcsikék és az egész varróiskola ott ülnek az udvarunkon. Georges ur nem volt ott-hon, a gyógyszerárban járt. A szoba el volt sötét-títve, jó ideig káprázó szemekkel álltam az ajtó mellett.

— Terka!

A gróf ott ült kerevetén, felgombolt zub-bonya alól fehér ingmelle látszott, jobb karja be volt pólyázva, cigarettázott. Oly bátor, oly nyu-godt, oly fölséges szép volt az a férfi! Legénye ott volt mellette.

— Gondoltam, hogy eljön, mondta sápadtan mosolyogva, azzal felém nyujtotta balkezét. Meg-fogtam a kezét, odakönyököltem a kerevet támlá-jára, azt hiszem, még meg is simogattam a hir-telenszőke fejét. Beszéltünk, — már nem emlékszem semmire. Végre ő maga mondta, hogy menjek.

Junius 11.

Ma meglátogatta az ezredese. Szép, délczeg, öreg magyar. Tudtára adta neki áthelyeztetését. A hadügyminiszter rendeletileg áthelyezte a mar-burgi dragonyosokhoz. (Persze, hogy monseigneur keze van a dologban!) Hell bemutatta parancsno-

kának orvosi bizonyítványát és szabadságot kért. Azt is mondta, hogy orvosi rendeletre fürdőket kell használnia, s hogy ezért félévig a várakozó állományba akar vonulni...

— Nem akar Marburgba menni? kérdezte az ezredes.

— Nem mehetek egyelőre, — beteg vagyok.

— Jól van, ismerem a betegségét. Olyan baj ez, melyen minden jóvérű fiatalembernek át kell esnie. Fődolog, hogy veszedelmes mérveket ne ölt-
sön, — nos, önt nagynevű doktorok kezelik, azok majd kigyógyítják...

Az ezredes távozott, a hadnagy hajadon fővel kísérte a kapuig. Én véletlenül az udvaron voltam, az eperfa alatt ültem. A kardcsörgésre be akartam futni a konyhába, de aztán meggondoltam magamat és ülve maradtam. Nincs miért elrejtőznöm.

Az öreg kíváncsian tekintett reám, Hell egyszerre megállt előttem. Nagyon sápadt volt.

— Kedvező alkalom! — mondta kissé rekedt hangon; — engedje meg, ezredes ur, hogy bemutassam menyasszonyomnak... Báró Vass ezredes ur ő méltósága. — Timár Terka kisasszony, menyasszonyom.

Fel akartam kelni, nem tudtam. Hozzá kellett támaszkodnom a padhoz.

Az ezredes maga is végtelen meglepetéssel, zavartan tekintett hol reám, hol a hadnagyra, végre kissé meghajtotta a fejét.

— Ah — persze — mondta nyujtott hangon, — akkor — csak gratulálhatok.

Sokáig nézett reám. Mikor egy pillanatra arcába mertem nézni, úgy vettem észre, hogy részvéttel tekint reám, — bár ajka szélén egy finom, szarkasztikus mosoly mutatkozott. Végre udvariasan sapkájához nyult és elment.

— Kedves barátom, mondta a kapu alatt Hellhez, most már elhiszem, hogy a leány nem az, a kinek mondják. Sokkal becsületesebb szemei vannak. De azért most sem képzelhetem el, hová lyukadjon ki ez a dolog?

— Ezredes ur, mint gentleman, el fogja tőlem várni, hogy főbe lőjjem magamat, ha nem válthatom be szavamat... Meg fogom tenni, tanúnak hívom föl ezredes urat...

Hell merészsége dühbe hozta az ezredest.

— Hogy merészel engem ebbe a dologba belekeverní? A hadügyminiszter is ír; a hadtestparancsnok is ír, mindenki ír, — aztán engem tesznek majd felelőssé az ön ostobaságaiért... Nem tudom, miért biznak reám ilyen elkényeztetett princeket, — nem vagyok gyermekkertész!

Később elgondolkozott, majd elnevette magát. Eszébe jutott valami.

— Mit bánom én, mondta, tegyen, a mit akar! Meg fogom írni azoknak, a kiket érdekel, hogy ön úgy körülzánczolta magát becsületszavakkal, hogy vagy nősül, vagy főbedurrantja magát. A többi az ő dolguk. Utóvégre elég csinos

fruska... A Hell-Hell Merlinek sem eveztek át az özönvizen saját yachtjukon, hanem Noe bárkájából másztak elő... Hanem tanácsolom önnek, keverje meg jól a kártyát, ön ügyes játékos ugyan, de monseigneurnek európai hire van...

Hell később elmondta nekem, hogy az ezredes ki nem állhatja monseigneurnt és talán nem bánná, ha valamivel derekasan megmérgezhethetné.

Az udvaron mondta el ezt is, a többit is. Lassu léptekkel sétáltunk fel-alá az eperfák alatt, ő karomba füzte kezét. A lovászok is látták, Kata is látta, de én szerettem volna, hogy az egész világ lássa. Azt is, hogy néha meg-megsimogattam a kezét

Junius 18.

Izgalmas, küzdelmes napok! Hellre alig ismerek rá, annyira megkomolyodott. Imponál nekem! A legnagyobb csendben emberfölötti küzdelmet folytat családjá ellen. Minő emberek! A napokban két doktort küldtek a nyakára, hogy megvizsgálják elméleti állapotát. Képesek volnának arra, hogy a bolondok házába csukják. Hell, a jó, a ravasz Hell, szívesen fogadta őket, villásreggelit, szivarokat szolgáltatott föl, udvariasan felelt ostoba kérdésekre, végül ötven-ötven körmöczit csusztatott mindegyiknek a markába, hogy — mint mondta, — a maga részéről is némileg kárpótolja őket fáradságukért... Ugy állították ki a bizonyítványt, hogy a gróf nemcsak beszámítható állapotban van, de rendkívül elmés ember hatását is kelti....

A családukban teljesen megváltozott a hangulat. Apa azt mondta, hogy keresztüllő mindenkit, a ki engem gyanúsítani mer (a lovag!), a fiuk tiszteletteljes csodálattal tekintenek reám.

Junius 25.

Nem akarok elhamarkodva ujjongani, de azért hiszem, monseigneur föladta a küzdelmet. Ma egy hosszunyaku német kereste a hadnagyot. Gráczból jött; monseigneur ügyésze. Nagy ékesszólással iparkodott Hellt észretéríteni, mikor azonban gorombaságokat kellett hallgatnia, dühösen kigombkolkozott, aztán egy csomó írást adott Hellnek, hogy írja alá. Elhivatták a közjegyzőt, Hell aláírt mindent. Egyik papiron lemondott a primagenitura előjogairól, a másikon a családi vagyronról, a harmadikon nem tudom miről. Habozás nélkül irt alá mindent. Lemondott mindenről, hogy ne kelljen lemondania én rólam!

Hell különben meg van győződve, hogy ezt a kedvező fordulatot az ezredes jelentésének köszönhetjük. Most már abban is bizik, hogy az ezredes majd megszerzi nekünk a házassági engedélyt a hadügyminisztertől.

Junius 30.

A karja teljesen begyógyult; még felkötve hordja, hogy szabadságát el ne veszítse.

Délután fölnyergeltette Misst és kilovagolt. Utána néztem az ablakból, ő visszafordult, kivette

kezét a selyemkendőből s csókot intett felém. Ezuttal nem pattantam vissza az ablaktól, hanem a fél utca szemeláttára lobogtattam keszkenőmet, míg a templomnál be nem fordult....

Estefelé kiizzadva, porosan, tajtékozó lovon tért vissza. Fáradt volt, de kitörő jókedvében. Egy papírlapot lobogtatott felém, — valami letétjegy hatvanezer forint áru értékpapirokról, melyeket a szomszéd város takarékpénztárában helyezett el.

— A kaucziónk, kiáltotta ujjongva. Dupla kaucziónk van.

— Honnan szerezte ezt a tenger pénzt! kérdeztem elálló lélegzettel.

— Hamisitással, sikkasztással és több efféle mesterséggel.

Elmondta. A családja ki akarta éheztetni és megvonta tőle a segílyt; monseigneur parancsára Georges sem adott neki több pénzt, pedig Georgesnak a bankfióknál nagy folyóhitele van. Nekiült tehát és Georges nevére harmincezer forint értékű utalványokat hamisitott, — munkaközben aztán megjött a kedve és hamisitott hozzá még harmincezer forintot. Hadd legyen dupla kauczióra valónk! Az aláírások művésziiesen sikerültek, a bank akadály nélkül adta postára a pénzt.

A többi már csekélység volt az én édes gazemberemnek. Csak rá kellett lesni a levélhordóra, a ki a grófot jól ismerte, aztán a pénzt Georges nevében átvenni.

Én Istenem, mivel érdemlem meg, hogy egy ilyen ember annyira szeressen. Szerelem — a fegyházig!

Augusztus 11.

Rég nem irtam e könyvbe, most is alig szakíthatok magamnak egy pár szabad perczet.

A ház tele van varrással, — remélem, hogy holnaputánig elkészülünk. Uti ruhámban esküszünk, azután megyünk — Olaszországba! Szeptember közepén már be kell vonulnunk marburgi ezredünkhöz. Az esküvőt a házban tartjuk meg (a daruváriak e miatt majd megpukkadnak mérgökben!); vendégeink nem lesznek, csak a svadron tisztjei. Közülük választottuk tanuinkat is: Hellé a főhadnagy, (a feje már begyógyult, de még selyemsapkát visel...) az enyém Nagy-Iday, a mordképű kapitány. Ő ajánlkozott.

A ruhák tegnapelőtt érkeztek meg Bécsből. Hell oly kedves gyöngédséggel oldotta meg ezt a kérdést. Van köztük egy fekete csipkeruha, hozzávaló piczi, szalagos kalappal, — illatos, kedves, mint egy tündéralom! Tegnap magamra zártam az ajtót és sorra próbáltam valamennyit... Hogyan lehetséges az, hogy vannak rut mágnásnők? Hiszen ilyen ruhákban nem is lehet rut az ember.

II.

Marburg, 1888. május 21.

Levél: Méltóságos Nagy-Iday Imre urhoz, cs. és kir. kamarás, cs. és kir. huszárcapitány Vég-Daruváron.

Kedves Nagy-Iday!

Tegnapelőtt rókavadászaton voltunk és bőrig áztunk. Hellnek — a filiszternek! — most rheu-más a jobb karja, irni se tud, ennek köszönheti maga, hogy én válaszolok multkori levelére. A mi Daru lovát illeti, köthetnénk talán alkut. Kétezer forintot nem adhatunk érte, ezerhatszáz is szép pénz egy félvérért. Azt az egy engedményt megteszszük, hogy a lovat közösen vezetjük valamelyik meetingre, — ha beválik, megosztjuk a nyereményt. Ha így akarja, küldje el a lovat rögtön Bécsbe, odáig magam fogok eléje menni, mivel Hellt, ki husvét óta lustaságból marodizál, nem bocsátják el az ezredtől.

Még valamit! Ha este a vendéglőbe megy, kopogtasson be édes atyám ablakán és lehetőleg beszélje ki fejéből azt az ötletet, hogy ő most Laura nénivel és a gyerekekkel Marburgba költö-zék... A fiuk otthon sem tanulnak semmit, né-met iskolákban meg sorra buknának. Küldtem nekik ötszáz forintot, a pénzt a baadeni versenyeken nyertem. Legyen szives meggyőződni, hogy édes atyám csináltatott-e a gyerekeknek új ruhát, a mint

ezt meghagytam. Apa nem akarja elhinni, hogy mi itt nagyon szűken élünk, pedig ugyancsak össze kell magunkat huznunk, hogy szerény, kincstári háztartásunkat fentarthassuk.

Igaz! Mondja meg Dina cousine-jának, hogy csináltattam egy új lovagló-ruhát. Sötétzöld posztó, fehér piquet-mellény, férfi-gallér, keskeny karimájú gigerl-kalap... na!

Hell vissza akart menni a huszárokhoz és azon dolgozik, hogy Budapestre kerüljön. Akkor majd gyakrabban látjuk egymást.

Bocsásson meg a kommisszióért, de tudja, Daruváron nincs jobb barátom, mint maga, valamint magának Marburgban sincs jobb barátnője, mint

Hell-Hell-Merlin Terka.

Budapest, 1889. április 3.

Hell a kaszinóba ment, valami vidéki grófocskát fosztogat ott mostanában. A holmim közt turkálva, kezembe akadt ez a könyv. Leánykoromban nagy élvezettel irogattam bele, — most az írást nem találom már élvezetes foglalkozásnak. Hébe-korba azonban mégis jó lesz ezzel is foglalkoznom, ha más okból nem, legalább stilus-gyakorlatnak. Mit írhatok? Legfőlebb azt, hogy a reggeli vonattal jöttem csak Tatáról, hol a lovak munkában vannak. Künn voltam a hajnali galopon. Mollyról nem tartok sokat, — bár Hell nagy chanceokat ad neki, — Daru azonban túl tesz legmerészebb várokozásaimon. Nagy-Iday kötni való

bolond volt, hogy ilyen potom árért meg tudott tőle válni. Gletscher, a jockey, égre-földre eszkujszik, hogy évek óta nem volt alatta jobb félvér. Gletscher jól csinálja a dolgát: Talán nem is sejtik, még lovászgyerekeink sem sejtik, hogy Daruval akarunk valamit... Mióta Bécsben és Prágában oly művésziiesen megverettük, mindenki az istálló szégyenfoltjának tekinti. Szegény Daru, a hirneved nagyon lement, — boldog Daru, a nyeregsulyod is nagyon lement.

Junius 10.

Rosszkedvű vagyok. Legfőbb ideje, hogy kezdjünk valamit Daruval, pénz dolgában szűken állunk. Hell ugyan nyert a kaszinóban, de azt holnap ismét elveszitheti. Hozzá kellett nyulnunk tőkéinkhez, a dupla kauczióból már csak ötven-ezer van meg. Monseigneur nem is válaszolt Hell levelére, — a vén szablys medve! Georges, a kit monseigneur a kauczió-história után elcsapott magától, önhatalmulag kinevezte magát anyósomnak. Napról-napra kiállhatatlanabb, — a mint Hell kapitány lesz, mi is el fogjuk csapni. Tegnap annyira fölingerelt, hogy ráemeltem az ostort, — mikor azonban patétikusan felém nyujtotta hátát, arczába nevettem.

Darut a tavasz óta ismét négyszer verték meg. A tisztesség kedvéért minden ízben meg kellett raknunk ezer-ezer forinttal s ez a legkellemetlenebb az egész dologban. Gletscher, az utolsó

verseny után, titokban megmutatta nekem tenyezeit: mindakettő véres volt a kantártól, a mint a remek állatot visszatartotta leghitványabb versenytársai mögött. Ha Daru most start elé jön, az ötvenkrajczárosok piszszegni kezdenek... Elértük azt, a mit akartunk: a ló nevetségesen csekély súly alatt futhat, a bookmaker pedig nevetségesen sokat kínál ellene. Persze, senki sem fogad rá. Szeptember havára tervezzük a nagy coup-t...

Szeptember 10.

Ma volt a nagy nap.

Én csak délután hajtattam ki a városligetbe, Hellt már hajnal óta nem láttam. Jól vehettem ki magamat csinos számozatlan bérkocsinkban (gyűlölöm azokat a libériás czimeres bárkákat) a koczkás pokrócczal térdemen. Az egész kerepesi-ut utánam fordult. A vállamra bőrtáskát csatoltam, egész szabad vagyonunk volt benne, — nem merem Hellre bizni...

Hell már türelmetlenül futott elém. Sokan voltak kinn, de azért nagyon észrevettek engem; kezdek tipikus turfalak lenni.

A nagy számok simán folytak le, jött a Daru száma. Hitvány eladó verseny, rövid távolságra. Töméntelen hatszáz-ezer forintos ló volt nevezve. A nagy versenystállók ilyenkor iparkodnak rossz anyaguktól megszabadulni. Mikor Darut kivezették, még a versenybírák is összemosolyogtak. Egy

csupaszálló sportman azt mondta mellettem: jön a gólya!

Hell odaküldött a bookmaker-ketreczhez. Tizenöt ló jelent meg startnál, Darura huszonegy-szeres pénzt kínáltak.

— Darut! mondtam.

A bookmaker elmosolyodott.

— Tizenötezer forinttal!

Most már nem mosolygott, nyugtalanul tekintett reám. A fehércezilinderes sejtette, hogy valami készül, mert tábláján rögtön kitörülte Daru nevét.

Még ötezer forintom volt a tárczán. Hellel úgy egyeztünk meg, hogy ez az enyém legyen minden eshetőségre. Ej mit, a ki mer, az nyer mondják öcséim pitykézés közben. A másik bookmaker még tizennyolczczal tartotta Darut, — meg-tettem ötezer forinttal...

Kezdődött az eladó verseny. Hell, a ki játék közben mindig csodálatos hidegvért tanusit, nyugodtan cigarettázott a korlát mellett, én néhány gavallérral, kik most állandó udvaromat képezik, fölmásztam a tribün legfelső fokára.

A pálya közepén Aida és Daru kiváltak a többiek közül. A nagy közönség Aidát favorizálta és az ő nevét kiáltozta. Irtóztatóan izgatott voltam, a nagy messzelátó remegett kezemben, a zöld gyeplő, a hosszan elnyúló lovak tánczoltak szemeim előtt. Aida vezetett.

— Aida! Aida! kiáltotta körülöttem száz dühös hang.

Már csak száz méter. Aida félhosszszal előbb van, jockeyja ostort használ, Gletscher nem mozdul.

— A rabló! Meg van vesztegetve! — vilámlott át agyamon.

A ló most kinyújtja testét, aztán ütemesen, ellenállhatatlanul nyomul előre — a páholy előtt egy fejjel megveri ellenét.

A közönség konsternálva volt. Én ész nélkül rohantam le Hellhez, aztán megfeledkezve magunkról, tizezer ember szemeláttára egymás nyakába borultunk.

Gletscher vigyorogva jött elém a mérlegnél.

— Gletscher, Gletscher, maga nagyon megijesztett engem!

— Ha akartam volna, suttogta ő, kanterben verhettem volna meg az egész csordát, de nem volt szabad. Egy ló, mely tízszer az utolsó volt, — az nem tisztességes...

A turfon villámgyorsan terjedt el a hír, hogy kifosztottuk a bookmakert. Bár senki sem mondta, mindenki tudta, hogy évek óta előrekészített coup volt.

Mialatt Nagy-Iday az árverésen visszavásárolta számunkra Darut, Hell és néhány barátja társaságában megittunk egy pohár pezsgőt és elszívtunk egy cigarettát. A jól végzett kötelesség tudatával robogtunk hazafelé.

Deczember 26.

A váczí-utczából jövök, nem kevesebb, mint öt kirakatban láttam a saját arczképemet. Egy

sörényes genie galopot komponál és elkereszteli „Terka grófnő-galopnak“, — a czimképen mint amazon vagyok ábrázolva, egy vágató pinzgaui tramway-lovon. Aztán az ujságok is! Eh, ugy látom, divatba jöttem...

Az új lakásunk csinos. Különösen a boudoir-rom. A falon sportképek, egy oszlopon Daru kis bronzszobra, a kandalló felett egy palhamre kantározott lófej, az egyik sarokban ostorgyűjteményem, az íróasztalomon ezüst jockey, patkós tinta-tartó stb.

Sok a dolgom. Reggel rendesen kinézek a Tattersalba, hová a lovainkat ideiglenesen beállítottuk. Az új trainer, a mióta felmondtam neki, nagyon megbízhatatlan. Sokan vagyunk künn, tisztek, sportmanok, azokkal rendesen elczigarettázom az időt, míg Hell értem jön. Hell az utolsó időben elhizott és ellustult, — egyrészt jó, legalább nem avatkozik istállódogokba, melyekhez alapjában véve édes-keveset ért. Drága pénzen vette meg Mollyt, pedig mikor mondtam már, hogy ebből a lóból sohasem lesz semmi.

A multkor, a carousselnél, bemutatnak nekem egy kövér, hirtelenszőke dragonyoskadétot, — gyanus ábrázata volt! A neve: Hell-Hell-Merlin örgróf... A prezumptív örökös. Közönyös arczczal fogadtam, kissé hidegen bántam vele — meg akartam magamat boszulni azért a sok kellemetlenségért, a mit a családja szegény Hellemnek okozott. A prezumptív azonban nem tágit mellőlem, egyre

a sarkamban van. Most is, mig irok, ott fetreng Hellel a jegesmedvebőrön. Hell nevetve mondja, hogy öcsce fülig szerelmes belém, — de Hellnek nem lehet ilyenekben hinni, — ő szerinte az egész világ szerelmes belém, a jockey-klub igazgatóitól kezdve egészen az ökölnyi lovászgyerekig.

1890. február 5.

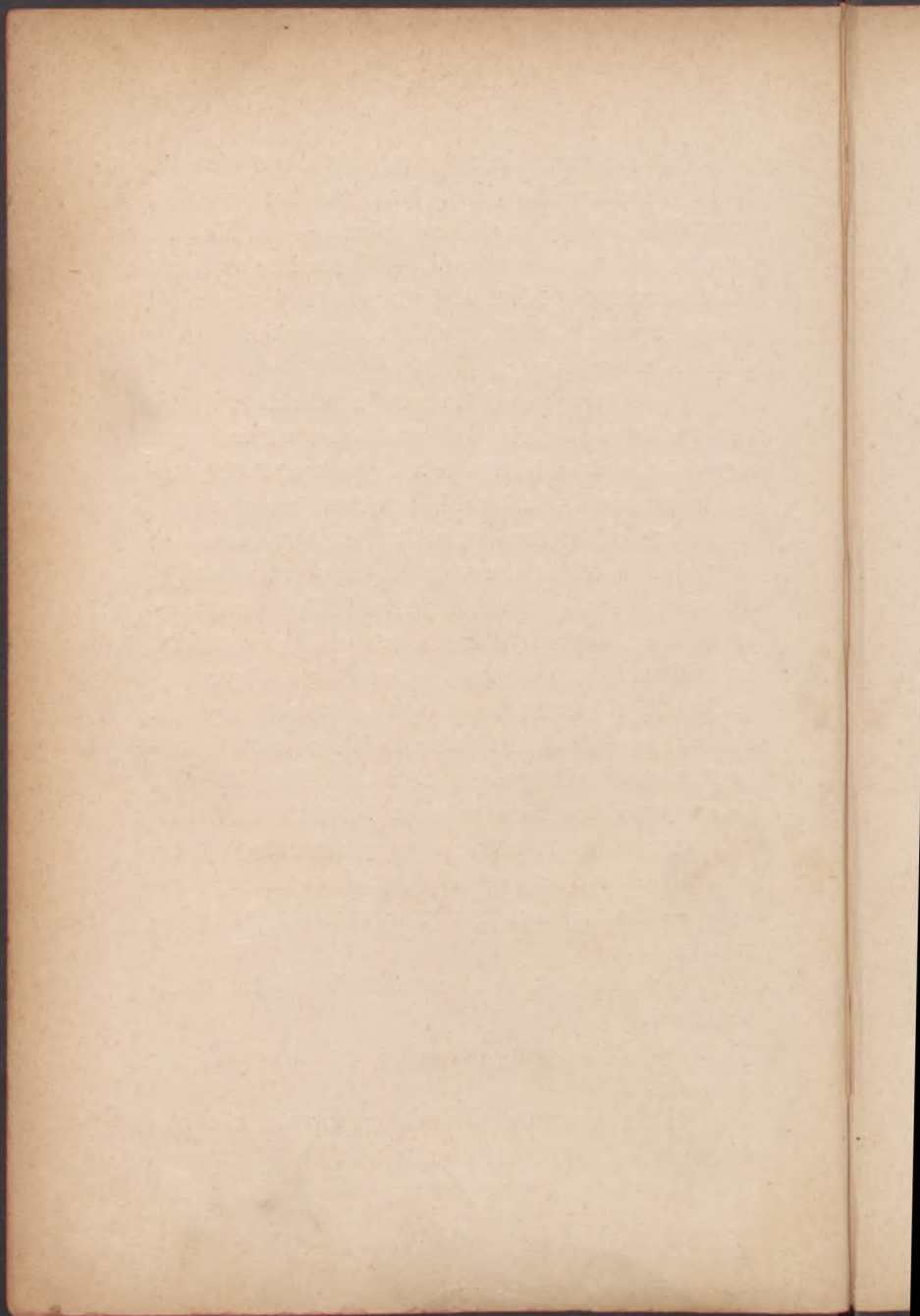
A mióta a walesi herczeg a wiesbadeni mai-den versenyen félórán át beszélgetett velem, csak úgy özönlének a házamba a legzárkózottabb családok meghívói. Azt azonban sokért nem adom, hogy tegnapelőtt fenn voltunk Bécsben, a német nagykövet estéjén. Ott volt ugyanis monseigneur, a szablyát tartó medve! Egy szögletes arczu öreg, a kinek a melle tele van rendjelekkel és a ki whistezés közben oly csodálatos ügyességgel osztja a kártyát, mint egy kiérdemelt sipiszta. Több ízben közeledett felém, a kis sógorom karján, én azonban ügyesen kitértem előle. Később a főherczegnő magához hivatott. Monseigneur most már nem állhatott ellen a vágynak, hogy megismerkedjék velem s elszántan tartott felénk.

— Bocsánatot, fenség, úgy érzem, itt léghuzam van...

Ő fensége szokott szeretreméltóságával emelkedett fel.

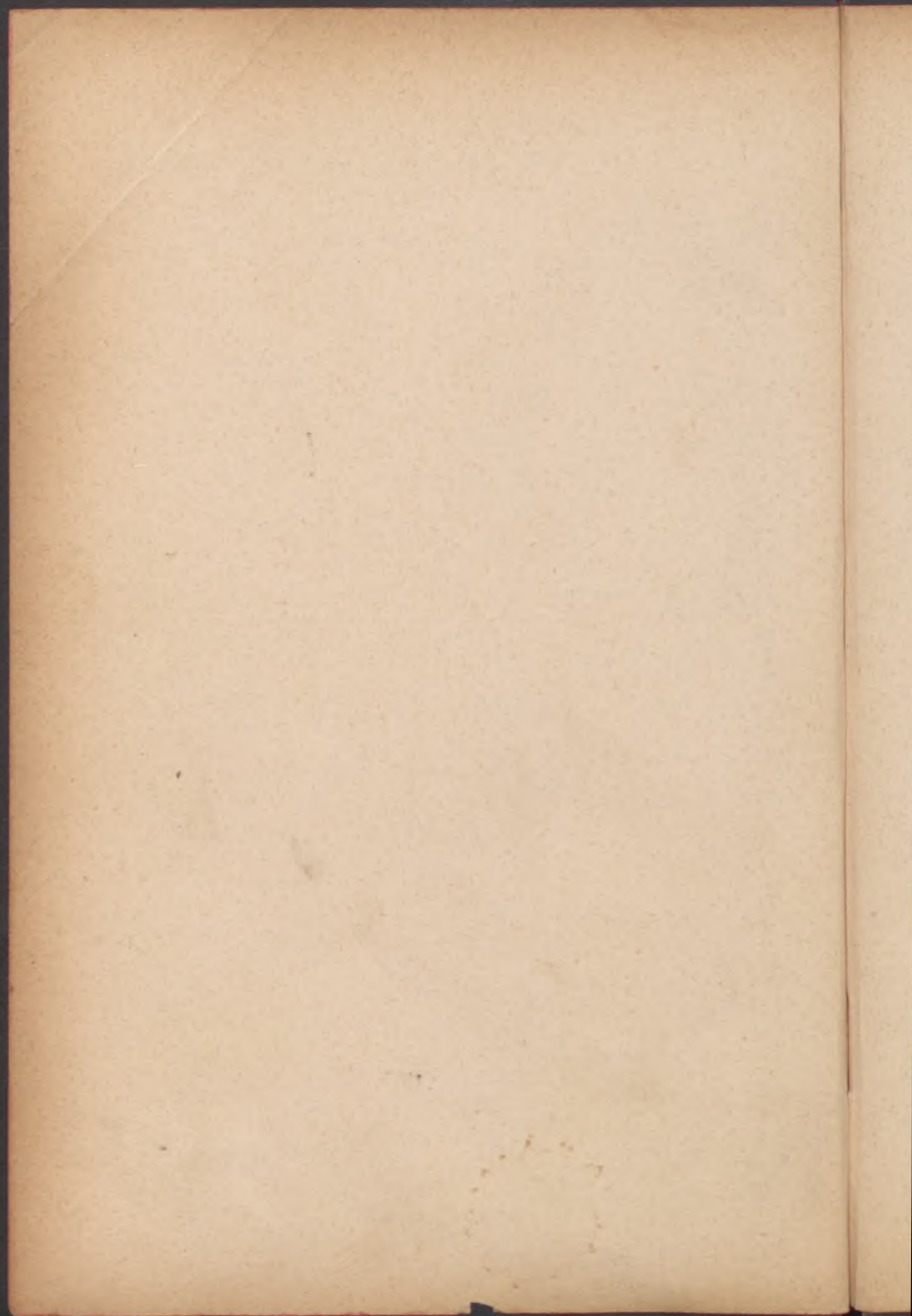
— Jőjjön, grófné, elviszem a másik terembe...

Hátat fordítottunk monseigneurnak, ki sóbálványnyá válva bámult utánunk...

AZ ELTÖRT BÁBU.

AZ UTOLSÓ BÁL.

Ott ült az édes anyja mellett, sápadtan, homályosuló szemekkel, tompa kétségbeesésben. Megesett vele a legirtóztatóbb dolog, a mi egy fiatal leány életében megeshetik: első bálján ülve maradt. Ostobaság! mondhatná valaki. Pedig nem ostobaság. A kifütyült színész, a csatát veszített katona megszégyenülése nem tehet tul azon a tengernyi keserűségen, a mely ilyenkor egy tizenhét éves leány szívét elárasztja. Az első bál sikere, mint verőfényes emlék, ott mosolyog még a későbbi családjára arczán; — mint kínos felsülés, ott rágódik a fanyar aggszüz szívében.

A cigány beharangozott a négyeshez. A zengő kérdés kihívóan és gunyosan hangzott el a teremben, — Olgának még mindig nem akadt tánczosa. Pedig hogy örült ennek a bálnak, első báljának! A báli ruha megérkezése, az atlaszczipők próbája, a könyökig érő keztyük vásárlása: mindez eseményszámba ment otthon. Mikor aztán együtt volt minden, akkor magára zárta az ajtót, kiteri-

tette kincseit az asztalra, kicsapta hattyupihés legyezőjét és próbaképpen körülpolkázta az asztalt.

És milyen küzdelmébe került, míg elvitték erre a bálra! A mama is ellenezte, de különösen a doktor. A doktor tudhatta, miért, bár nem mondta. Hátha még azt tudta volna, a mit Olga oly gondosan titkolt előle: hogy azelőtt való nap, mikor elköhintette magát, egy parányi kis vércseppet látott a fehér battiszt-zsebkendőjén!

A párok felállottak a négyeshez, Olga szíven pedig egy rut, fájdalmas repedés ment át. A szíven és az egész mindenségén. Az a keserűség pedig, a mely a szívet elárasztotta, fájdalmas gyűlölettel fordult önmaga, a frakkos bálrendezők és az egész világ ellen, — de főleg a Tarján-leányok ellen!

A kövér kis Tarján-leányok ott sétáltak előtte a teremben, gavallérjaiktól környezve, dölyfösen és diadalmasan. Könnyű volt nekik! A bátyjuk huszárhadnagy volt és hugaihoz csődítette a vármegyei fiatalságot, mely oly szívesen dörzsölőzött egyenruhájához. Valaha jó barátnői voltak Olgának. Valaha, mikor még egymás mellett ültek az iskola-padban és sántikáló emlékverseket irtak egymás albumába. Verseket az örök barátságról és az elválás fájdalmáról, melyet tudvalevőleg csak a viszontlátás reménye képes némileg enyhíteni.

Ez nem akadályozta meg őket abban, hogy a mint kikerültek az iskolából, őszintén meg ne gyűlöljék egymást. Meggyűlöltek egymást minden átmenet és bevezetés nélkül, — ösztönszerűen —

mint fiatal lányok szokták, a kik érzik, hogy mint versenytársak fognak egymással szemben állani. A sipító, köpczös Tarján-leányok és a csinos, sudárnövésű Olga.

A Tarján-kompánia kiadta a jelszót: — Olgát nem lehet befogadni a társaságba, — nem lehet, mert édes atyja csődbe jutott kereskedő volt. Gavallérjaik pedig, azok a csinos, léha fiuk, a kik repülő frakkszárnnyakkal futkostak a teremben, buzgón követték. Szinte meghatóan könyörögtek egy-egy kivénült gardedámnak, hogy álljon be a kolonba, — csak Olgáról nem vettek tudomást.

Megkezdődött a négyes!

E pillanatban Ilonday Gyurka sietett a terembe. Az imént jött meg csak a leányfalvi gróf vadászatáról, — éppen, hogy ráért, nagy sebbel-lobbal átöltözködni. Kipirult, egészséges arcán meg is látszott, hogy a kelleténél valamivel többet talált inni a fiatal grófok konyakjából.

A szemei kápráztak is a csillárfénytől, a mint belépett a terembe, de azért rögtön felfedezte Olgát, hozzálépett és fölkérte a négyesre.

— A cousine-jaim meg fognak pukkadni mérgükben és ez mulatságos látvány lesz, gondolta magában, miközben monokliján át a Tarján-leányokra pillantott.

Olga csinos bókot csapott előtte, aztán közőmbös jókedvvel füzte karja alá a kezét. Hej! Pedig beh szeretett volna a nyakába borulni, vagy legalább is hangosan kacagni örömében!

— Csodálom — mondta később tánczosához — csodálom, hogy még emlékszik reám.

Ilonday nevetett.

— Hogyne emlékezném? Hiszen gyakran láttam a kolostorban, ha meglátogattam a cousine-jaimat. Ilyen csinos leányt az ember nem felejt el oly könnyen! Lássa, még arra is emlékezem, hogy mit szavalt a negyedik osztály vizsgáján.... A megfagyott gyermeket, — ugy-e? Nyitott, szőke hajával, kurta fehér ruhácskájával és fekete harisnyáival ennivaló csinos volt, — olyan, mint egy baba...

Ilonday tetőtől-talpig végigmérte Olgát, aztán szárazon mondta:

— Most is csinos ám!

Ez az Ilonday Gyurka néha kissé szemtelen volt, de alapjában véve nagyon jó fiú. Már túl járt a harminczon, némi hajlama is volt a hizáshoz és szerette a protektor-nagybácsit adni. Különben a vármegye egyetlen adósságmentes birtokosa volt és kamarás, — e két tulajdonsága kivételes állást biztosított neki a fiatalok közt.

Az elmés bálrendező intett a cigánynak, — a négyes galopban ért véget. Ilonday, a ki csak akkor tánczolt, ha kissé felöntött a garatra, — de akkor ész nélkül tánczolt, — ki sem akarta többé bocsátani Olgát a karjai közül.

— Felségesen tánczol! mondta egyre-másra.

Felségesen, mint maga Kalliope. (Azt hiszem, Terpsichore-t akart mondani...)

Olga pedig járta, lángvörös arczczal, elálló lélekzettel, bomladozó hajjal. Valami bolondos, izgató zene is volt....

— Olga, az istenért, intette anyja egyre-másra.

— Csak még egy turt! kiáltotta nevetve Ilonday.

Mikor sorra került a keringő, a tánczosok már sorban állottak a leány körül. Ilonday példája megtörte a jeget — Tarjánék táborából egymásután érkeztek az unatkozó szökevények.

— Bájos gyermek! mondták, Ilonday Gyurka szavait ismételve.

A leány szinte mámorosan élvezte diadalát. Érezte, hogy a terem figyelme feléje fordul, — hogy ő a bál királynője! Es e tudat, mintha szebbé, szellemesebbé tette volna. Kaczér jókedvvel osztogatta turjait, — a gentry-fiuknak óvatosan előnyt adva a hivatalnokok fölött...

Tánczközben néha szédülés fogta el, néha meg eszébe jutott, hogy jó volna hazamenni és ágyba feküdni, mert mindjárt meg fogják itt tudni, hogy milyen viharosan, fájdalmasan dobog a szive... Egy pillantás a Tarján-lányokra elég volt, hogy tovább tánczoljon.

— Hadd lássák, hogy mulatok, — hadd mérgelődjenek!

Ilonday a csárdásra megint előkerült vala-

honnan az ebédlőből. Erősen ivott odabenn, meg is látszott rajta.

Hosszu, végtelen hosszú csárdást tánczoltak egymással. A többiek már sorra kidőltek, csak ez az egy pár forgott-rezgett még a primás előtt.

— Olga — lihegte Ilonday — lássa, én most be vagyok csipve, de azért tudom, hogy mit beszélek... Maga olyan édes teremtés!

— Ilonday ur, ön igazán be van csipve!

— Igen, de ha olyan édes feleségem volna, mint maga, — akkor sohasem csipnék be.... Becsületemre mondom: nem csipnék be!

— De Ilonday ur!

Fordulás közben egy pillanatra Ilonday széles vállára hajtotta a fejét. Nem kaczérságból, hanem, mert megint elszédült egy pillanatra. A fiatal ember szorosabban ölelte magához.

— Az anyám egyre biztat, hogy hozzak már asszonyt. Akárkit, csak asszony legyen. Azt mondja: csinos legyen csak és egészséges... Jó öreg asszony az anyám...

Olga ajkához tartotta zsebkendőjét: — megint az a piros folt a fehér battiszton. Vér. Elhalványodott és elrejtette. Nem a félelemtől, hanem hogy a Tarján-leányok meg ne lássák... Leszegte a fejét, mint egy beteg madár és hagyta magát ölelni-forgatni...

Valaki aztán erővel kiszedte a cigány kezéből a hegedűt. — Ilonday különben még sem hagyta volna abba a tánczot.

Vacsoránál egymás mellé ültek.

— Be vagyok csipve, tudom, — mondta Ilonday, — de azért komolyan beszélek.

— Mi jut eszébe? Egy kamarás és egy kalmárleány!

— Ej, nem kell nekem familia, — elég uri az enyém... Komolyan beszélek, — majd meglássa holnap.

Olga nevetett rajta. Láta, hogy mámoros, de tudta, hogy komolyan beszél. Valami ideges, kaczer jókedv vett rajta erőt. Ott ült, hátradőlve széken s fejét halkán ringatva, hallgatta a duhaj nótákat, a melyeket Ilonday huzatott a fülébe. Néha megnedvesítette ajkát a pezsgő habjával, azt se igen bánta, ha kocintás közben Ilonday megérintette ujjait. Szép volt ez a leány, elbűvölően szép, azzal a piros folttal a csillogó szeme alatt.

A pihenő óra után megint táncolni akart.

— Olga, talán sok lesz? aggódott az anyja.

— Csak az egyszer, anyám, — csak az egyszer hadd mulassak kedvem szerint. A többit aztán nem bánom... Nézd, a Tarján-leányok is tánczolnak!

Lecsusztatta válláról a fehér-prémes belépőt és Ilonday karján a tánczterembe sietett.

Virradóra végre ágyba került. Lefeküdt, — diadalérzettel és sötét sejtelmekkel telve, — boldogan és betegen!

Tavaly jártam lenn utoljára a hazámban.

Esős, rosszkedvű nap volt, — a kis város házai félénken és szürkén lapultak meg a gót templom nagy tornya körül, — hanem azért mégis kimentem a temetőbe. Tisztességtudásból, hogy meglátogassam egy pár jó emberemet odakünn.

A kápolna mellett egy új kriptát fedeztem föl. Mikor megálltam a csinos márványemlék előtt, a fekete felhők közül leszűrődött egy meleg nap-sugár.... Az emlék azt a bizonyos márvány-géniust ábrázolta, a ki felfordított fátylával a kezében, — sirva borul egy hatalmas kőurnára. Az urna talapzatán egy név: Ilondai Ilonday Olga, — elhunyt boldog házassága harmadik évében.... (A családi nevét nem irták ki, — rosszul festett volna az ősi Ilonday név mellett...)

Nemrég temették csak, — a kriptát egész halmaz, még elég friss koszoru fedte. Egyet a kőurna nyakára akasztottak, széles atlaszszalagján tisztán olvashattam: Feledhetetlen barátnőjének a Tarján-család.

A koszoru nedves tubarózsái fölött egy árva fehér pillangó járt bolondos tánczot. Alkalmasint becsipett az erős illattól.

Nekem egy pillanatra úgy rémlett, mintha ez a fehér pillangó a szegény, jó, ostoba kis Olga lelke volna, a ki halála után is folytatja a tánczot — hadd lássák a Tarján-leányok, hogy ő a másvilágon is jól mulat!

A BÉKÁK.

A szép beteg asszony ott állott az angol fogadó erkélyének csikos ponyvája alatt és komor arczczal bámult a parton elnyúló keskeny sétányra. Férje a hintaszékben ült és szórakozottan figyelt a szemhatáron sötétlő füstvonalra, melyet a Génuaába siető gőzös hagyott maga után. A Zirió-nyaraló felől vig zene hallatszott. A katonazene játszott a park előtt, előkelő vendégek tiszteletére. Éppen O je Pierette-t fújták...

— Oh, ha én férfi volnék, mondta Olga asszony minden bevezetés nélkül, arczul üthetném azt az angol lordot.

A sétány egyik padján egy fehérsisakos angol ült, ujságlappal a kezében.

— De, Olga, hogy mondhat már olyat? méltatlankodott a férj.

— Nem is lord, hanem valami colchesteri szabómester, vetette oda Olga fitymálva. A pinczerek tették meg lordnak... Valahol azt olvasta,

hogy egy angol gentlemannek a Timest kell olvasnia és hidegvérűnek kell lennie... A szatócs!

A férj aggódva tekintett nejére.

— Megint ideges, — mi bántja?

— Bánt minden, a mit látok. Torkig vagyok ezzel az országgal. Örökké kék ég, émelyítő langyos levegő, citromszag és O je Pierette, — mi csoda limonádés világ ez! Mindenütt citrom és pálma... Szeretnék egy tisztességes akáczfát vagy szilvafát látni... Ha haza érünk, kidobatok minden pálmát a házból. .

— De a tenger. Nézze a tengert, — feleséges!

— Hagyjon békében a tengerével! Ez is tenger? Még becsületesen apadni-dagadni sem tud... Különb a mi Dunánk... Aztán ezek az emberek! Nézze, amott jön a talián fregatta-kapitány.

— Legalább fogadná a köszöntését...

— Adj Isten, — vén svihák!

— De Olga, mi jut eszébe?

Az aszony idegesen nevetett.

— Mit akar? Ugy sem érti meg. Látja, milyen boldogan vigyorog... Vén számár! Ebben a hőségben nyakig arany egyenruhában jár... A haját meg felsüti, mint egy borbélylegény, a bajuszát meg festi. Reggel Stüssivadászuhat vesz magára és felmegy a borostyánfákhoz csalogányokat és pacsirtákat löni... Megmondtam neki, hogy a mi gavallérjaink is mennek vadászni, — a Retyezátra medvékre...

— De hiszen vannak itt más emberek is?

— Igen. A kinek a becsületrend szalagja van a gomblyukában, az mind hamis kártyás.

— Honnan tudja?

— A franczia szobalányom mondta. Az min-dent tud. Látja, ott megy a muszka herczeg, fehér czilindere van a parasztnak.

— Az meg mivel bántotta meg?

— A muszka herczegek a világ legundokabb fajtája. Mindig ölelgetik a szobalányomat...

A férj kedvetlenül dobta el cigarettáját.

— Minő megfigyelései vannak! Olga, maga kissé neveletlen...

Olga férje felé fordította arcát, szemei könnyesek voltak. A férj megütközve fogta meg kezét.

— Mi baja, kedves? Rosszul érzi magát?

Az asszonyból kifakadt a visszafojtott keserűség, idegesen zokogni kezdett.

— Menjünk haza! Haza! fuldoklotta.

A férj bevezette a szobába, ott leültette és gyöngéden simogatta fehér kezét. Kissé meg volt indulva.

— Lássá, mondta Olga csendesen zokogva, most már elmúlt a tél, a tavasz is elmúlt és mi még egyre itt vagyunk, ebben a rut, idegen országban. Pedig jó volna most otthon lenni, a Bánságban... A kertünk már nagyon szép lehet, — most virítanak az akáczfák, a gesztenyék, a folyondár... Pedig nem is vagyok beteg, csak kissé rekedt a hangom. Hanem, ha sokáig itt tart, komo-

lyan megbetegszem. Meglássa, nemsokára ismét megered a hegyekről a szél, az az irtóztató, meszes szél...

Az asszony hizelegve fonta karját férje nyaka köré.

— Ugy-e, hazamegyünk?

— Ha éppen akarod... Majd beszélek a doktorral.

— Ne beszélj vele, mert szédelgő. Nyáron át Berlinben köhög, télen meg itt köhög. Azért van itt, mert már csak fél tüdeje van. Ő akar engem gyógyítani? Pedig én nem is vagyok beteg, már a hangom is javult. Énekelni is tudok...

Trillázni próbált, a szegény hangja úgy csengett, mint egy megrepedt ezüst csengetyű. A férj arca elkomorodott.

— Jól van, ha akarod, menjünk haza.

Utra keltek. Az orvos azt mondta, hogy utazzanak lassan, tartsanak nagy pihenőket. A férj mindenféle csellel iparkodott nejét egyik-másik városban visszatartani, az asszony azonban lázas türelmetlenséggel sürgette az utazást, mint egy elkényeztetett gyermek.

— Génua! Gyülölöm ezt a várost, — olyan, mint egy óriás állat csontváza, mely itt korhad a tengerparton. Ez a kátrányszag elfojtja a lélegzeteimet. Menjünk innen!

Elértek Milánóba. Az asszony kijelentette, hogy nem akar látni semmit, legkevésebbé akarja pedig látni a dómot.

— Micsoda templom az, a hová nem imádkozni járnak az emberek, hanem bámészkodni? Pedig nincs is rajta mit bámulni; olyan mintha fehér papirosból vágták volna ki ollóval... Menjünk inkább Velenczébe!

Velenczében a lagunák halszaga bántotta. A halálos csend elszomorította, megfélemlítette.

— Mit keresünk itt? Ha naplopókat és galambokat akarunk látni, nem kell a Márk-térre mennünk, ha kofákat akarunk látni, nem kell a Rialtóra mennünk. Akad abból másutt is. Mit keresünk itt?

Megérkeztek Bécsbe. Olga bezárkózott a vendéglő szobájába, ki sem akart menni az utcára.

— Nem szeretem a bécsieket. A fiakkeresek itt olyanok, mint másutt az urak, az urak pedig úgy viselkednek, mint másutt a fiakkeresek. Ettől az örökös lármától meg bizton szívdobogást kapok...

Estére megérkeztek Budapestre. Korán reggel az asszony már utra készen, kalaposan, keztyüsen lépett a férje elé.

— Siessen, a vonat egy óra múlva már indul...

A férj most már nem ellenkezett, az asszony türelmetlensége reá is átragadt, maga is hazakivánczozott.

A gyorsvonat zakatolva vágtatott végig az Alföldön.

Az asszony az ülés sarkába szorulva, egész

napon át szunnyadt, egy-egy állomáson felriadt a jelzőharang kongására, ilyenkor sápadt mosolylyal tekintett férje fürkésző szemébe.

Mikor alkonyodni kezdett, már a bánati róna méhébe értek.

Piszkos pályaházak, melyek előtt otromba, daróczos rácz parasztok bámulnak a vonatra; szegényes falvak, hajszaálló, nádfedelű viskókkal; a vasuti töltésre kanyargó hepehupás országutakan rozzant szekerek, melyek elé sovány, elgyötört lovakat fogtak; a zombékos réteken hosszú sávokban, táblás pocsolyákban rothad a talajvíz...

A férj az elbűvölőn szép, a királyi Rivierára gondolt s úgy találta, hogy a gondviselés mostohán bánt az ő szegény hazájával.

Valami kisebb állomásra értek. Teljesen beesteledett, az ablakokat halkan permetező, tavaszi eső kezdte verdesni. A közeli nádasokban ezer meg ezer béka brekegett és kuruttyolt, a hangok mértföldnyire hallható, mélabús bugássá tömörültek össze.

Az asszony egyszerre felrezzent álmodozásából, zavartan nézett körül, aztán az ablakon át beszűrődő hangzavarra kezdett figyelni. Arczán lassankint valami verőfényes mosoly mutatkozott, szemébe édes könnyecsek szivárogtak, megindultan, lágy hangon fordult férjéhez:

— Itthon vagyunk! Hallod? A békák!

MINDHALÁLIG ASSZONY.

Két év előtt a pohárszékes, nagy ebédlőben ünnepeltük Olga napját. Emlékszem: ebéd után a szép asszonynyal ketten ülve maradtunk, ő cigarettákat tömött, én a kész cigarettákat a skatulyába rakosgattam.

Férje kissé be volt csipve és a kis Tarján Emmával az erkélyen könyökölt. Alkalmasint léhaságokat fecsegett; a kövér kis leány legalább egyre-másra kaczagott.

A többiek a szalonban kávéztak, valaki a zongorához ült s egy könnyüvérű keringőt játszott. A háziasszony verőfényes mosolylyal hallgatta, halkán ringatta csinos fejét a dal üteme szerint, közbe meg lopva tekintett férjére. És nem ütött a kezemre, ha munkaközben véletlenül meg-megérintettem finom ujjait...

Ma a templomban üljük a szép asszony nevenapját. A színes gótablakokon át sápadtan villogó fénysávok verődnek az oltárfülke hűvös homályába, a nagy, üres kőcsarnokot olykor va-

lami csendes és mégis harsogó morgás járja át, a boltívek alatt szunnyadó visszhang álmottasan felelget a miséző pap éneklő kérdéseire.

A kik eljöttek, azok elérnek néhány padban. Elül gyászoló öregasszonyok feketekabátos rokonok bóbiskolnak, köztük a férj egészséges, piros nyakát látom; hátrább az elhunyt barátnői ülnek, meg a férj néhány barátja.

Most becsapódik hátul az ajtó, a kövezet megkondul apró cipősarkak alatt, aztán egy alacsony női alak bókol az oltár előtt. Kissé megszeppen a zajtól, melyet okoz, gyorsan körütekint, egy pillanat alatt eltanulja a komor, szórakozott kifejezést, melyet a többiek arczán lát, aztán besiklik a padba. Egész mise alatt már csak a fehér nyakát látom Tarján Emmának.

Én meg itt állok, másodmagammal, egy kék selyemzászló alatt és azon veszem észre magamat, hogy kezem ösztönszerűen csuszik hol az óráim, hol a szivaros tárczám után, szomszédom pedig, az öreg doktor, unatkozva dől egyik lábáról a másikra. Ej, ha a boldogult láthatná, minő udvariatlan közönynyel hallgatjuk végig az ő gyászmiséjét, ugyancsak zokon venné!

Kissé elreステlem magamat.

El akarom képzelni a szép martirt, a mint ziháló, beteg mellel támolmog Golgotája felé, — de nem tudom. Egy kék szalagos, fehér csipkepongyola, egy örökké mozgó piros legyező, szőke sűrű fürtök az alacsony homlok fölött, — ennyi

az egész, a mi megmaradt emlékezetemben. Aztán néhány csipős élcz, mit mosolygó szájjal mondott a Tarján-leányokra és egy keringő, az utolsó, melyet velem tánczolt. . .

Délutánonkint kimentem mindig a nyaralóba, beteglátogatóba. Néha összetalálkoztam utközben az öreg doktorral.

— Nos? használ a kreozot?

— Szédelés, mormogta ilyenkor. Az egész tudományunk — (ezt a szót csudálatos keserűséggel tudta hangsúlyozni, — az egész tudományunk nem egyéb szédelésnél... Az ember ott áll és látja, a szíve vérzik és nem tud segíteni. . . .

Aztán lehajtott fővel baktatott tovább.

A beteg pedig ott ült hintaszékén, a terraszon, mellette a könyvek és divatlapok egész halma. Ha meglátott, reám nevetett és felém nyujtotta a kezét.

— Hogy van, Sándor?

— Köszönöm, jól. Hát ön?

— Egészséges vagyok, hanem lusta vagyok öltözködni. Már egy hónap óta nem volt rajtam fűző, — de ahhoz maga nem ért. Iszonyu lehetek ebben a ruhában, mi?

A haja gondosan fel volt sütvé, kezét, a melyre sokat tartott, őzbőrkeztü fedte, azt hiszem, kevés rizsport is vett az arczára.

Tudtam, hogy nem szabad sokat beszélnie, azért lehetőleg én tartottam szóval. Feltálatam

neki a pletykákat, udvaroltam neki. Ha bókot mondtam, a szemét hunyorgatta, ha rosszat mondtam a Tarján-leányokra, boldog volt.

Egyszer azt mondta nekem :

— A télen megint bálozni fogok. ... Majd együtt táncoljuk a négyeseket, minden bálon a másodikat. ... A souper-csárdásokat is magával szeretném táncolni. ...

Kezet fogtunk, hogy úgy lesz. Ő ajkába harapott, én meg titokban elmosolyodtam. Keresztülláttam rajta: biztosra vette, hogy nem fog többé bálozni e világon, különben nem foglalkozott volna velem. Jobb szeretett a mágánásokkal meg a huszárokkal táncolni.

Mikor állapota rohamosan rosszra fordult, még egyre ámitotta magát és a világot. Nagy gonddal öltözködött, megrendeléseket tett, báli ruhákat varratott és előfizetett a lapokra. Pedig jól tudta, hogy nem fogja már hasznát venni mindennek. Olyanformán titkolta baját, mint egy leány titkolja bal-lépésének következményét, — ha rajta állott volna, bizonyára elutazott volna, hogy valahol titokban essen tul a halál kellemetlen procezzsusan. ...

Néha kissé ábrándos lett.

— Ha valahá meghalnék, mondta egyszer, nem szeretném, ha esős időben temetnének. Ilyenkor senki sem jön az ember temetésére. ...

— Mit tenne maga, ha meghalnék? kérdezte más alkalommal.

— Utána halnék, mondtam udvariasan.

— Ne füllentsen!

Ha tovább erősködtem volna, valószínűleg szavamat vette volna, hogy megteszem, — ha más okból nem is, hát azért, hogy a Tarján-leányoknak a jövő télen egy tánczosukkal kevesebb legyen.

Egyszer egy új verses kötet akadt a kezébe.

Ó mért oly későn, levelek hullása,
Daru távozása idején:
Mért nem találkoztam rózsanyiláskor,
Hajnalhasadáskor veled én?

Lassan leejtette a könyvet és homályos szemekkel tekintett reám.

— Láss, mondta lány hangon, ezt nekünk írták. . .

Közel voltam hozzá, hogy szerelmet valljak neki ez este, pedig tudhattam volna, hogy az egész nem egyéb egy kis kaczerkodásnál.

Teljes életében erényes asszony volt, de mindig volt egy udvarlója, a kit szeretett bolondítani, hogy magához lánczolja. Udvarló nélkül épp oly kevésbé tudott volna élni, mint, teszem, rizspor nélkül és mikor a többi elmaradt, megelégedett velem is.

Egy nap aztán komolyan meghalt. Egy év előtt történt — éppen a nevenapján — emlékszem, hogy a hír úgy sujott reám, mint egy kalapácsütés.

Kerevetén találták, összegyűrt pongyolával,

kuszált hajjal, hidegen, félszegen, mereven. Egy arany madárkalitka, melyet az a fekete fenevad összetört, hogy kivegye belőle a halálra rémült, csicsergő szegény lelket. . .

A gyászistentisztelet még egyre tart; az öreg doktor, a ki különben szép betege temetésén talvaly úgy sirt, mintha édes leányát vinnék, humorosan összecsucsorította a száját és kisompolygott a templomból.

Az ajtó felől rövid, kopogó női léptek hallatszanak. Csudálatos! Ilyenformán kopogott hajdanában a szép asszony cipője, ha megvártam a vasárnapi nagymisén . . .

Furcsa volna, ha most eljönne a saját rekviemjére. . . Odaállana mellém, szórakozottan keresztet vetne, szokása szerint hátrasimítaná füle fölött a fürtöket és suttogó hangon mondaná:

— Rég nem láttam, Sándor.

— Éppen egy éve, hogy nagysádat temettük.

— Mondja csak, mit szóltak az emberek, mikor én meghaltam?

— Oh, nagyon meg voltak lepelve. Senki sem hitte volna, hogy egy szép asszony, a kinek megvan mindene, a mit szeme-szája kívánhat, egész komolyan meghaljon . . .

— Volt-e sok koszoru?

— Egy egész kocsival. Még Tarjánék is küldtek egyet: „Feledhetetlen barátnőjének — a Tarján-család. . . .” Tarján Emma meg úgy zo-

kogott a ravatala fölött, mintha édes nénjét temetnék...

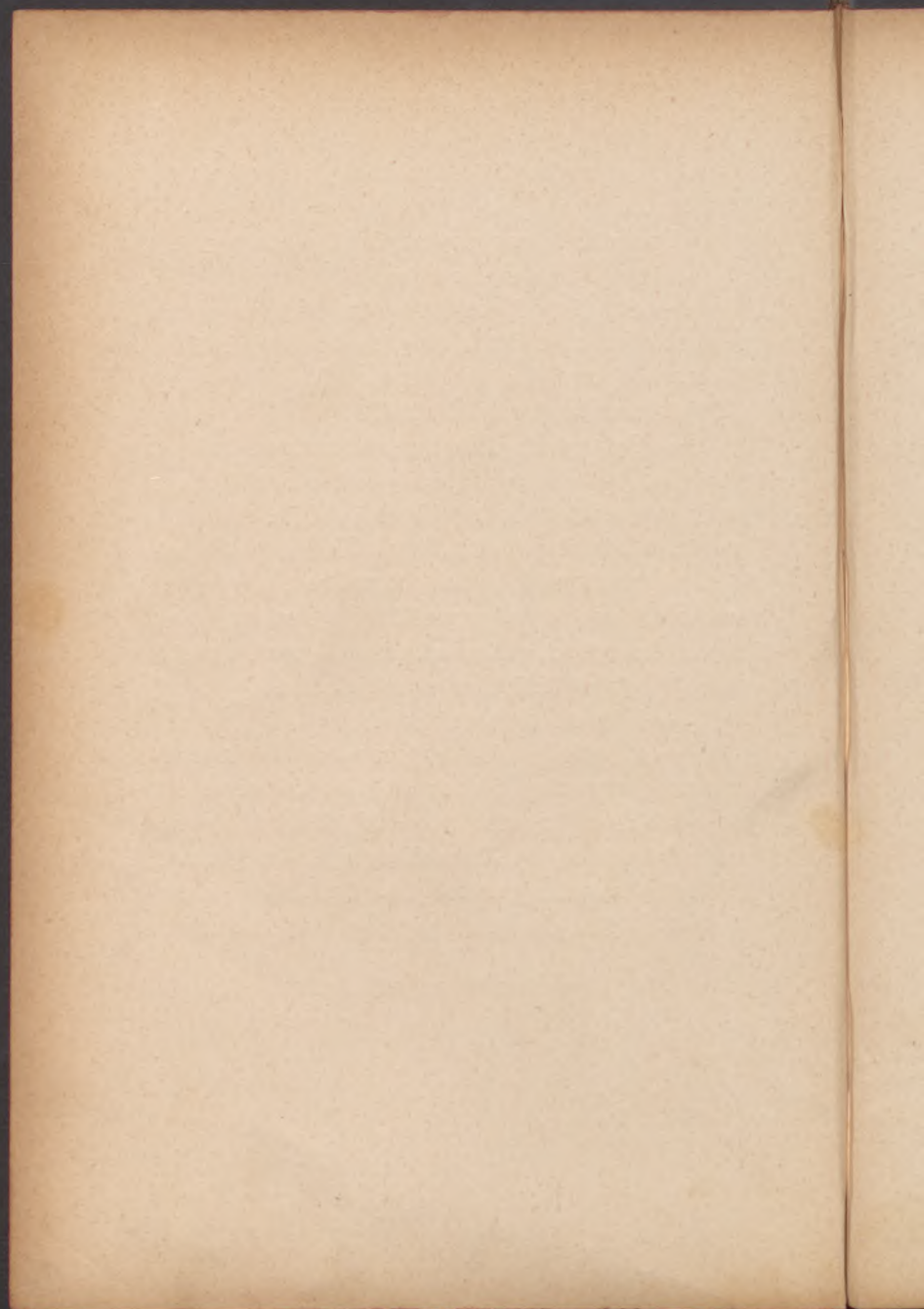
Erre a szép asszony az ő jóságos gyermekszívével bizonyára ezt mondaná:

— Szegény Emma, ha ezt tudtam volna, nem boszantottam volna annyit a kövérségével... Ki nem állhattam a szegényt... Különben még mi történt az alatt az év alatt?

— Sok minden, Budapesten szépen épül az országház, a naíva válik a férjétől, Frank Boriska pedig megszöktette a kis Károlyi grófot, az uszályos ruhák ismét divatba jöttek. Párisból azt halloom, hogy felkapták a bal champêtre-t, a hölgyek kereken kivágott selyemruhában jelennek meg, csipkés keztyűvel, széleskarimájú kalappal, a melynek a magasra fésült haj a teteje...

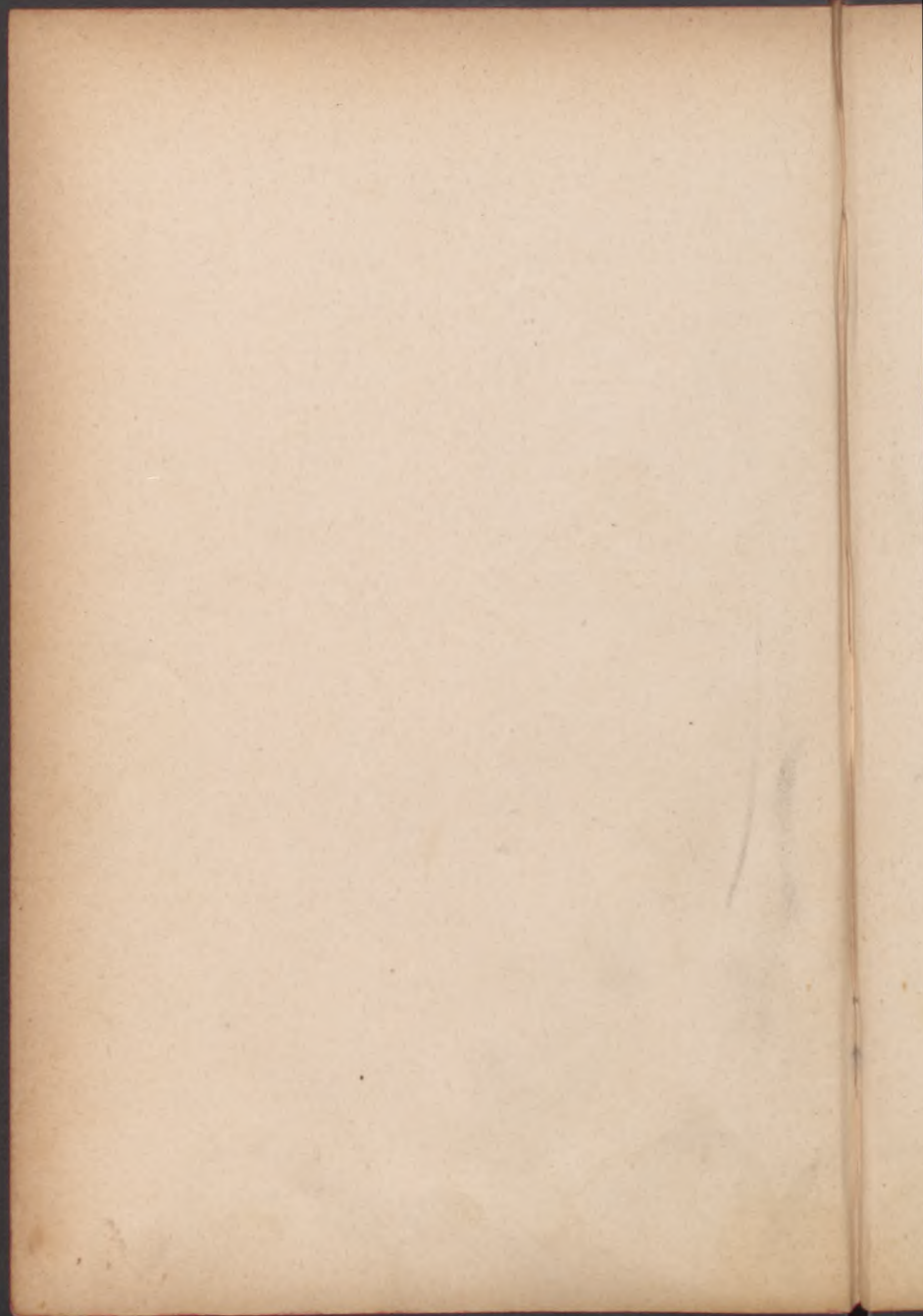
— Hát a férjem mit csinál?

— A szegény férje egészen oda volt a temetése után, úgy dugdostunk előle puskát, revolvert. Most különben jegyben jár a kis Tarján Emmával, a lakodalmat pedig akkor fogják megtartani, mihelyt a nagysád butorait dezinficiálták s a kárpitos kifőzte a lószórt a nagysád matráczaiból...

HUSZÁROK.

A DARUVÁRI HID.

— Pihenj! vezényelte Szentirmay unatkozó orrhangon. Azzal hüvelyébe csapta a pengéjét s leszállva a Czigánybáróról, nyakába vetette a kantárszárat. Miután egy leirhatatlan lábmozdulattal félrelökte a kardját, nyújtózkodva lépett be park rácskapuján és hosszú alakja csakhamar eltűnt a kastély pitvarában.

Loránth és én a tisztesség kedvéért egy ideig még bolygattuk a legénységet, azután hirtelen egyet gondolva, leszállottunk és a századot a tiszthelyettesre bízva, követtük századosunk titkos utját.

A hiéna, a ki szereti a lelkiismeretes tisztet játszani, az oszlopos pitvar alól visszakiáltott:

— Te kadét, ha valami történik, jelentsd!

A kadét, a ki nem látszott bizalmunkat méltatni, kedvetlenül vállat vont, míg mi ketten csörrömpölve haladtunk fel a széles kőlépcső fokain.

Az előszobában libériás suhancz várt ránk, kefével a kezében; — láthatólag éppen Szent-

irmayt kefélt szalonképessé. Midőn eredménytelen kísérletet tett, hogy egyenruhánkról az ötnapi gyorsmenet nyomait eltüntesse, a hiéna megszólította:

- Itthon van a gazdád?
- Itthon, hadnagy ur.
- Kinek hívják?
- Nagyságos Steiner urnak.
- Izraelita? kérdezte a hiéna jóakaró hangon.
- Azt hiszem...
- Jelentsd Tarján főhadnagyot és Loránth gróf hadnagyot — fejezte be a dialogot a hiéna.

(Elfelejtettem megmondani, hogy Loránthot bizalmas körben hiénának neveztük. a mióta jól talált arczképe harmadéve megjelent egy fővárosi lapban. „A szent-jánosi hiéna“ czim alatt, — vonatkozással a sok port és interpellációt felvert szent-jánosi kard-affaire-re.)

Két perczcel később kényelmesen nyújtózkodtunk a fogadóterem kerevetén, hidegvérrel fogadva Szentirmay lesújtó pillantásait, melyeket hintaszéke öléből, kékes cigarettafüstön keresztül vetett felénk.

A házigazda, Steiner ur, jóképű eleven uri ember: az asszony — ah! Sir Gilbert Desdemónája ó-testamentomi kiadásban, nagy, csodálgató őzszemekkel, kíváncsajka szélén néha felvillanó mosolylyal és kissé barna, telt gyermekkezekkel.

Feltálaták a villásreggelit...

Mikor az első pezsgőspalaczk dugója eldurant, logikai következképpen belépett az inas és fontoskodó hangon olvasta a névjegyről:

— Bilitzky-Maróth Agenor herczeg tiszt-helyettes-hadapród ur ő herczegsége.

Na, épp ez kellett még. A háziur fölugrott, az asszony mosolyogva rendelt terítéket, Szentirmay egy perczre lehunyta szürke, nagy szemét, mint valaki, a kinek valami nincs inyére.

A belépő kadét azonnal a helyzet magaslatán volt: kezet csókolt az asszonynak és félelmetes étvágygyal esett neki az asztalnak. Most fedeztem csak fel, mennyire hasonlít őseire: Bilitzky Miczizlávra, a litván ellenkirályra, a kinek arczképét a maróthi várban láttam s a ki a családi hagyomány szerint reggelire elköltött egy sült ürüt...

Steinerné a jó háziasszony örömevel nézte az éhes vendéget. Poharaink összecsendültek:

— Szép háziasszonyunkra!

— Kedves gazdánkra! — tette hozzá a hiéna.

— Vendégeinkre! — szólt az asszony.

— A katonaság és a polgárság közti jó egyetértésre! — inditványozza Steiner.

— Egy közeli háborura!...

Midőn leteszem poharamat, kezemet véletlenül megérintem a szép asszony ujját; — a kis kéz hirtelen visszavonul, az asztalon át egy csodálkozó pillantás száll felém.

E tulérzékenység bosszant.

A pezsgő kezdett hatni. Szentirmay, a ki

nagy, aczélszürke szemével majdnem elnyelte a háziasszonyt, szédítő gyorsasággal üritgette a poharát — pedig nem igen győzte. Loránth egészséges arcza a pipacs- és rákvörös szín árnyalatai közt váltakozott, míg Bilitzky — az ezred zenei genieje — a pálma alatt álló czimbalomhoz ült és halk akkordokat hallatott, apró szemét folyton a háziasszonyra szögezve.

A szép asszony, a ki néha megnedvesítette ajka szélét a pezsgővel, fölelevenedni kezdett; Loránth adomáin kaczagott és Szentirmayt gyermekes jókedvvel faggatta. Mikor egy gyümölcsessel megrakott óriás ezüst kagyló védelme alatt mintegy véletlenül megérintettem ujjait, hirtelen elnémult, de kezét már nem vonta vissza. Hozzá intéztem a szót, hogy kénytelen legyen a szemembe nézni.

Kezdttem sajnálni, hogy a döntő ütközet, mely századunknak bizonyára alkalmat nyújt valami fényes támadásra, nem fog a kastély ablakai, a szép asszony szeme előtt lefolyni. Sokért nem adtam volna, ha előtte vezethetném huszáraimat támadásra. — A nők, kik csak aszfalton és parketten látnak bennünket, csak gyöngéinket ismerik, de nem előnyeinket is.

Előretolt századunknak — fájdalom! — csak az a szerény feladat jutott, hogy a kastélytól északra elvonuló vasuti töltést figyelje meg; az ellenség közeledtekor vissza kell vonulnunk a három kilométernyire délnek eső folyóághoz, hogy az utászok által hamarjában Daruvár községe

mellett vert pontonhidat karabélylyal addig védjük, mig hadosztályunk felvonulása be nincs fejezve.

Bilitzky eközben a czimbalomnál — rövid előjáték után — lágy, kellemes baritonjával énekelni kezdi Pálfi István, a gyilkos huszár siralomházi nótáját:

Stiriában a minapában az történt. . .

A czimbalom zokog, néha egy-egy hur fájdalmasan felrezdül, mint a halálfélelmében vergődő szegény lélek sikoltása; közbe a remegő hang panaszosan vontatja az áriát. A vig zaj elnémul asztalunknál, a dal szomorúsággal tölti el a termet.

Ah! mintha egy apró kéz melegebben simulna az enyémhez. . .

— Bilitzky, ez nagyon bus nóta!

A kadét mosolyog. Egy merész futamból halkan csengő hangok bontakoznak ki, azután hirtelen dallá tömörülnek és kaczagva megszólal a negédes huszárnóta:

Összeverem sarkantyumat,
Már én innen elmegyek.

Sarkantuink halk csengéssel követik az ütemet, Loránth vállai úgy mozognak, mintha a rezgőst járná, a háziur pedig a fejéhez kap és megreszkíroz egy kurjantást.

Csak Szentirmay marad néma.

— Igyunk uraim! Szervusz, Steiner!

Midőn poharamat az asztalra teszem, hiába

keresem az ezüst kagyló mellett a kis kezét. Az asszonyka tüntetve fonta össze karjait és félig a kadét felé fordult.

Bilitzky tovább nótázik, apró szemei diadalmasan villognak felém.

Adjon Isten oly szeretőt
A ki téged el is vesz,
Mert mire én házasodom,
Isten tudja, mikor lesz.

Megállj, kadét. . . . S a férj észre sem veszi szerettem volna egy poharat vágni a fejéhez. . . .

E perczben felpattan az ajtó. Csáková a fején, nehéz, csengő léptekkel belép Kovács őrmester.

— Kapitány urnak jelentem alássan: a vasuti töltésen ellenséges vadászok czirkálnak.

A cimbalóm elnémul, valamennyien talpon vagyunk. . . .

— A kardomat, a csákómat!

Csörömpölve rohanunk le a parkba, a hol a tisztí lovakat jártatják. Ugy rémlett előttem, mintha Szentirmay nem állana egészen biztosan a lábán. Mintha Loránth zubbonya fölé csatolta volna a kardját. Én pedig, midőn a kengyelvasat kerestem, egy ideig hiába turtam csizmám orrával a levegőt. Se baj! Csak nyeregben legyünk egyszer, a többi megjön magától.

Kivontam a kardomat és szakaszomhoz lovgoltam. Szentirmay, miután a hirtelen ágaskodó

Czigánybárót néhány lapos vágással megnyugtatta, megindította a századot a vasuti töltés felé, hol a szuronyok és tollas kalapok mozogtak.

Északnak mentünk, egyenesen az ellenségnek. Hirtelen eszembe ötlött ama bizonyos daruvári pontonhid, mely három kilométernyire délen várta védőit. Szentirmayhoz vágtattam, hogy eszébe juttassam a hidat, midőn megláttam a kastély erkélyén a szép asszonyt... Kecsesen előrehajolva mosolygott le ránk; a szél játszott ruhájával. Mily remek termet! Kardommal felkészöntök és merész ivben visszavágtatok a helyemre.

Most Szentirmay vezényel, nem tudom, mit, de harsány hangja visszhangot kelt a kastély falain. Szakaszom mozgásba jön és ügetve vonul fel jobbra az első mellé; a másik kettő balra vonul fel. A század, kifejlesztett hadsorban, támadásra készen üget a vasuti töltésnek.

A töltésen apró füstfellegek fehérlenek. Néhány puskalövés dörren.

— Hohó! Az arczátlanok lőnek! Hozzá még vaktöltéssel lőnek?

— Mars — mars!

A század vadul vágtató gombolyaggá válik, mely viharüzte fellegként száll végig a rónán. A talaj dörög alattunk.

— Rajta fiuk!

A töltésnél utunkat állja egy árok, mögötte fakerítés. Fordított akadály, csunya akadály! Hajrá! Egy irtóztató ugrással átérünk, néhány ló vissza-

marad — most lehajlunk ágaskodó lovaink nyakára s egy kis erőlködéssel felrugtatunk a meredek partra.

A vadász-előőrs ijedtében rebben szét, mint a felzavart sáskaraj. Káplárjuk majomügyességgel mászik a távirópóznára. Egyikünk kardlappal utána suhint, de aztán, a rohamnak és az utánunk tolongóknak engedve, leugratunk a töltés északi oldalán. . . Néhány ló elesik és elmarad, a többi ágaskodva és nyerítve vágat tovább. . .

A töltés mögötti rétet országut szeli át, előttünk az uton ágyu-üteg mozog, gyöngé vadász-kisérettel.

— Rajta fiuk! üvölti Szentirmay.

— Üsd a németet! visszhangzik a sorokból.

A tűzerek futkosnak s hanyatt-homlok kezdik ágyuikat szerelni, — de már elkéstek. A következő perczben dörgő „hajrá!“ veri a fellegeket s huszáraink átugratnak az országut árján. Mikor áttörjük az ágyuvonalat, az egyik Uchatius eldőrdül, a vadászok arcunkba sütik puskáikat, a mire megperzselt huszáraink káromkodással és kardlappal felelnek. Néhány vonós ló megvadul, a tűzerek és vadászok a lafetták alá lapulnak. . .

Szentirmay néhány száz lépésnyire a feldöntött ütegtől összefuvatja a századot. Innen is, onnan is sáros és poros lovas alakok ügetnek felénk. Aztán toronyirányában tovább megyünk.

Lovaink fáradtak voltak, a század néma csendben, nyomott hangulatban vonult északnak a mocsár-

ros réten. . . . A pezsgő elpárolgott fejünkéből; harczkedvünk megcsappant. Kezdtünk annak tudatára ébredni, hogy valami nagy, irgalmatlan nagy bolondot tettünk. Egyikünk sem szólott, de mind-egyikünk lelki szemei előtt óriás felkiáltó jel gyanánt ágaskodott a daruvári hid.

A keleti láthatáron nagyszámú lovas-csapatok mutatkoznak; a napfényben villogó sisakokról ellenséges dragonyosokra ismerünk; Szentirmay egy percze tanakodik magával, azután kardja hegyével a nyugati láthatáron látszó füzesre mutat.

Kezdődik a hajsza. A dragonyosok csakhamar nyomában vannak fáradt századunknak. A füzesnél széles folyóvíz zárja el utunkat. Miféle víz ez?

Akármi, annyi bizonyos, hogy el nem fogathatjuk magunkat; át kell gázolnunk a tulsó partra. A gázolásból csakhamar uszás lesz; szerencsére folyómenti állomásból vagyunk és lovaink ismerik a vizet. Sűrű falkákba csapódva, mint a ruczák, hasítják a vizet.

Mikor az első sisak mutatkozik, a tulsó parton már térdrefektetett karabélylyal várhatjuk üldözőinket. Most egy dragonyos őrnagy bukkan fel a töltesen. Egy perczig úgy tekint utánunk, mint a róka a harcsa után, azután kardjával tiszteleg és eltűnik.

Egy sváb paraszt utbaigazítása mellett folytatjuk bolyongásunkat a daruvári főhadiszállás felé. . .

Végre! Két órai ügetés után a poros ország-
uton a táborba érünk.

Megérkezésünkkor a napi gyakorlat már be
volt fejezve. A felvonult csapatok a falu melletti
réten sorakoztak, míg a tisztikar a parancsnokló
táborszernagy köré gyűlt a gyakorlat megbeszélése
végett. (Megjegyzem, hogy ily megbeszélések alkal-
mával csak a kegyelmes úr beszél.) Elkésett szá-
zadunk általános feltűnést keltett; minden szem
rosszul rejtett kárörömmel ránk tapadt. Még a
szekerészek is előkelő lenézéssel fogadtak.

Szentirmay rekedt, de határozott hangon
vezényli a tisztelgést. A sáros és poros század
némán vonul el a fényes törzskar előtt. Most
századosunk tompa hangon teszi meg jelentését.
Miután századunk ezredéhez sorakozott, a kegyel-
mes segédével magához kéreti a tiszturakat. . .

A ki Szentirmayt ebben a perczen látta, a
mint szemére tolt csáköval, előrenyomott állkapocs-
csal, keményen és elszántan előre rugtatott, az
sejthette, hogy ez az ember nem hajlandó goromba-
ságot zsebre vágni — nem, még a kegyelmes-
től sem.

Loránth és én követtük. A kadét jelenték-
telenségének boldog tudatában lapult a századhoz.

— Te, — mondta Loránth, a mint mellém fu-
rakodott, — van a perzsa sahnak lovassága?

— No?

— Hátha hasznunkat vehetné?

— Meglássuk majd aztán.

A táj felett ama széles körben ismert vihar előtti csend ült. A faluból elhallatszott a ludgágogás és ebvonítás.

Végre megszólal a kegyelmes, lassu, kimért hangon.

— A mai gyakorlat nagyjában kedvező benyomást tett rám. Meg vagyok elégedve úgy a tiszturak buzgalmával, mint a csapatok magatartásával. Hanem...

És a Hanem után a kegyelmes egy perczre lehunyja a szemét, hogy aztán a bozontos szemöldök alól a villámok egész tűzijátékát szórja szét. Sietve czáfolja előbbi szavait. Kisül, hogy rossz volt minden. Elejétől végig el volt hibázva az egész gyakorlat, mert a gyalogság nem tudott menni, a lovasság nem tud lovagolni, a tüzérek nem tudnak kocsikázni. Taktikai mozdulatokról fogalmuk sincsen. Egy szóval: botrány!

Ezek az általános dolgok, a melyeken tul kell esni minden megbeszélés alkalmával, — de jönnek a részletes dolgok. . . . Most már minden szó tördöfés, — nem! — bombapattanás, a mely az orrok és kék ivek raját hinti szét, megnyomorítva, szétzúzva azt, a kit talál.

Hangja felfut a hangjegylétrán a fisztula legmagasabb fokáig és vércsevijongás gyanánt hasítja a levegőt. A kegyelmes vércse le-lecsap, itt is, ott is, és ha áldozatát végre kiereszti körmei közül, az megtépázva biczeg — penzióba!

— Hátra van még a mai nap fénypontja —

folytatja a kegyelmes és erősen ránk szegezi a szemét.

Ugy rémlett előttem e perczben, hogy a sah szegezi rám villogó szemét, dühösen, mert a perzsa lovasreglement ellenére csizmát merek viselni.

— A X-ik ezred harmadik századának mai működésén — szól a sah-táborszernagy — példát vehet nem csak a brigád, hanem az egész hadsereg lovassága...

— Ohó! — gondoltam, — nagyon.

— E század parancsnoka, Szentirmay százados ur, nemde? Kimutatta, hogy lovastiszt a szó legjobb értelmében és nemcsak a parancs vak teljesítésében keresi ambícióját, hanem szükség esetén mint önálló parancsnok kitűnő bravurral vezeti csapatát.

— Ohó! gondoltam újra.

— Ismételtem, uraim, minden lovastiszt háboru és gyakorlat idején önálló hadvezér, a kinek gyors elhatározásra, a tér ismeretére, ember- és lóanyagának alapos ismeretére van szüksége. E tulajdonságokat ma csakis Szentirmay százados urban tudtam feltalálni.

(Szentirmay olyféle arczot csinált, mint a ki nem szereti a rossz tréfákat.)

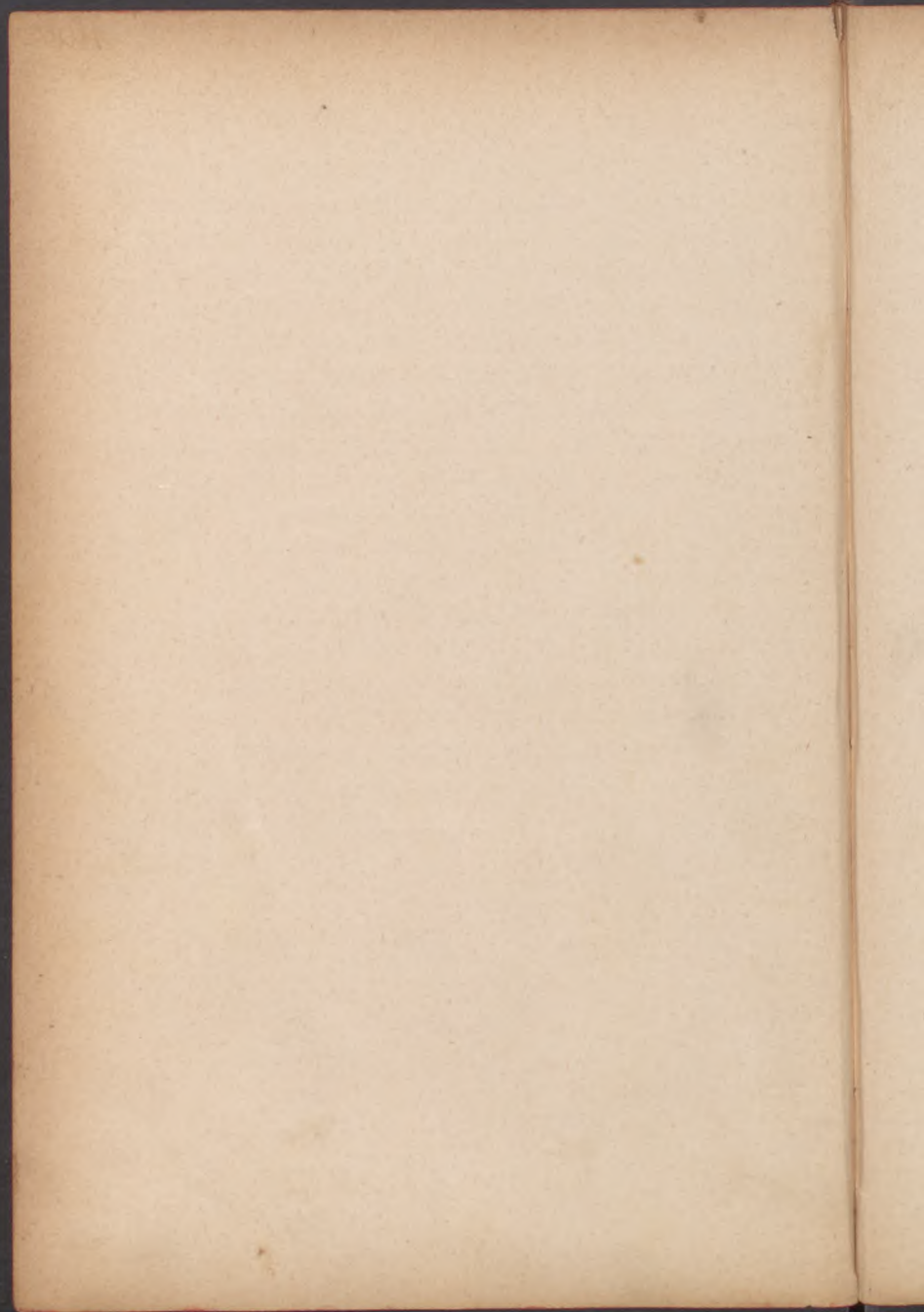
— Midőn ma a daruvári hidat, mely a műveletek központját képezte, megsemmisítettem, látni akartam, mennyire tudnak önök hadjárat esetén előre nem látható véletlennel!! számolni. Fájdalommal tapasztaltam, hogy egyedül Szentirmay

százados ur volt az, ki nem vesztette el fejét!!!, hanem e tényből kiindulva, fényesen oldotta meg feladatát. . . . A százados ur, mikor hadtestétől elvágták, helyes taktikai érzékkel megtalálta az ellenséges vonal leggyöngébb pontját. Miután ezt keresztültörtte és utközben meghódított egy ágyú-üteget, még tévutra vezette váratlan megjelenésével az ellenséges lovasságot, melynek Daruvár ellen kellett működnie s végre a legjobb rendben átkelt a gázolón, melynek létezéséről — s ezt hangsúlyozom — szintén csak ő birt tudomással. . . .

Hullott a dicséret, mint a jégeső, szinte kezdetem restelni. . . .

Szentirmay erőlködött, hogy eltalálja a helyzethez illő, öntudatosan szerény arczkifejezést. Szemei között sajátságos ráncz mutatkozott; olyan volt, mint valami nagy taktikus.

E perczben minta gyanánt szolgálhatott volna Scipio Africanus szobrához.

HADNAGYNÉ Ő NAGYSÁGA.

I.

Hat lábnál valamivel magasabb volt, egyenesen szétfutó vállai és bivalynyaka, nyulánk termete daczára is sejtették óriási izomerejét. Ha öklével mellére ütött, a hatalmasan domborodó mellkas kongó hangot adott, akár egy érczkazán. Homlokába nőtt haja, villogó szeme gonosz kifejezést adott arczának.

Ilyen volt Reögh hadnagy, — korára nézve gyerek, külsejére nézve óriás. Heves, rakoncátlan vére volt. Ha a minotauruszok és lernai kigyók korában él, alkalmasint herosz lesz belőle; így azonban, ha túlpezsgő virtusa orkán erejével tört ki belőle, rendesen valami nagy ostobaságot követett el. Hol tönkre hajszolta paripáit, hol végtelen dáridókba keveredett, veszedelmes jó kedvében forgácská zúzva a keze ügyébe eső butorokat, hol ismét ok nélkül beletüzött legkedvesebb czimboráiba.

Ilyféle viselt dolgaiért az ezredrapporton nem osztottak neki heroszi halhatatlanságot, hanem legjobb esetben is szobafogságot. Az italt nagyon szerette, boros fővel pedig valóságos enfant terribleje volt az ezrednek. Ha ilyenkor megcsiphetette egyik fölebbvalóját, kiméretlenül föltálalta neki mindazokat a jakobinus ötleteket, melyek egy örökké elégedetlenszakasziparancsnok fejében megfogamzanak.

Más emberfiának ily dolgok régóta a nyakát szegték volna, Reögh azonban kivételes állást foglalt el az ezredben, — először azért, mert atyja hadtestparancsnok volt és Mária-Terézia lovag, másodszer meg azért, mert veszedelmes vérmérséklete daczára is áldott jó fiu hírében állott. Tudom, hogy ez ellentmondás, — de nem tehetek róla, úgy volt.

Az asszonyokat a maga módja szerint szerette. Ha egyik megnyerte tetszését, azt minden férjre, apára és udvarlóra való tekintet nélkül, arcátlan naivitással meg is mondta neki. A házasság institucziójáról csudálatos nézetei voltak.

— Az én áram egy millió! — mondta egyszer. Éppen annyira van szükségem. Egy kerek millióért talán elvenném a sátán öreganyját is, olcsóbban azonban milói Miasszonyunkat sem...

Sokan megbotránkoztak e cinikus szavakon, voltak azonban elegenden, a kik meg voltak róla győződve, hogy Reögh elébb-utóbb rá fog bukkanni arra az asszonyi nábobra, a ki megfizeti érte ezt az árt.

A vármegyei majálison történt az a nevezetes eset, hogy a hadnagy megismerkedett Ada kisasszonynyal. Egy ezredorvos leánya, szegény, de szakértők állítása szerint ennivaló csinos gyermek. Az egész Ada kisasszony különben, hozzászámítva magas cipősarkát is, alig ütötte meg a négy lábot. Kicsi termete elbájoló mikroszkopikus arányokban nőtt, keze, lába szinte nevetségesen kicsi volt. Nagy csak egy dolog volt rajta: a szeme. Olyan volt, mint azok a csodacsinos babatündérek, a kikről a jó gyermekek karácsony éjszakáján szoktak álmodni.

Mikor ez a két emberfia a négyes során szembe került, meghökkenve nézett farkasszemet. Reögh csodálkozva szivta fel fogai közt a levegőt, Ada kisasszony pedig méltóságteljes indignációval fordította el a fejét. A pihenő óra után megismerkedtek egymással. Az óriás végigkeringőzött a babatündérrel a tánczhelyen, a honorácziórok ezt fölőtte mulatságos látvány számba vették.

A majális után is gyakran kerültek még össze. Idővel valami kordiális, bajtársi viszony fejlődött ki köztük. A hadnagy jóakaró elnézéssel bánt Adával, mint a medve a ketreczébe tévedt egérkével, Adának viszont hízelt az a tudat, hogy ő, ki a Ballagi-szótárt se tudta erőlködés nélkül a polcáról leemelni, bizonyos hatalmat nyert az éktelen erős medve fölött.

A minek jönnie kellett, az csakhamar bekövetkezett.

Valami kiránduláson voltak a hegyek közt. Ada jókedvében megmászott egy sziklát, odafenn megijedt a saját bátorságától és nem tudott többé lejönni.

— Reögh, segítsen! — kiáltotta, félénken billegetve karjait.

Reögh segített is. Hanem mikor a karjaiban tartotta a leány helykönnyű termetét, — az ég tudná, hogy mi lelte! — szó nélkül összecsókolta az arczát, meg a száját, mint egy pólyás babáét szokás.

A szegény Ada majd meghalt ijedtében és szégyenében és pirulva, zokogva és fuldokolva védekezett az erőszakos medve ellen. Reögh maga is belátta, hogy bolondot tett és udvarias bocsánatkérésre fogta a dolgot. Becsületszávára erősítgette, hogy maga sem tudja, hogyan történhetett ilyesmi, de mivel a baba csendes búgással tovább sirt, dühös kétségbeeséssel rivalt rá: Hát nem szeret?

— Szeretem, hogyne szeretném, — dadogta a megszeppent Ada, — de azért ne fojtson meg!

II.

A hadtestparancsnok ur ő nagyméltósága kurtán számárnak deklarálta a fiát, mikor az Őnlevelező című tanulságos könyv segítségével fogalmazott mintalevélben tudtára adta, hogy nőül óhajt venni egy Ada nevű szegény, de tisztességes hajadont.

A hadnagy nyolcz napig tanakodott, hogy magát löjje-e csak főbe, vagy forgácscsá zuzza-e mindjárt ezt az egész hitvány világot? — végül meggondolta magát és egy másik mintalevélben harminczezer forintot kért kölcsön egyik csillagkeresztes nagynénjétől, becsületbeli adósságok fizetésére, különbeni öngyilkosság terhe alatt. A családi tanács föllélegzett és ama reményben, hogy azt a másik ostobaságot immár kiverte a fejéből, megküldte neki a kívánt összeget.

Reögh a pénzt letétbe helyezte és — nőül vette Ada kisasszonyt. A távirati uton érkezett apai átok egy cseppet sem zavarta a vőlegény széles jókedvét.

Mire a hadnagy ur és a hadnagyné ő nagysága rövid szabadságukról visszatértek a faluba, hol svadronjuk állomásozott, csodálatos egy házasság kezdődött. — Az asszony szenvedélyesen ragaszkodott férjéhez és mivel szerelmébe egy jó adag gyermekes félelem is vegyült, vakon teljesítette minden szeszélyét. Reögh viszont jó érezte magát a korlátlan hatalmu pater familias szerepében és placet jogával belekotnyeleskedett a háztartás legaprólékosabb kérdéseibe is. Az egész háztartás pedig fölötte emlékeztetett ama gazdálkodásra, mit két gyerek művel, ha összeáll házasságdit játszani.

Alkonyatkor rendesen a falu végén lehetett őket találni. A hadnagy a fűben heverészett, órával a kezében, neje pedig lihegve futott fel-alá a

fasorban, gyöngé vállán irgalmatlan nehéz vasrudat hurczolva.

— A kis babának gyöngé a melle, — magyarázta Reögh a kíváncsiaknak, — edzeni fogjuk.

Az edzés érdekében Ada a vadászatra is elkíserte férjét, halálra fáradtan gázolva utána a sásban és czipelve a vacsorára szánt szalonkákat, melyeket a hadnagy csalhatatlan biztossággal durrantott le röptükben. A vadászszákmányt otthon közös erővel készítették el.

A konyha volt különben a háztartás leggyöngébb oldala. Takarékoságból az inas mellett csak egy cselédleányt fizettek és mivel a kis baba szakádstudmánya még a kísérletezés stádiumában volt, Reögh, a ki mindenhez akart érteni, előszedte a tábori konyha gulyásos bográcsai körül gyűjtött tapasztalatait, háznépe és vendégei nem kis rémületére.

Egy nap eszébe jutott, hogy megtanítja a feleségét lovagolni. A szegény Ada semmiféle sportérzéssel nem bírt és maga volt a testté vált gyávaság, de azért néma megadással emeltette magát a tizenhét markos irländi hátára, melynek minden prüszkölése halálos félelemmel töltötte el a szívét.

— Fel a főt, kis baba, ki a mellet! — hangzott aztán heteken át. Reögh, ki a félelmet csak híréből ismerte, feleségéből egy második Renz Oceánát akart nevelni.

Egyszer egy vadász-kirándulás alkalmával

ketten egy szénaboglya tetejére másztak uzsonnálni. Reögh állítása szerint onnan felülről igen szép kilátás nyílt a kaszárnyára. Mikor Adának ismét le kellett volna jönnie, a meredek létra láttára egyszerre elvesztette minden bátorságát.

— Ugorj le, majd felfoglak, inditványozta Reögh. Ada nem mert. A hadnagy komolyan megharagudott és felrugta a létrát. Most már vagy leugrik vagy fenn marad az ezüst-lakodalmáig.

A kis baba szája sirásra állott, de amint férje haragosan villámló szemébe tekintett, lehunyta pilláit és Isten nevében levetette magát a mélységbe. Férje felfogta mint egy labdát, aztán homlokon csókolta és talpra állította. Ada dobogó szívvvel, sápadtan és mégis boldogan mosolygott.

A kapitány véletlenül éppen arra lovagolt és tanuja volt a jelenetnek.

— Vétek volt ezt a szegény kis bolondot odaadni annak a medvének, dohogta magában.

III.

Reöghnek az őszi gyakorlatokra kellett mennie ezredével. Először esett meg életében, hogy nem vonult szívesen a táborba. A szegény Ada nagyon kritikus időszak előtt állt, Reögh pedig meg volt győződve, hogy ő reá most nagy szükség volna odahaza.

Mikor a svadron kivonult a faluból, nehéz szívvvel intett fel az ablakba, honnan Ada kisirt

szemmel és szorongó szívvel tekintett utána a hajnali ködbe.

Három hét múlva a gácsországi táborban éjnek idején vad riadás támadt, mintha orgyilkos kozákok törtek volna az alvó harcosokra. Pedig csak Reögh hadnagy robogott végig a tiszti-barakon, távirattal a kezében.

— Hej, urak, gyerekek! keljetek fel, mindenki keljen fel, — apa vagyok.

A tábori kantin gyertyái kigyultak, hajnalig pedig elfogyott a kantinos egész borkészlete, ráadásul egy pár tuczat pohár, asztal és egyéb törékeny holmi.

Megint három hét múlva véget értek a gyakorlatok. Mig az ezred lassan a magyar határ felé vonult, addig Reögh hadnagy, szabadságlevelével a zsebében már az alföldi róna közepén gorombászkodott a vasuti állomásfőnökökkel, állítólagos vonat-késések miatt.

Késő este ért haza.

Kardcsörömpölése felverte az egész házat. A kis baba kaczagva és sirva futott a nyakába. A hadnagy az asztalra állította a feleségét, hogy közelebb érje. Az asszony csudálatosan megszépült az alatt a hat hét alatt. Mintha megnőtt volna; a vállai is fejlődtek, a szemei csillogtak, az ajka vérpiros volt. — Testi épsége érdekében félbe kellett szakítani az üdvözlést.

— Hol van a poronty! kiáltotta Reögh.

Ada végre lélegzethez jutott s ajkához emelte ujját.

— Pszt! ne kiálts!

— Ej, mit! — látni akarom a kölyköt.

Ada ijedten csitította.

— Hallgass, ha mondom! Majd aztán...

— Asszony, a fiamat! bömbölte a hadnagy.

— Befogod a szádat, te medve! csattant ki mérgesen a kis baba.

— Hohó!

A hadnagy elképedve nézett párjára, ki egy oroszlán-anya bátorságával tekintett villogó szemébe, miközben hüvelykujjával vállán át a hálószoza ajtajára mutatott.

— Meg akarod ölni a gyermekedet?

— Beteg? suttogta a férj rémülten.

— Nem, hanem alszik.

A pater familias meghunyászkodva hallgatott.

A mit e pillanatban csak sejtett, az csakhamar szomorú valóságnak bizonyult: az egész háztartás, de főleg a családfő helyzete nagy változáson ment át. Jogait az a csöpp zsarnok bitorolta, a ki naponként tizenhat órát aludt, négyet szopott és négyet visitott és a kinek a kedvéért az egész ház lábujjhegyen járt és suttogva beszélt.

A hadnagy egyszer-másszor még tett ugyan lázadási kísérletet, de mindannyiszor szánalmas balsikert aratott. Egy-egy hangosabb szavára Ada már a gyermekszoba felé emelte kezét: meg akarod ölni gyermekedet? Ez leverte Reöghöt a lábáról.

Ada nem ért már rá se lovagolni, se tornászni. Ha férje este társaihoz készült a kaszinóba, utána futott:

— Te! sokat ne igyál, csendben gyere haza. Ha lármát csinálsz, megijed a gyerek...

Egy Reögh pedig nem megy a vendéglőbe kávét inni. Ha nem ihatik kedve szerint, inkább otthon marad.

Ha pedig vadászatra lovagolt, neje utána szolt:

— Te! ki ne törd a nyakadat. Gondolj a gyerek jövőjére...

— Azt fogom kitörni, a mit akarok, morogta a hadnagy. Mikor aztán a rókahajszza hevében nekivágtatott az ördög-árkának, közvetlen az ugrás előtt eszébe jutott a gyerek, félrekanyarodott, és mivel senki sem látta, kantáron fogva vezette lovát a tulsó partra.

Néhány hét múlva Ada végre megengedte, hogy hozzányuljon a gyerekekhez.

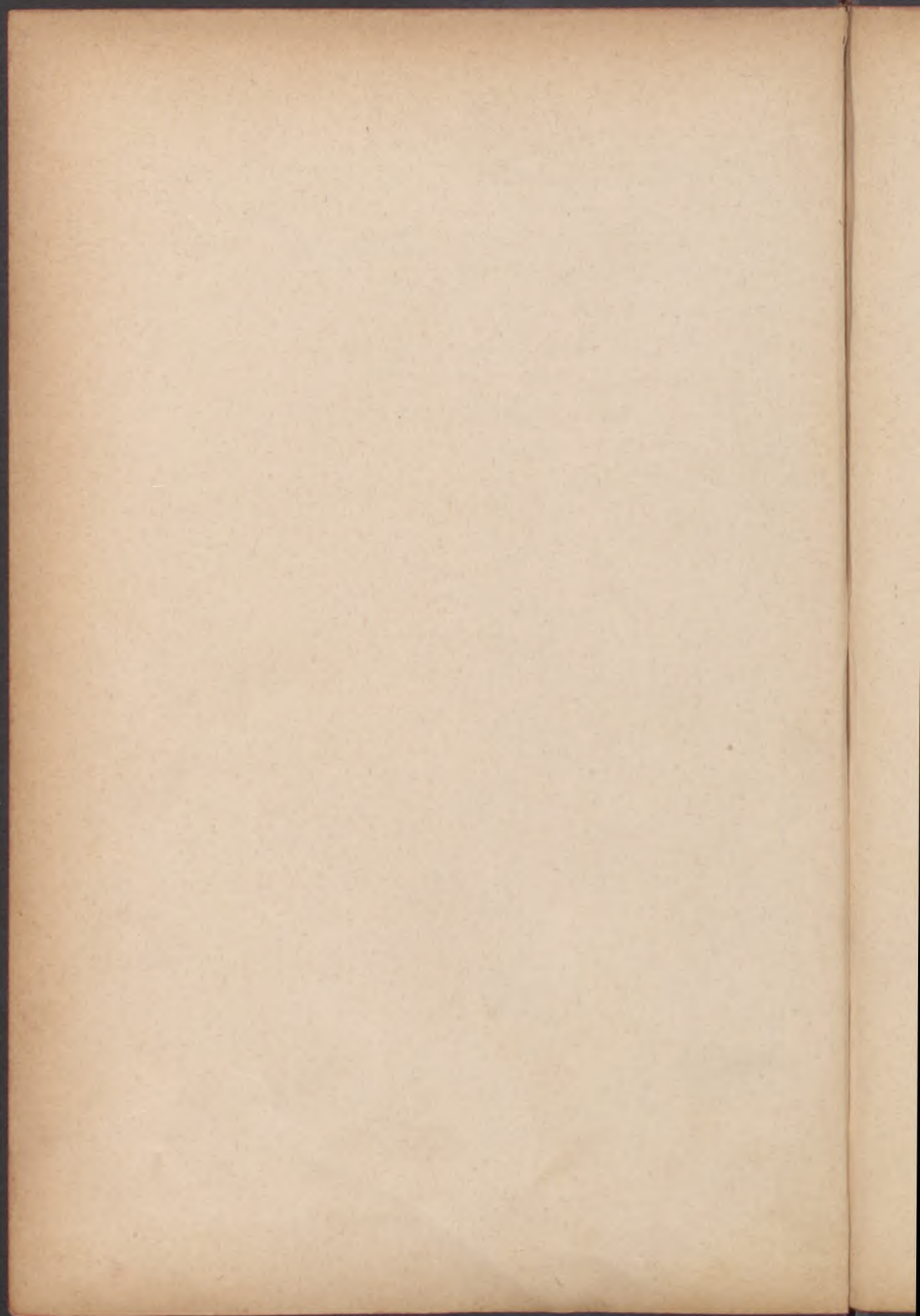
Később ő maga adta oda neki, mondván: nesze, hurczold a bocsodat, én már nem birom el... A kapitány, a ki éppen látogatóba jött, e családi jelenet láttára a kezében felejtette a kilincset, az ezredben pedig e naptól fogva az a hír terjedt el, hogy a szegény jó Reögh papucs alatt van.

A kapitány vállalta el a komaságot. A szertartás alatt elzsibbadt mind a két karja. Mikor pedig a víz megérintette az uj hívő homlokát, olyanféle hang hallatszott, mintha egy trombitás teli tüdővel fujná a rajta-rajtát.

A nagyszámu ajándékok közt, melyekkel Adának ez alkalomból kedveskedtek, volt különben egy ismeretlen kéztől küldött idomitó-korbács is. A korbács csinos ezüstgombjába e felirat volt vésve : „A jeles idomitónőnek.”

Reögh sokáig életre-halálra kutatta a merész tréfa szerzőjét. Mikor azonban gyanuja a kapitányra esett, agyonhallgatta a dolgot.

— Vigye el az ördög! mondta Adának. Csak nem fogok beletüzni egy családapába.

EGY KARD-AFFAIRE.

Van egy Hellebrandt nevű barátom. Egy stíriai mágnás-családból szakadt közibénk huszártisztnak. Az alföldi állomáshelyeken, tíz év alatt, ráfanyalodott a magyar szóra is, — már annyira, a mennyire. Tőle hallottam ezt a dolgot. Ugy mondom, a mint ő mondta...

* * *

...a szép zsidóasszony pedig idegesen hátracsapta uszályát, aztán kitérte a nyaraló erkélyére vezető ajtót. Odakünn vak éj volt.

— Tíz óra, — most már pakoljanak!

E gyöngéd figyelmeztetés nekünk szólt, hár-munknak. Trnowski életterlenkedni kezdett.

— Nézze, olyan sötét van, én félek... mondta furcsa, lengyeles kiejtésével.

A szép asszony hátraszegte fejét és mint egy elkényeztetett gyermek hajtogatta:

— Menjenek, menjenek már pokolba.

Ennek a kérésnek nem lehetett ellentállni. Fölkeltünk, bucsuztunk, mentünk. Mikor a sötét

hegyi utra értünk, a nyaralóból utánunk szólt egy női hang:

— Hallják? Holnapután megint eljöhetnek. Vagy eljönnek holnap? De mind a hárman!

A polyákból kicsattant a méreg.

— Mind a hárman — ostobaság! Egy embernek kellene ide eljönnie...

Persze, egy embernek, — de melyikünknek? Egyikünkben sem volt annyi lemondás, hogy vetélytársát rászabadítsa erre a csinos barok-nyaralóra. Még a kis kadétban sem, pedig ő nem számított az asszony előtt. Denique: Goldstein ur nyugodtan alhatott a marienbadi fürdővendéglőben, felesége jobb őrizet alatt állott itt Budapesten, mintha Bölcs Salamon tízezer égi fegyverese táborozott volna svábhegyi nyaralója kertjében...

Az uton fogtunk egy elkésett bérkocsit. A kis Schmidtet közibénk ültettük, aztán sebes zökkenésekben, mint a városligeti siklón, szaladtunk le a lejtőn. A kocsis alkalmasint részeg volt, különben nem hajtott volna oly pompásan.

— Szeretnék ma még valami ostobaságot elkövetni! kiáltott egyszerre a polyák.

— Hová hajtsak? kérdezte a kocsis, mikor a völgybe értünk.

— Valami csapszékbe, indítványozta Schmidt, valami csapszékbe, a hol hentesmesterek isznak a feleségökkel és harmonikások játszanak.

(Ez az ő saját külön bécsi izlése volt.)

Künn, valahol a budai parton, megálltunk

egy vityilló előtt. Vig zsvaj és kuszált zenehangok csaptak a fülünkbe.

— A zöld tücsök! konstátálta kocsisunk, sejtelmesen csettintve nyelvével.

Most tapasztaltuk csak, hogy a jámbor alaposan el van ázva — bizonyára nem ő rajta mult, hogy ép bordákkal szabadultunk a kocsijából.

Az alacsony ház s a tenyérnyi kert szinte be volt ásva a töltés alá. A kert végén valami üvegteremféle állt; a kivilágított ablakok mögött ütemre ficzánkoló árnyékok mozogtak.

— Igazán bemenjünk ide? kérdeztem. Mint legidősebb tisztnek már az illendőség kedvéért is kissé ellenkeznem kellett.

— Mit akarsz? kiáltott a polyák, hiszen civilizben vagyunk!

Elfelejtettem megmondani, hogy mind a hárman czivilben voltunk. Trnowski hadnagy, szűk pantallójával és puha kalapjával, jobbfajtájú urasági lovászszámba mehetett volna; Schmidt kadét, csupasz állával, egy iskolakerülő kereskedelmi akadémikushoz hasonlított; a mi engemet illet én, Hellebrandt főhadnagy, hármunk közt a legtisztességesebben voltam öltözve. Körülbelül úgy, mint egy elegáns droguista segéd.

A tánczterem ajtaját egy bakahadnagy állta el, arczán egy régi vágás nyomát viselte.

— Kérem, ez zárt társaság, mondta kurtán, szinte gorombán. Pollacsek ur üzletvezetőjének jubileumát ünnepeljük...

— Pollacsek ur üzletvezetőjének jubileuma! rikoltotta a polyák őszinte lelkesedéssel. Gyerekek, ezt meg kell néznünk!

A megvágott képü hadnagy gyanakodva tekintett végig rajtunk.

— Meg vannak az urak hiva? Ki hozta el az urakat?

— Egy czilinderes ur hozott el, élheterlenkedett a polyák. Saját fogatján hozott el, ő meg odakünn maradt...

Azzal szeliden félreölelte a megvágott képü hadnagyot, mi meg beléptünk a terembe. A kadét hozzám simult.

— Főhadnagy ur, mondta, meglásd, bennünket ma a polyákkal együtt ki fognak innen dobni.

— Nem fognak, szükség esetén bemutatkozunk ennek a megvágott képü bakának.

Trnowski is meghallotta a kadét Cassandra-jóslatát. Sietve nyugtatta meg:

— Hiszen czivilben vagyunk!

Csudálatos! Ez a Trnowski aranyzsinóros atillájában korrekt és zárkózott, akár maga Hunyady gróf főczeremoniásmester, ha azonban polgári kabát van rajta, svihákság tekintetében föler egy terézvárosi tánczmesterrel.

A teremben éppen keringőt tánczoltak.

— Tánczolatok kedvetek szerint, biztatott bennünket a polyák, — én már égek a vágytól, hogy megismerkedjem a Pollacsek ur üzletvezetőjével.

Egy sarokasztalnál több öreg ur iszogatót; Trnowski találmra odalépett és elkiáltotta magát: „Éljen Pollacsek ur üzletvezetője!” Visszaadták az éljent és kocizottak vele. Egy pátriárkaformájú tiszteletreméltó aggastyán fölemelkedett és két tenyerével az asztalnak dőlve, meghatottságtól remegő hangon kezdett szónokolni:

— Uraim! Én már harmincz év óta vagyok a Pollacsek ur üzletvezetője . . .

Schmidtrel ketten ott hagytuk a polyákat s a teremben fel-alá járva, az asszonynépet kezdtük szemügyre venni. Volt köztük sok csinos is. Villogószemű, mosolygó leányok, nekipirult asszonyok. Megjelenésünk nem keltett feltűnést, a vendégek nagy része egymást se igen ösmerte.

A kadét egyszerre meglökött:

— Főhadnagy ur, nézd azt a két alakot!

Két hadnagy állt a terem végén; az egyik, a megvágott képű, belénk akadt már az ajtóban. Mindketten virzsiniát szívtak és végtelen fitymálva nézték a világot. Gyakorlott szemünk száz lépésről is megismerte volt a tartalékosokat; még ha nyakravalójuk csattja nem is csuszott volna a gallérjuk fölé. A megvágott képű különben szemüveget is viselt, a másik, kinek elhízott termetén veszedelmesen feszült meg a kabát, kecskeszakállal ékeskedett.

Mikor közelükbe értünk, hangosan kezdtek beszélni.

— Bajtárs, mondta a megvágott, talán ismered ezeket?

A kecskeszakállas hevesen tiltakozott e föltevés ellen. Dehogy ismerem! Hogy kerültek ebbe a társaságba?

— Azt mondják, egy czilinderes ur hozta őket saját fogatján.

A kecskeszakállas felénk szurkált virzsiniája hegyével.

— Saját fogatján? Ezeket?

— Bizd csak reám! mondta a másik. Majd beszélek velük. Tudok én ilyen emberekkel beszélni . . .

Azzal összeránczolt szemöldökkel lépett felénk, mikor azonban közelünkbe ért, hirtelen sarkon fordult és egy öreg urral elegyedett szóba.

— Főhadnagy ur, bennünket mégis ki fognak dobni, jósolta a kadét.

— Jó lesz, ha tánczolunk. Tánczosokat nem dobnak ki sehol a világon. De hová lett a polyák?

Trnowski e pillanatban éppen összecsókolódzott a pátriárkával, a ki tudvalevőleg harmincz év óta Pollacsek ur üzletvezetője.

Egy csinos, feketeszemű leányhoz léptem, ki már vagy öt percz óta pazarolta reám legédesebb pillantásait. Kitünően tánczolta a keringőt. Táncz után karonfogva sétáltunk a teremben. Gyorsan megbarátkoztunk, a leány kedvesen csicsergett és látható élvezettel hallgatta ostobaságaimat. Természetesen azt mondtam, hogy már régóta ismerem látásból, hogy az Andrássy-uton pillantottam meg először (ott megfordul minden épkézlábu buda-

pesti ember), hogy ma is csak azért jöttem el, hogy vele tánczolhassak. Kértem tőle a következő négyest. A leány sajnálkozott, hogy már foglalkozva van, én azonban vállalkoztam rá, hogy a tánczosával majd kicsinálom valahogy a dolgot, hogy nekem engedje át a négyest.

— Nehezen fog menni, aggódott a kedves. A tánczosom nem érti a tréfát, rezervtisztt és már volt egy pár baja is . . .

— Talán az a megvágott képű?

— Az, persze, Pollacsek ur ügyvédjének a segédje.

— Pompás, hisz akkor könnyen rendbe jöhetünk. Testi-lelki jó barátom, hazudtam tovább, bizonyára szívesen lép vissza . . . Bizza csak reám, majd eligazítom a dolgot . . .

A leány bevallotta, hogy nem szereti a tiszteket, még a rezervtiszteket sem.

Természetes, hogy nem igazítottam el semmit, hanem mikor a czigány beharangozott a négyeshez, csinos zsákmányomat egyszerűen odavonszoltam a sorba. A hadnagy hozzánk lépett és gunyos grandezzával hajolt meg.

— Viki kisasszony nem felejtette el, hogy együtt tánczoljuk a négyest? — kérdezte.

— Viki kisasszony velem táncolja a négyest, magyaráztam neki előzőkenyen, régóta vagyunk már angazsálva.

— Ohó! kiáltott ellenfelem, én már hat hét előtt foglalkoztam . . .

— Én meg hat hónap előtt.

A hadnagy félig szánakozva, félig megvetően mért végig.

— A kisasszony tehát nem akar velem táncolni?

— Nem! feleltem tánczosnőm helyett.

— A kisasszony ezzel az urral akar táncolni?

— Igen! siettem a válaszsza.

A hadnagy, a kinek már egy párbaja volt, nem szólt semmit, hanem gunyos grandezzaival hajtva meg magát, ott hagyott bennünket. Társához ült s a négyes alatt sűrűn hajtogatta poharát.

A négyes alatt felségesen mulattam; tánczosnőm ennivaló kedves volt. Schmidt egy szőke szépséggel tánczolt, ki két fejjel volt magasabb nála és anyai jóakarattal fogadta udvarlását.

Szünóra!

Aggódni kezdtem Tnorwski miatt, a kin már a barátkozási mánia tünetei mutatkoztak s azért rábirtam Viki kisasszonyt, hogy anyjával együtt Pollacsek ur üzletvezetőjének asztalához telepedjünk.

Egy szépen fésült kövér ur, ki koczkás ruhát és piros nyakravalót viselt, barátságos fejbillentéssel helyet csinált nekünk az asztalnál.

— Ide a cigányt! kiáltotta Trnowski.

A primás odaállt a széke mögé és vonóját gyantázva leste a parancsot.

— Melyik Pollacsek ur üzletvezetőjének a nótája?

A primás hamiskásan vigyorgott, aztán rákezde:

Megállj német, majd megbánod,
Hogy a magyart egzekválod . . .

Valaki pissegett, a kontrások összenéztek.

— Ácsi! hogy van tovább? kiáltotta Trnowski, tenyerével az asztalra csapva.

Bőrödből csinálunk dudát . . .

hangzott félénk czinczogással. Megint pissegetek. A hadnagy, a kinek már volt egy párbaja, gyilkos pillantásával sakkban tartotta a brugóst.

— No — lesz? türelmetlenkedett a polyák.

A cigányok összesugtak, a primás vállát vonogatta. A polyák kivett zsebéből egy csomó bankót és a szemébe vágta. A banda most már elszántan, szinte elkeseredetten huzta:

Aztán fujjuk azt a nótát:
Mégis hunczut a német . . .

Pollacsek ur üzletvezetője boldogan fogta két tenyerébe a fejét, Trnowski az asztalon dobolt, a vörösnyakkendő ur pedig kitörő lekesedéssel énekelte a refrain.

A teremben riadás támadt. A két rezervtisztt csörömpölve csatolta föl kardját, az egyik aztán kiütötte a cigány kezéből a hegedűt, a másik összefont karokkal lépett hozzánk. Nagyon sápadt volt.

— Megtiltom önöknek, hogy ezt a nótát huzzassák!

Trnowski csudálkozva tekintett reá, aztán az arczába nevetett.

— Ki az ördög fog magától engedelmet kérni?

A hadnagy éles orrhagon kiáltotta:

— Én császári királyi tiszt vagyok, én nem tűrök sértést!

— Én sértettem meg? kérdezte a polyák kaczagva. Hisz én azt sem tudtam eddig, hogy maga a világon van.

A másik hadnagyot (a kövéret!), a ki pedig szelid fiúnak látszott, egyszerre elfutotta a pulyka-méreg. Harsogó hangon kiáltotta:

— Igen, mi császári királyi tiszt vagyunk! Azt a nótát nem engedjük huzatni, mert az a németet gyalázza — a hadsereg nyelve a német — és mi császári királyi tiszt vagyunk!

— Ezek bolondok! mondta Trnowski, ki sem a nóta szövegét, sem semmi mást meg nem értett.

Szerencse, hogy Mars két tartalékos fia meg nem hallotta szavát.

Karon akartam fogni a hadnagyot, hogy félrevonjam és bemutassam magamat, ő azonban félreértette mozdulatomat, mert reám rivalt:

— A ki hozzám nyul, azt levágom!

Félig ki is vonta kardját a hüvelyből, — én ösztönszerűleg egy székhez nyultam.

A teremben panik támadt; a nők sikoltozva menekültek ki az öltözőbe, Viki kisasszony pedig — oh diadal! — remegve kapaszkodott karomba. Ama piros nyakkendős ur, a ki egy asztalnál ült velünk, rákvörös arczczal állt mellettem és mellét verve, mint egy harczias gorilla, ordította:

— Ujjé! Levágja? azt szeretném látni! Persze, a czivil az kutya, — csak a tiszt az ur! Ujjé! ismerem már az ilyen pasasérokat.

A férfiak mellettünk foglaltak állást, tizen is kiáltoztak a tisztekre.

— Svarczgelb! németek!... szoldateszka!... mindig így tesznek... lenézik a polgárembert... fegyverteleneket kaszabolni... magyar ember ezt nem türi...

Néhány jogászformájú fiatal ember harsány abczugolással könnyített magán.

A két rezervista kihívóan, de sápadtan nézett velünk farkasszemet. A piros nyakravalós urat úgy kellett fognunk, hogy pusztá kézzel nekik ne rohanjon. Végre felkapott egy boros üveget és feléjük vágta, nem talált, az üveg ezer darabra zuzódott a falon...

A hadnagy a kinek már volt egy párbaja. erre hirtelen kirántotta kardját és egy suhogó ivet irt le feje fölött a levegőben; rémült sikolytás hallatszott, aztán a lámpa, a mely szerencsétlenségére ott függött a feje fölött, csörömpölő üveg-, petroleum- és tüzzáport zuditott a nyakába.

A hadnagy pillanatnyi harczképtelensége rövid

megszűnetet engedett. Mielőtt újra megkezdhetette volna az ellenségeskedést, közbelépett az ó-budai tragédiák deus ex machinája: a rendőrség. A vendéglős, ki régi tapasztalásból tudhatta, hová szokott vasárnapi vendégeinek szóváltása kilyukadni, már előbb elküldött a kapitánysághoz.

Megnyílt az ajtó, a sápadt arczu vendéglős mögött megjelent egy rendőr-írnok több rendőr kíséretében. A rendőrtiszt azonnal a helyzet magaslatán volt. Udvariasan szalutált a tiszteknek, azután megkérdezte, ki rendetlenkedett itt?

— Azt a három civelistát fogja el, mondta a hadnagy, a kinek már egy párbaja volt.

— Ujjé! kiáltotta a piros nyakravalós ur, — nem is igaz, hiszen ők huztak kardot.

— Hallgasson! rivallt rá a rendőrtiszt. Tudom én, hogyan készülnek a kard-affairek. Provokálják a tiszt urakat, — ha aztán jogos önvédelmükben kardot vonnak, tele lármázzák az ujságokat.

Szigoru arczczal fordult felénk.

— Kicsodák önök?

Összenéztünk. Eszünkbe jutott, hogy nem jó dolog lesz, ha itt a publikum előtt levetjük inkognitónkat.

— Legitimálni fogjuk magunkat, de nem itt ..

Átmentünk a rendőrtiszttel a vendéglős lakására: a rezervisták nyomunkban maradtak, a piros nyakravalós ur szintén utánunk tolakodott, azt állította, hogy ő hozzánk tartozik.

A németek bemutatták magukat az írnoknak.

A hadnagy, a kinek már egy párbaja volt, Rozgonyi Árpád ügyvédjelölt; a másik hadnagy, a kinek még nem volt párbaja, Thurzó Jakab vasuti hivatalnok. Rozgonyi urat Pollacsek ur üzletvezetője hívta meg, Thurzó urat meg Rozgonyi ur hozta magával.

Az irnok korholó hangon támadt ráuk:

— Tessék, jónevű magyar urak és ezekkel szemben adják önök a vadmagyarokat?

— Adja az ördög! türelmetlenkedett Trnowski, zsebeiben névjegyet kotorászva.

— Óh, én tudom, hogyan csinálják a kard-affaireket. Van valami legitimációja?

— Itt van a bécsi Jockey-kub tagsági jegye.

A rendőrtiszt hangosan olvasta: Boleslav Graf Trnowski — k. u. k. Huszarenlieutenant...

A rendőr kissé meghajtotta a fejét.

— Bocsanat, czivilben nem ismertem meg a méltóságos urat.

Meg is neveztük magunkat: Hugo Baron von Hellebrandt k. u. k. Oberlieutenant, Richard von Schmidt, k. u. k. Cadet.

Hosszu szünet következett. A pirosnyakra-valós ur törte meg elsőnek a csendet; odalépett a rezervistákhoz s diadalittasan, hamisittatlan budai németséggel mondta:

— Ujjégerl! Szó, dősz szán ja gáválírsz!

— Azt hiszem, mondta az irnok, most már nincs szükség én reám?

Nem volt kedvünk a mulatságot folytatni, azért távoztunk.

Az üvegterem ajtajából egy megtört aggasztán kiáltott utánunk valamit, — azt hiszem, azt mondta, hogy ő már harmincz év óta Pollacsek ur üzletvezetője.

A pirosnyakkendő s ur előzékenyen elkisért bennünket az utcára, egészen kocsinkig, aztán fölmászott a bakra, kezébe vette a gyeplőt s megemelt czilinderrel kérdezte:

— Hová hajtsak?

MOZGÓSÍTÁS.

I.

Ha a sistergő istennyila csapott volna le békés asztaltársaságunk kellő közepébe, nem okozhatott volna különb zenebonát annál az egy szónál, melyet Csermák káplár bökött közibénk.

Vacsora után voltunk. Loránth hadnagy már elszivta utolsó cigarettáját, Bilitzky kadét már keresztülette magát az egész étlapon, magam már elejétől végig böngésztem a Rimaparti Hirnököt és éppen az ötszáz aranyas poloskánál tartottam. Az ivóból a bugrisok zsvajva szűrődött át.

— Nagy isten, de unalmas a te világod! — ásitott Loránth kétségbeesetten.

Mintha az úristennek egyéb dolga nem akadna, mint az V. svadron mulattatásáról gondoskodni!

Ekkor toppant be Csermák káplár, naposaltishti dicsőségének diszében, — váratlanul, mint Don Juan éjféli vendége és döngő léptekkel, mint egy viziló. Oly mereven szalutált, hogy szinte megroppant a csuklója.

— Főhadnagy urnak alássan jelentem : mobilizálunk !

— No — te! —

— A kapitány ur parancsolta, — erősítette a közjogban járatlan Csermák.

— Megveszekedték?

— A kapitány ur a kaszárnyába kéreti a tiszturakat.

Összenéztünk. Szentirmay kapitány alvó éjjel a kaszárnyában? Ennek a fele se tréfa. Talpra szöktünk, — Tóni, fizetni!

Kétkedve siettünk a kaszárnya felé. A fekete épület zsongott, mint egy méhkas. Az istállókból lónyerítés hallatszott. A kivilágított ablakok mögött sötét árnyak iramodtak ide s tova, mintha a rémület üzné őket. Az udvar fölött pirkadó köd ült. Egyszerre kiütött rajtunk a mozgósítási láz; mind a hárman futni kezdtünk...

Eszembe ötlöttek a Rimaparti Hírnök baljós-latu cikkei: Bismarck, a fegyveres béke, Hekuba és az ötszáz aranyas poloska kezét fogtak, hogy harczias tánczot járjanak agyamban...

— Mondtam, ugy-e? — lihegte Loránth. (Egész este egyebet se mondott, mint hogy le fogja nyíratni a buldogja fülét.) — Mondtám, ugy-e? Ha az ember várja, akkor nem jön, — ha eszeágában sincs, akkor egyszerre becsap. Boszniával is ugy volt...

Szentirmay kapitány fáklyásoktól környezve lépett elénk; hosszú alakja fürdött a tüzfényben, mint Plutóé. Távíratot tartott a szemem elé:

„Mozgósítás elrendelve. Az ezredparancsnok.”

Ennek már ez a módja. A hadügyminiszter kinyújtja villamos csápjait a hadtestek felé, ezek tovább adják az ütest az ezredeknek, ezek ismét összevonják szétszórt századjaikat.

A részletes mozgósítási terv szerint hatvan óra múlva a határon kellett portyáznunk, hogy a repülő ütegekkel együtt nyugtalanítsuk az ellent, felgyujtsuk raktárait, kiszedjük sineit, felrobbantsuk hidjait és megtegyük mindazt, a mi egy egészséges hadjárat introdukciója.

A részletes mozgósítási terv daczára egyikünk se tudta, mihez fogjon; ha rajtunk állott volna, rögtön nyeregbe ugrunk. Csak Szentirmay, a hirhedt aszfalt-husár, a ki keztyüsen szokott az istállókba menni, tanusított egyszerre váratlan hidegvért és szakértelmet.

— Nyolcz órakor reggel az ezrednél kell lennünk, tehát ott leszünk hétkor; öt órakor el kell innen indulnunk, tehát készen leszünk négykor. A kadét velem marad, Tarján és Loránth, ti hozzátok rendbe magánügyeiteket. Éjfélkor föl fogtok bennünket váltani.

Mikor szállásomra értem, a sötét udvaron elkiáltottam magamat:

— Vincze!

— Parancs? — dűnnyögi egy álmos hang az istálló méhéből.

— Háboruba megyünk! Tüstént!

Az ajtóban hófehér alak jelenik meg, aztán

kurjant egyet. A kurjantás visszhangot kelt a szénapadláson, a hol az ordonáncz rendezte be bou-doirját. A sarzsilovam, mintha megértené szavam, nyerítéssel felel, még a házigazdám kakasa is har-cziasan kukorékol.

Munkához látunk. Vincze a fekete ládába rakja mindazokat a szerszámokat, melyeket a cs. és kir. szabályzat szükségeseknek tart a sikeres háboruviseléshez. Ilyen például a delectő, a kávéforraló és a gyapoting.

Sebtiben levelet írok haza. Ilyformán bucsuzhatott el Hector Priamustól; — csak hogy Hector nem figyelmeztette Priamust, hogy esetleges pénz-küldeményeket Przemyslbe cizimezzon.

Mint rendszerető ember leltárt veszek föl visszamaradó ingóságaimról; 2 remonta, 5 buldog, 13 bolgár pokrócz, 20 lovaglóbót és 250 arczkép. Mindezt házigazdám fogja pusztánkra szállítani. Ha valaki keres, meg kell neki mondani, hogy a kievi békekötés után megfizetem a számláját.

Éjfél után felváltottam a kapitányt. Az előbbi ijedt kapkodásnak nyoma sincs; a munka csendben és rendszeresen folyik.

A raktár kapui tárva, féltékenyen őrzött kincsei, az új kápák, a duplatalpu csizmák, a melegbélésű menték hosszú pihenés után napvilágot látnak.

Ripacs, — a század szakácsa és ennél fogva legmocskosabb embere, — merészen lép előm:

— Főhadnagy ur, instálnék alássan egy új nadrágot, — e' már nem bírja ki a háborut.

— Nem e?

Ripacs szó nélkül hátra arcz-ot csinál s a látvány, mely szemeim elé tárul, annyira ékes-szóló, hogy Kovács őrmester alázatos ellenvetései daczára is, saját felelősségemre, kiutalványozom az ujdonatuj, drapvörös ruhadarabot.

Hajnalban készen vagyunk; a svadron nyeregben ül. A betegeket és remontákat a cadre-altiszt vette át. Szentirmay meghallgatja jelentésemet, aztán buzdító szónoklatot intéz a legénységhez:

— Fiuk! Háboruba megyünk. Ezután nem úgy lesz, a mint volt. A hadiczikkelyek életbeléptek: a mi eddig kikötés volt, az ezután főbelövés; a mi kurta-vas volt, az ezután már akasztás

Azzal kirántja kardját és harsány hangon imához vezényel. Az udvar fölött komor csend ül; egyik-másik sziv össze is szorul. Megharsannak a trombiták, a század elhagyja a kaszárnnyát, — vajjon hányan fogják közülünk viszontlátni?...

Az izgalmas hír fölverte az egész várost, a népség nagyja-apraja a korai hajnal daczára már talpon van. Harsogó trombitaszóval, délczegen, csillogva és harcziasan vonulunk át a főutcán. Nagy kerülő ugyan az országutig, de a kapitány így akarja.

Mikor ama kastélyszerű ház elé érünk, melynek gyalogutját reggel a kapitány, este pedig alantaisai szokták koptatni, az erkélyen női alak áll. Szivem megdobban, — ő az! Ő, a század imá-

dottja. Kissé borzas, kissé álmos, kissé szomorú; de ez szörnyen illik neki és nőies bájt ad különben oly hideg, arisztokratikus vonásainak.

A trombiták elhallgatnak, de a második szakasz trombitása, a ki Bilitzky nevelő keze alatt áll, a kadét egy intésére fujni kezdi. Fújja, minden reglement és hagyomány ellenére, a sákkingeni trombitás bucsudalát.

A vontatott és meglehetősen hamis hangok visszhangot keltenek szivünkben. — A mulandóság mélabus költészete megérint, de megérinti az erkélyen könyöklő szép asszonyt is, mert egyszerre keblére csüggeszti fejét. . . A rózsa, melyet kezében tart, kisiklik ujjai közül és a kövezetre esik; — egy arra ácsorgó fiu megérti intésemet és feladja nekem.

Haj! mit adtam volna érte, ha e pillanatban a halpiacz felől egy kozák-szotnya csapott volna elénk és én az ő szemeláttára kivághattam volna magamnak a Mária-Terézia-rend középkeresztjét!

A vámsorompó előtt a város rendezett tanácsa állotta el utunkat; a polgármester a lakosság bucsuszavát tolmácsolta. Szépen beszélt. Hazahívó szózata, — vérünket királyunkért, — katonaság és civíl közti jó egyetértés, — ősi huszárerény, — diadal, babér, viszontlátás. . . A tömeg éljenzett, a svábbanda rákezde a Rákóczy-indulót, mi meg tovább siettünk nyugtalankodó lovainkon.

Az országoton „pihenjben“ folytattuk utunkat. Mikor az első napsugár megcsillant a kara-

bélycsöveken, az eddigi nyomott hangulatot zajos jókedv váltotta föl. Az altisztek kicsiholtak, a legénység mókázni kezdett. Kovács istrázsamester, a rettegett zsarnok, öcsémnek titulálta a bundásokat. Egy öblös hang rázendítette, hogy: „Áll Buda még, él az Isten...”, erre az egész svadron bömbölő egyetértéssel konstatálta: „Rácz nem uralodik ittend...”

Mi tiszték a gyöpön ügettünk. Szentirmayra alig lehetett ráismerni, annyira szeretetreméltó volt. A kadétot tegezni kezdte és reánk erőszakolta havannáit.

— Persze, a muszkára megyünk? — kérdezte Bilitzky, csillogó szemekkel.

— Világos! — felelt a kapitány, szójátékba fűzve revanche-ötletét.

Loránth kitörő jókedvvel emelte föl izmos öklét:

— Na — végre! Meglássuk hát, ki a legény a csárdában: a kozák, vagy a huszár!

— Ma péntek van? ha szerencsénk lesz, hétfőn hajnalban már karabélylövéseket válthatunk velük a határon...

Aztán legénységünkre figyeltünk. Ezek a napbarnított, bivalynyaku ficzkók pompásan festettek, a mint teli torokból kurjongatva vonultak a bizonytalan jövő élé...

II.

Aznap délután ismét az országoton voltunk. Csakhogy ezuttal állomásunk felé lovagoltunk. Vissza! Mikor a trombitások fujni kezdték, a kapitány mérgesen rájuk rivallt:

— Befogjátok a szátokat!

Mély csendben, mogorván vonultunk tovább.

Még egyre csengett fülünkben: Próbamozgósítás!

A kegyelmes ur legujabb rögeszméjének voltunk áldozatai. A kegyelmes ur töviről-hegyire megbolygatta az ezredet, sorra vette a századokat, a szakaszokat, egyes huszárokat. Leccsatoltatta pokróczainkat, fölemelte lovaink patáit, belekukkantott karabélyaink csövébe.

Aztán diszfelvonulás következett, a kegyelmes sapkájához nyult és fényes suitjével elvágatott...

Próbamozgósítás!

Szentirmay homlokán pipacsvörös lett a sebhely, majd szemére vágta csákóját, kirántotta kardját, a svadron élére rugtatott és elvezetett bennünket.

Mikor dédapáink visszajöttek a lechmezei ütközetből, alig lehettek mordabb hangulatban, mint mi, mikor hazaügettünk.

Szentirmay mogorván lovagolt elül, életuntan lóbálva hosszú lábát. Kovács strázsamester, a ki-

nek a bajusza felborzolódott, mint egy dühös kanduré, kardja markolatával tuszkolta sorba a bundásokat.

Megérkezésünk szenzációt keltett a városban. A tanács még ott ült a vám alatti csapszékben; — éppen egy felállítandó polgáróság eszméje forgott szóban. Szentirmay nagyuri rövidlátással ignorálta a bugrisok köszöntését. A halpiaczon sivalkodó porontyok futottak elénk. Ama bizonyos erkélyes ház ablakában női alak ült, — tépést készített. Most meglepetten, megbotránkozva, szinte megvetéssel tekintett reám, aztán elvörösödött és becsapta az ablakot...

A kaszárnya-utczában parasztszekér állta el utunkat. A házigazdám volt. A szekérbe a két félvéremet fogta (a gazember!), ő maga mind az öt kutyám társaságában a bolgár pokróczokon helyezkedett el. Kutyáim vonyítani kezdtek, az öreg sváb pedig ijedtében kiejtette fogai közül borostyánkő-szipkámát.

— Jeszász, Herr Oberleittant, vége már a háborúnak?

— Trottl!

A kantinból furulyaszó és vig kurjongatás hallatszott, — a betegekink mulattak odabenn. Az istállóból vászoncselédvihogás hangzott.

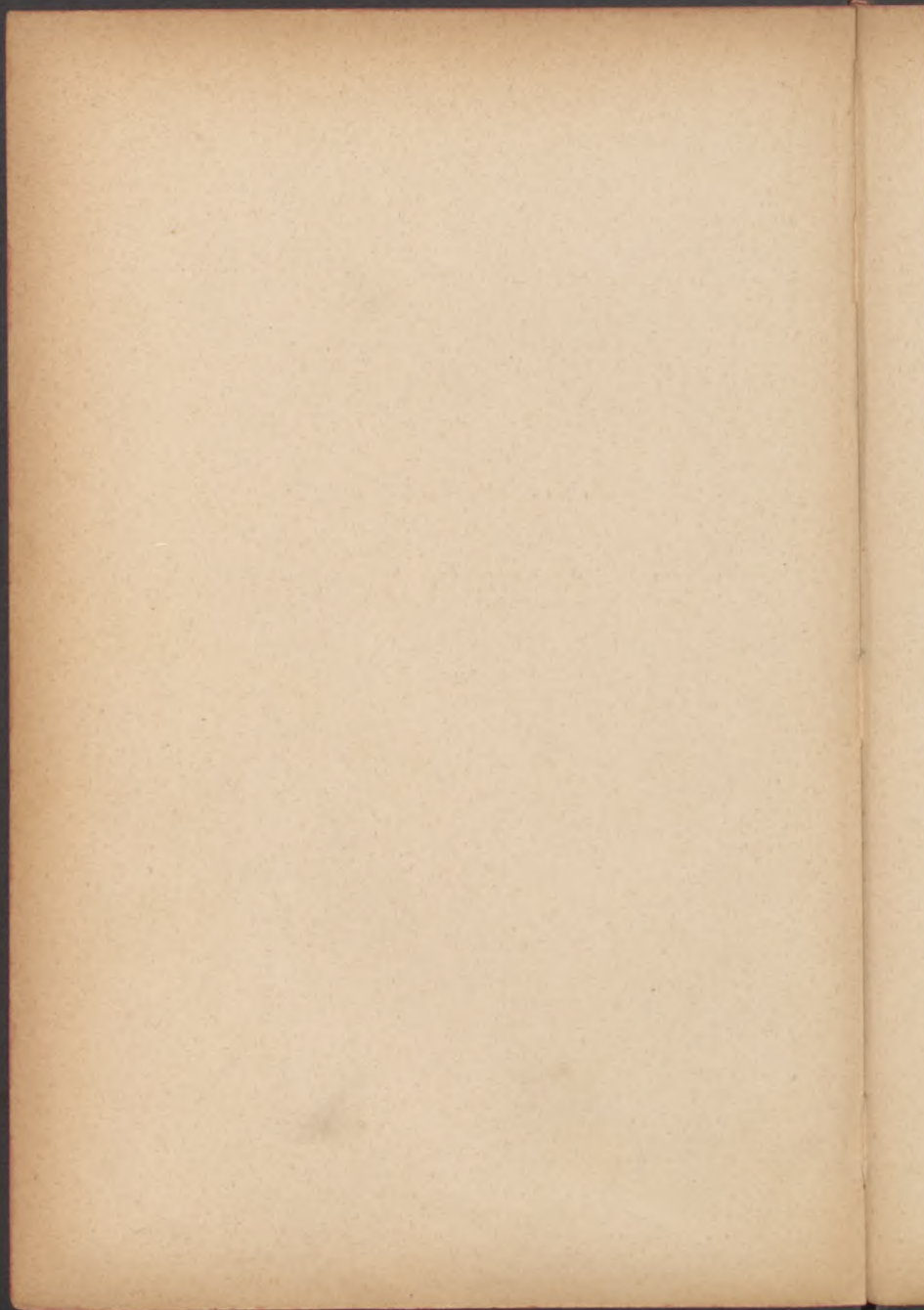
Szentirmay egy elegáns kézmozdulatot tett Kovács őrmester felé, minővel a tánczmester szokta a prima ballerínának a szóló kezdetét jelezni, — aztán hazalovagolt.

Én is hazafelé baktattam. A sarokról azonban visszahajtott a kötelességérzet.

— Őrmester Kovács, vegyen maga mellé két markos legényt, fogják le Ripacs szakácsot, huzzák le róla az új nadrágot és tegyék vissza a magazinba — a következő mozgósításig!

MESÉK A MILLENIUM KORÁBÓL.

TAVASZI LÁZ.

Tavaszi alkonyat volt, hogy először a szigetről jöttek.

Teleszívták magukat napfénynyel, ózonnal és akáczfaillattal és most fáradtan könyököltek a karcsu F e c s k e födélzetének karfáján, mely meg-megremegett a zakatoló gép szabályos ütései alatt. Nyilsebesen iramodtak le az árnyba borult part hosszában, — magasan a fejük fölött, óriás diadalivként siklott el a Margithid boltozata.

Sokan voltak a hajón. A tarkakalapos nők, az elegáns urak, némán ülő-könyöklő csoportokba szorultak össze. A kik beszélgettek is, halk, nyujtott hangon szóltak. Az ő érzéseiket is megsibbasztotta ugyanaz a kéjes, áhitatos lustaság, mely ráfeküdt Kanuth idegeire. Az illatos battiszt-ruhák közt járva-kelve, olyformán érezte magát, mint a kölyök-kandur, a ki langyos nyári éjjel nesztelenül settenkedik a meredek tetőgerinczeken és dormogva dörzsölőzik a kémény falához.

Az alsó vendéglőből visszatérő katonabanda

megtelepedett a nagy kürtő körül és fujni kezdte. Valami könnyüvérű operett-indulót. A gőzkazán sistergése csodálatos harmoniával vegyült a vigan pezsgő ütemekbe.

Kanuthnak eszébe jutott, hogy kötelességeket vállalt magára és visszatért unokahugához. A hajó orrán állt, hosszunyelű napernyőjének támaszkodva, kissé merészsabásu, de izléses tavaszi ruhájában fölötte csinos volt. Megkérdezte tőle az induló szövegét.

Halkan, mint egy álmos madár csicseregte: Nosza, csak előre, kedvesem!

A hangja kissé remegett, mintha meg volna indulva. Elhallgatott és fejével Kún felé intett, ki magába süppedve cigarettázott tábori székén.

— Hallo, mondta minden bevezetés nélkül, Kún becsipett a tavaszi levegőtől és feleségül akar venni...

Kanuth nem csodálkozott nagyon, de átlátta, hogy kár volt őket magukra hagyni. Egyre félt, hogy ilyesmi lyukad ki ünnepi kirándulásaikból.

— Ugy-e ostobaság? kérdezte Irma, fogait mutatva. Kún meg én, — mi lenne belőlünk?

Olyan hangon mondta, mintha nagyon szeretné, ha valaki ellentmondana neki. A szeme is oly nedves fényben csillogott.

— Hát így meg mi lesz belőletek? kérdezte Kanuth, csakhogy időt nyerjen.

A leány vállat vont. Kún eldobta cigarettáját és közelebb hajolt.

— Majd megmondom, mi lesz belőlünk: — semmi se lesz! Irma egyelőre még azt képzei, hogy nagy művésznő. Persze, a hangja jó, a játéka kedves, hanem csak otthon. A színpadon rossz, hamis, félszeg. Ez mindig így marad, sohasem fogja tehetségét érvényesíthetni, akármit mondanak is tanítói és társai. A fogat, a gyémántok, a nyaraló, — ebből nem lesz semmi...

Egészen odahajolt a leány arczához, mikor kurtán a szemébe mondta: — semmi, legfőlebb jó feleség.

Irma félig lehunyt pillák alól tekintett reá és látható gyönyörűséggel hallgatta gorombaságait.

— A mi pedig engem illet, folytatta Kún, most már epés hangon, — tisztában vagyok magammal is. Van tehetségem, de nem vagyok genie. Nagy, igaz dolgot soha nem fogok alkotni. Úgyes ecsetem van, tudok az emberek szájaíze szerint festeni, — ez az egész. Föl fognak kapni, divatba fognak hozni, de ki fogok ismét kopni a divatból... A dicsőségből, a gazdagságból nem lesz részem, úgy mint magának sem. Ha van eszünk, megpróbáljuk a boldogsággal. Legyünk igénytelen nyárspolgárokká, szegények, de boldogok.

— Szegények, de boldogok! mondta Irma halkan.

A felharsogó tus elnyelte szavukat. Ez a két csodálatos emberfia tudomást sem vett a harmadik jelenlétéről. Némán állottak egymás mellett. Kanuth szinte érezte, mint kalandoznak gondolataik pár-

huzamos szárnycsapásokkal a jövőbe. Valami külvárosi kis lakás felé, melyben elfér egy olcsó plüsgarnitúra, egy festőállvány, egy zongora meg két boldog szegény ember,

Teljesen bealkonyodott. A partok, a lánczhid körvonalait pontozott tűzfonalak jelölték.

Sebesen közeledő sikoltás hallatszott, aztán egy fekete gombolyag siklott le a magasból, majd loccsanva tűnt el a vízben. A hajón riadás támadt: valaki a hidról a Dunába ugrott!

Az utasok a hátsó korláthoz tódultak, néhány matróz dörömbölve ugrott le az alsó födélzetre. A gép megállott. A parton is összefutottak a sétálók, a lámpák alól a hajó felé kiabáltak, integettek, de a hajóról nem láttak semmit, csak vizet, fekete vizet.

A F e c s k e később lassan folytatta útját lefelé, szinte búsan, hogy nem segíthetett. A közönség izgatottan vitatkozott, néhány fiatal ember a kapitányt szidta, hogy nem bocsátotta vízre a csónakot. A szegény Irma nagyon sápadt volt... Miért kellett ennek most megtörténnie? Éppen most!

Kún arczán fanyar mosoly jelent meg

— Valami elzüllött tehetség mormogta.

Az esküterén partra szállottak. Irma fáradtan Kanuth karjába füzte kezét, de aztán mégis a korzó felé vonta. A sarokkávéház villamos fénye vonzotta, — gyermekes kedve telt ebben a fehér, előkelő világításban.

Fenn, a Vigadó előtt, csödület támadt, a kíván-

csiak sűrű gomolyban tolongtak a hajóállomáshoz vezető keskeny lépcső felé. Lenn, az alsó parton, zsibongó tömeg mozgott valami láthatatlan, a földön fekvő tárgy körül. Irma hirtelen megállt.

— Mégis kifogták!

Egy öreg rendőrtiszt ismerősük odaszalutált.

— Kifogták a szegény ördögöt.

— Tiszta csoda ebben a sötétségben!

— A ladikosaink nagyon ügyesek, úgy kereszték meg lámpával.

— Él? kérdezte a leány.

— Ott fekszik, a fogai egyre vacognak. A rendőrök letakarták kabátjaikkal, míg a mentők eljönnek érte

— És miért tette?

— Azt mondja, öt gyermeke van.

— Persze, ezzel megmondott mindent.

— Az ég tudná, mért van az, hogy éppen a szegény emberek házasodnak össze oly esztelenül? Ilyenkor azt képzelik, hogy nem tudnak egymás nélkül megélni, néhány év multán ilyesmi lyukad ki belőle...

Nem hallgatták tovább az öreg zsörtölődését.

— Menjünk haza, mondta Irma, a mama már türelmetlen lesz.

— Persze, a mama, vetette oda Kanuth. Föl-nézzünk holnap a Fácánhoz?

— Nem, mondta Irma halkán. Nekem holnap énekórám van. Különben is sokat mulasztottam már.

— Én sem mehetnék, szólt Kún, valahára be kell fejeznem a képemet.

A kapu előtt röviden elbucsuztak egymástól. Kanuthék bementek a házba. Kún pedig jó ideig ott állott és eltűnődve hallgatta a folyosón kongó lépéseiket. Odafele egy ajtót csaptak be, aztán mély csend lett.

Kún is hazafelé indult. Eleinten lassan és habozva ment, mintha nem szívesen válna meg ennek a háznak a küszöbétől; mikor azonban a váci-utczába ért, szokott hosszú, ringó lépéseivel haladt a fényes kirakatok közt, az elegáns tömegben keresztül.

Jó kedve lehetett, mert fütyörészni kezdett: Nosza, csak előre, kedvesem!

A KALÓZ.

Az egész társaság a fáklyás, lampiános csónakokra szállott, aztán zeneszóval, vidám zsvivaj mellett evezett ki az alkonyba borult tóra.

Elől egy fehérvitorlás bárka, mely méltóság-teljesen és nesztenül szelte a habokat, mint egy fantasztikus hattyu, mögötte a csónakok, lélek-vesztők egész raja. A fürdőház verandájáról tekintve: egy muzsikáló, tüzes pikkelyű szörnyeteg, mely szeszélyesen kigyózik parthosszat.

Nesztor ur kis gőzőse, a Meluzina, még ott vesztegelt a révben. Benzinmotora egyszerre megtagadta a szolgálatot. A gép mérgesen sistergett, a gépész a fejét vakarta, Nesztor ur, a kinek tömzsi természetén aranyrojtos admirális egyenruhaféle feszült, lábával dobantott, vendégei pedig, Zsoltárné és Olga leánya, ideges türelmetlenséggel mozgatták legyezőjüket...

E pillanatban egy karcsu szandolin siklott a Meluzina mellé. Orrán nagy, piros lampion vilá-

gitott, hosszú két evezőjét egy szélesvállu fiatal ember forgatta.

— Ha úgy tetszik, hölgyeim, felajánlom csónakomat, — van két ülés.

— Oh lám, Horváth, mondta a leány. De mi lesz Nesztor urral?

— Ha megindul a gőzös, utánunk jöhet, önök meg átszállanak a Meluziná-ra.

A leány egy kérdő pillantást vetett anyjára, Zsoltárné ijedten csapta össze legyezőjét. Dehogyan ül ő abba a libegő alkotmányba! Inkább várjanak még...

A benzínmotoru Meluzina egy fülhasító füttyet hallatott, hanem azért csak nem mozdult helyéből.

— A csavarban van a baj! kiáltotta Nesztor ur diadalmasan.

Horváth a csónakjában levő ülésre mutatott.

— Tetszik?

Odakünn, a tavon, elhallgatott a zene, egy lágyan remegő férfihang kezdett énekelni...

— Ledofszky, az opera baritonja! mondta a leány.

Jóformán maga sem tudta, hogy mit tesz, mikor már fennállott a gőzös párkányán, aztán Horváth izmos kezére támaszkodva, könnyen, mint egy madár, szökött le az ingó szandolinba...

— Olga! Olga kisasszony! kiáltották Zsoltárné és Nesztor egyszerre.

Horváth pedig nekifeküdt az evezőknek és

hatalmas csapásokkal lóditotta előre könnyű járművét.

A leány, mintha már sajnálta volna, a mit tett.

— Vigyen a vitorláshoz, kérem, ott van Lidi néném.

A piros lampionos szandolin jó ideig sarkában volt a kis hajórajnak, aztán egyszerre, sebes ivben, irányt változtatott, gyorsan futva a tó közepe felé, a vak éjbe.

— Nem jól megyünk, — hová visz? kérdezte a leány megszeppenve.

— Meglássa...

Horváth fölemelte evezőjét és egy jókora csapást mért a piros lampionra. Az izzó tűzlabda sisteregve merült a vízbe. Sötétben maradtak.

— Horváth, mit akar?

— Most már az enyém vagy, kis boszorkány...

A leány felszökött helyéről.

— Megbolondult?

— Még kérdi? Elég soká bolondított...

* * *

Vagy két évvel ezelőtt történt, hogy Horváth eljegyezte magának Zsoltár Olgát.

A dolgot a szülők igazították el, jóformán a gyermekek tudta nélkül. Az öreg Zsoltárnak szüksége volt egy jónevű vőre. A pénznek bőviben volt; gabonával, házhelyekkel, katonai szállításokkal és viczinális vasutakkal töméntelen vagyont

gyűjtött, hanem arra, hogy jó hírnévre tegyen szert, már nem akadt ideje.

Az öreg Horváthtal meg másképp állott a dolog. Nagynevű ember volt, egyetemi tanár, akadémikus, főrendiházi tag, meg sok más egyéb. — Ifju kora óta minden idejét arra fordította, hogy rendjelgyűjteményét szaporítsa; volt is vagy két frakkra valója, kezdve a portugáli megváltó-keresztől egészen a perzsa oroszlán-csillagig. Ily körülmények közt nem csodálható, ha nem ért rá vagyont gyűjteni.

Egész Budapest rendjén való dolognak találta, hogy ez a két emberfia összeházasodjék, sőt a jegyeseeknek sem volt kifogásuk egymás ellen. A vőlegény már tulesett ama bizonyos viharos szenvedélyen, mely állítólag minden férfi lelkét felkorbácsolja egyszer, a leánynak pedig még iskolás korában sem voltak romantikus ábrándjai. Józan, okos emberek voltak, a kik jókedvű megadással törődtek sorsukba. Nem akartak komédiát játszani, nyíltan bevallották egymásnak, hogy nem szeretik egymást, de rajta lesznek, hogy tűrhető viszonyban éljenek.

Különösen a leány volt okos. Igazi örmény vér. Barnazománczos gambeczarczczal, göndör hajjal, finom hajlásu orral, ravasz, fekete szemekkel, ajka szélén fel-felvillanó mosolylyal, melyben volt sok szeretetreméltóság, meg egy csepp impertinencia. Alacsony, karcsu, gömbölyű.

A vőlegény kezdetben ritkán látogatott el

menyasszonyához, később gyakori vendég lett, végül teljesen ott rekedt. Valami kordialis barátság fejlődött ki közöttük. Ennek a révén rossz élczekeket faragtak egymásra, csipkedték egymást. Később, ha nagyon jó kedvük támadt, dulakodásokba keveredtek. Ha aztán Zsoltárné megbotránkozott nevetlenségükön, Olga lihegve simította rendbe kuszált haját és nevetve mondta: Árpád bolond!

Egy kellemetlen esemény jött közbe: az öreg Zsoltár belement valami vakmerő vasut-spekulációba, melylyel milliókat akart keresni és melyből az lyukadt ki, hogy elveszített vagy egy félmilliót. A veszteség leverte lábáról: kitudódott, hogy nagy ingatlan vagyona van ugyan, de a vagyont óriási adósságok terhelik. Zsoltár csődbe került és örülhetett, hogy ép bőrrel szabadult a kriminálisból...

Az eljegyzés természetesen felbomlott. Olgának volt annyi tapintata, hogy maga tette meg az első lépést.

— Nem akarok nyűg lenni a maga nyakán, de különben sincs értelme a dolognak... Egyikünknek sincs semmije, pedig egyikünk sem született szegénységre... Magának uri kedvteléseai vannak, én meg szeretem a szép lakást, meg a drága ruhákat... Abban a bizonyos mesében, a boldog szegénységről, nem hiszek... Menjen, talál maga még elég jó parthiet, — a mi pedig engem illet, bizza csak reám, megtalálom én azt, a mire szükségem van...

Kezet fogtak, elváltak. Mint jó barátok váltak

el. Horváth sajnálta is a dolgot, — hogyne! mikor már úgy megszokta Olga csipkedéseit és azokat a mulatságos délutáni marakodásokat . . .

Horváth utazni ment, Olga pedig kezdett anyjával bálókra és fürdőhelyekre járni. Jó ideig eredménytelenül, — Zsoltárné azt állította, hogy ennek csak Olga az oka, mert nem bátorítja gazdag udvarlóit, — végül azonban a tóparti fürdőben megismerkedett Nesztor urral, egy milliomos új nemessel. Most már csak Olgán állott, hogy Nesztorné legyen.

Az Anna-bált tartották az este, mikor Olga megint összetalálkozott volt vőlegényével. Váratlanul jött, senki sem tudta, hogy honnan. Mosolyogva járt-kelt az uszályok közt, aztán tánczra kérte a leányt, mintha mi sem történt volna köztük.

Keringő közben megszólalt, suttogó hangon beszélt :

— Olga, meggondoltam a dolgot. Nem jól van ez így! Nem tudok én maga nélkül élni, megpróbáltam, de nem lehet . . . Kergesse pokolba ezt a Nesztort és legyen a feleségem . . .

Később karonfogva sétáltak a teremben.

— Legyen esze, barátom, kérlelte a megszeppent leány, ne tegye magát nevetségessé . . . Mit kezdjünk mi ketten egymással? Két koldus! Ne rontsa a dolgomat . . . Aztán, ha magamra nem is gondolnék, már magáért sem tenném . . . Nem tehetném, büszkeségem tiltja . . .

— Ne beszéljen így, tudom, hogy szeret!

— Én — magát?

— Maga, — persze, — hiába tagadja!

Olga felkaczagott.

— Kedves barátom, eddig józan embernek tartottam, de most látom, hogy maga is egyike azoknak, a kik mindenkor minden ostobaság elkövetésére készek . . . Nagy szerencse, hogy van egy okos barátnője, a ki megóvjá élete legnagyobb ostobaságától . . . Megyek anyámhoz, Isten önnel!

Horváth kellemetlen meglepetéssel pillantott utána.

A négyes után Nesztor azt indítványozta, hogy rendezzenek egy velencei éjt a tapon . . .

* * *

A leány felszökött helyéről.

— Megbolondult?

— Még kérdi? Elég soká bolondított. Hanem üljön le, a csónak felbillen!

Olga kedvetlenül ült vissza helyére.

— Legalább mondja meg, mit szándékozik velem tenni?

— Fogva tartom reggelig, akkor visszaadom anyjának. Addig már annyira kompromittálva lesz, hogy a világ semmiféle Nesztora felégül nem veszi.

Olga tréfára akarta fogni a dolgot, mikor azonban Horváth néma és nyugodt maradt, kicsit dühbe jött.

— Lovagias dolog ez?

— Jóvá teszem hibámat és feleségül veszem. Nem is mondtam még: tegnap kineveztek fürdőigazgatóvá, a tóparti fürdő igazgatójává, — három-ezer forint fizetés!

Olga nem felelt.

Horváth bevonta evezőit és a csendes árnak engedte át a csónakot. A tó a sziget felé sodorta őket, a víz fölé hajló fák lombos alagutat alkottak fejük fölött. A parti bokrok közt ezer szentjános-bogár villogott, a távolból halk énekhang halatszott...

Vagy egy félóra telt el. Olga lehajtotta fejét tenyerébe, talán maga sem tudta miért, de kedve kerekedett, hogy egy kicsit sirjon...

A báli belépő lecsuszott válláról; fedetlen karjára egy szunyog szállt. Észre sem vette. A szunyog aztán boldog zümmögéssel szállt tovább, mintha becsipett volna az édes vértől...

Horváth megfogta a leány kezét, ő is meg volt indulva.

— Ne sirjon, Olga. Aztán halkabban tette hozzá:

— Háromezer forint, hatszáz forint lakáspénz és faátalány!

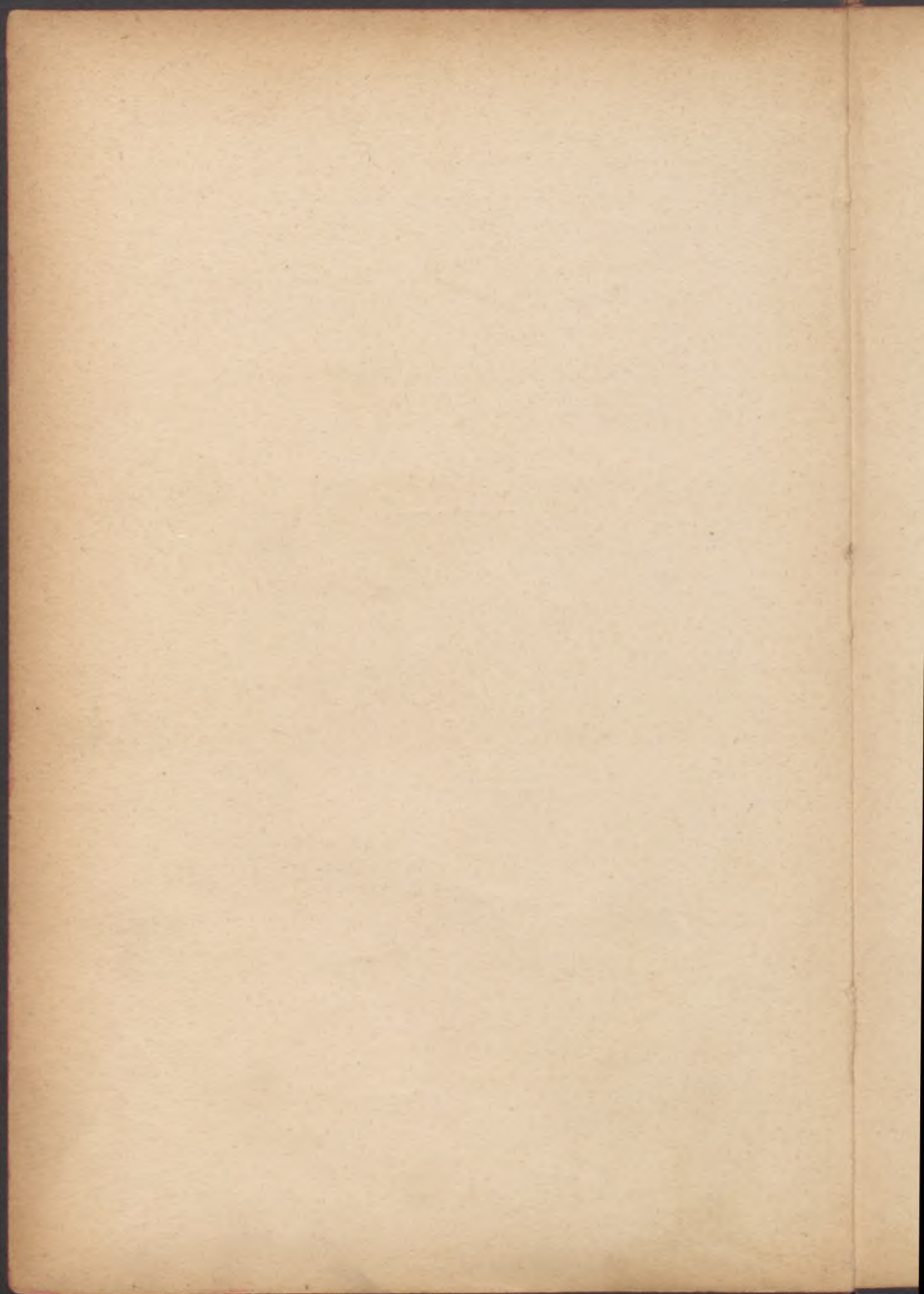
Velőtrázó fütyty hallatszott, — a Meluzina, zöld lámpással az orrán, a sziget felé közeledett.

Egy nagybajszu, öreg harcsa felijedt álmából és kíváncsian felbukkant a tó tükrére. Csodálkozva látta, hogy a fák árnyékában ringó ladikon

két emberfia ül, szorosan egymáshoz simulva, némán, mint az egérkék. A ladik mellett egy zöldszemű szörnyeteg halad el, sisteregve és füttyentve, fején pedig egy vállrojtos admirális áll, a ki teli torokból ordítja:

— Hó, hollá, hó!

A leány meg mintha csendesen kaczagna.

MELINA VENDÉGSZEREPLÉSE.

Mikor Kálvály ur a multkoriban végigsétált az épülő köruton, szeme megakadt egy hirdetési oszlopra ragasztott szinlapon, mely kövér betűkkel hirdette Melina asszony vendégjátékát.

Ej, lám, a kis Melina!

Mikor aztán hazaért a lakására, még mindig a régi kedvesére gondolt. Maga előtt látta megint csodálatos közvetlenséggel, úgy, a mint akkor, vagy tiz évvel ezelőtt, először eljött a lakására. A félelemtől kipirult arczczal, habozva és mégis örülve a saját merészségének.

— Ostobaság! mormogta Kálvály. Melina nem volt egyéb, mint egy szőke intermezzó az életemben. Jött utána egész raj, barna, fekete, vörös.

Később az íróasztala fiókjában kezdett kotorászni. Régi arczképek, adókönyvek és gyászjelentések közt megtalálta azt, a mit keresett: Melina egy régi levelét. A papiros már elefántcsont-színűvé sárgult, a tinta meghalványodott.

„Kedves! Tegnap nem láttalak, ma sem látlak. Ha holnapig nem jössz, magam jövök hozzád. Örökké a tied — Melina.“

Ennyi az egész, de elég arra, hogy az ember megismerje Melinát.

Kálváry fanyar mosolylyal olvasta végig a levelet. Vajjon emlékszik-e ma Melina, kinek írta ezt a levelet? Semmi esetre sem emlékszik, — fogadni merne, hogy nem emlékszik . . . Ő sem volt egyéb Melina életében egy — barna intermezzónál.

Kéves gondolkozás után tollat fogott és nagy betűkkel írta Melina levelének hátlapjára:

„Nagysád! Száz forintomat teszem egy üres rizsporos-skatulyája ellen, hogy nem emlékszik már, kit boldogított egykor e sorokkal.“

A levelet borítékba zárta és elküldte a szállóba, melyben a művésznő lakott, aztán örülve, hogy volt kedvesének egy nyugtalan félórát szerezhetett, olvasni kezdte az esti lapot.

Még nem ért a hirdetésekhez, mikor megszólalt az előszoba csengője. Egy hosszuhaju fiatal ember lépett be, kiről első pillantásra nem lehetett tudni, hogy inas-e, vagy drámai művész.

Modora után ítélve mind a kettő lehetett.

— Uram, levél Melina asszonytól, skandálta a hosszuhaju.

Aztán meghajolt, mint Posa márkí II. Fülöp előtt, egy oldalpillantást vetett a tükörbe és nesz-telenül eltűnt.

„Kedves, régi barátom! írta Melina asszony

Egy szegény statiszta nejének tegnap fia született. A fiu számára igénybe veszem a száz forintot, melyet öntől nyertem, jutalmul megbocsájtom önnek a levélben foglalt neveletlenséget. Még mindig a régi — Melina.“

Melina! A szinpadi név pajzán trillaként csengett Kálvály fülében, majd harsogó szimfóniává növekedett, melynek ütemeire halottaikból föltámadt szerelmes emlékek vonultak be szívébe diadalmas menetben . . .

A régi Melina!

Kálvály úr nagy gonddal öltözködött, közbe meg eszébe jutott, hogy volt életében egy pillanat, mikor nagy ostobaságot akart elkövetni: feleségül akarta venni Melinát. Szerencsére még jókor meggondolta magát . . . Szerencsére? Ej, az ember néha nem tudja, hogy milyen ostobaságnak köszöni a boldogságát!

Odatalált Melina szállójába. Az első szobában egy óriási uti bőrönd előtt egy csinos szobaleány térdelt, olyan takaros volt, mintha a richmondi vásárról szökött volna ide.

— Itthon van a művésznő?

— Tessék a másik szobába . . .

Egy kedves kis sikoltás hallatszik, aztán Melina áll előtte. Milyen szép még!

Igaz, hogy a haja, mely azelőtt szőke volt, most Tizian-vörös, az álla is kissé kerekesebb, — de ez felette illik neki. A termete teltebb, de a szeméből a régi, egészséges jókedv kaczag . . .

Kicsi, jól ápolt kezét nyújtja Kálvárynak, melyet az ajkához vezet.

— Isten hozta, kedves, jó barátom!

— Melina!

Ott ülnek a kereveten és halkan beszélgetnek. Azaz, hogy Melina fecseg csak, szokása szerint kedves semmiségeket. Kálváry szomjas füllel nyeli hangját. Mindketten mintha meg volnánk kissé indulva . . .

Mikor aztán odakünn bealkonyodik, régi boldos emlékek jutnak eszükbe

— Emlékszik még? kérdi egyik a másiktól, s ez úgy cseng, mint egy tündérrománcz refrainje.

Melina édes, lágy moll-hangján beszél, melynek hallatára mindig kellemes borzadás futja végig a színházi habituékat.

— Igen, én azt is tudom, hogyan kezdődött . . . Verőfényes őszi nap volt, mi ketten fennjártunk a budai hegyekben. Emlékszik még? Jó kedvünk volt, mint két csavargó iskolás fiúnak. Lejövet pedig elfogott bennünket az eső és mi egy kis csapszékbe menekültünk . . . Emlékszik még?

Kálváry meglepetten tekintett a művésznőre, ki halkán folytatja:

— Mikor ott becsuktam az ivó ablakát, baj esett: az üveg eltört és megvágta a karomat. Megijedtem, magá pedig ajkaival akarta elállítani a vérzést . . .

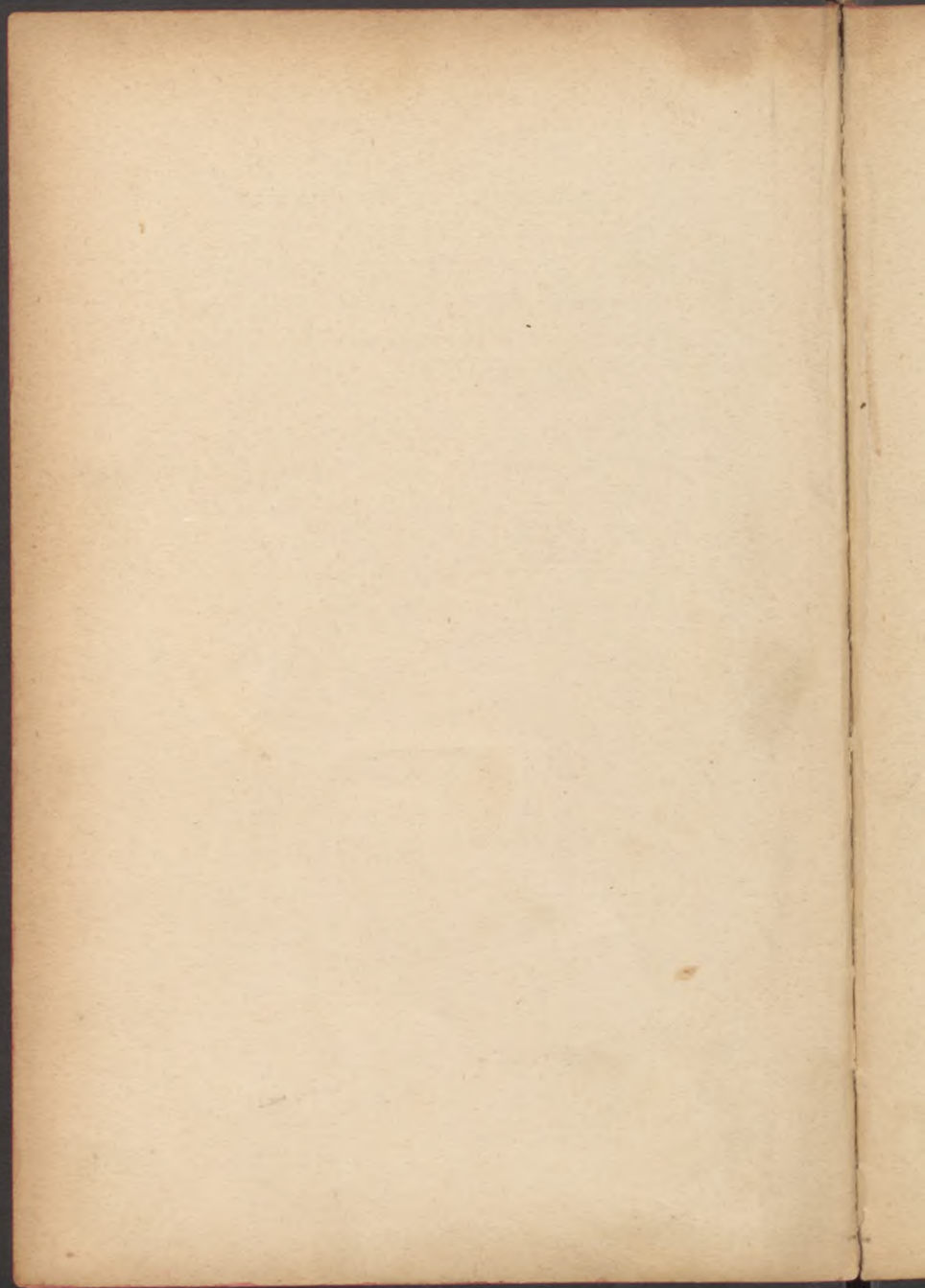
A művésznő kissé feltolta pongyolája bő

ujját, kerek karjának selyemfinom bőrén félhold-alaku, fehér sebhely látszott.

— Emlékszik még?

Kálváry ur az óráját nézte, legnagyobb sajnálatára el kellett mennie a kaszinóba, hol egy jó barátja várta. Megigérte azonban, hogy más alkalommal hosszasabban fog régi jó barátnőjénél tisztelegni.

Mikor letért az utcára, elgondolkozva állott meg. Azt biztosan tudta, hogy ő soha életében nem járt Melinával a budai hegyekben, még kevésbé csapszékekben. A karján lévő sebhelyet is ma látta először. Csak azt nem tudta, hogy vajjon kivel téveszti őt össze Melina?

TACSKÓ!

Valami ideges, sejtelmes csönd terült el a kastély ebédlőjében.

A háziasszony szórakozottan kínálgatta a tálat, de maga érintetlenül hagyta az ételt. Az öreg Boor tüntető jó kedvvel vágta villáját a húsba, közbe azonban lopva pillantgatott a fali óra felé. Nagyön várhattak itt valakit.

A mátkapár is szótalán maradt. A szép, kevély Vilma kedvetlenül dőlt vissza tölgyfaszékén. Ajkai körül valami unatkozó, szinte keserű vonás mutatkozott, a mely oldalán ülő vőlegényét, Wohlau bárót, láthatóan nyugtalanította. A báró hol leejtette szeméről a monoklit, hol meg állig érő inggallérját igazítgatta, azzal a bizonyos szögletes kézmozdulattal.

Csodálatos pár volt ez a mátkapár. A férfi száraz, szögletes, kiélt, — minden mozdulata a tuczatgentlemanre vall; a leány junói termetű, izmos, viruló, mint egy kinyílt Marechal Niel-rózsa.

Egyik inas besietett a szobába . . . Az egész

társaság úgy érezte, hogy valami történt. Valamennyien a belépőre néztek, a kit az általános figyelem zavarba hozott.

— Megjött? kérdezte Boorné, félig fölemelkedve az asztaltól.

— Bocsánat, — csak a tányérokat akartam...

Az öreg Boor lángvörös arczczal csapta az asztalra kését, villáját.

— Ugyan, hát megbolondult az egész ház? A kölyök elment és vissza fog jönni megint, — ez az egész. Gyermekkoromban néha heteken át kószáltam a havasokon és az ördög sem törődött velem. . . .

Aztán kissé szelidebben tette hozzá: Hiszen nem úgy ment, mintha világnak akarna bujdosni. Kocsin ment, a kocsist is elvitte, pénzt is vitt magával, puskát is . . .

Puskát! Éppen ez volt az, a mi édesanyját meg más valakit is olyan irtóztatóan nyugtalanított.

— Kedves egészségükre kívánom a vacsorát! morogta a házigazda, nagy zajjal visszalökve székét.

Más valamit mondott volna, csak ne ült volna itt az a kikent-kifent német az unokahuga oldalán. . . .

Az öreg ur zöld vadászkalapja után nyúlt, aztán kiment, maga sem tudta, hogy hová.

Az istállók alatt az ispánnal találkozott össze, ennek a sopánkodása még jobban megharagította.

Hogy az a vérengző bestia, odafenn a havason, megint letiport egy borjas tehenet!

A mátkapár azalatt a dohányzó szoba üveg-erkélyén helyezkedett el.

Vilma a hintaszéken ült és szótlanul nézett az éjbe. A távolban az erdélyi hegyek látszottak, a melyek hosszura nyújtott, fekete hullámokkal határolták a rónát. A hegyek fölött vérpiros fényben égett az égbolt. Tisztán lehetett látni a fenyvesek csipkés koronáit.

A báró, bár nem volt emberismerő, ösztönszerűen érezte, hogy a mellette ülő szép leány most ő reá gondol és hogy szíve tele van keserűséggel.

— De hát mi történik tulajdonképen ebben a házban? kérdezte végül türelmetlen hangon.

— Viktor megszökött és most alkalmasint valami ostobaságon töri a fejét, ha még el nem követte, — mondta Vilma a nélkül, hogy érdeemesnek tartaná megmozdulni.

— Azt tudom, de miért szökött meg?

— Azért, mert ön itt van...

A leány hirtelen megfordult, ajkán gonosz mosoly mutatkozott, aztán oly közel hajolt a báróhoz, hogy az érezhette hajának finom illatát. Talán élvezni akarta vőlegénye meglepetését, mert azt mondta: Viktor belém van bolondulva!

— Önbe? Az a gyerek! kiáltotta a báró elcsodálkozva.

— Igen, az a gyerek... Szenvedélyesen, szinte

vadul szeret... Régen tudtam, de nem vettem komolyan. Rosszul tettem...

A báró szemébe csíptette monokliját.

— Bocsánat, — hogy érti azt: komolyan venni?

A szép leány ajkán megint gonosz mosoly vonult végig.

— Szólnom kellett volna az édes anyjának, hogy tiltsa el a fiát attól, hogy engem szeressen, mondta szárazon.

A báró nem tudta, hogy gúnyolódik-e vele a leány, vagy komolyan beszél.

— Én csak annyit vettem észre, hogy csökönyösen kerül, jegyezte meg később.

— Ön talán nem is sejti, hogy milyen veszedelemben forgott? szólt a leány, hidegen mérve végig vőlegényét.

— Én? Ah! Bocsánat...

Vilma vállat vont és nem beszélt többet. Most is, mint már egész nap, az a csodálatos, korán érett fiú járt az eszében.

Már tacsó korában, mikor együtt kocsikáztak, szaladgáltak a kastély verőfényes parkjában, valami lovagias rajongással viselkedett szép, idősebb cousine-ja iránt.

— Ha ember leszek, feleségemmé teszek, mondta akárhányszor.

— Te tacsó, hiszen anyád lehetnék!

— Öt év, az nem különbség.... Meglásd: elveszlek... Ha más valakit szeretsz, megölöm....

Szép fekete szeme ilyenkor sötéten csillogott.

Azelőtt való este érkezett haza vakációra a Teréziánumból. Mikor meglátta a bárót és meghallotta, hogy ez a Vilma vőlegénye, krétafehér lett s nem evett többet.

Éjjel megkopogtatta a menyasszony ablakát. Sápadtan, dúlt arczczal állott a kertben.

— Vilma! azt nem teheted... Nem szeretted te azt a németet... Kergesd szélnek és várj reám....

— Viktor, hát megbolondultál?

— Vilma, én nem tudok nélküled élni!

— De mi jut eszedbe? Te tacsó! Eredj aludni, mert bevádollak az anyádnál....

A fiu egy szökéssel fönn termett az ablakon és izmos karjával merészen magához ölelte cousine-ját.

— Én nem vagyok gyerek és szeretlek....

A menyasszony megrémült. Nem, ez nem volt gyerek! Most vette csak észre, hogy pongyolában van.... Kiragadta magát az ölelő karokból, segítségért kiáltott, fel akarta lármázni a házat....

— Meg fogod látni, hogy férfi vagyok, — különb annál! mondta Viktor, aztán eltűnt a kertben.

Azóta nem látták a házban. És Vilmán, hogy megint egyedül találta magát vőlegényével, valami hideg, sötét szomorúság vett erőt, a melyről meg volt győződve, hogy egész életén át fog tartani.

A báró megszólalt. Kellemetlen hangja felriasztotta a leányt ábrándozásaiból.

— Nem akarom ezt a venndégszerető házat becsmérelni, de úgy találom, hogy ezekben az ilondai Boorokban több a temperamentum, mint a jó izlés. Mindig szerették a lovagias pose-okat, egyikük sem akar normális emberszámba menni. Az öreg is azért biczeg, mert egyszer valami rózsaszínű rongy kedvéért leugrott a második emeletről...

Elhallgatott. Kivül valami rikoltás hallatszott, valaki aztán úgy becsapta az ebédlő ajtaját, hogy kiugrott a kulcsa. A kert sötét bokrai közt vörös fáklyafény lobogott...

— Mit mondtam? a fiatal szeladon már megjött; gunyolódott a báró.

A kastély előtt kocsi állott meg, a magas bakról egy fiatal ember ugrott le. Széles vállu, domboru mellű fiú, a Boorok bronzszínű, szilárd profiljával.

Édes anyja már akkor átölelte.

— Viktor! Csakhogy megjöttél... Hol jártál? Te hszontalan kölyök! Teremtőm, — milyen a ruhád!

A ruhája tépett volt és sáros, izmos nyakáról is lepattant az inggomb.

Az öreg Boor hatalmas alakja előbiczegett valahonnan az istállók felől.

— Ohó, te kölyök, hát merre csavarogtál?

A fiú félig alázatosan, félig daczosan állott

apja előtt, mint az elkényeztetett gyerek, a ki tudja, hogy ugy sem büntetik meg komolyan.

E pillanatban leérkezett a mátkapár is. Alkalmasint csak tisztességből jöttek, nehogy közömbösöknek mondják őket, mikor az egész kastély örül.

Viktor, mintha ezt várta volna csak, oda-intette az öreg kocsist a fáklyával, aztán maga odalépett a kocsihoz, valami fertelmes, lompos nagy dolgot kapott a félvállára s odalóditotta Vilma lába elé. Piszkos, rojtos szőnyegfélének látszott; csak mikor szétterítette a homokban, látták, hogy egy óriási, még véres medvebőr. A koponya, a melynek a tátott szájában ujjnyi hosszú fogak csillogtak, a bőrön volt.

A fiu a földre dobta sapkáját és végigsimitott haján.

— Valami nászajándékot akartam a cousine-omnak hozni, — de mert nem volt pénzem, fölmentem a havasra és ezt lenyúztam a gazdája hátáról... Ez most divatos a dohányzószobákban...

A báró kiejtette szeméből a monoklit; Boorné halászápadtan támaszkodott férje karjára; az öreg pedig, a kit világeletemben soha semmiféle dolog meg nem lepett, botjával egykedvűen piszkálgatta a medvebőrt.

— Ez már valami, mondta. Hát lelőtted azt a veszett bestiát?

Egy bocskoros, öreg mőcz tolakodott elő

valahonnan. Éneklő hangsúlyozással, túlzó kifejezésekben mondta el az urfi hőstettét, a melynek ő szemtanuja volt.

—... tegnap éjfélkor történt... Az urfi azt mondta: Juon, tiz pengőt kapsz, ha odavezetsz a medvéhez... No, mondtam, ezt az emberevőt csak elkerülni nehéz, megtalálni könnyű... Fölmentünk az ördöggertbe... a nagyságos ur tudja: az ördög kertje fenn van a fenyvesek fölött, telve bolondos formájú kövekkel, a melyeket az ördögök dobáltak szét duhaj jókedvükben... A fenevad onnan szokott letörni a legelőkre... A fiatal ur előre ment, puskával a hóna alatt, én meg utána; felváltva imádkoztam, hol meg úgy bőgtem, mint az eltévedt borju... A medvét ugyan nem lehet bolonddá tenni, de kijön odujából, mert azt hiszi, hogy csufolni akarjuk... Egyszerre mérges dormogást hallunk... Teremtőm! a bestia ott áll előttünk, vagy husz lépésnyire a holdfényben... Akkora, mint egy bivaly; iszonyu, lompos... Ugy megijedtem, hogy borjubőgésemm kukorékolásba csapott át.... A fiatal ur pedig lassan térdre ereszkedett, arczához emelte puskáját és egyetlen lövéssel halomra lőtte a medvét... A golyó a szemébe ment... Meg se vakkant többet...

Az öreg elhallgatott és várta a borravalóját.

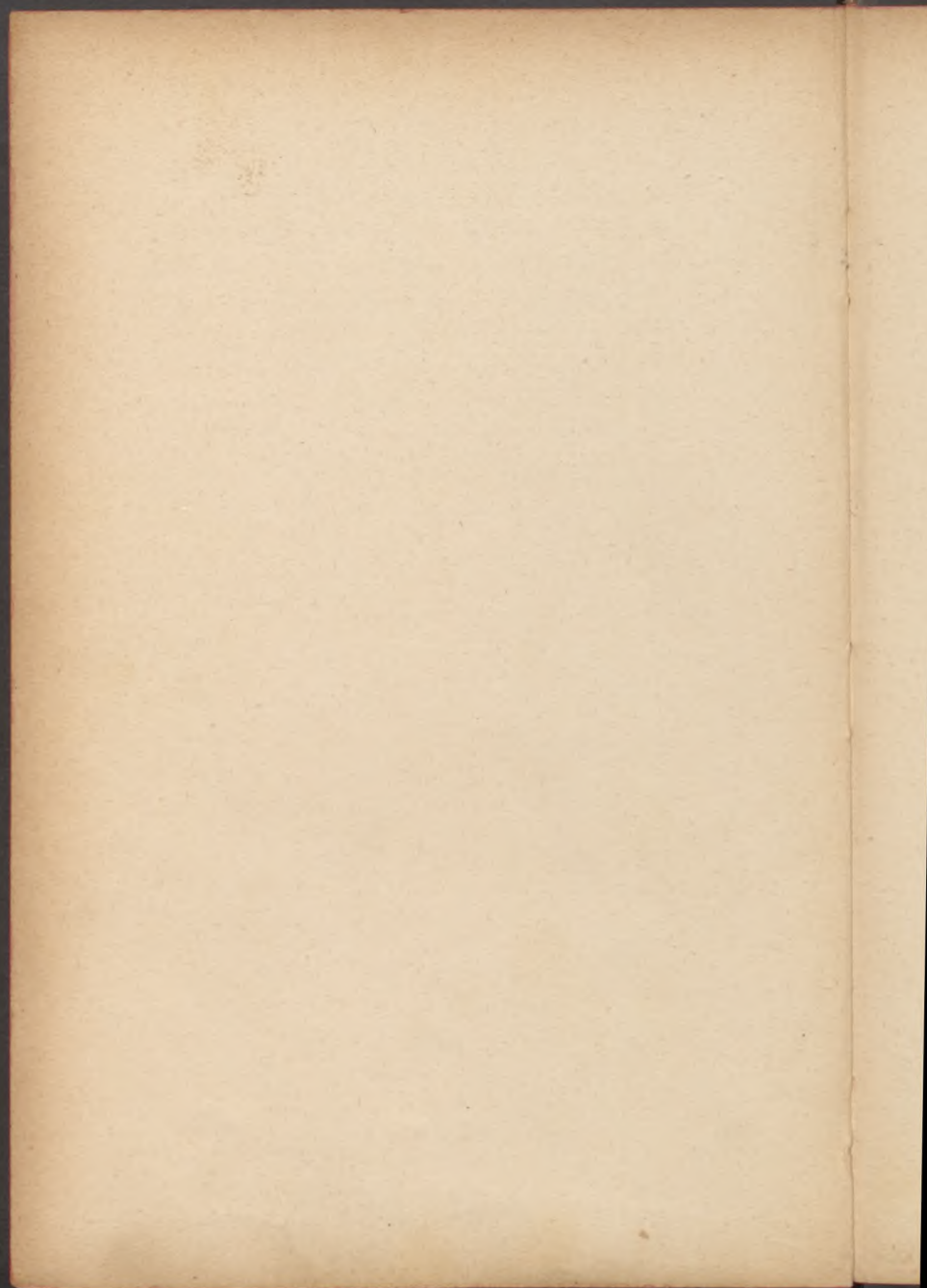
Vilma pedig ott állott, a pitvar oszlopának támaszkodva és homályos szemekkel nézte a diadaltól mámoros fiut.

Soha oly királyi szépnek nem látta, mint most,

mikor karcsu alakja a vörös tüzfényben fürdött. Szépnek látta és oly idegennek.

A kevély leány megalázkodva érezte, hogy kettőjük közt a másik az erősebb és sejtette, hogy a fiu, a ki tegnap még ablaka alatt koldult, holnap, ezzel az elbizakodott mosolyával, már diktatorként fog uralkodni a szívek fölött.

És el fogja felejteti a tegnapot és azt az asszonyt, a ki valamelyik csehországi városkában éli sivár életét.

MISS MILL.

Éva ott áll, csipőre tett kezekkel, a napsütötte réten, és nézi a fecskéket, a mint ujongva kergetőznek a kénsárga repczetáblák fölött.

Egyszerre, egy hirtelen szeszélyének engedve, leoldja nagy, pipacsos szalmakalapját és odadobja a frissen kaszált szénába.

A kalap mintha vonzaná maga után. Kellemes szédülés fogja el, térdre veti magát, majd végignyul az illatos szénán.

Egy fűszállal a fogai közt felbámul az égre. A sötétkék bánsági égre, melynek méhében mintha fényes, fehér ködalakok mozognának.

Valami végtelen meglelégedés járja át. Ugy találja, hogy jó volna, ha a világ most egyszerre megakadna állóhelyében: ne lenne soha éjjel, ne jönne soha tél, maradna minden, a mint van. Ő pedig mindörökre itt hempereghetne a szénában, azzal a felséges tudattal, hogy megszökött a francia leczkéről és várja a kedvesét...

Valami sebesen közeledő, egyhangu kelepe-

lés riasztotta föl. A keskeny, hepe-hupás dűlőuton egy könnyű vadászfogat üget, a bakon egy cigarettázó férfi ül, kifogástalan fehér flanel-ruhában, leandervirággal a gomblyukában.

A leány felszökik, megcsóválja feje fölött a nagy kalapot, majd lángvörös arcczal szalad a kocsi felé.

— Ádám! Itt vagyok! Itt vagyok!

A férfi szép, komor arczán könnyű mosoly fut végig. Feléje nyújtja kezét.

— Megint napernyő nélkül? Már olyan fekete vagy, mint egy kis kongónéger.

Aranyzománczos arczával olyan volt, mint az andaluziai nő, kiről Musset dalol.

Egy evet ügyességével mászik fel a magas bakra, kiveszi a férfi gomblyukából a virágot, oda-tüzi a bőróve mellé, aztán türelmetlenül a gyeplő után kap.

— Hová hajtunk? kérdi csillogó szemekkel.

— Miss Millhez! kötekedik Ádám.

— Nem, nem!

— A szivattyuhoz?

— Igen!

Mereven ülve, meg-megremegő ököllel fogja a gyeplőt, félig nyitott szájjal, figyelmesen bámul a lovak közé. Néha csettent a nyelvével. A kocsi nyilsebesen, nagyokat zökkenve üget tovább. Egyenesen előttük, a távoli töltés fölött, szürke füstvonal emelkedik a szemhatáron. Ott van a gőzszivattyu.

Éva homlokáról lassan leválik egy hajfűrt és a szemére siklik. Ádám ur gyöngéden félresimitja, aztán megpihenteti kezét a leány vállán.

— Szeretsz? kérdi halk, megindult hangon.

A leány lopva hunyorít reá, mint egy boldog gyermek, majd igent biccent a fejével.

— Igazán? Egy ilyen öreg embert?

Éva oldalvást szegi fejét, hogy arczával megérinthesse a vállán nyugvó kezét.

— Tizenöt esztendő nem nagy különbség... mondja. És most már nem is félek magától.

— Azelőtt féltél?

— Egy kicsit, — hiszen a gyámom... Néha olyan szigorú levelet irt, ha miss Mill bevádolt, hogy nem akarok francziául tanulni...

— Ugy-e, most sem szeretsz tanulni?

— Nem én, mondta a leány őszintén.

Hirtelen jó kedve lett, csendesen elnevette magát.

— Tudja, tavaly már féltettem magát, mikor Bukarestbe helyezték át a követséghez. Valaki azt mondta, hogy a bojár asszonyok nagyon szépek és kaczérok...

A gyepen szórványos birkanyáj deelt, a komondor, kölönczczel a nyakán, rekedt vonyitással csapott a lovak elé. A nyerges nyugtalankodni kezdett. Ádám ur a gyeplő után nyult s a gyeplő szárával átfogta a keztyűs gyermekkezet is.

Oda értek a szivattyuhoz. A töltés alatt kis fabódé állott, melyben lihegve dolgozott a kölyök-

lokomobil; a kék zubbonyos gépész sapkáját lengetve köszöntött rájuk. Egy pár szót beszélgettek az öreggel, aztán kissé körülnéztek. A fűzfák alatt egy gólya lépeget a mérges-zöld békanyálban, a töltésen túl nádistenger hullámszik, a szemhatáron ruczák szállanak mereven kinyújtott nyakkal.

Később visszafordultak a pusztá felé. Négykézre fogták a gyeplőt. Éva úgy találta, hogy kényelmetlen ülés esik és fejét neki támasztotta a férfi vállának.

— Szóljak ma miss Millnek? kérdezte a férfi.

— Még ne, — majd csak a jövő héten. Jó így élni.

Később hozzátette:

— Nem tudom, miért, de én azt hiszem, miss Mill nagyon meg fog haragudni, ha megtud mindent...

— Jó van, majd a jövő héten...

Végigrobogtak a zugó nyárfasoron, a zöld-ségeskert alatt megállottak, a leány leszökött a bakról és kalapját karjára akasztva, eltűnt a szőlő-lugasok közt. A kocsit odagördült a zsindegyes-tetejű kastély alacsony oszlopos pitvara elé. Ádám ur bement a fogadószobába. A szobaleány feltaszította a kertre nyíló ablak redőnyeit, odakünn, a plátánfák lombja alatt, egy kíváncsi sárgarigó rikoltott éppen.

Később bejött miss Mill. Suhogó selyemben, áttetsző csipkekarokkal, azzal a királyi tartással,

melyet elsajátított, a mióta három hónapig tanított egy Esterházy hercegnőt.

— Jó napot, miss Mill; mi ujság a ház körül?

A miss méltóságosan helyet kínált neki.

— Nagyon örülök, hogy láthatom. Ideje, hogy elmondjam azt, a mit eddig gyöngédségből titkoltam: a gyermek sehogysem halad tanulmányaiban!

— Pedig már tizenhatsz éves mult?

A miss lassan mozgatta legyezőjét.

— Ama boldogtalan teremtések közé tartozik, kiket én — a szellem arisztokráciájával ellentétben a szellem plebejusainak szoktam nevezni... Hiába tagadnám: a szegény gyermek nagyon korlátozott eszü. Vas kitartással talán pótolhatná e hiányt, mostani hanyagsága mellett azonban nem fog elkészülhetni jövő élethivatására...

— Élethivatására?

— Igen. Miután ön szabad kezét engedett nekem a leány nevelésében, elhatároztam, hogy nevelőnővé képezem ki. Tudtommal nincs vagyona. Ezt a kis pusztát is ön vette meg, mikor árverés alá került... Egyelőre kegyelemből itt tartja ugyan gyámleányát, de ez nem maradhat sokáig így. Maholnap nagy leány lesz, akkor távoznia kell, már a világ kedvéért is... Ön azonkívül előbbutóbb meg fog nősülni, — Éva terhére volna önnök is, de főleg jövődöbeli nejének...

Ádám ur tágra nyílt szemekkel tekintett miss Millre, ki lesülyesztve pilláit, halkan folytatta:

— Ön valószínűleg ki is szemelt már egy magához illő, elmés nőt...

A férfinak eszébe jutottak bizonyos émelyítő fordulatok miss Mill leveleiből, melyeket csökönyös makacssággal küldött utána Bukarestbe.

— Láthatom a gyermeket? kérdezte, csak-hogy másfelé terelje a szót.

A miss kelletlenül emelkedett föl.

— Nem szivesen venném, ha most háborgatná. Egész délután kószált, most büntetésül egy történelmi dolgozatot kell csinálnia... Viszontlátásra az ozsonnánál, — fél óra múlva...

Ádám ur átment az irodába és meghallgatta az ispán előterjesztéseit. Később a kastély előtt sétált fel, alá.

Csakhamar megállt egy rácsos ablak előtt. Odabenn a leány ült, tollal kezében, asztala fölé hajolva. Sívár, barátságtalan szobája volt, a kis ágy fölött elhalt szülőinek aczképe függött, a keret fölé szentelt barka volt tűzve.

Felpillantott és mosolyogva lépett az ablakhoz.

— Megnéztem a virágnyelvet. Tudja, mit jelent a leandervirág?

— Mit jelent!

— Megmondjam? Csókot jelent...

— Min dolgoztál?

— Egy feladatot kell csinálnom, de nem tudom.

— Az baj...

— Persze! Miss Mill azt mondta, ha озsonnáig nem kész, ne jőjjeк asztalhoz.

— Éhes vagy?

— Óh, de mennyire!

— Majd segítեк... Miről van szó?

— A Plantagenet-ház királyainak életrajzát kell leírnom. A könyveket elzárták előlem...

A férfi sokáig gondołkozott, aztán fejét csóválta.

— Régen volt, hogy tanultam. Szegény Évám, озsonna nélkül fogsz maradni...

A leány szorongó szívvel simult a vasrács-hoz. A cseléd asztalhoz szólította a nagyságos urat.

— Gyere ki, mondta Ádám ur, nem nézhetlek a vasrács mögött. Olyan vagy, mint egy kis fegyencz...

— De miss Mill?

— Gyere csak, ha mondom!

A kertben terítettek két személyre. A miss mosolyogva babrált a kristálykanták és porceláncsészék között. Arczáról eltűnt az a dőlyfős vonás, szinte csinos volt. Kedvesen csevegett:

— Meg kell elégednie az én társasággommal, a gyermeknek büntetése van. Azt hiszem, kárpótolhatom... Nemde? Ámbár nehéz feladat lehet ilyen nyugtalan vándormadárral, a milyen ön, a családi asztalt megkedveltetni...

A leány megjelent a veranda ajtajában. Habozva jött, zavartan mosolyogva, szokása szerint

csipőre tett kezekkel. A lépcsőn megállott és mint egy daczos gyermek, nekitámasztotta izmos, karcsu termetét a karfának.

Miss Mill nem vette észre.

— Sok czukorral parancsolja a kávé? kérdezte, száját kedvesen összecsucsorítva.

Ádám ur odaintette Évát. Nekibátorodva jött le, a széke mögé állott, mintha védelmet keresne és vállára tette két kezét. A férfi megfogta a kezét, mely meleg és kissé nedves volt, mint Desdemonáé, majd komoly arcczal fordult az ámuló miss Mill felé:

— Tisztelt miss, engedje meg, hogy elejéről mondjam el a dolgot...

IZA KISASSZONY.

A tánczteremből egy könnyüvérü keringő fojtott hangjai szűrődtek a téli kertbe.

Ők ketten ott ültek a csipkés levelű pálma alatt és halkán beszélgettek. Senki sem zavarta őket. Az egész fürdőtársaság, mely már régebben meggyőződött arról, hogy ezt a két emberfiát ásó-kapa se választja el egymástól, nagylelkűen átengedte őket egymásnak. Ha az ajtófüggöny mögül néha elő is bukkant egy-egy kipirult leány-fej, a következő pillanatban, sokat mondó mosolylyal az ajkán, el is tűnt megint.

— A jövő héten tehát elutazom, konstataálta Béni ur, már vagy harmadszor. Ezuttal hozzátette: Nem sajnál egy kicsit, Iza?

Iza egy csodálkozó, mosolygó oldalpillantást vetett rá. Mintha azt akarná mondani: csak nem akarod, hogy én valljak neked szerelmet?

— Egy kicsit sajnálom, — mondta habozva.

— Ej, Iza, nem is képzeli, milyen nehezemre esik magát itt hagynom.

Béni ur különben nem volt mindig ilyen ostoba, csak a szerelem tette ilyenné. Nagyon szerette ezt a szép, szelid leányt; már a fürdő-évad kezdete óta udvarolt neki. Udvarlása tulajdonképpen csak annyiból állott, hogy mindennap a gomblyukába tűzött egy félig kinyílt Maréchal Niel-rózsát; a leány sohasem mulasztotta el, hogy meg ne csodálja a szép virágot; Béni ur pedig ilyenkor udvariásan felajánlotta neki a rózsát, melyet Iza aztán napestig a keblén viselt. Ennyi volt az egész. Melegebb vérű embernek csekélység, nekik, csendes-verűeknek, szerelmi cselszövés.

Tehát:

— Iza, nem is képzeled, milyen nehezemre esik magát itt hagynom.

Megint az a csodálkozó, mosolygó oldalpillantás. Most meg mintha azt akarná mondani: csacsi, nem kell, hogy itt hagyj, elvihetnél magaddal is.

A leánynak, mint mondani szokás, nagyon jó napja volt ma. A villamos lámpa tejfehér fényénél még a rendesnél is csinosabb volt.

E pillanatban a hattyupihés legyező lesiklott öléből a parketre. Béni ur utána hajolt, miközben szeme megakadt a leány atlasz-czipőjén. Formás, csinos lábacsok. A czipő talpa olyan vékony, mint egy papírlap. Már mint az egyik czipőé. De a másiké?

Béni ur összerázkódott... A másik czipőé, hej; a másiké majd olyan vastag, mint a kis ujja! Sánta!

Ismerik azt az érzést, a mely megborzon-gatja az embert, mikor valaki villájával végig kar-czolja a tányért? Nos, ilyenféle gyalázatos diszhar-mónia reszelt végig Béni ur szívéen. Iza sánta!

Szó nélkül odaadta neki legyezőjét. A sze-gény Iza sejthetett valamit, mert gyorsan a szok-nyája alá huzta a cipője hegyét és lopva tekintett udvarlója arczába. Bizonyára olvashatott valamit e komor arczról, mert elsápadt. Jó sokáig megszégye-nülten, nedves szemekkel ült helyén, aztán zavartan fölkelte és suttogó hangon kérte Béni urat, hogy vezesse vissza az édes anyjához.

Béni ur kicsit be talált pezsgőzni vacsora közben. Hanem azért még egyre ott látta a szeme előtt azt a szörnyű ortopédikus cipőcskét. Hogy előbb észre nem vette Iza fogyatkozását! Pedig észrevehette volna, mert a leány soha nem tán-czolt, nagyobb gyalogkirándulásokban sem vett részt. Ha a többi leányok lángoló arczczal, fel-tüzött szoknyával futottak a fürdőparkban a croquet-golyók után, ő fájdalmas irigységgel nézte őket a nyaraló arkádjai alól...

Éjfél után hazamentek. Béni ur el nem ke-rülhette, hogy karját ne nyujtsa Izának. Most érezte csak, hogy milyen különös, ringó járása van. Az-előtt ő is, a többiek is, csinosnak találták Iza kü-lönös járását. Fiatal leányok próbálták is utánozni. De most ezek a halk, ütemes rázkódások idegessé tették.

Béni ur még sokáig járt fel és alá szobájá-ban. Miután elszívta egész cigaretta-készletét, tisz-

tában volt magával, hogy semmi esetre sem veheti feleségül Izát. Sajnálta is a leányt, de boszankodott is reá. Iza nem járt el vele szemben becsületesen. Sejthette, hogy komoly szándékai vannak és mégis eltitkolta előle fogvatkozását...

Most már tisztán látta, hogy Izáék egész rendszeres hajtóvadászatot tartottak reá.

* * *

— Szegény Izácska, persze, hogy sánta, mondta másnap az öreg fürdőorvos.

Egy ügyetlen cseléd földre ejtette kis babakorában...

— Azt a cselédet fegyházba kellett volna csukni, mormogta Béni ur.

— Most még csak megjárja, de majd ha idősebb lesz, akkor fog csak biczczegni a szegényke...

* * *

A társaság kirándulást rendezett a tenger-szemhez a hegyek közé. Mikor a fiatalok, a kik a kis karaván élén mentek, elérkeztek a hegy lábához, odafenn, a sziklák közt elkanyargó ösvényen nagy bőgővel és czimbalommal megrakott parányi alakokat láttak mászni. Az előreküldött czigánybanda volt.

Béni ur Terkával ment, Iza hugával. Egy nemrég az iskolából szabadult kaczer süldő leány. Csinos, lármás, mozgékony, a viruló erő és az illatos ifjuság megtestesülése. Egy erdei nimfa vad

kellemével s egy zerge biztosságával mászta meg a meredek sziklakupot s lobogó ruhával, ujjongva állott a mélység szélén.

Béni ur gyönyörködve figyelt rá. Aztán szánakozva tekintett vissza Izára, a ki az öreg doktor karján még ott járt valahol a völgyben. Nem szerte, hogy a leány, szokása ellenére, résztvett a kirándulásban. Sejtette, hogy ez az ő kedvéért történik.

Elértek a tengerszemhez, hol a banda zeneszóval fogadta őket. A fiatalok mutatni akarták, hogy nem fáradtak el az utban és sűrű csomóba verődve, tánczra kerekedtek.

Terka csillogó szemekkel forgott a gyepen. Béni ur a nézőkhöz csatlakozott. Eleintén csodálkozva, később megdöbbenve, végül kedvetlenül nézte a leányt. Tüzzel, szinte szenvedélylyel járta a csárdást. Arcza kipirult, haja felbomlott, ruhája összegyűrődött. A mint hátravetett fővel, asszonyi mosolylyal az ajkán, öleltette magát tánczosával, mintának szolgálhatott volna egy fiatal bahansnő képéhez.

Iza azalatt vörös vászonruhájában és nagy szalmakalapjával nyugodtan sétált az erdőszél óriás fenyőtörzsei közt. Béni urat csodálatos megnyugvással töltötte el a gondolat, hogy ez a leány még nem járt ilyen tánczot.

A társaság, Terka viharos sürgetésére, később labdázni kezdett a tóparton. Béni ur nem akart velük tartani, de Terka egyszerűen odaparancsolta

maga mellé. A leánynak fölötte tetszett, hogy akadt végre komolyan számbavehető gavallérja, de különben is, mint a legtöbb fiatalabb leánytestvér, nagy hajlamot érzett magában arra, hogy elhódítsa nénje udvarlóját.

Valaki tulságos erővel ütötte meg a labdát, a labda hosszú ivben elrepült a fejek fölött és eltűnt az erdőszél fakoronái közt.

— Iza, fuss utána, ha tudsz! kiáltotta Terka kihívóan.

Iza egy fatörzsnek támaszkodva nézte a játékot. Egy pillanatig habozott, aztán kissé felkapta a szoknyája szélét és rövid, de ügyes szökésekkel sietett az erdőbe. A többiek tapsoltak. Egyikük sem követte, szívesen átengedték neki a dicsőséget, hogy ő hozza vissza a labdát.

Egy pár percz telt el. A társaság az elemőzsiás kosarakat ostromolta, Béni ur lassan az erdő felé léptetett. Aggódni kezdett Iza miatt. Számítása szerint a labda nem eshetett messzire. A leány már régen meg is találhatta, vissza is hozhatta volna.

A fák közt járva, valami halk nyöszörgést hallott. Iza ott térdelt a földön, alig néhány lépésnyire a színes labdától, sápadt arcán a fájdalom és kétségbeesés kifejezésével.

Béni ur tudta, hogy mi történt. A leány mutatni akarta, talán éppen neki akarta mutatni, hogy nem olyan nyomorék, mint a milyennek gondolják és gyöngye izmai megfeszítésével futott a labda után. Közel a célhoz elhagyta ereje; összetört, mint

egy agyonhajszolt szarvas. Halálra fáradtan, kétségbeesetten, megszégyenülten.

— Iza! mondta Béni ur megindultan. Hozzálépett, hogy fölsegitse.

Az a sok évi keserőség, a mely összehalmozódott a szívében, most elemi erővel tört ki Izából. Kinos, görcsös zokogásra fakadt.

— Én nyomorék... óh, én nyomorék! fuldoklotta.

Béni ur szeliden átkarolta, hogy fölemelje.

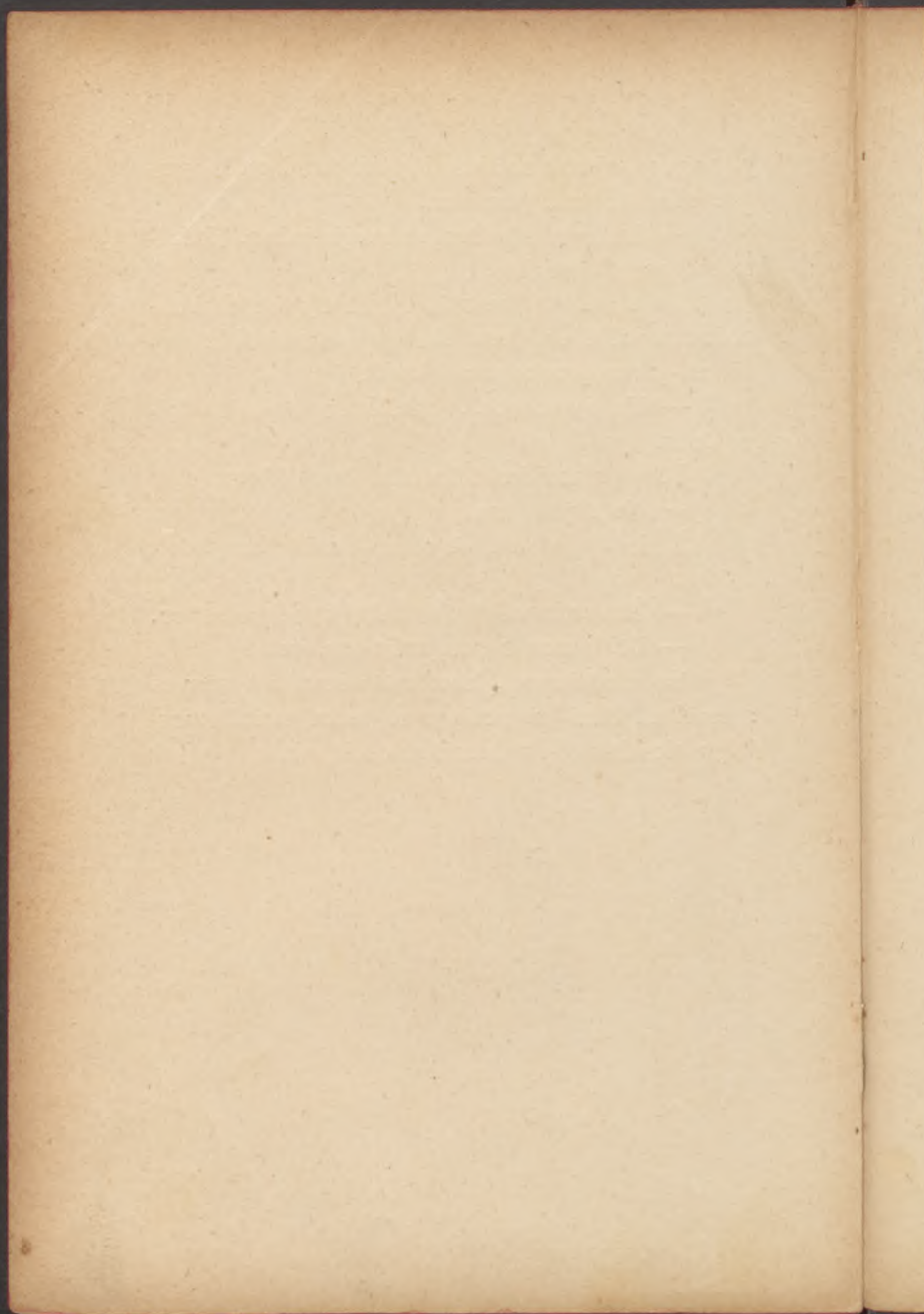
— Ne sirjon, Iza!

A leány sápadt feje erőtlenül hanyatlott vállára.

— Én nyomorék! ismételte kétségbeesetten.

— De hiszen éppen azért szeretem!

Iza csodálkozva, hitetlenül nézett reá könyes szemeivel. Béni ur pedig nem tudta sirását más-képp elcsitítani, hát felcsókolta könyeit.

A BÁLI RUHA.

Öreg este volt. A nyaraló előtt álló ősi gesztenyefa sűrű virágesőt hintett a magasból.

Liza az ebédlő asztalára állította az apró atlaszczipőket, melyeket az imént hoztak, aztán kicsapta hattyupihés báli legyezőjét és körülpolkázta az asztalt, valami csintalan indulót füttyrészve hozzá. Tudott füttyülni, akár egy inasgyerek.

— Hej; Béné bácsi, szólt hozzám, meglásd, ma elbolondítok egy pár embert. — Sima, fehér szoknya kivágott ránczos derék, — könyökig érő puffadt ujjak: ennyi az egész... Nevetségesen egyszerű, de ennivaló csinos!

Meg voltam győződve, hogy beváltja amaz egy pár emberfiának szóló fenyegetését; ez a gyermek az utolsó időben veszedelmesen csinos kezdett lenni. Könnyű, karcsu, mozgékony, — kissé szeszélyes, kissé elhamarkodott; de nagyjában fölötte kedves. Már jó magam is hébe-korba csak erőlködve folytathattam a hors concours-

nagybácsi szerepét, melyre rokonságunk, de még inkább kopaszodó fejem kárhoztatott.

Időközben berohant Árpád, Liza bátyja. Először viselt életében frakkot; esetlen volt, mint egy vizslakölyök és izgatott, mintha érettségije előtt állana.

— Hát Liza, még sem vagy kész?

— Mikor a varrónő még sem hozta el a ruhámat!

Árpád kivonta a nagy aranyórát, melyet az estére tőlem kapott kölcsön. — Akkor el is fogsz késni, — már kilencz óra!

— Jézusom! A leány felsziszszent és kifutott az erkélyre. Odaát a gyógyterem ablakai fényes tűzkoczkákként ragyogtak az éjben, a szél kuszált zenehangokat hozott át.

Árpádon egyszerre kitört a bálozó láz; izgatottan gyömöszölte nagy kezét a fehér keztyűbe.

— Hogy ti asszonyok sohasem tudtok idejekorán elkészülni! — mondta atyjától tanult zsörtölődéssel.

— Mindjárt itt kell lennie a ruhának, — erősködött Liza, a kin lassankint erőt vett a félelem.

— Én bizony nem várok, — élhetetlenkedett a fiu; tagja vagyok a fogadó-bizottságnak, — nekem kell a szép Maróthy né a terembe vezetnem!

Elment. Liza közel volt a siráshoz.

— Oh, az a szép Maróthy né! Már ilyen tacsóval se restel kaczerkodni!

A szabónőre haragudott, de Maróthy né szidta.

Mint minden kaczer leány, ki nem állhatta a kaczer asszonyokat.

Később fölvette keztyűjét és topánját, kevés rizsport dörzsölt arczára, mely a nyáron egy kisé megbarnult és háziruhájában szembe ült velem. Várt. Idegei teljes megfeszítésével, kinzó türelmetlenséggel várt. Anyja ingó tollbokrétával hajában, suhogó selyemuszálylyal, maga is növekedő izgatottsággal járt-kelt az ebédlőben. A ruha csak nem akart megérkezni a városból. Már rajtam is gyötrő idegesség vett erőt.

— Az a varrónő! mondogatta egyre-másra a két nő, éghez emelve szemét.

Liza jószívü gyermek volt, de azzal gyanusitom, hogy e pillanatban nem sajnálta volna a hanyag mamzellt beszolgáltatni az inquisitio kinzó-kamrájába.

— Pedig angazsálva is vagyok, mondta később a leány kétségbeesetten.

— A doktorral? kérdeztem.

Ha máskor a doktort említettem, rendesen elpirult s ok nélkül feleselni kezdett, — most csak búsan bólintott a fejével.

Ujra berohant Árpád. Haja föl volt borzolva, nyakkendője fülére csuszott, frakkjából pézsmailat áradt.

— Hát még sincs itt a ruha? Odaát már javában tánczolunk. Most jön a négyes: pantalon, etée! Táncmozdulatokat tett és hosszú lábaival körülevezett a szobában.

— Édes Árpád, mondta Liza elszoruló hangon, mondd meg a doktornak, hogy várjon, — csak egy kicsit várjon, — a ruhám rögtön itt lesz...

Árpád a sarokba vont a hugát és suttogni kezdett vele. Pénzt kérhetett, mert Liza előkereste ezüstkagylós tárczáját. Máskor éppen nem volt bőkezű, de most alkalmasint le akarta kötelezni Árpádot, hogy lelkére beszéljen a doktornak.

Mikor Árpád elment, a leány újra kilépett az erkélyre és nedves szemekkel tekintett a bálterem ablakaira. A közeli téli-kert tájékáról a heliotropák illatáramot küldtek, mely forró, bódító hullámokban csapódott a szagló idegekre, mint orgonazugás a dobhártyára.

Odaát éppen jelt adtak a négyesre. Liza lecsüggesztette fejét és azzal felelt a rövid tusra, — mely negélyesen, mint egy zengő kérdés hangzott a langyos éjben, — hogy hirtelen sirva fakadt.

Megfogtam a kezét. — Ne légy gyermek, Liza!

Anyja is megsimogatta kedvencze fejét. — Soha nagyobb baj ne érjen!

Megint Árpád lépett be. Ezuttal dühös volt.

— Szemtelenség! kiáltotta. Ki fogom hívni a doktort! Két hét óta vagyok angazsálva Maróthy néval, most azt hazudja, hogy régebben foglalkozott már a doktorral. Rám meg Málcsit akarják tukmálni, azt az iskolás libát, — egyre vihog, ha az ember valami komolyat beszél, — aj!

Liza elhalványodott. Maróthyné a doktorral tánczol, — az ő doktorával!

A négyes odaát megkezdődött, a zene vigan pezsgő ütemeibe a rendező harsány szava vegyült. Liza sötéten bámult maga elé. Valószínűleg a szép Maróthynéra gondolt, a mint mosolyogva ringatja magát csipőin és kihívóan kaczerkodik a doktorral, — az ő doktorával!

E pillanatban ügető kocsi közeledett az országúton. Liza szemei szikráztak... A ruha!

Kalapom után kaptam és lefutottam a kocsi elé. Nem a ruha, csak két katonatiszt érkezett meg a bálra.

— Nos? kérdezte Liza sápadtan, mikor visszatértem.

— Nem az.

Óh, szinte éreztem, hogy egy rut, fájdalmas nyilalás ment át a leány szívéen és az egész mindenségen. A sok keserűség, a mi összehalmozódott lelkében, lángoló gyűlölettel fordult Maróthyné, a doktor, a mamzell és az egész világ ellen.

Némán állt az ablakfülkében, forró homlokát a hűvös üvegtáblának támasztotta, halántéka lüktetésén számította a tovapergó másodperczeket.

Unalmamban monokli-próbát kezdtem rendezni a tükör előtt. A fali óra mutatója félelmetes gyorsasággal szökött körbe.

Anyja végre odalépett Lizához. Már házi pongyolában volt.

— Legjobb lesz, ha lefekszel, gyermekem.

— Lefeküdni?! zokogott fel Liza.

— Egy negyed tizenkettőre van, — most már sehogysem mehetünk, még ha meg is jönne a ruhád.

A leány lehajtott fővel fogadta anyja csókját, aztán hideg kis kezét nyujtotta felém és szobájába ment. Egy ideig még hallhattuk halk sirását, majd elcsendesült.

— Álomba sirta magát, mondta anyja. Gyermekkorában is így szokta.

Én pedig elhagytam a nyaralót, vad bosszuerzettel eltelve a mamzell iránt.

A többit már csak hallomásból tudom.

Mondják, hogy éjfél után, mikor odaát a kotillonra került a sor, egyszerre vad, erőszakos csattanás zavarta meg a nyaraló csendes szendergését. Liza szobájában lövés dördült el!

Rémült sikoltás hangzott át a hosszú szobasoron, dult arcú asszonyok futkostak, aztán befeszítették Liza szobaajtáját.

A leány zokogva és elfödött arcczal vergődött a kereveten. A szőnyegen az a buldogrevolver feküdt, melyet a szeles Árpád szokott ágya mellett tartani, hogy megvédje hölgyeit Rinaldini-ék esetleges támadása ellen.

Orvost, hamar orvost!

Az orvos megjött, egyenesen a bálból jött. Frakkja gomblyukába fehér aszter volt tűzve, hóna alatt klakkját tartotta. Szálas, fiatal ember.

Egy gyors pillantást vetett Liza karjára, me-

lyen piros karczolás látszott és meggyőződött róla, hogy itt nincs veszedelem. Azért a leány anyjára fordította figyelmét, a kit beteggé tett a rémület. Később a fürdői gyógyszerládába szalasztotta a cselédet egy csipet karbolos vattáért. Addig is egyedül maradt a beteggel.

— Miért tette ezt? kérdezte komoran.

A leány persze nem felelt. Szenvedélyes lelkében most már fölülkerekedett a dacz. Azért is meg fog halni. Nem mozdul, nem szól, egy helyben marad, míg valahogyan magától meg nem hal.

— Miért nem felel?

Azért sem!

A doktor vakmerően fölemelte Liza állát, — a leány arcza vérvörös volt, szemét erősen lehunyta — Most már a doktorból kicsattant a visszafojtott méreg; azzal a gorombasággal, melyet a doktorok szabadalmuknak tekintenek, mondta:

— Tudja mit? Maga egy ostoba gyermek.

Liza kissé felszisszent, de nem mozdult, csak a szája szöglete rándult meg, mintha erős kedve volna sirni.

— Meg akart halni, mert nem jött meg a ruhája? Vajjon milyen arczczal állt volna terem-tője elé? Lássa, maga nevetséges volna, ha nem volna annyira szánalomra méltó.

Liza most megszegte fogadalmát. Megszólalt.

— Mit akar? Menjen tánczolni!

— Liza!

— Menjen, menjen, — a szép Maróthyné várja!

— Liza! Mi közöm Maróthyéhoz?

— Nem bánom, tánczolhat vele annyi négyest, a hányat akar!

— Én — négyest — Maróthyével!

— Az elsőt vele tánczolta!

— Nem is tánczoltam, mert magát vártam. Maróthyné az asszisztenssel tánczolt...

Tehát a másik doktorral...

Kutforrásaim itt ellenmondásba keverednek. Az egyik, Árpád, azt állítja, hogy midőn belépett Lizához, a doktort a szőnyegen térdelve találta; a cseléd ellenben, ki ugyane pillanatban visszaérkezett a gyógyszerértárból, azt vallja, hogy a fiatal tudós a seb vizsgálatába volt elmerülve.

Annyi igaz, hogy mikor reggel lélegzet nélkül a nyaralóba siettem, a sebesült éppen azzal volt elfoglalva, hogy Girardi-kalapjára új szalagot varrjon.

— Liza, igaz az, a mit hallottam?

— Mit hallottál? kérdezte a legártatlanabb arczczal.

— A mi az éjjel történt...

A leány fehér fogait mutatta.

— Igaz; a doktor megkérte a kezemet.

Azzal nyugodtan harapja el a czérnát. Pedig az olló is ott feküdt a keze ügyében.

— Csodálom a doktort, én nem vennélek el.

Igazán, nagy ideje volt, — hogy okos férjet kapjon!

A TITKÁR.

A háziasszony magához intette az inashad feketeharisnyás parancsnokát, pár szót sugott neki. Aztán egyetértő pillantást váltva férjével, a kegyelmes urral, kecses mozdulattal fölemelkedett az asztaltól.

A grófné nem volt már fiatal asszony, csinos szemei körül már apró szarkalábak mutatkoztak, de királyi megjelenéséhez szörnyen illett mozdulatainak bájos határozottsága.

A vig zshivaj elnémult, a hosszú asztaltól visszatolták a székeket. Az inasok kitárták a szalonba vezető ajtó szárnyait.

Hanem a fiatal urak, odalenn az asztal végén, mégsem akarták abban hagyni. Széles jó kedvük kerekedett. A kis gróf oly ügyesen billegette a kendőbe csavart palaczkot, mintha nem is a kalksburgi jezsuita páterek, hanem Palkovics Jeanjának növendéke volna. A többiek meg hatalmasan ittak. Még a titkár is, a követségi titkár, kit negyvenéves kora daczára még mindig a fiatalok közé ültettek, — bár tulhangosan erősítgette,

hogy nem iszik, mert sohasem szokott inni, — rendületlenül megmaradt helyén, mint egy szikla, a bajusza pedig fehér volt a pezsgőhabtól.

Ez a diplomata egy cseppet sem hasonlított Talleyrandhoz, még csak Metternichhez sem. Ha egyáltalában hasonlított valakihez, úgy az csak Bismarck lehetett. Épp oly hentesmester termetű és vastagnyaku volt, — bár másrésről az arcza sokkal bizalomgerjesztőbbnek látszott a cselszövő vaskanczellár arczánál. Csudálatosan vastag, párnalakú pillái alól oly bizalomgerjesztően pillantott, hogy szinte kihívta a fiatalok bizalmaskodó léhaságait. . . .

A háziasszony egy pár angol szót mondott fiának, de a kis gróf nem akarta megérteni. A kegyelmes ur elvből nem törődött a fluval, ugyanis csak fogadott fiu volt. A csinos, vöröshaju bárónő csakhamar véget vetett a sztrájknak. Széke mögé lépett, könyökével horzsolta a kis gróf vállát.

— Jöjjenek a szalonba, mondta, kapnak konyakot!

A titkár kaczagva erősítette, hogy ő ugyan nem iszik konyakot, hanem a többiekre hatott a vörös bárónő jóslata.

A szalonba telepedtek.

A kegyelmes asszony némileg neheztelt és ignorálta a fiatalokat. Fátyolozott hangon beszélgetett barátnőivel és utánozhatatlan bájjal mozgatta hatalmas legyezőjét. A kegyelmes ur szokása szerint nem beszélgetett senkivel (különben is süket

volt, akár egy taraczk), hanem sóhajtvá mélyesztette tulhizott termetét egy karosszékbe és kétségbeesetten tekintett körül. Csak akkor nyugodott meg és mosolygott nyájasan, mikor egy torpedó-alaku szivart dugtak a szájába és egy csésze fekete kávé állítottak eléje.

A vörös bárónő a kandallónál helyezkedett el, apró poharakat osztogatva a köréje telepedett fiataloknak. Legtöbbet osztott a huszárkapitánynak, ki egy alacsony zsöllén ülve, a bárónő csinos lábait bámulta. A kapitányt úgy fogták el a falun átvonuló svadron elől, jóformán azt se tudták, hogy ki fia, ő meg csak homályosan sejtette, hogy kinek a konyakját iszsza.

— Hát a titkár? kérdezte valaki.

— Igen, a titkár? Hol van a titkár? kiáltozták a fiatalok.

Éppen most jött. Odakünn merészen felpördörte a bajuszát, olyan volt, mint egy tengeri pók.

— Egy pohár konyakot, titkár?

— Ohó, én ugy sem iszom...

Már meg is itta. Az elsőt is, a másodikat is.

— No még egygyel, ugrasztotta a kis gróf. Látod, én már lenyeltem vagy négyet.

— Hja te, az más! Te teheted, hanem nekem nem szabad. Egy diplomatának mindig józannak kell lennie: különben könnyen eljár a szája. Sok minden titkot kell egy diplomatának megőriznie... Az én szám már eljárt egyszer...

— Ugyan? csodálkozott a vörös bárónő.

— Persze, bárónő, különben nem volnék most szabadságon...

Hirtelen elhallgatott, begombolta frakkját és komor arcot vágott. Érezte, hogy ostobaságot mondott. Olyan volt, mint Bismarck, mikor aláírta a nikolsburgi békét. A többiek kaczagtak, a kis gróf hamiskásan hunyorgatta a szemét és tovább itatta.

— Mondd el, hogy volt az a dolog?

— Dehogyan mondom!

Hanem azért mondta... Nem akart beszélni, de a kíváncsian reá fordított szemek mozgásba hozták a nyelvét. Így járt ő mindig, ha felöntött a garatra. Ilyenkor tisztán érezte, hogy ő tulajdonképpen nem egy ember, hanem kettőből van össze téve. Az egyik ember, a titkár, megőrzi hivatalos józanságát és elképpelve szemléli, mit mivel az a másik. A másik, a léha czimbora, keresztbe vetett lábakkal ül kerevetén, tulhangosan beszél, szinte kiabál, a két kezét úgy mozgatja, mint a szélmalom kerekét. A józan ember elrémül, homlokán hideg verejték gyöngyözik, a mint látja, hogy köröskörül az urak zavartan rágják bajuszuk hegyét, a hölgyek pedig izgatottan mozgatják a legyezőjüket... Hanem azért az a másik nehezen forgó nyelvvel beszél tovább, mert be akarja bizonyítani, hogy ő is józan...

— Hogy volt az a dolog? kérdezte a kis gróf, hamiskásan hunyorgatva a szemét.

A titkár beszélt.

— Bizony, kicsit furcsa dolog volt ... Azal kezdődött, hogy egy fenséges ur meg akart nőszülni ... Egy meklenburg-strelitzi, vagy egy lippe-detmoldi, vagy egy nem tudom micsoda princeszti akart elvenni. Mielőtt megnősült, különböző dolgokat kellett rendbe hozni ... E különböző dolgok sorába tartozott egy szép asszony is ...

A kegyelmes asszony, odaát a pálmasarokban, egyszerre letette legyezőjét és fölemelte fejét.

— Hogy hívták a szép asszonyt? kérdezte a kapitány ártatlan arczczal.

A titkár talleyrandi mosolylyal mérte végig.

— Azt nem mondom meg. Mi diplomaták sohasem említünk neveket ...

Aztán kedélyesen tette hozzá: Különben sem tudom. (Oly őszintén mondta, hogy bizvást el lehetett neki hinni.) Elég az hozzá: a szép asszony a mi követségünk területén lakott, azért bennünket biztak meg, hogy keressünk neki férjet ...

Halálos csend uralkodott a szalonban, csak a kegyelmes ur kavarta nyugodtan a kávéját. A bárónő legyezője mögé rejtette arczát, kerek vállai lassankint olyféle mozgásba jöttek, mintha a rezgő csárdást járná.

— Találtak? kérdezte a legyező mögül.

— Találtunk. Valami Dieppe báró nevű urat ...

A háziasszony arcza halálsápadt volt.

— Derék fiu volt, folytatta a titkár, kinek az

általános érdeklődés felette hízelt. A szép asszonynak csak egy kifogása volt ellene, azt mondta: nagyon fiatal!

— Hát a fiatalság házassági akadály? kérdezte a kapitány.

— Persze, mert örökbe kellett fogadnia a szép asszony fiát, a ki majd annyi idős volt, mint ő maga . . .

A kis gróf, a ki már nem ivott, hanem elgondolkozva bámult maga elé, lassankint krétafehér lett. A rettenetes titkár kényelmesen kinyújtotta lábait és önelégülten folytatta:

— Dieppe báró elfogadta föltételeinket. Ugy volt, hogy kap az asszonynyal egy fél milliót meg egy Szent-Józsefrend középkeresztet. Ha egy pár évig tisztességesen viselkedik, titkos tanácsos lesz . . .

— Titkos tanácsos?

A vörös bárónő egy gyors pillantást vetett a kegyelmes ur felé, ki nyájasan mosolygott, aztán ismét arcza elé kapta a legyezőt.

— Minden rendben volt. A követ ekkor meghívta Dieppe bárót palotájába, hogy megimertesse velünk. Ez volt az első hivatalos lépés. Ekkor történt a baj. Nagyobb társaságban voltunk. Sokat ittunk . . .

— Ahá! mondta a kapitány.

— Igen. Nekem fejembe ment a bor. Hogy esett, már nem tudom, elég az hozzá, fölemelkedtem és felköszöntőt mondtam Dieppe báróra . . . Uram, uram, méltóságos Dieppe báró uram, szál-

lok az urnak! . . . üdvözöltem őt úgy a saját, mint ama hatalom nevében, melyet képviselni szerencsénk van, hogy alkudozásainkat olyan szépen befejeztük . . .

A kapitány nevető görcsöt kapott; a kegyelmes ur, bár nem tudta, hogy miről folyik a szó, jóízűen mosolygott; a titkár is kaczagott.

Aztán hirtelen elhallgatott. Megint a hivatalos ember kerekedett benne fölül. Most már olyan arcot vágott, mint Bismarck Versaillesban. Sötétén mondta:

— Azt hiszem, botrány lett belőle. Részletekre már nem emlékszem. Csak annyit tudok, hogy a házasságból nem lett semmi és hogy hat havi szabadságot kaptam . . .

— És a szép asszony nem kapott férjet? kérdezte a kapitány, kit a dolog bolondul mulattatott.

— Kapott. Valami vén vizilovat, de azt már nem ismerem . . .

E pillanatban a kegyelmes ur, szokása ellenére, megszólalt. Voltak emberek a társaságban, a kik most hallották először a hangját. Valami csodálatos, jókedvű prűszkölést hallatott, aztán azt mondta:

— Jean, hozzon vizet. Sok, hideg vizet . . . A titkár begombolta frakkját s finom mosolylyal mondta:

— A mióta ez megesett velem, azóta nem

iszom többé. Soha nem iszom. Egy diplomatának nem szabad innia...

— Egy pohár konyakot szabad még, vélekedett a kapitány.

— Nem bánom, — legyen. Hanem hová lettek a többiek?

A többiek időközben majd mind eltűntek a szalonból. A háziasszony hirtelen rosszul lett, bárátnői hálósobájába vezették, hol iszonyu görcsök közt kinlódott. A kis grófnak váratlanul a fejébe ment a bor. Egy revolvert keresett, hogy valakit agyonlőjjön. Barátai úgy fogták le erővel a harmadik szobában.

A szalonban, a titkáron kívül, már csak a kegyelmes ur volt, meg a kapitány. A kegyelmes ur szelid mosolylyal bámult szivarja füstjébe, a kapitány meg nem akarta otthagyni a konyakos üveget. Irtóztatóan győzte az italt...

A titkárnak olyféle víziója volt, mintha most kávéházban ülne. Kanálával megzörgette a csészéjét.

Az inas belépett és jelentette, hogy kocsija előállott.

— Az én kocsim? Hiszen még nem vacsoráztam meg! csodálkozott a diplomata.

Bejött a vörös bárónő. Keringőléptekben szökelt, patyolatkedvében volt, mintha valami nagy boldogság érte volna. Egy pár szót sugott a kapitánynak, ki aztán karonfogta a titkárt és kivezette. A bárónő utána sietett az előszobába.

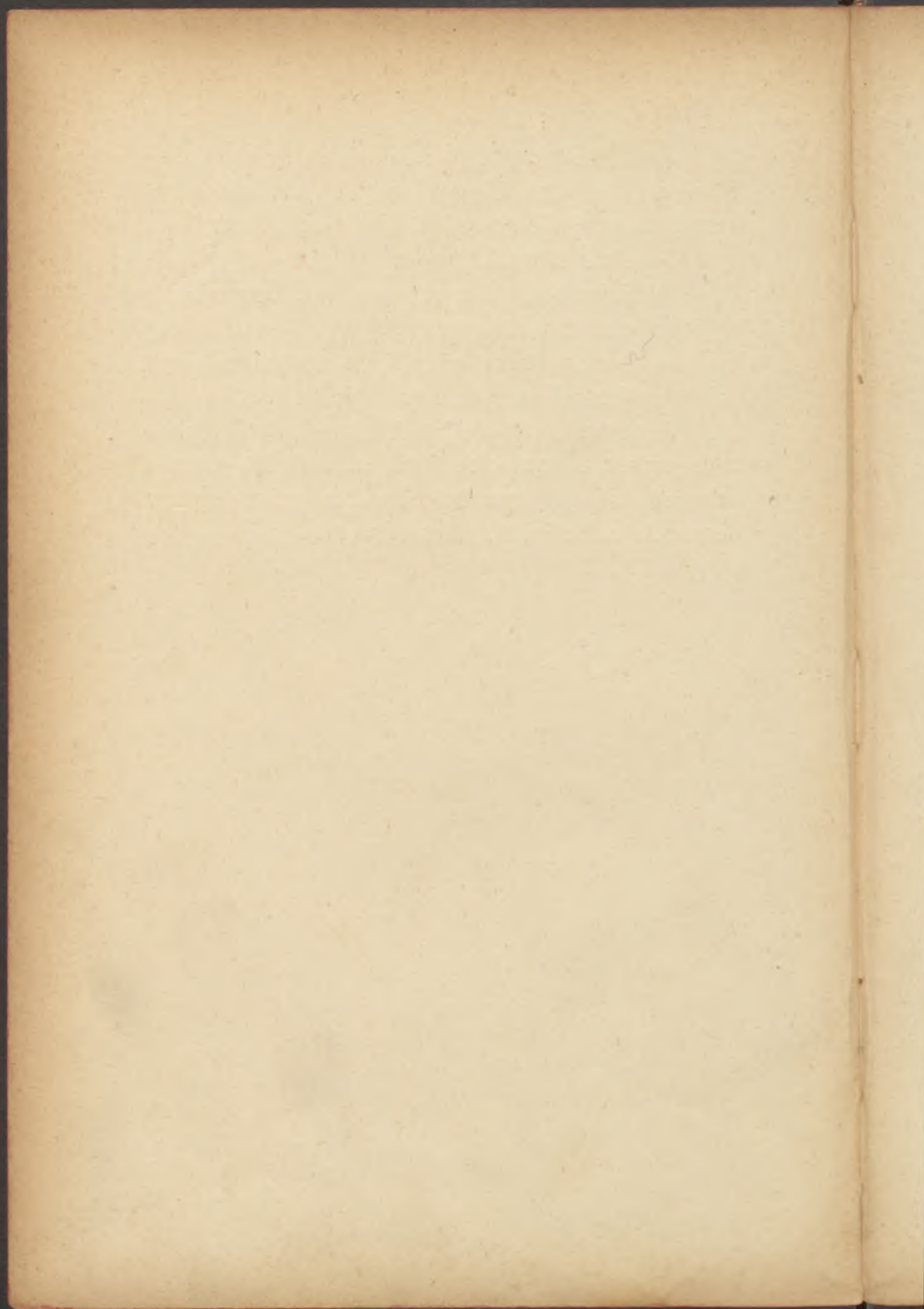
— Titkár ur, ön aranyos ember! Ön csókolni való ember! Ugy-e, meglátogat az ősszel kastélyomban? Kezet reá! hogy meglátogat.

A titkár elgondolkozott.

— Sajnálom, de nem érek rá. Őszre ismét el kell foglalnom állásomat...

— Dehogy nem ér reá! Bizton tudom, hogy ráér. Az ősszel is, egész télen is ráér...

A titkár, kibén megint felülkerekedett a hivatalos ember, begombolta frakkját, félfülére vágta a kalapját és oly léptekkel távozott, mint egykor Bismarck a berlini kongresszusról...

A KAPAKOVÁCS FELESÉGE.

Televettem a tüdőmet fenyőillattal, napfény-nyel és ózonnal, aztán leereszkedtem a hegyi-pályán a rónára.

A kölyök-lokomotiv lihegve mászkált a hegyek közt, mint az eltévedt hangya. Hébe-korba rés támadt a sziklatorlaszok közt, ilyenkor egy-egy pillanatra felbukkant szemem előtt a majdánvölgyi érczművek panorámája. Egész gyárváros. Száz szeszélyes alaku kürtő fekete, ezüstfehér és narancssárga füstfelleget okád; a hámorok kopácso-lása, a bányagépek zakatolása, a kohók siketítő sis-tergése halk zúgássá tompul a messziségben.

Valami kimondhatatlan nevű állomáson egy koczkás kabátu, lármás ur kapaszkodott fel a kocsimra. Mindenkit ismert; sorra köszöngtetett a vas-uti tiszteknek, a vonatvezetőnek s a szolgálknak; végül kaczagva borult a nyakamba.

Kemény Jancsi volt, — ugyanaz a Kemény Jancsi, a ki miatt tizenöt év előtt kicsaptak a ka-locsai jezsuiták gimnáziumából.

Valaha testi-lelki jóbarátok voltunk, — emlék gyanánt most is viselek tőle tarkómon egy jókora sebforradást. Most gépészmérnök a kincstári ércz-kohóknál. Jókedvű czimbora, a kin meglátszik még az egyetemi svihák-évek himpora; a füstölgő kohók és a kopogó hámorok nem tudtak belőle filisztert gyurni.

— Hova utazol? kérdeztem.

— Lakodalomra! A Fodor Miklós lakodalmára!

Fodor Miklós! Eszembe jutott az a vastag vérű, lomha fiu, a ki hatalmas termetével és jó-ságos arczával olyan volt, mint azok az ujfundlandi kutyák, a melyeket játszótársakul szokás gyerekek mellé adni.

— Micsoda? Hát Fodor megnősül? Sohasem hittem volna —!

— Mit akarsz? Egy év óta már másodszor esik meg vele!

Kaczagásra fogtam a dolgot, barátom azonban komolyan beszélt.

— Fülelj ide, elmondom neked a dolgot. Egész regény. Ha kissé kinyalod, ki is nyomtathatod.

Azzal kuszált, szórakozott modorában elbeszélte nekem Fodor Miklós esetét...

— Tudod, hogy Fodor afféle majdáni vasgyáros. Haha! Szeretik ezek az emberek, ha vasgyárosoknak nevezik őket, pedig hát csak jobb-fajtájú kapakovácsok.

Telepeik el vannak szórva az állami hámo-

rok környékén, a Sebes patak partján. Az öregkalapácsot a patakban forgó vizi kerék emelgeti, a tranzmissziók léczekből és kötélvégekből vannak összekonstruálva. Hanem azért jó kapákat és jó ekevasakat csinálnak és egytől-egyig tehetős emberek hírébe keveredtek, míg a mi kincstári hámoraink, hol hajópánczélokot és forgó aczéltornyokat gyártunk, krónikus deficizzel dolgoznak.

Nos hát, egy ilyen kopogó fabódét örökölt Fodor Miklós is az apjától. Ismered Miklóst. Tanult ember, de azért békében elparasztosodott volna műhelyében, ha el nem követi azt a vigyázatlanságot, hogy beleszeret Szlankaményi Erzsibe . . .

Hogy kicsodák ezek a Szlankaményiek? — Valami tönkrement — nem! — egy végkép elzüllött uri familia. Mondom, fülig beleszeretett abba a nagy iskolás lányba, a kinek kinőtt, szegényes ruhája és félszeg modora oly csodálatos ellentétet képezett felséges természetéhez és merész mosolyához.

Naponkint látta a leányt anyjával végig kocsizni a fenyőerdőn átkanyargó országúton, egy ütött-kopott batáron, mely előtt két tiszteskoru kcsely botorkált.

Akkoriban feltűnő sokat kocsiztak a városba. A gyakori kocsizások kezdetben egy gazdag huszártisztnek, aztán egy özvegygé lett főjegyzőnek, végül egy fiatal ügyvédnek szóltak. Szlankaményiné rendszeres hajtóvadászatot tartott mind a háromra, hallalit azonban egynél sem fuvathatott. A tisztet, éppen, mikor nyilatkoznia kellett volna, áthelyezték

egy távoli állomásba; a főjegyző boros fővel szerelmet vallott Erzsinek, de másnap bocsánatot kért és eljegyezte magát a főispán leányával; a fiskális — ah, a fiskális csak azért udvarolt Erzsinek, hogy féltékenynyé tegye egy gazdag uzsorás leányát.

Szlankaményinét majd megpukkasztotta a sárga epe.

— Te Erzsi, — mondta egyszer, — mit szólnál ahhoz a kapakovácshoz?

— Egy paraszt! szólt Erzsi megvetően.

— Azt mondják, hatvanezer forintja van a bankban . . .

Egyszer aztán, mikor megint a városba akartak kocsizni, a Fodor háza előtt „véletlenül“ megfogta őket az eső. A hölgyek kénytelenek voltak a nyitott batárból menekülni és a gyáros vendégszeretetét igénybe venni. Meglehet, hogy Szlankaményiné, mikor belépett a csinos, nyaralóizlésben épült házba, már kiszemelte a szalónnak és ebédlőnek való szobákat . . .

Nem szaporitom a szót! Fodor meglátogatta Szlankaményiéket, beleszeretett a leányba s lépre ment.

Márcziusban megtörtént az esküvő, — Fodor első esküvője.

Az mondják, hogy a boldog menyasszony, közvetlenül a lakodalom előtt, keményen összerperelt édes anyjával, hogy neki nincs kedve nőül menni egy havasi medvéhez. Csak akkor nyugodott bele sorsába, mikor anyja elmagyarázta neki, hogy

ezután majd kedve szerint öltözködhetik és nyalzkodhatik.

A hámor melletti házban furcsa páros élet kezdődött. Igaz, hogy az asszonyka szép volt, — de a mellett naiv volt a korlátoltságig, szeles a könnyelműségig és kaczer a botrányig.

Néha ostoba ötletei támadtak. Ha eszébe jutott, felfuvalkodott, mint egy kis páva, selypitve beszélt az urával és vendégeivel szemben adta a főrangú hölgyet. Fodor ilyenkor ujjával végigsimított felesége orrán és kis bolondjának nevezte; az asszony erre komolyan megharagudott, a minek megint Fodor a könnyezésig tudott kaczagni.

Volt ezeknek az embereknek valahol egy apátkanonok vagy micsoda nagybátyjuk, a ki gazdag ember hírében állott, Szlankaményiüket egyébiránt ki nem állhatta és velük régóta megszakított minden összeköttetést. Ez a derék pap, — gazdaszszonya nem kis rémületére, — hirtelen meg talált halni, még pedig végrendelet nélkül. Szlankaményiék nagy örökséghez jutottak; hozzáértő emberek fölbecsülték a hagyatékot félmillióra.

Láttad volna Szlankaményiüket! Az a nagyzási hóbort és dölyf, a melyet eddig gondosan titkoltak, most elemi erővel tört ki belőlük. Ereikben egyszerre indigókék vér kezdett pezsegni, egy kis véna abból a vérből átlüktetett a hámor melletti házba is, hogy megkeserítse a kapakovács életét. Szlankaményiné szemrehányásokat tett önmagának, hogy leányát ilyen lehetetlen parthie-ra kényszerítette; a

fiatal asszony meg volt győződve, hogy ő a világ legboldogtalanabb teremtese, férjét kiállhatatlannak, annak minden szavát, mozdulatát bántónak találta.

Persze, hogy a katasztrófa nem késett sokáig. Egyszer összekaptak valami ostobaságon, mikor éppen deux de machina-ként betoppant az anyós. Jönni, látni és mérges vércsevisitással vejére csapni, — ez nála pillanat műve volt.

— Ne avatkozzék dolgainkba! vágta oda Fodor gorombán.

— Hallod leányom? visitotta Szlankaményiné.

Erzsi sirva kapaszkodott anyjába.

Fodor szelid lelkét elfutotta a méreg.

— Ej, végre is tisztába kell jönnünk egymással, — Erzsi válaszsza anyád közt és férjed közt!

— És ha anyámat választom?

— Akkor — eredj anyáddal, — pattant ki a kapakovács...

— Elkergeti leányomat? Az én leányomat! Jer, gyermekem, mielőtt még tettelegességre vete-medik.

Szlankaményiné kezén fogta leányát és vitte magával kocsijához; úgy, a mint volt, fehér csipkés pongyolában...

Fodor másnap, harmadnap és negyednap látogatott anyósához; Erzsivel azonban egyszer sem beszélhetett, felesége azt izente neki az anyjával, hogy nem hajlandó őt elfogadni.

A három látogatásnak az lett az eredménye, hogy megindították a válópört. Nem vagyok jogász,

nem is tudom, mért kellett e célból az egyedül üdvözítő egyház kebeléből más vallásra áttérniök; — én csak azt hallottam, hogy ezidőtájt valahol Erdélyben összetalálkozott két fogas fiskális, és miután a papiszék elnöke szép beszédben ecseelt nekik a hitvesi szeretet előnyeit, kereken kijelentették, hogy cseppet sem szeretik egymást... Ezért aztán Fodor Miklóst elválasztották a feleségétől.

A Szlankaményiek bizonyára megörültek az ítéletnek. Fodor is örült; nekem legalább százszor esküdözött, minő vak szerencse érte, hogy szépszerével megszabadult attól a kis sárkányfajzattól.

A nyár vége felé hire járt, hogy a szép Erzsi megint jegyben jár; vőlegénye az a huszártiszt, a ki már egyszer nyilatkozott volna, — ha hirtelen át nem helyezik más állomásra.

Fodor felkaczagott e hír hallatára, aztán átment a műhelybe és ingujjra vetkőzve, pörölylyel nekiesett egy izzó vaslapátnak, hogy csak úgy sziporkázott, az üllő pedig üvöltő csengésével betöltötte a közeli erdőt...

Szlankaményiek nagy fénynyel ülték meg leányuk eljegyzését. A majdánfalvi uri lak este fényárban uszott, a pezsgős palaczkok sűrűn durrogtak, a cigány még késő éjjel is húzta.

— Boldog vagy, Erzsi? kérdezte Szlankaményiné minduntalan.

— Boldog vagyok, mert azt a parasztot most eszi a méreg!

Az a paraszt Fodor Miklós volt!

A menyasszony különben főfájásról panaszkodott és szórakozottan ült a vőlegénye mellett. Vacsora után azt mondta, hogy leheveredik egy fél-órára és visszavonult a szobájába. Itt kényelembé helyezte magát, fölvette a fehér pongyoláját és a nyitott ablakhoz lépve, némán tekintett a csillagos éjbe.

Egyszerre összerezzen, — a kertben ember járt. Most megállt az alacsony ablak előtt.

Ha novellát írnék, indokolnom kellene, hogyan került Fodor Miklós éppen akkor Szlankaményiék kertjébe, mikor Erzsi az ablakban állt — mivel azonban valót beszélek, nem is indokolok semmit. Meglehet különben, hogy Fodor utóbbi időben gyakrabban tett esti sétákat Szlankaményiék kertje tájékán.

— Mit akar itt? kérdezte Erzsi asszony megbotránkozva. Nem kapott rögtön választ, azért kihívóan tette hozzá: Talán szerencsét akar kívánni eljegyzésemhez?

— Nem, felelt Fodor. Csak azt akarom mondani, hogy örülök, hogy minden úgy van, a mint van és hogy sajnálom azt a szegény ördögöt, a ki magát elveszi...

Erzsi tág szemekkel tekintett volt férjére, ki keserűen folytatta:

— Lássa, Erzsi, most már magam sem értem, hogyan vehettem nőül magát. Kötni való bolond voltam én akkor. Mindenki tudta, hogy maga csak a pénzemért jött hozzám, hogy maga egy cseppet

sem szeret, hogy maga nem is tud szeretni, mert sokkal hiubb és szeszélyesebb teremtés. Bolond voltam én akkor! De hál' istennek, most már mindennek vége!

A kapakovács ezzel meg akart fordulni sarkán, Erzsí azonban hevesen megfogta a kezét, — érezte, hogy ennek az embernek valami keserű, lesujtó dolgot kell mondania.

— Elkergetett házából! Egyszer sem jött értem! Többet nem tudott beszélni, mert mérgében sirva fakadt.

Mindketten elhallgattak. Az emeletről lehallatszott a cigányzene...

— Az nem úgy van, mondta Miklós végre, háromszor is jártam anyjánál. De most már mind-egy, ugyis vége mindennek.

— Igen, mindennek vége!

Miklós még mindig fogva tartotta az asszony kezét és sorra simogatta ujjait, mintha egyenkint el akarná tördelni.

— Mindennek vége! ismételtették felváltva, fátyolozott hangon.

A szegény Fodor Miklóson egyszerre valami végtelen, halálos elkeseredés vett erőt. Magához vonta az asszonyt és rátette hatalmas tenyerét puha nyakára, mintha meg akarná fojtani. Az asszony hagyta. Szinte beleigazította torkát az ujjai közé, lenyomta a fejét volt férje vállára.

Az az illat, a mi a hajából áradt, elvadította Fodort.

— Te nyomorult! mondta, — aztán megcsókolta a nyakát, meg az állát.

— Igen, és most hozzá kell mennem ahhoz a rácsoló majomhoz! nyöszörögte Erzsi asszony.

Fodor hirtelen átkarolta az asszonyt és kiemelte az alacsony ablakon.

— Mit akar? kérdezte Erzsi, mikor Miklós izmos karjaiban pihent.

— Ej, tört ki Fodor dühösen, — megérdemled, hogy elpusztulj velem! Ott a szakadás, — az jó lesz mind a kettőnknek!

Erzsi nem védekezett. Talán jól esett neki, így, lehunytt szemekkel vitetni magát.

Mikor a kertfalhoz értek, a mely alatt a Sebes zuhogott, halkan megszólalt:

— Tudja mit, Miklós, — én visszamennék magához!

— Visszajössz?

— Vissza. Csak ereszszen a szobámba. Holnap majd rendet csinálók a vőlegényemmel...

Miklós gyanakodva nézett rája.

— Szabadulni akarsz, mert félsz?

— Ej! kiáltotta Erzsi asszony kicsinylőleg, aztán kezével végig simított Fodor arcán, hogy megmutassa, hogy egy cseppet sem fél tőle.

— Emeljen csak vissza, míg elkergetem a vőlegényemet, aztán visszamegyek magához.

— Abból nem lesz semmi. Az anyád elronta mindent.

Erzsi ezt maga is valószínűnek találhatta, mert gondolt egyet.

— Jól van, hát csak átöltözködöm.

— Nem! Pongyolában szöktél meg tőlem, gyere vissza pongyolában.

Az asszonynak tetszett az ötlet. Eszébe jutott, hogy mit fognak majd azok odafenn mondani, ha hült helyét találják és halkán kacagni kezdett.

Hanem aztán egyszerre fejét rázta.

— Nem, még sem mehetek! Hogy menjek magához? Hiszen már nem vagyok felesége!

— Mit akar? Ujra elveszem.

— Komolyan feleségül vesz? Adja becsület-szavát!

És míg odafenn javában koczingtattak a menyasszony egészségére, addig Szlankaményi Erzsi Fodor Miklós karján megindult az erdőben kopogó hámor felé.

Eleintén némán haladtak egymás mellett. Később Erzsi felkapta az uszályát, aztán vigan, mint az iskolából szabadult gyerekek, szaladtak hazafelé.

Képzelheted, mekkora botrány lett belőle!

A mérnök itt megszakitotta az elbeszélését. Megint valami kimondhatatlan nevű állomásra értünk, hol ő hanyatthomlok leszállt.

— Ezt megirhatod! kiáltott vissza.

Mikor a vonat megint megindult, eszembe jutott valami. Gyorsan kihajoltam az ablakból és Kemény után kiáltottam:

— Hej, Jancsi, ülted fel a nagyapádat! Ez az egész história nem ér semmit, — képtelenség! — hol itt a lélektani indokolás?

Jancsi tágranyitott szemekkel bámult reám, aztán a kezével két mellette álló személyre mutatott.

Én teremtőm! Fodor Niki volt, karján egy karcsu nővel. Az asszony különben nagyon csinos volt.

LÉLEK-ANALIZIS.

Doktor ur!

Ön hat hónap óta dolgozik már „Opium“ czimű regényén. Dolgozó-szobájában rendesen hajnalig ég a lámpás, ha azonban reggel odalépek az íróasztalhoz, ott találok egy iv papirost, melyen az első fejezet czimén kívül csak egy női név ismétlődik számtalan kaligrafiai változatban. A multkor egy jókora kocsát is láttam a papiron, mely alkalmasint azt jelentette, hogy ön hajnal felé kedvetlenül odacsapta a tollat.

Doktor ur, én értem önt és sajnálom önt.

Eredeti akar lenni, új, hallatlan dolgokat akar írni, de most azt kell tapasztalnia, hogy mások már megirtak minden megírhatót. A Mühlbach Luiza és Samarov Gregor-féle szélmalmok felőröltek minden elképzelhető szituációt és bonyoldalmat.

Cselekmény nélkül még meglehetne a regénye, nagyobb baj azonban, hogy modelt sem tud keríteni. A hány emberfiával csak találkozik, annak az

arcza már mind föl van mérve vonalzóval és czirkalommal; szíve, koponyája valamennyinek üres. A szívökből leszűrte valaki az érzelmeket, hogy ivszámra eladja a szerkesztőségeknek, az idegeiket kiszedte más valaki, hogy lélektani regénybe preparálja.

És ön most ott éjjelezik íróasztala mellett, két tenyerébe szoritja gondolatoktól szűz fejét és felkiált: száz aranyat egy jellemért!

Nos, én adok önnek egy jellemet, a mely még nem volt lélektani bonczkés alatt. Odaadom önnek ingyen, ha akarja, ráadásul odaadom a jellem tulajdonosát is.

Nem ember ugyan, hanem kutya. Ön vállat von? Persze, ön is azok közé tartozik, a kik egy csodálatos előítélet folytán németül kussoltatják kutyáikat és pipaszárral zavarják ki a kályha mellett dormogó macskát. Pedig az állat az ember kiskoru testvére, — ideje, hogy az irodalomban is elfoglalja az őt megillető helyet.

Ha ön többet foglalkoznék kiskoru testvéreivel, fölfedezné, hogy azok is szeretnek, gyűlölnék, szenvednek, reménykednek, csalódnak. Van köztük ostoba, ravasz, hizelgő, irigy, nagylelkű és elzüllött. Sőt vannak betegségeik, ösztöneik, a melyek hatása alatt nem tudják, hogy mit cselekesznek... Hallja? Nem tudják, hogy mit tesznek! Nem ficzánkodik kezében az a bizonyos bonczkés?

Itt van például az én Brandym. Foglalkozá-

sára nézve buldog. Eb ugyan, de nem olyan, mint a többi: Brandy egyéniség!

Hiéna színe van, termete rövid és vaskos, czombizmai kőkemények; kiálló fogai olyanok, mint egy kölyök czápái. Dupla orra be van csapva a ránczos pófájába, szuró szemének valami kole-rikus kifejezése van. Szimatolva, lehajtott fővel szokott kullogni; ha erősen a szemébe néznek, elkezd morogni.

Jellemző Brandyra nézve, hogy nem hajlik meg semmiféle tekintély előtt; a többi banális eb-társai farkcsóváló szervilizmuszával ellentétben, kevély önérzetet tanusít. Tőlem sem tűri el, hogy magánviszonyaiba avatkozzam és nekem épp oly kevésbé engedelmeskedik, mint például én sem engedelmeskedem ő neki. Viszonyunk a kölcsönös türés elvén alapul. Én ki nem állhatom és egyre félek, hogy szétmarczangol, de magamnál tartom, mert adtam érte egy szép lovaglóbót; ő ki nem állhat és egyre fél, hogy megverem, de nálam marad, mert meg van elégedve a kosztommal.

Napközben mindegyikünk a saját dolga után néz; ha véletlenül összetalálkozunk az utcán, csak annyiban veszünk egymásról tudomást, hogy ő rám morog, én pedig rá kiáltok. Este, ha megéheztet, fölkeres a vendéglőben; ilyenkor hozzádörgölőzik a lábszáramhoz, hogy figyelmessé tegyen jelenlétére.

Közös háztartásunk első féléve viharosan folyt

le. Én akkoriban még bizonyos nevelési elvekkel voltam eltelve és apportírozásra akartam tanítani, — Brandy azonban hallani sem akart ilyesmiről.

Ha odadobtam neki a lószőrlabdát, rendesen vakarózni kezdett, hogy ő quasi most nem ér rá játszani; ha rákiáltottam, szétterpesztett lábakkal állott meg előttem és szemtelen hidegvérrel mért végig; ha a ruhafogas felé közeledtem, a hol a korbács függött, akkor csattogó fogakkal állotta el utamat.

Van ennek a nyomorultnak egy másik rossz szokása is, a mely végleg meghidegített iránta. A régi gazdája ugyanis szeretett inni. Brandy észrevette, hogy ura a bor hatása alatt fölötte békülékeny hangulatba szokott jönni és galádul visszaélt urának a gyöngéjével.

Ha én most éjjel, a vendéglőből hazamenet, vigyázatlanul fütyürészek, vagy a sötétben a kelleténél tovább keresem a kulcslyukat, akkor Brandyval nem lehet többé birni. A mint kinyitom a szobaajtót, a sötétben őrült versenyfutás keletkezik kettőnk közt az ágy felé, — a ki először a párnák közt van, az az ágyban alszik, a másik meghuzhatja magát a pamlagon. Néha én vagyok a másik. Brandy ilyenkor elkeseredetten védi az ágyat, inkább széttépetné magát, minthogy ideadná akár csak a fejevánkösömöt is. Ha én vagyok az első, akkor respektálja a jogomat, csakhogy ilyenkor az ágyban fekvé kell vetköznöm. Akárhányszor dühbe hozott már azzal, hogy egészen ár-

tatlanul gyanúsított; ha hazamenet véletlenül elejtem a botomat, ez neki elég ok arra, hogy igényt formáljon az ágyamra.

Hébe-korba el szokott kísérni sétáimon; azt hiszem, ezt a világ kedvéért teszi. Ha sétátérre érünk, hol föl-alá járok, leül és megelégszik azzal, hogy utánam forgassa a fejét.

Ily közös sétákon volt alkalmam tapasztalni, hogy Brandynek vannak barátai és ellenségei. Egyik kutya közeledtét leereszkedő farkcsóválással fogadja, a másikat bősz morgással veszi kergetőbe. Jaj pedig annak az agárnak, a kit balsorsa utjába hoz. Ezeket a finyás, affektált párakat vadul gyűlöli, — ha nem volnának oly fürgelábuak, kiirtott volna már a városban minden agarat.

A patkányok iránt határozott rokonszenvet mutat, — láttam, a mint egyszer az istálló előtt sütkérezve, jókedvűen figyelt két előtte ugrándozó patkánykölyökre. Meglehet különben, hogy csak az elnyomottak iránti rokonszenvből pártolja őket; észrevehette, hogy néha Flobert-puskával szoktam rájuk lövöldözni.

Az utjába botlott macskát minden czeremónia nélkül megöli. Egyszer a nagynéném hálószobájában megfojtott hét fiatal angoramacskát, aztán szende pofával osont ki az utcára. Én, miután örökségi igényeim forogtak koczknán, az angorakandurra tereltem a gyilkosság gyanúját, a kit aztán a nagynéném büntetésül kiszolgált Brandy-

nak. Így sikerült a dolgot tapintatosan elsimitanunk.

Különben határozottan arisztokratikus érzelmű. A katonákat nem ugatja meg, a ködmönöseket gyűlöli. Ha koldus téved a portánkra, ez rendesen öt forint fájdalompénzembe kerül, — a koldusaink annyiban állapították meg a taksát.

Kedvencz szórakozása, hogy megrohanja a legelőről jövő csordát, aztán belekapaszkodik egyik sertés fülebe és végigszánkáztatja magát az utcán.

Verekedni pedig fölötte szeret. A hol embernél, állatnál ellenséges indulatot vagy harczkedvet gyanít, ott rögtön mérkőzésre kész. Szögletes koponyája telve van sebforradásokkal, mint egy német deák feje, a füle pedig rongyokká van csipkézve.

Az igazság kedvéért be kell vallanom, hogy Brandy, bizonyos esetekben, a gyöngébbekkel szemben tapintatos mérsékletet szokott tanusítani. Nagyön szereti a friss tyuktojást és a nyalánság fölkeresésében nem kimél semmi fáradságot, — még az anyám szénapadlására sem restel föl-mászni. Ha a kotlót fészken találja, kiméletesen eltuszkolja s míg sorra szürcsöli a tojásokat, megadással fogadja a felbőszült baromfi szárny- és csőrcsapásait.

Délutánonként rendesen szobám szőnyegén szokott nyújtózkodni. Ha ilyenkor elég kiméletlen vagyok, hogy föl-alá járjak a szobában, idegesen ügyel minden mozdulatomra. A mint

megérintem a czipőm hegyével, vakkanás nélkül a lábam után kap, — a következő pillanatban pedig eszébe jut a vasbotom, aztán hanyathomlok kirohan a szobából. Ha az ajtó véletlenül csukva van, kilóditja magát az ablakon. Megesett már, hogy utját az ablaküvegen át vette . . .

Mit mondjak még? Ennyiből is láthatja, hogy egy kutyának is több billentyűje van, mint Hamlet furulyájának.

Doktor ur, mit gondol, nem volna érdemes, ezt a jellemet bonczkés alá venni? Ha akarja, odaadom a jellemet kutyástól. Talán megalapíthatja vele a lélektani kutyaegényt.

Azt mondja: főbe kell lőni a gyalázatos párárt?

Lássa, nemrégiben magam is azon voltam, hogy egy revolverpatron árán tuladjak rajta. Egy kincstári csődör ugyanis fölrugta Brandyt, Brandy pedig — a ki ilyeneket nem szokott feledni — alkalmilag rálesett a csődörre és jártatás alkalmával ott hagyta a foga nyomát a mén czombján.

A seb irtóztató volt, a ló pedig telivér volt. Miután sokáig veszekedtem a méntelepeseikkel, hazamentem és revolverrel a kezemben kerestem a kutyát.

A konyhából jókedvű gyermekkutyogást hallottam, egyik ökölnyi unokahugocskám volt, a ki hébe-korba meg szokott látogatni.

A konyhaajtóban rémülten állottam meg. A három éves csepp, fehér ruhájában, sárga czipőivel, meztelen térdekkel ott hempergett Brandy há-

tán a konyhában. Farkast és bárányt játszhattak; ugylátszik, a gyermek volt a farkas, Brandy a bárány, — Esztiike legalább a két kezecskéjével jávában fojtogatta a kutyát, közben pedig rácsattogtatta parányi egérfogait: ham! ham!

Brandy pedig buta pofával czibáltatta magát s csak akkor nyiszogott föl fájdalmasan, ha a gyermek nekifeszítette térdét a lórugástól sajgó szügyének.

Nem pusztithattam el Brandyt, nem tehettem a hugocskámtól, — kisirta volna a két szemét a játszó pajtása után ...

Nos, doktor ur, most sem tetszik?

Hjah persze, nem lett volna szabad elmondanom a farkas-bárány históriát. Most már nem veheti hasznát ennek a jellemnek.

Sokkal szentimentálisabb, romantikusabb, mint hogy az ön regényében szerepelhetne.

PARASZTOK.

Tudni akartam a Hammerné dolgát.

A hosszú sváb, a Hammer név hallatára, úgy mekegett a padon, mint a kecske, aztán neki-támasztotta a két térdét az asztalnak és beszélni kezdett, pipával az agyarában.

Megpróbálom, hátha elmondhatom úgy, a mint ő mondta.

*

Tavaly történt, ha jól tudom, éppen kukoriczafosztás idején, hogy a sánta Hammer özvegye világ csufjára és saját lelki üdvössége kárára leoldotta fejről a fekete kendőt és összeadta magát Ritter Károlylyal.

A torontál-hubertiek eleintén el sem akarták hinni a dolgot, mert tisztos német asszonynak ismerték az özvegyet; mikor azonban a lakodalom mégis megtörtént, azt mondogatták: ha a boldogult sánta Hammer ezt megélhette volna, alkalmasint megfordult volna a sirjában.

Kevesen tudták csak, miért fanyalodott reá

az özvegy, hogy másodszor is a pap elé menjen. Ha többen tudták volna, nem szapulták volna annyira szegény fejét.

A dolog úgy kezdődött, hogy Hammerné Lenczi fiát besorozták a tüzérekhez. Mikor Lenczi a temesvári kaszárnyában először meglátta az ebédre kijáró csipetnyi husporciót, elkeseredésében tüstént betegnek jelentkezett. Az ispotályból azt iratta haza édes anyjának, hogy szuperáltassa ki a katonaságtól, ha el is uszik vagy egy hold földje, mert ő különben úgy cselekszik, mint a szegény Klatnek Mikulás, a ki két évvel ezelőtt felakasztotta magát a lugosi honvédtáborban.

Hammerné tüstént befogott és itatás nélkül, egy trapban felkoczogott a várba. Hogy mit végzett ott az ezredorvossal, azt én nem tudom, való igaz azonban, hogy Lenczi még vagy három hónapig ott ásitozott a kórházban, aztán kiadták az obsitját és hazaküldték. Nem lehetett nagy becsülete a kaszárnyában, mert mikor bucsuzni akart a batteriától, a kapitánya kipofoztatta az udvarról.

Lenczi pedig vett egy szép kék tüzérsapkát, meg egy óralánczra való ezüsttallért, aztán feszes léptekkel, mint egy katonaviselt emberhez illik, kiment a józsefvárosi Hét sváb korcsmába, hová a réti sváb furmányosok szoktak beállítani.

A falujában még mindent a régiben talált. A nyilegyenes házsorokat pletykázó asszonyok megszelték, a gömbölyűre nyirt akáczfák alól báránybőrsüveges gyerekek nyujtogatták utána piros

nyelvüket a kocsi nyomában meg hegyesfülű kutyák ugattak.

Édes anyja éppen a konyhát meszelte. Hogy meglátta a fiát, elsikoltotta magát: Klósz! gyere be, megjött a bátyád a katonaságtól!

Klósz a kisebbik fia volt. Éppen a napraforgós kertben őgylgett, jókora czipón rágódva, közbe meg ostorát pattogtatva. Hallotta, hogy szolítják odabenn, de nem ment be, mert nagyon szégyenlős volt. Mikor harmadszori hívásra sem jött, Lencziben felforrt a katonavirtus, maga ment utána a kertbe, kivette kezéből az ostort és jókorát csördített mezitelen lába alá. Klósz akkorát ugrott mint egy meglőtt nyul, aztán dühös bömböléssel földhöz vágta a czipóját.

Délután, vasárnapi nap lévén, a két testvér a legjobb egyetértésben elment a korcsmába. Ott találták az egész falut, a birótól kezdve a hülye Krákszlig; az asszonyok még a csecsszopókat is elhozták, hogy megittassák kávéval.

A legények irigykedve nézték Lenczi kék sapkáját, mikor pedig elmondta, hogy micsoda furfanggal szabadult ki a katonaságtól, a bíró megveregette a vállát és azt mondta, hogy ha minden legény így cselekednék, nem volna többé háboru meg exekuczió. Lenczi aztán, a ki pedig ezelőtt szakasztott olyan alamuszi volt, mint Klósz öcsese, trombitaszó mellett sorra polkáztatta a leányokat, megivott vagy két liter bort, sőt a hülye Krákszligal verekedni is próbált.

Mikor édes anyjuk másnap hajnalban felkötötte a fiukat, hogy az aratók után küldje őket, Lenczi azt mondta, hogy ő még fáradt a katonaszkodástól, Klósz pedig nem mondott semmit, hanem fülére vonta a pelyhes dunnát.

Harmadnapra a Hammer-fiuk, bár közönséges hétköznapi volt, megint csak odataláltak a korcsmába. A korcsmáros nem akart nekik hitelbe adni; Lenczi hetykén az asztatra csapta talléros ezüst óráját. Jól beborozva mentek haza, kilencz óra felé, mikor már minden becsületes embernek ágyban kellene lennie. Éktelen kurjongatással mentek, botjukat végighuzgálva a salugáteres ablakokon, hogy a jámbor gazdák odabenn a paplan alatt keresztet vetettek magukra.

Hogy reggel megint munkára kellett volna menniök, Lenczi azt mondta az édes anyjának: Nem vagyunk napszámosok, hogy másnak dolgozzunk. Adjon anyámasszony írást, hogy bemehessünk az árvaszékhez és miénk legyen a föld, akkor majd dolgozunk...

Persze, hogy a korcsmáros tanította ki őket.

— Adjon írást!

Lenczi mondta, de azért mégis Klósz volt az, a kit az özvegy meszelőjével úgy képen törült, hogy prüszkölve menekült dunnája alá. Az aszszony pedig mérges sikitással perdült ki az udvarra, hol is a kerítés mellé csődült szomszédoknak elpanaszolta, hogy fiai nem restelnek írást kérni tulajdon szülőanyjuktól.

Nem lehetett ezentul a Hammer-fiukkal birni. Napközben ott ásítottak a szük pincze-gádon; délután elmentek a korcsmába; késő éjjel, duhaj kedvvel vetődtek haza.

Ha édes anyjuk délben eléjük állította a párolgó tálat, ennyit mondott csak: nesztek kutyák! Ők pedig nekiestek kanállal és teli szájjal kiáltották: adjon irást!

Mikor az özvegy egy este busan ült az udvarában fekvő csonka árboczon, a kerítés mögül tilinkószót hallott. Ritter Károly tilinkózott ott át, a friss szénában hasalva s a lehunyó napban sütkérezve.

Nagy darab ember volt ez a Ritter Károly; nagy és erős, mint egy bika, hanem lustaság dolgában se volt párja az egész nagy réten. A torontáli ember szorgosan forgatja a kapát, hanem, ha egyikük egyszer nekiadja magát a lustálkodásnak, akkor tultesz három krassói oláhon is. Ritter Károly csak arra használta irgalmatlan nagy erejét, hogy egy pipa dohányért földhöz vagdossa a vásáros Toldi Mikulásokat, különben pedig, ha nem volt szájában a hosszuszáru pipája, bizton a tilinkójával gyerekeskedett. Valaha csősz volt a határban, de mikor a cigányok kilopták alóla a subáját, elcsapta a község.

— Hallod, Károly, mondta az özvegy, a kerítéshez lépve, nem hoznád haza a fiaimat a korcsmából? Meg is verhetnéd őket!

— Nem én! adta vissza Ritter kurtán.

— Adnék vagy egy pengő forintot.

Ritter letette a tilinkóját és a pipája után nyult. Rég nem látott az már dohányt!

— Előbb a forintot!

Az özvegy kihozott a ládafiókból egy forintot s azt mondta.

— A botodat is vidd magaddal!

Ritter pedig elment a korcsmába, ott irtóztatóan elpáholta a két Hammer-fiut, aztán hazavonszolta őket, mint két borjut s belóditotta őket anyjuk udvarára. A fél falu nézte ezt a látványosságot.

Másnap a két fiu egész délután ott kószált a vasuti töltés alatt, estefelé hazavetődtek és a mint előre megbeszélték, éktelen lármával követelték édes anyjuktól az írást. Hammernénak megint át kellett szólnia Ritterhez, a ki is rázárta az ajtót a duhajkodókra, aztán egy forintért úgy elverte őket, hogy Klószinak kificzamodott a bal lapoczkája.

Harmadnapra Klószinak az ágyban kellett maradnia; Lenczi azonban azért is elment a korcsmába, csákányt vitt magával és fennhangon fennegetőzött, hogy leüt mindenkit, a ki hozzá mer nyulni.

Most már az egész falu odacsődült a korcsma elé, még a plébános ur is ott pipázott az ablakában. Az özvegy biztatta Rittert, hogy hozná haza a fiát, Ritter azonban előre követelte a forintját. Tetszett neki ez a könnyű kereset.

Az özvegy nem hozta a forintot, hanem elgondolkozva tipegett fel-alá a házban és az udvaron. Ugy találta, hogy a keservesen megtakarított forintok félelmetes gyorsasággal fogynak s miután sejtette, hogy Lenczi nem fogja egyhamar abban hagyni duhajkodását, attól félt, hogy a ládafiók csakhamar ki fog ürülni. Azon törte a fejét, hogyan nyerhetné meg Rittert olcsóbban?

Később áthivatta magához. Bevezette a szobába és egy pohár törkölypálinkát tett eléje. Klósz vaczogó fogakkal nézte az ágyból a nagy svábot.

— Hallod, Ritter, mondta az asszony, ha elvennél engem feleségül, jó dolgod volna, aztán megverhetnéd a fiukat.

Ritter elgondolkozva tekintett maga elé, míg szeme meg nem akadt a szakajton, a melyben Lenczi a dohányát szokta szárítani. Ritter szó nélkül megtömte pipáját a szakajtóból s miután úgy találta, hogy a dohány nem rossz, azt kérdezte az asszonytól:

— Aztán mi dolgom lenne?

— Hallod, Ritter, a te dolgod! Elég nekem, ha vigyázol a fiukra.

Ritter fölkelt s a kalitkában ugrándozó Mátyás-madárhoz lépett. Egy ideig füttyürészett neki; miután a madár nem vett róla tudomást, azt mondta Hammernénak:

— Nem bánom!

Igy esett, hogy Ritter Károly feleségül vette

a sánta Hammer özvegyét, a ki korra nézve majdnem édesanyja lehetett volna.

Mikor meg volt a lakodalom, elhozta a subáját, a hosszuszáru pipáját meg a tilinkóját, aztán leült a Hammerék udvarán heverő csonka árboczra. Ott ült egész nyáron át, hol tilinkózva, hol meg pipázva. A házba csak ritkán járt; leginkább ebéd idején, vagy ha Lenczi az írást találta emlegetni. Ilyenkor magával vitte jófogásu somfabotját is. Hammerné pedig azontul békében meszelhetett.

LÓSZŐR-VITÉZ.

Nem jó, ha az ember régmúlt idők emlékei közt kotorász; a visszajöhetetlenül letűnt napok lehellete bolondos gondolatokat kelt a legjózanabb főben is.

Mikor a multkoriban ki kellett hureczolkodnunk régi családi házunkból, a padlás egy sötét zugában, a kéménykürtő mögött, vesszőből font bölcsőre akadtam, mely színültig tele volt elsárgult irományokkal, elfakult rongyokkal és czipra gyermek-czókmókkal.

A sok tarka-barka holmi közt turkálva, egy bőrből készült huszárra bukkantam, melynek látára egy csapásra fölelevenedtek agyamban a gyermekkor szunynyadó emlékei s csillogó pillangók felzavart rajaként nyüzsögtek körül.

A lószőr-vitéz! Mennyi bűvös emlék, mennyi gyermekes vágy, tuláradó boldogság, fájdalmas csalódás fűződik hozzá!

Kezembe vettem a huszárt s megtisztítottam a portól és a pókhálótól. Az idő ugyancsak meg-

viselte. Arcza förtelmesen össze volt mázolva, orra hiányzott; kopott, foszladozó egyenruhája alól itt is, ott is előkukkantak a drótbordák és a lószőrtöltelék; — hanem azért a kétarasnyi legény merev szemével keményen és marczonán tekintett rám, mint egy rokkant vitézhez illik, ha huszonöt év múlva viszont látja régi generálisát.

Eszembe jutottak a kemény tusák, a melyeket együtt végigküzdöttünk a baromfiudvar porondján... Hej! hogy rebbent szét az a felfuvalkodott pulykanépség, ha szilaj harczy rivalgással közéje nyargaltunk!

De nemcsak vad harcziszomj, gyakran nemes lovagiasság is hevitette szívünket. Mikor vörös cziczánk egy izben három napig se mutatkozott a konyhában, daliás fogadalmat tettünk, hogy nem eszünk és nem iszunk, míg barátainkat vissza nem hozzuk. Elevenen vagy holtan.

Utra is keltünk, kalandos fölfedező utra. Leszálltunk a föld sötét gyomrába, a hűvös pinczébe, hol kísértetiesen kongó hordók között a mama téli répái rügyeznek, s szűk résen át haránt leszűrődő fénysáv emlékeztet csak a napsütötte felvilágra. Bátran felnyomultunk a szénapadlásra, hol a homályban zizegő széna között czinczogó patkányok surrannak... A macskát végre a fáskamrában fedeztük fel, őt apró czicza társaságában, melyeket szeretetteljesen nyalogatott.

Ej, minő más, minő egészen más is volt akkor minden!

Egy év volt a végtelenség, a világ határa a szőlősdombokig terjedt, a ház birodalom, az udvar tartomány volt; a galambduczot szédítő magasságu toronynak néztük, a tűzhely alatti hamulyukat barlangnak.

A nap eseménye a színben talált tyuktojás, vagy a vizes vályuba tolakodott förtelmes béka volt; egy fényes dolmánypityke vagy egy réz patronhüvely birtokában gazdagoknak éreztük magunkat; egy betört ablaküveg kész katasztrófa volt.

Ha új játékot kaptunk, elkérkedtünk vele a baromfi-udvar lakói előtt, melyek aztán jelentőségteljes kotkodácsolással és irigy hápogással nyilvánították véleményüket. Az eresz alatt fészkelő fecske a mi fecskénk volt, a szomszéd verebeit szitkokkal fogadtuk, ha háztetőnkre mertek ülni.

A szobabutorok néma, de értelmes lények voltak, s ha rossz kedvünkben megrugtuk az asztalt, utólag titokban megsimogattuk, hogy kien-geszteljük.

A farkát csóváló komondor, a dormogó kandur elkényeztetett cselédeink voltak, a kik bizalmaskodva dörgölöztek hozzánk, s szigorú hangon adott parancsainkat tettetett alázattal, de ásitva és lézengve teljesítették.

A kut mélyéből csodálkozó és kíváncsi gyermekfejek kandikáltak fel, a mama befőttes üvegeit a fekete ember őrizte, a kiben nem igen hittünk, de azért mégis féltünk tőle.

A nap, az Istenadta nap, csak azért süttött oly melegen, hogy a kert fűvében hempereghessünk, — az eső azért szakadt, hogy papírsajkáinkat usztassa.

Az est homályában a ház előtt hajsoltuk a haragosan bugó bogarakat, ha pedig a harangok elkongották az esti áldást, egyszerre csodálatos zsibbadás szállta meg tagjainkat és felkiváncsoltunk a mama puha ölébe, a hol ketten is elfértünk. Egy ideig még a fényes holdra bámultunk, melynek tányérjában ott áll az öreg, hátán a rőzsecsomóval s míg apa a szomszédokkal beszélget, háboruról, járványról és adóról, álmottasan hunyorgattunk egymásra: ej mit! csak legyünk egyszer az ágyunkban — jöhet aztán háboru, kolera és adó!...

A mint a felfordított bölcső előtt térdelek, lelki szemem előtt megjelenik egy rég elfelejtett gyermekalak. Vicza hugom. Öt éves korában meghalt torokgyíkban. Két évvel volt kisebb nálam, ma-holnap már husz éve, hogy a halál csontkeze letörte azt az éretlen kis emberrügyecskét. A seb, a melyet halála rajtunk ütött, régóta behegedt, arczvonásai már-már elmosódtak emlékezetemben, egy évtized óta alig gondoltam rá.

Csodálatos! Most egyszerre megint magam előtt láttom, meglepő közvetlenséggel.

Bájos, izmos gyermek, buzavirágszemekkel, kurtára nyírt szőke fejjel: beszédközben kissé selypit, fejét rendesen oldalvást szokta tartani.

Tulajdonképen Viktóriának keresztelték, nagyanyám azonban nem tudott megbarátkozni az előtte szokatlan hangzású névvel és Viczának szólította. Én csak úgy: Vicza, czicza, pattogatott kukoricza!

Hevesvérü, örökké izgó-mozgó gyermek volt. Sokat kotnyeleskedett a konyhában, s ha anyám ilyenkor főzőkanállal kizavarta, kaczagva polkázott végig az udvaron.

Hozzám nagyon ragaszkodott, egyébiránt könnyenhívó volt, mint minden jószívű gyermek és fölötte szeretett volna fiu lenni. A kert kerítésén végzett erőmutatványaimnak ő volt a leghálásabb közönsége, ha pedig a hun-csatákról hazudtam neki, a melyeket képzeletemben naponként végigküzdöttem a városvégi cigány-gyerekekkel, nagy szemében kigyult az őszinte lelkesedés tüze.

A szegény Vicza csodálatos, rajongó szeretettel viseltetett az én lószőr-vitézem iránt. A huszár volt álmainak tárgya, a huszár után való reménytelen vágy keserítette el fiatal életét. Ha valamit szépnek, elragadónak, fenségesnek akart jellemezni, azt mondta: olyan, mint a huszár! Gyakran minden bevezetés nélkül kezdte vontatott, monoton hangon:

- Add nekem a huszárt!
- Majd ha fagy...
- Add nekem, — ismételte fáradhatatlanul.
- Ne nyafogj, Vicza!

— Magad nyafogsz!

Ebből rendesen egészséges csetepaté fejlődött, a mely csakhamar elfeledtette velünk a vita tárgyát. Szüleink nem ügyeltek Vicza sajátságos szenvedélyére, de különben is meg vagyok győződve, hogy egy más, habár egészen hasonló huszár nem elégítette volna ki hugomat, — neki az én huszárom kellett, ennek individualitása gyakorolt rá oly bűvös varázst.

Egyszer aztán mégis az övé lett a huszár, e csoda pedig következésképen esett meg.

Nevem napja volt. Új ruhát és arany órát kaptam. Megvallom, hogy mindkét ajándékon találtam kifogásolni valót: az órának az volt a hibája, hogy nem ketyegett, a ruha, pedig abban sántított, hogy kabát, mellény és nadrág egy darabban volt, én pedig abban láttam az elegáncia netovábbját, hogy az ember hébe-korba levesse kabátját.

Örömem első mámorában, sugárzó arczczal futottam a szomszédságban lakó nagymamához, hogy kellően megbámultassam magamat. Vicza természetesen velem volt. A nagymama udvarán nagy tyuk-ketrecz állott, a melynek a tetejére néha fel szoktam mászni, hogy egyet-kettőt kukorékoljak. Most is megtettem, s a mint ünnepi hangulatomban, a tetőn guggolva karjaimat billegtettem s metsző hangon süvitettem, Vicza odalenn tapsolt elragadtatásában. Jó kedvünknek csakhamar vége lett. Lemászva a ketreczről, egy szögbe akad-

tam és — Jézus Mária! az uj kabát könyökén háromujnyi széles hasadás ásitott...

Le voltunk sujtva. Én sirva fakadtam, hugom elsápadt ijedtében. A nagymama hiába készítette elő legédesebb czukros süteményeit s a névnapra kijáró ezüst huszast, be sem néztünk hozzá, hanem bánatos szívvél ögyelegtünk hazafelé. Sejtettem, hogy otthon irtóztató igazságot fognak tenni. Szegény Viczának majd megszakadt az ő áldott jó szive az én nyomoromon, a mint mellettem tipegett.

Egyszerre megfogta a karomat.

— Tudod mit, Dudi, ne sirj, majd én megvarrom a lyukat...

— Tudsz te varrni, Vicza? — kérdeztem bizalmatlanul.

— Én? Oh jé, meglásd, úgy megvarrom, hogy senki sem veszi észre...

Ezt annyi önbizalommal mondta, hogy magam is neki bátorodtam. Otthon egyenesen a faskamrába surrantam, Vicza pedig addig settenkedett a mama varróasztala körül, míg a szükséges eszközöket sikerült elcsennie. Nemsokára utánam jött tüvel, czérnával, óriási szabóollóval és akkora gyűszűvel, melybe három ujja is belefért. Én végig hasaltam egy kosáron. Vicza pedig mellém térdelt és fontoskodó arczczal kezdett varrni, nagy girbe-görbe öltésekkel, egyszer föl, egyszer le. Mikor elkészült, maga is bizalmatlanul nézett végig művén: a kabát sötétkék volt, a czérna pedig fe-

hér. Leleményes eszével ezen is segített, hozott tentát és ujjá hegyével szépen befeketítette a czérnát, — most már igazán nem látszott semmi...

Örömben olyat tettem, a mit csakhamar meg bántam: odaajándékoztam Viczának a lószőr-vitézt. Hugom alig mert hinni fülének és szinte elsápadt a túl nagy boldogságtól.

— Igazán nekem adod, Dudi? — kérdezte elálló lélegzettel.

— Neked adom, Vicza.

— Örökké?

— Örökkön örökké.

— Mondd: bizony Isten!

— Bizony Isten...!

Vicza karjára kapta a huszárt és örömsikoltással rohant a kertbe.

Mikor este levetköztettek, Vicza már ketre-czes ágyában térdelt s a huszárral hóna alatt, álmos fővel darálta az esti áldást.

— Ez meg mi? — kérdezte anyám, mikor vetkőzés közben a kabát ujjá egyszerre megrop-pant a könyökömön... Jézusom! Vicza odavarrta kabátomat az ingemhez! Anyám mérges is volt, de nevetett is; én pedig, tekintettel a névnapra és álmos állapotomra, egy gyöngé baraczkkal szabadultam.

Másnap Vicza már korán reggel játszott a huszárral, engem pedig sárga irigység emésztett...

— Az egész alku nem áll, mert Vicza nem varrta meg jól a kabátot és nem igaz, hogy senki

sem vette észre a lyukat, mert a mama észrevette és én egy baraczkot is kaptam, és a „bizony Isten” nem érvényes és azért a huszárt vissza kell adni...

Ilyformán okoskodtam. Az érvelésből czivódás, a czivódásból veszekedés lett, végre Vicza haragtól lángoló arcczal, kevélyen dobta lábamhoz a huszárt:

— Nesze, vedd, nekem nem kell..!

Számitottam ilyesmire, mert ismertem hugom forró vérét; azt is tudtam, hogy a következő pillanatban már sajnálni fogja gavalléros föllobbanását, azért megragadtam zsákmányomat és diadalmasan menekültem a kertbe.

Ezentul még féltékenyebben őriztem kincsemet. Az érték, melylyel Vicza szemében birt, előttem is becsesebbé tette. Ha iskolába mentem, gondosan elrejtettem, hol a vizeskád, hol valamelyik almárium alá, s mert észrevettem, hogy távollétemet titokzatos kezekskék arra használják, hogy vitézemet kikeressék, oly rejteket találtam neki a szénapadláson, a hová Vicza nem férhetett.

Ha a kertben játszottam huszárommal, hugom a kerítésen át bánatos irigységgel ügyelt minden mozdulatomra...

Szegény Vicza! Egész élete alig terjedt egy arasznnyira, mégis elég hosszú volt arra, hogy forró gyermekszíve keresztülszenvedje a sorvasztó vágy, a bánatos lemondás, a reménytelen szerelem minden nyomorát.

Vicza egyszerre beteg lett.

Bevallom, hogy őszintén irigyeltem. Alig ismertem kellemesebb állapotot a betegségnél: az embernek bekötik fejét, nyakát, ágyba fektetik, nem kell iskolába mennie, mama, apa kényeztetik, dédelgetik, s ha az ember elég élelmes, hogy hébe-korba nyöszörögjön kissé, kap narancsot, datolyát és czukrot.

Engem a nagymamához adtak, a lószőr-vitéz persze velem ment. Elhagyottnak éreztem magamat a nagymamánál, — meglehet azért, mert Vicza nem volt velem, de meglehet azért, mert az egész házban oly komor, szinte ünnepies hangulat uralkodott.

A ház közvetlen a templom mögött állott, melynek hatalmas két gót tornya belátszott udvarunkra; harangzugása pedig napközben megremegette ablakainkat. Hálósobánk falairól dolmányos, szuróstekintetű urak és hosszúnyaku virágos hölgyek tekintettek le.

Legjobban érdekelt azonban az almáriumon ketyegő régi óra. Csudálatos egy óra volt ez! A virágos mutatólap alatt inga helyett czifra arany pillangó lengett ide-oda, a két alabastrom oszlop között pedig kert volt, barok kastélylyal, szökőkuttal, piros viasztulipánokkal és mérgeszöld gyepel; a kertben egy spanyol lovag állott, tollas barettel és gitárral. Epedve tekintett a kastély zárt ablakára. Ha az óra ütni kezdett, akkor kipattant a csucsives ablak s egy parányi hölgyecske jelent

meg, a ki mereven bólintgatott fejével. A lovag buzgón kezdte verni a lantját, a szökőkút hullámos üvegsugara körbe forgott, az óra belsejéből csodálatosan andalító, ősrégi dallam hangzott. Én pedig dobogó szívvel és elfojtott lélegzettel néztem ezt a meglelevenedett varázsálmot...

De most jut eszembe, hogy Viczáról kell beszélnem!

A nagymama egy nap azt mondta nekem, hogy szegény Viczánk nagyon rosszul van.

— Ahá! — gondoltam — tehát nagyon sok czukrot kap?

Délután beállított hozzánk Barka, a szobaleány, s azt mondta, hogy orvosságért megy és hogy Vicza szépen kéret, küldjem el neki a huszáromat kölcsön, attól mindjárt egészséges lesz.

— A huszáromat, — dadogtam — a huszáromat? hová is tettem... majd megkeresem...

Nem tudom, mi rossz szellem bántott. Be-siettem a szobába, keblemre gyümöszöltem a huszárt, átmásztam a kerítésen és kivágtattam a rétre. Csak akkor éreztem biztosságban kincsemet, mikor egyedül találtam magamat a füzesben. Sokáig csatangoltam az ér partján. Oh, az a Vicza! Nem elég, hogy nem jár iskolába, hogy czukrot kap, még a huszáromat is akarja? Mikor bealkonyodott, félni kezdtem a magánytól; a régi kor-hadt fűzfák a homályban ugrándozó emberalakok és fenyegető szörnyképek árnyaihoz hasonlítottak.

A mint a huszárral hónom alatt, lelkendezve hazavetődtem, a nagymama némán és szomoruan ült az udvaron. Nem volt kedvem játszani, letelepedtem a nagymama mellé. Az udvar virágágyai fölött denevérek és éji pillangók repkedtek.

A hold korongja fölbukkant a templom tornyai között, a csucsíves bolthajtások, az áttört, szeszélyes kőczirádák bűvös fényben fürödtek. Ha a templomot holdvilágban láttam, titokzatos, regényes vágy fogott el. Képzeletemben, második Quasimodoként, bekalandoztam azt a csodálatos kőerdőt odafenn, hol gót szörnyek tanyáznak és karcsu kővirágok nyílnak a holdfényben.

Mikor odalenn a kaszárnyában elfújták a takarodót, a buskomor, vontatott hanghullámok halatára zsibbadás fogott el s nyomottság vett rajtam erőt. Talán mégis oda kellett volna küldeni Viczának a lószőrvitézt?

Éjjel bolondos álmom volt. A zenélő óra kertjében jártam, fejem fölött az örökké nyughatatlan pillangó lengett föl és alá, a szökőkút csörgedezett, a zene szólt, de az, a ki a lantot verte, az én lószőrvitézem volt, a kastély ablakából pedig a kis Vicza bólintott alá... Hirtelen fölijedtem ágyamban, a szobában gyertyafény járt.

— Nagymama! — nyöszörögtem.

— Mi az, fiam?

— A huszárt, a huszárt oda kell adni Viczaczicának...

A nagymama gyöngéden megcsókolt s elfojtott zokogással mondta:

— Vicza-czicza a menyországba ment, angyal lett belőle...

Emlékeim itt elmosódnak. Sehogysem tudom elképzelni, mit éreztem és gondoltam én akkor. Egy kép azonban tisztán áll szemem előtt, oly tisztán, mintha nem is husz év előtt, hanem tegnap láttam volna.

Megint szüleim házában voltam. Forró nyári délután volt. Az udvar telve volt suttogó idegekkel, kik kíváncsian nézték az előttünk álló kis érczkoporsót. A nyíló hársfavirágok illatába viaszgyertyák és hervadt lomb szaga vegyült; a pap halk hangon énekelt, közbe hallatszott a háztetőn bóbiskáló galambok turbékolása. Én a fekete szalagot néztem, melyet a szalmakalapomra varrtak; közbe a kalap karimáját rágtam és sirtam, mert a mama is sirt.

A mama halálsápadt volt, néha egy elfojtott sikoltás tört ki a melléből, ilyenkor görcsösen szorította össze a kezemet, melyet fogva tartott és én azt hittem, hogy össze kell dőlnie az egész világnak.

Talán mégis jó lett volna Viczának odaadni azt a huszárt?

Mikor másnap ebédhez ültünk, az asztalnál egy hely üres maradt. Apa kedvetlenül tolta el maga elől a levest, a mama pedig nedves szemekkel bámult arra az üres helyre.

— Szegény gyermekem, — mondta remegő hangon, haldoklásában már nem is ismert rám, folyton valami huszárt emlegetett lázában . . .

Most már magam is letettem a kanalamat. Most már tisztában voltam azzal, hogy jó lett volna Vicza-cziczának odaadni azt a lószőrvitézt, lelkemben pedig földerengett a földi boldogság hiu voltának homályos sejtelme.

Husz év múltán megint előttem van a lószőrvitéz, melyhez a szegény Vicza halálában is hű maradt.

Nem tartozom még azokhoz, a kik már leszámoltak az élettel, de talán odaadnánk mindazt, a miért küzdök s a mit még remélek a jövőtől, ha még egyszer szemtől szembe állhatnék Viczával, oda nyujthatnám neki a huszárt és azt mondhatnám neki:

— Nesze, Vicza-czicza, pattogatott kukoricza, — nesze, bizony Isten, igazán neked adom a lószőrvitézt !

SZIVÁRVÁNY A FÖVÉNYBEN.

Hogy leértem a házamba, a permetező eső elállt ugyan, de az égbolt kétségbeejtő szürkén ásitott a kis város fölött.

Fölkerestem a szülőházamat és alig ismertem reá. Vakolatán rút fekélyek látszottak, de a tető gerincze is mintha alacsonyabbra süppedt volna.

Benyitottam a nagy, fekete udvarra, — a hol pedig, úgy emlékszem, azelőtt mindig sütött a verőfény, — a pitvarban egy sárgaarczu öreg aszszony jelent meg, bizalmatlanul ügyelve reám.

A fecskefészket különben még ott találtam az eresz alatt, de a fecskéket már nem. Lármás verébpár tollaszkodott helyükön. Alkalmasint a fecskéket is kilicizálták innen.

Aztán, bár kissé fáradt voltam már, kimentem a temetőbe. Félig tisztességtudásból, hogy megvizitелjem ottlakó jó embereimet, félig meg azért, mert ott akartam összetalálkozni a kis Irénnel.

A felhők mélyen jártak a fejem fölött, a bokrok kristálycseppeket hullattak a virágos hal-mokra, a kis Irén azonban nem volt sehol.

A családi kriptánk felől erős rozmaring-illat csapott elé.

Rozmaring! A nótás szép asszony kedvencz virága volt.

Valami csodálatos mámor kezdett rajtam erőt venni. Csábító vágy, jókedvű sejtelem, hogy jó dolog volna meghalni. Meghalni! Nem mint a sokat idézett sziklacsucs, mely dörögve vágat le a hegynek, nem is mint a lángoló üstökös, mely lefut az égről és sötétséget hágy maga után. Észrevétlenül, nesztelenül siklani ki a világból, mint az árnyék.

Az ember azt mondaná a többieknek:

— Bocsánat, egy kis dolgom akadt odaát... Talán még látjuk egymást?

A többiek pedig rábólintanának és nyugodtan kanalaznák tovább a levest. Pap nem imádkoznék, harang nem szólna, rög nem dübörögne, köny nem folya. Az ember pedig kéjes lustasággal végignyújtóznék a szürke semmisségben és nem kellene félnie attól, hogy felkopogtatják legédesebb álmából. Reggel pedig nem kellene vesződnie az öltözködéssel, nem kellene mérgelődnie a lepattanó inggombokkal és nem kellene törődnie azokkal a váltókkal, melyeket kellemetlen jóakarók állítanak ki a jövőjére és melyeket beváltani ugy sincs kedve...

Ez volna jó.

Végigsétálok a keresztes halmok közt kanyarodó uton.

Ebben a kriptában vannak az enyéimek. Egy szakállas óriás, a ki komor arczczal járt-kelt házunkban és ki elől, a kis mamával egyetemben, félve lapultunk meg. Hogy meghalt, azon vettük észre magunkat, hogy nagyon szeretjük.

Aztán egy rózsás arczu bété, a ki selypítve beszélt s a kit az atyja huszárnak szánt, édes anyja pedig doktornak.

Az édes anyja is itt van, egy nótázó, szőke asszony. De ezekről nem szabad beszélnem, mert az asszonyaink mindjárt sirva fakadnak.

Arrább, egy hófehér márvány-obeliszk alatt pihen a kis Vingay Nelli. Tizenhét éves korában vitték bálozni, még azon a télen holtra tánczolta magát. Én is segitettem neki. A coeur-dame-polka járta akkoriban, valami bolondos, izgató zene.

Köröskörül csupa jó ismerős fekszik.

Megállok egy korhadó fejfa előtt, hogy hát ez kié? Igaz, a kis Ripacsé. A becsületes nevére már nem is emlékszem, azt hiszem, Tóninak hívták. Pedig emlékezhetném, mert együtt jártunk a szegedi piaristákhoz. Pupos volt szegény Ripacs, tizenkét éves korában is akkorka, mint egy hatéves gyerek, a hosszú keze pedig térdén alul ért. Nem is vittük se labdázni, se csónakázni; gyöngö volt ő arra. Ha kieveztünk a boszorkányszigetre, izgatottan toporzékolt a parton, mint a kotló, mely-

lyel ruczákat költettek ki, ha pocsolyához ér mostoha gyerekeivel.

Egyszer becsvágya mégis kicsalta a Tiszára; egy lélekvesztőben evezett utánam. Lihegve erőlködött, hogy utólérjen, én meg gunyosan kaczagva repültem előtte. Le a malmokig, be a sodró árba — ő mindenütt a sarkamban. A szigetnél elénk jött a titeli gőzös. Ripacs a tutajok felé huzódott, én büszkén, mint a vadrucza vágtam a part felé vonuló hosszú hullámoknak.

— Ezt csináld utánam, Ripacs!

— Csinálom is!

A hullámok magasra vetették ladikomat, engem pedig kéjes szédülés fogott el. Egy újabb hullám közeledett, mely magasnak látszott, mint egy háztető. Felálltam csónakomban.

— Ezt csináld utánam, Ripacs!

— Csinálom...

Nem szólt többé semmit. Hogy hátranéztem, már csak a ladik fehérre mázolt hasát láttam, meg Ripacs széles karimájú kalapját, a mint hosszú szökésekben uszott le a sziget felé.

— Ripacs! Ripacs! Hol vagy?

Ripacs már akkor a tutajok alatt lehetett...

Két kézre fogtam az evezőmet és lihegve siettem föl az uszodához. Napestig kódorogtam a vár alatt, éjjel pedig vaczogó fogakkal ültem az ágyamban. Nem is mertem a Tiszára menni, míg vagy egy hét mulva ki nem fogták a holtat a tutajok alól.

Szegény pupos Ripacs!

Szegény? Hát bánnám én, ha most én feküdném a korhadó fejfa alatt és ő állana itt, cigarettával a fogai közt és szegfüvirággal a gomblyukában?

A felhők közt fehér folt mutatkozik, aztán egy sápadt napsugár szűrődik le.

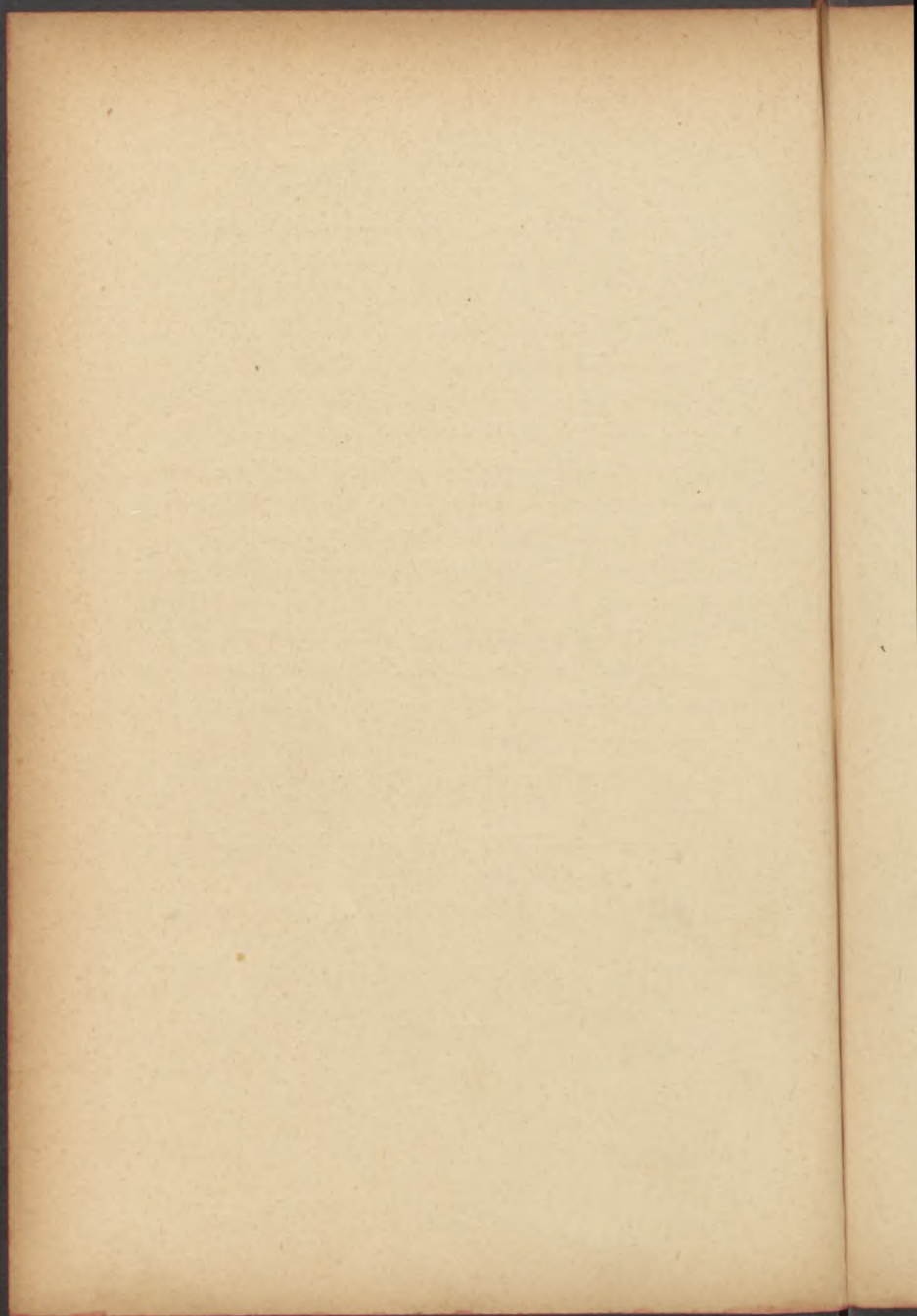
Az ut nedves fővényében czipőnyomok: egy keskeny, angol sarku női czipő nyomai.... Ilyen czipőt pedig az egész fészekben csak valaki visel: a kis Irén.... Tehát mégis itt járt? A nyomok a felső kapu felé vezetnek, — alkalmasint a népligetbe ment át.... Ha még ott akarom találni, sietnem kell...

Hogy sebes léptekkel mérem az utat, egy felhőrezen át lángoló sugárkévét szór szemembe a nap, a népliget sűrű lombkoronájából rigórikoltás hallatszik....

A nyom odavezet. Nem tudom miért, de a fejem lángol.

Ripacs, szegény Ripacsom, most már nem cserélnék veled!

Azt hiszem, ezért a lábnyomért érdemes lesz élni.

O JE PIERETTE!

Esteledett.

Az utolsó halászbárka eltűnt a világító torony mögött, hosszú fodorsávot vonva maga után. A narancssárga láthatáron bodor füstfelhő mutatta a délnek siető gőzös útját.

Fejem fölött egy elkésett sirály vijjongott, mikor a parton sétálva, a Riviera illatos levegőjétől becsipve, halkán füttyültem O je Pierette refrainjét.

Karcsu női alak ült a vasmacsán, mely félig a homokba süppedve, egy óriás kaszáspók körvonalaira emlékeztetett.

A mint közeledtem, reámpillantott — Madonna! Ő volt!

Megemeltem a kalapomat és habozva közeledtem feléje. Ő lábait himbálta és fitymálva mért végig. Igazán Ő volt.

— Mit csinálsz te itt? kérdeztem.

— Azt, a mit te, volt a száraz hangon adott válasz.

— Tudod, hogy nagyon megszépültél?

Nem tudtam neki okosabbat mondani, de úgy is volt. Arczát a déli nap gyöngé arany zománczczal vonta be, szeme a szalmakalap karimája alatt csodálatos, meleg fényben csillogott. Most kissé felvonta gömbölyü vállát és közömbösen mondta:

— Mi közöd ahhoz? — Hanem te, Gyula, te rút lettél. Arczod olyan, mint egy kifüstölt tájtékpipa.

A part nedves fővényében egy csinos fiucska gázolt mezitelen lábakkal, egy farkcsóváló ujfundlandi segítségével evickélő tengeri pókokra vadászva a törmelék alatt.

— Ki ez? kérdeztem, a fiura mutatva.

— Bébi. Én vagyok az anyja.

— A te fiad?

— Nem, csak a férjemé.

— Hát te asszony vagy?

— Ej, — vén lánynak néztél?

— Itt van a férjed is?

— Persze, csak nem kószálok egyedül a világban.

Fölkelt, kezén fogta a fiút és távozni akart

— Elkisérnélek, mondtam.

Ő végigmért, aztán bizonyos méltósággal mondta:

— Nem kellesz! Sem most, sem máskor!

Azzal ott hagyott. A nyakaskodó gyereket maga után vonszolta és csakhamar eltűnt a sétálók közt.

A korzón a zenekar éppen O je Pierette-t fujta.

Elfelejtettem megmondani, hogy ki volt Ő. Tehát: az, a kiért gyerekkoromban elverték, ha letéptem néném kaméliáit, hogy neki adjam: az, a kiért sihederkoromban elzalogosítottam az ezüst órámat, hogy éjjeli zenét rendezhessek az ablaka alatt: az, a kiért kamaszkoromban megverekedtem, a minek a nyoma most is meglátszik még a ketté hasított szemöldökömön. Az, a kinek a ruhasuhogása megdobbantotta a szívemet, kézzszorítása az arczomba kergette a vért... Elég!

Máig sem értem, mit szerettem rajta annyira.

Igaz, hogy remek termete volt, jól ruházkodott és elragadóan tánczolt, — de alapjában véve mégis nagyon köznapias teremtés volt. Nem volt benne egy költői vonás sem. A virágokat és a zenét, kivéve a cigányzenét, nem szerette, a verseket ki nem állhatta. Még az enyéimet sem! Testvéreivel gyakran keményen összeperelt, néha meg olyan jó étvágya volt, hogy dühbe jöttem. Nőietlen volt az erőszakoskodásig, — ha simogatni akart is, megfogta a fületem.

Voltak még súlyosabb fogatkozásai is. Egyszer náthát kapott, akkor vörös lett az orra hegye; másszor szűk cipőt viselt, akkor meg rosszkedvű volt, sőt biczegett is.

Ilyen tökéletlen leányt nem szerethettem so-
káig.

Mikor ennek a tudatára ébredtem, annyi szál

fűzött már hozzá, hogy lehetetlennek tartottam a szabadulást. Neki azonban több bátorsága volt. Egy nap, — miután meglehetősen izléstelen jelenetet rendeztem előtte, — felbiggyesztette az ajkát és kedvetlenül mondta: — Eh — mit! Te unalmasnak találsz, én pedig kiállhatatlannak talállak... Legyen hát vége a komédiának!

A komédiának vége lett és én kimondhatatlan boldognak éreztem magamat visszanyert szabadságom élvezetében. Akkoriban már elkészültek a jövőmre vonatkozó légváram. Elhatároztam hogy mint jókedvű Pierot fogom becsantangolni az Isten napsütötte világát. A hol erőt vesz rajtam a lustaság, ott levágódom az illatos fűbe és felásítok a fényes, kék égre. A hol souverain szeszélyem akarja, ott nótázni kezdek. A kik megtapsolnak, azoknak odatartom a csörgősapkámat, a kik kifütyülnek, azoknak a fejéhez verem a gitáromat, a kik pedig jobb nótát tudnak, azoktól eltanulom...

De igaz, Ő róla akarok beszélni, a kit öt évi távollét után viszontláttam.

Csudálatos! Már mikor megérkeztem ebbe a piszkos tengerparti fészekbe, a szívem oly viharosan rezgett, mintha bukfenczet akarna vetni a saját tengelye körül. Megbomlott, mint a delejtű az északi fénytől.

A város klasszikusan ronda, az emberek mozgékonyak és nyugtalanok, mint egy bolhasereg. Az egész egy zengő, egyre változó kaleidoszkop, a mely fölött lángoló, fehér napfény hullámszik.

Az utca, a melyben lakom, olyan keskeny, hogy szétnyujtott karokkal elérem a szemben lévő házsorokat. Odafenn zsinegek szelik át, a melyeket teleaggattak lepedőkkel, női ruhákkal, és szászszinü, libegő rongyokkal.

Alant, a szűk mederben, lármás csőcselék tolong fel-alá. Mindenki kiabál. Ha két ismerős találkozik, sikoltva terjeszti szét karjait, aztán egymásnak rohan, mintha mindegyik meg akarná fojtani a másikat.

Házam előtt egy szabó dolgozik az utcán; munka közben egyre pereg a nyelve, szédítő sebességgel kelepelve és hahotázva. Ha egy matróz megy el előtte, a kinek könyökén kifeslett a zubony, eldobja az ollóját, utána iramodik, a karjába csimpaszkodik, lehuzza testéről a ruhát és kifoldozza. Egész családja itt él, lustálkodik és szaporodik az utcán. Ha a mester részeg, keresztbe heveredik a kövezeten és az egész utcai forgalom a testén ugrál át.

A szabó mellett egy gyümölcskereskedő ütötte fel a tanyáját, a ki teli tüdővel kínálhatja portékáját, közbe meg jongleur-előadásokat rendez narancsokkal és fűgékkel.

Szemben egy torzonborz alak ugrál egyik lábáról a másikra, az meg korálzsinórokat lengett a feje fölött.

A sarkon egy ősrégi templom áll, a templom lépcsőin egy tucsat mezitelen poronty lakik. Egyikük sem ismeri apját, anyját. Reggel kifutnak a

gőzhajó elé, megpiritják a misseket és excellenzának szólítják a német utazókat. Délben az északi kapu forró kövein alusznak. Este körbe hasalnak és kártyáznak. Pénze mindegyiknek van; a soldikat a szájukban tartják; a vesztes a nyertes markába köpi a rézpénzt. A város csak annyit tesz értük, hogy simára borotváltatja a koponyájukat.

Esténkint az egész városrész kiül az utcámra. Hébe-korba goromba rendőr ripakodik, ilyenkor a szomszédság hóna alá kapja zsámolyát és hosszú sorban rebben szét előtte. A sarkában tüstént letelepednek ismét, mint a szemtelen verebek a baromfi udvaron, ha közjük ront a pujkakakas.

Néha egy molnárlegény liszteszsákkal megpakott szamarat ugrat végig az utcán. A zsák szétálló csücskei falhoz lapitanak, megliszteznek mindenkit. Ilyenkor az egész utca perel és káromkodik.

Felkaptak a városban egy dalt, a melyet matrózok hoztak át Marseilleből és a melyet valaki olaszra fordított. Csintalan tempóju, gunyos dal volt; a refrainje: O je Pierette! Uton-utfélen ezt fújták. Ha este a házam lapos tetején lustálkodtam, a szomszédtetőn rendesen egy csinos leány elkezdte dalolni Ó je Pierettet! A szemközti tetőn ekkor megjelent egy ifju, a ki gitárral kísérté az éneket. A saját házam negyedik emeletéről pedig okarinahang szólt bele. Nemsokára az utca méhéből is felhangzott a refrain: O je Pierette! A karból kiismertem a szabó és a korálkereskedő hangját.

A leány pedig csipőre tett kezekkel, formás lábait ütemesen rakva, sétált fel-alá a tetőn, néha fejét is ringatta és ujjával utánozta a castagnette-csettenést. Most már az egész városrész, én is, a templom előtt kártyázó kopasz suhanczok is kórusban ismételjük: O je Pierette!

De igaz, hisz Ő róla kellene beszélnem.

Egy ünnepnapon, — itt három esik minden hétre, — naplemente előtt a művész-koloniával az öbölben csónakáztam. A víz hemzsegett a hajóktól, a melyek tömve voltak vig, lármás emberekkel. Csónakról-csónakra kaczer pillantások és tréfás szavak repültek.

A gálya orrán állottam, midőn alattam egy karcsu csónak siklott el. Négy barnaarczu matróz hajtotta, ütemes evezőcsapásokkal, egy óriás, kínai napernyő alatt egy asszony és egy fiucska ült.

Ő volt, Ő a kis fiuval!

A csónak oly közel haladt el a gálya alatt, hogy majdnem horzsolta bordáit... Talán meg is lódította egy kissé, mert én elvesztettem az egyensúlyt és dörömbölve ugrottam a gondolába... Támolyogtam, majd térdre buktam Ő előtt.

— Bravó! kiáltották a közeli hajókról.

— Mit akarsz itt? kérdezte Ő, haragtól villogó szemekkel.

— Mit tudom én? Talán téged akarlak...

Jó ideig élesen tekintett a szemembe.

— Vizbe dobathatnálak a legényeimmel, — de jól van, ülj le, meglássuk, mi lesz a vége.

A kis fiu kettőnk közt ült.

A gondolákon kigyultak a színes lámpionok.
A part fölött a hold óriás korongja emelkedett föl,
egy másik holdkorong az öbölben uszott.

Ő komoran tekintett maga elé. Szép profilját
az árboczon függő lámpion bűvös vörös fényvel
árasztotta el. Nem tudtam levenni a szememet a
szép asszonyról, kit kétszeresen szépnek láttam,
mert valaha a magaménak nevezhettem és most
idegen volt hozzám.

Az egyik matróz bevonta evezőjét, térdére
fektette mandolináját és lágyan remegő bariton-
hangon kezdett dalolni. Persze, O je Pierettet. Tu-
lajdonképpen csak recitált, a csengő versütem és
a zengő olasz szöveg magától megadta a zenét

Itt van a rossz magyar fordítása:

Együtt bomoltunk a sétányon,
Mint lóherében a darázs,
Apró szeszélyit megértette
Velem egy röpke pillantás;
Ki ránk pillantott, nevetett:
Mily ennivaló Pierette!

A matrózok ujjongó kórusban énekelték a
refraint: O je Pierette!

Ha a tavernában tamburin szól,
Legyezőjével int felém,
És keztyűjén az apró gombbal
Más nem tud bánni, úgy, mint én,
Ha kipirulva lihegett
A legcsinosabb Pierette.

A fiu vállára tettem a kezemet és véletlenül megérintettem az Ő ujjait. A kis női kéz vissza akart vonulni; de én átkulcsoltam és fogva tartottam.

— Dobass a vízbe! gondoltam.

Ha hébe-korba összekaptunk,
Szent lett a béke újra, ott
A zugó fák alatt, hol szívünk
És ajkunk halkán álmodott.
Szeretsz? ha kérde, — bicczentett
Bodros fejével Pierette.

A szomszéd kert vadgesztenyefáira gondoltam. Ő is hasonlót gondolhatott, mert rajta értem, hogy lopva reám pillantott.

A mandolina hurja elpattant, fájdalmas hangot adva.

— Dalolj tovább, Lorenzo, mondta Ő halk hangon, a nélkül, hogy föltekintene. Aztán visszadőlt ülésén és most már erősen fogta a kezemet.

Lorenzo dalolt.

Egyszerre csak, — az ördög látta,
Hogy bohózatnál ez a vég, —
A ki bolond lesz illedelmes
És főző-sütő feleség.
Kiállhatatlan tisztos lett
A kurtaszoknyás Pierette!

— O je Pierette! szólta a kórus, — most már fájdalmas, szemrehányó hangon.

— Tovább! mondta Ő, alig hallhatóan.

A dalnak s karneválnak vége,
És Pierot, a bús bolond,
A csörgősapkát sutba vágja.
Majd visszaszól, hogy bucsut mond:
Hej, kergesd el a férjedet
S legyen a hogy volt, Pierette!
O je Pierette!

A gondola parthoz ért, én meg egyre fogtam
a puha kezét, a melynek szelid érverését érez-
hettem. Szó nélkül haladtunk végig az öblön, fel
a babérbokros lejtőn.

— És mi lesz most? kérdezte Ő halkan, mi-
kor egyik nyaraló kertjébe követtem.

A bokrok közt egy verandához értünk, a
verandán lámpa égett. A fehér fény egy férfi ar-
czába világított, a ki egy könyv olvasásába volt el-
merülve. Széles, jóságos arcza volt. Jóságos és tü-
relmes még akkor is, mikor az órát nézte és a
sötétségbe figyelt.

Ő hirtelen kiragadta kezét a kezemből, aztán
karjára kapta a fiut és egy halk kiáltással fölrepült
a lépcsőn, mint az üldözött madár. Egyenesen
férje karjaiba.

Mikor hazafelé mentem, éreztem, hogy Ő
mindörökre elveszett az én számomra.

A gyöpon száz tücsök hallatta egyhangu
danáját, a hold kísérteties fényvel árasztotta el a
római czirkusz boltíves falait.

Egy távoli tavernában éppen akkor dalolta
valaki: O je Pierette!

NÉMA TRAGÉDIA

Miközben a farsang forgószele javában tombolt körülötte, egy kísértet vonult el Réfalvy szeme előtt, sötéten, lomhán, mint varjuserég az őszi táj fölött. Sötét sejtelem, dühös rettegés, hogy Elza asszony meg fogja csalni. Meg fogja csalni, még mielőtt az övé lett volna.

A czigánydobogó falának támaszkodott és félig lehunyt pillák alól látszólag közömbösen nézte a tánczot. Annyira parancsolt arczizmainak, hogy álmosnak tudott látszani akkor, mikor összefont karjai remegtek az ingerültségtől és a torkában is érezte szívének szilaj lüktetését.

Ásitott — és ha rajta állott volna, ökle egy mozdulatával megsemmisítette volna ezt az egész muzsikáló, fénylő és kavargó Sodomát, a melynek rothadt voltát most ismerte föl először.

Pedig még nem történt semmi különös, az asszony csak tánczolt. Ott rezgett-forgott egy helyben, kipirult arczczal, bájosan, önfeledten, mint egykor Herodiás leánya.

Százszor látta már táncolni, így még soha. Nem beszélt a párjával, csak gyöngye, merev mosollyal mutatta a fehér fogsorát, a pillantása meg kietartóan, szinte makacsul, mosolygó kérdésként fúródott a tánczosa barna szemébe. És e pillantás hatása alatt a tánczos szeme csillogni kezdett, az arca meg vérvörös lett...

A ki látta, tudhatta, hogy ez az asszony szerelmes. Nem tudta titkolni, vagy talán nem is vett magának hozzá való fáradságot. Az erős, a ravasz, a veszedelmes Elza, a nőstény párducz esze nélkül megszeretett egy embert, a kit az este hoztak eléje... Akár egy iskolásleány!

Az az ember különben Dolovay volt, Réfalvy régi barátja. Titusz-fejű, pompás férfialak. Félig kalandor, félig nagyur. Egy ember, a ki szétfeszített könyökkel tör magának utat a világban. Szép, erős, bátor, a mellett vakmerő, kiméletlen és mégis naiv, nemes, nagylelkű. Egyike azoknak a hatalmas féljellemeknek, a melyek, elszédítik, elemi erővel magukhoz sodorják az erőselelkű asszonyokat, mint örvény a hajót.

Réfalvy elnézte és úgy megértette Elzát. Ez az asszony nem szeretett soha senkit. Őt sem. Nem is a szenvedély, hanem a nagyravágyás szakította el első férjétől, az öreg doktortól. Otthagyta a szégyen öreget, a kit nem szeretett, hogy a gazdag, fiatal Réfalvyé lehessen, a kit szintén nem szeretett. Józan fővel és hüvös szívvel játszott az érzések skáláján, mint művész a hangszerén, de szíve érintetlen

maradt, és ha vétkezett is, számításból tette... És a mint most szíve szüzies odaadással megnyílik első szerelme előtt, mindaz, a mi eddig errőssége volt, gyöngeséggé változik át. Talán tudja, hogy Dolovay csak játszik vele, sejtheti is, hogy a játék vesztére lesz, de nem tehet másképp: lehunyt szemmel át kell engednie magát az örvénynek. Nyiltan teszi, szinte kihívóan...

Réfalvyt végtelen, fájdalmas keserűség töltötte el, mikor összehasonlította azt, a mit Elza egykor iránta érzett és a mit most Dolovay iránt mutatott.

Az asszony elveszett az ő számára. Mindörökre el. Elza talán még maga sem tudta, de ő már világosan látta. Erőszak, csel, kérés: hiábavaló fáradság volna. Dolovayval nem képes versenyezni. Ez az ember nagyobb nála, erősebb is, nemesebb is. Remekmű, míg ő maga csak torzkép. Ez az ember tud parancsolni olyan asszonynak is, a kinek az egész világ engedelmeskedik...

Réfalvy egy pillanatig olyasmit gondolt, hogy számíthatna a barátja nagylelkűségére. Azt mondhatná neki: — Hagyd nekem ezt az asszonyt! Neked csak játék, nekem meg mindenem!

Vagy az asszonynak szóljon? Megmondhatná neki: — Én feleségül veszem? Hisz azt akarta? Miért hiúsítja meg a saját terveit? Szereti Dolovayt? Mit önnek a szerelem?

Majd egy irtóztató botrány elképzelésében kéjelgett. Egy botrány, a mely ketté vághatná a csomót és pisztolya csöve elé állítaná Dolovayt...

Ingerülten rázta meg a fejét. Ostobaság! A büszkeségével gavallérember nem hizlalja a tömeg kíváncsiságát...

És a mint révedező szemmel tovább nézte Salome tánczát, a melynek az ő feje adja majd meg az árát, egy vízió jelent meg szeme előtt. Egy kép a multból.

Egy év előtt történt, mikor Elza még más ember felesége volt. Azé az öregedő, vidéki doktoré, a ki gyanu nélkül vitte a házába Réfalvyt, a fiatal gavallért.

Egy este némán szemben ült az asszonynyal. Elza akkor épp úgy mosolygott, mint most, szürke szeme épp oly makacs kitartással kereste az ő pillantását, mint most Dolovayét. Csakhogy sokkal hidegbben. És e rejtelmes, kérdő pillantás oly hatással volt reá, hogy egyszerre oda vetette magát Elza lába elé a szőnyegre, és szenvedélyes hangon beszélt hozzá, — az ég tudná, hogy mit?

— És azért, mert szeret, a gyalázatba akar vinni? kérdezte az asszony, nyugodt alhangján, elborult homlokkal.

— Szeretem és feleségemmé teszem!

Érezte, hogy az asszony keze melegebben simul az övébe. De mikor magához akarta vonni, Elza szeliden védekezett.

— Most nem, — majd aztán!

Aztán! Megtörtént a botrány: az asszony ott hagyta a férjét. A szegény öreg oly ostobán, oly szálnalmasan viselkedett. Ott térdepelt a fele-

sége küszöbén, rimánkodott neki, csalogatta, hivatgatta. Eget-földet ígért neki, tönkre akarta magát tenni a feleségeért, mint más ember a szeretőjeért. Gyalázta a versenytársát, rágalmazta. Mikor pedig nem hallgattak a szavára, dühbe jött és botránynyal fenyegetőzött...

Réfalvy arra a kinos jelenetre gondolt, mikor egy magával tehetetlen öreg őt a nyílt utcán meg akarta korbácsolni... Aztán arra a szégyenletes párbajra, melynél ellenfele remegve sütötte reá a pisztolyát...

És ő most ugyanabban a helyzetben találta magát, a melyben az öreg doktor volt egy évvel ezelőtt. Választania kellett a megcsalt szerelmes három szerepe közt: hogy nevetséges legyen-e, szánalmat keltsen-e vagy meggyűlöltesse magát?

Réfalvy valami hidegséget érzett az egész fején, mintha fagyos szél csapna az arczába. Érezte, hogy arcza krétafehér a dühtől és úgy tudta, hogy a ki most a szemébe néz, az bele lát a lelkébe is. Pedig sokan néztek reá. Ott hagyta a tánczókat és lassu léptekkel ment az ebédlőbe.

A cukrászleány egy pezsgő-poharat nyújtott feléje. Fölhajtotta a poharat, aztán a fejébe ment a vére... A pohár éles csörömpöléssel vágódott a padlóra...

A leány ijedten nézett Réfalvy arczába. Réfalvy az ajkába harapott és mosolyogni próbált.

— Eltörtem, mert egy nagyon szép asszony egészségére ittam... Máséra ne igranak belőle!

Most már a leány is nevetett. Ej, ez az ur be van csipve!

Réfaly odalépett a nagy tükörhöz és rendbe simította haját.

Nevetséges, — szánalmas, — gyűlöletes? Egyik sem lesz! Ha bele is hal: senkisé is fogja mondhatni, legkevésebbé pedig az az asszony, hogy Réfaly gyöngének mutatta magát.

Most már tudta, hogy mit kell tennie, mikor megint közömbös arccal visszament a tánczterembe.

A táncz időközben véget ért.

Elza asszony tánczosa karján járt a terem tulsó oldalán, mintha kerülni akarná a találkozást Réfallyal. Különben oly kevély vonásai valami lágy, nőies kifejezést nyertek, összeborzolt hajával, kipirult arczával bájosabb volt mint valaha.

Mikor Réfaly hozzájuk lépett, az asszony arcza kissé elkomorodott.

— Kellemetlen helyzetben vagyok, nagyságos asszonyom — mondta Réfaly, rekedt hangon, de mosolyogva. A világ előtt mindig formaszerű udvariassággal bánt az elvált asszonynyal.

— Kellemetlen helyzetben vagyok! Az édes anyám megérkezett a fővárosba és a fogadóba hívatott... Valami fontos dolog lehet, — azt hiszem, nem várhatom meg...

— És én? kérdezte Elza idegesen.

— Dolovay oly régi és kipróbált barátom, hogy bátran elfogadhatja kíséretét... Kezességet vállalom érte! tette hozzá tréfásan.

Elza kissé elpirult, aztán egy gyors oldalpillantást vetett kísérőjére, majd kezét nyujtott Réfálvynak. Melegebben szorította meg a kezét és hosszabban tartotta fogva, mint rendesen. Talán érezte, hogy némi kárpótlással tartozik neki.

— Sajnálom, hogy elhagy! És mikor látom megint?

— Holnap délben fogom tiszteletemet tenni... De csak egy föltétel alatt...

— Ah? Föltételei vannak?

— Ha megengedi, hogy Dolovayt magammal hozzam... Oly régen nem láttam, hogy nem szeretném egy perczig se nélkülözni...

Réfálvy meghajtotta magát és elment.

Az asszony meghökkenve, élesen tekintett Réfálvy szemébe, abban azonban nem olvashatott egyebet közönbös jó kedvnél.

Elza asszony és Dolovay elgondolkozva, némán haladtak egymás mellett a teremben. Dolovay azt a megmagyarázhatatlan elkedvetlenedést érezte, melyet a győzelemhez szokott vezér érezhet, ha az ellenség, a kivel kemény tusára készült, váratlanul meglobogtatja a fehér zászlót.

Az asszonyt pedig a biztosság és a szabadságának tudata gyávává tette.

Réfálvy azalatt végtelen keserőséggel, dühös féltékenységgel a szívében és sötét aggodalmakkal eltelve ment le a lépcsőn. Lassan, habozva ment, mintha minden lépcsőfokkal nagyobb lenne a távol-

ság közte és örökre elveszett életboldogsága közt. Mikor a kocsijában ült, halkán mormogta :

— A ki szerencsés versenytársa elől visszatud vonulni, a nélkül, hogy nevetségessé, szármassá és gyűlöletessé tegye magát, az minden esetre letette a gavallér tűzpróbáját. Hanem néha igen nehéz dolog gavallérnak maradni.

A KÉNYELMES ASSZONY.

— Komolyan el akarod venni Mariska asszonyt?

— A legkomolyabban. Te lész a vőfélyem.

— Jobb szeretném, ha egy pár évig még elhalaszthatnók a dolgot. Már nagyon megszoktam a cigarettáidat, meg a barátságodat.

— Nem jó az ilyet halogatni.

— Ugy-e, fülig szerelmes vagy?

— Ilyen szerelmes ötször is voltam az életemben. Hanem egyik sem kellett feleségnek...

— És Mariska kell? Micsoda szerencsétlen rögeszméid vannak!

— Nem rögeszme, hanem elv. Föltettem magamban, hogy csak kényelmes asszonyt veszek el. Már mint reám nézve kényelmeset... És Mariskából a képzelhető legkényelmesebb feleség lesz. Én azt tudom, mert ismerem az asszonyokat és tudok olvasni a szívükben...

— Ej, hát mit olvastál Mariska asszony szívében?

— Először is azt, hogy szeret...

— Az nem mindig kényelmes dolog.

— Egy szenvedélyes, féltékeny asszonynál nem. De Mariska meleg szívvvel és józan fővel szeret. Szelid, okos, türelmes asszony lesz. Olyan igazi feleség, a ki az urának mindent megbocsát és urát annál jobban szereti, minél több megbocsátani valója van... Ha otthon vagyok, van feleségem; ha kimegyek az utcára, megint legényember vagyok... Hát nem kényelmes dolog az?

— Limonádé!

— Ha éppen pezsgő kell, azt az ember a házon kívül is megtalálja.

— Nem fogsz csatlakozni Mariska asszonyban?

— Nem, mert kipróbáltam. Mikor foglalkozni kezdtem vele, rögtön szélnak kergette valamennyi udvarlóját. Én nem tettem úgy, hanem tovább udvaroltam és máig is udvarlok minden szép asszonynak, a kivel éppen találkozom. Leginkább pedig Szentirmaynének. Mariska ezt tudja, látja, de azért egy szóval, egy pillantással se mondta még, hogy ne tegyem. Látod, ebben én már jövődöbeli házaseletünknek az allegóriáját látom...

Ezt az épületes párbeszédet két fiatal ember folytatta. A kényelmes asszony elméletének megalkotója, Tarján Gyurka, hosszában feküdt a kerevetén, elválaszthatatlan barátja pedig, a kis Demjén, a hintaszékben czigarettázott.

— Látod, kezdte megint Tarján Gyurka, nekem elveim vannak. Tegnap, például, mikor Mariskával a hársfák alatt sétáltunk, kicsit nekimelegedtem és megcsókoltam...

— Túrte?

— Kicsit védekezett, de csak az illem kedvéért. Mikor megkérdeztem, hogy mikor mehetek el hozzájuk, hogy egy életembe vágó kérdésről beszéljek az anyjával, azt mondta, hogy jöjjelek el ma estére teára... Arra megint megcsókoltam.

— Tehát ma fogod megkérni?

— Nem én! Azzal, hogy tegnap olyan gyöngének mutattam magamat, olyan koczessziót tettem neki, a mely könnyen válhatnék veszedelmessé a jövőre nézve. Ezt a csorbát ki kell köszörülnöm. Ugy teszek, hogy ma nem megyek el hozzá, hanem megirom neki, hogy elkell mennem a versenybálra, mivel Szentirmay asszonynyal kell tánczolnom a négyest. . . . Majd holnap délelőtt beszélek csak az anyjával. . .

— Hallod, Gyurka, ez kicsit erős dolog. Te tulajdonképpen bolond vagy!

— Nem vagyok az, csak kényelmes asszonyt nevelek magamnak. . .

Tarján Gyurka odaült az íróasztalához és megírta Mariska asszonynak, hogy mára nem veheti igénybe szíves meghívását, mivel Szentirmaynéval kell tánczolnia. Elküldte legényével a levelet.

*

A legény elvitte a levelet, Mariska asszony meg elolvasta. Azután elsápadt, összegyűrte a levelet és eldobta. Ketté repesztette zsebkendőjét, kurtán kiküldte a megszeppent szobaleányt, magára csapta az ajtót és egy fájdalmas sikoltással végigdobta magát a kereveten, mint egy makranczos

gyermek. Egy hempergő barna csipkegombolyag, a melyről vörhenyes hajsörény folyik le a szőnyegre.

Később összekuporodott, két tenyerébe fogta a fejét és mozdulatlanul, lehunytt szemekkel várta, hogy elkövetkezzék az, a minek el kell következnie. Mindjárt valami irtóztató nagy dolog fog történni. Az égbolt le fog szakadni, siketítő csattanással, a nap végsőt fog lobbanni, az emberek kiáltozva fognak szaladgálni a sötétségben. Szóval: mindennek vége lesz.

Jó sokára fölemelte a fejét. A verőfény jókedvűen sütött a szőnyegre, odakünn valami suhancz fütyürészett. Minden oly köznapias és józan volt, mintha Tarján Gyurka nem is akarna Szent-irmaynéval táncolni, a szoba butorai is olyanok voltak, mint rendesen, a majolika-korsók is, a porcellán-pagódák, a Makart-bokréták, a százféle tarka apróság, mit egy asszony szeszélye hordatott össze a szélrózsa négy tájékáról. A világ nem akart kifordulni a sarkából.

Fölkelt és odaült parányi íróasztala mellé. Kezére hajtotta a fejét és újból kezdte a sirást. A keserűség, a tomboló harag elmúlt, szíve már csak bánattal volt telve és forró részvéttel önmaga iránt. Oh, hogy sajnálta magát! Hogy ilyen fiatalon és szépen kell meghalnia! Mert meg fog halni, annyi bizonyos. Öngyilkosságra nem is gondolt, de érezte, hogy csak le kell feküdnie és meg fog halni magától, minden erőlködés nélkül, könnyei tengerébe fulva...

Meghalni? Hogy Szentirmaynének öröme teljék? Azért sem! Villogó szemekkel pattant föl helyéről. Az asztalról lesodort egy tuczat bronz- és porcellán-csecsebecsét, aztán viharosan dobogó szívvvel, fehér fogával ajkát rágva, járt fel-alá a szobában. Idegesen simogatta mellén a csipkéket...

Eh, megöli azt az asszonyt! A hűtelent is. Ha nem lehet az övé, ne legyen a másé sem...

Fölvett az asztalkáról egy türkizes bosnyákkést és sokáig nézte hajlott pengéjét. Elképzelte, hogyan buggyanna elő a piros, párolgó vér, ha megforgatná a kést abban a csapodár szívbén, — és elsápadva dobta el magától a gyilkos szerszámot. Nem, ahhoz ő gyáva! egy csibét se tudna bántani.

Tehetetlensége érzetében megint sirni kezdett... Óh, hogy szerette azt a Tarján Gyurkát!

Édesanyja lépett a szobába. Lángvörös arccal, szapora léptekkel.

— Mariska, hamar, képzeld...

Az asszony meghökkenve nézte a leányát.

— Mi történt veled? A pongyolád gyűrött, a hajad kuszált. Megint sirtál?

Egy daczos, néma fejmozdulat volt a válasz.

— Pedig siethetnél az öltözködéssel. Tarján Gyurka már itt van... Képzeld: nyilatkozott! Azt mondta, a tenyerén fog hordozni és hogy az apja ráíratta a gellei jószágot... Mondtam, hogy özvegy vagy és hogy nincs beleszólásom a dolgokba...

Mariska asszony tág szemekkel nézte édes

anyját, ki a fontoskodva folytatta: Siess, mert nem várhat sokáig. El kell mennie a versenybálra. Azt mondja, hogy kellemetlen kötelességei vannak ott. Nem is tudna békén elmenni, ha meg nem nyugtatnád...

Az anyja megint kisietett a kőrőhöz és magára hagyta leányát. Mariska asszony jó sokáig mozdulatlanul, csillogó szemekkel állott egy helyben, aztán egy halk kiáltást hallatott, majd kacagni kezdett, szünet nélkül kacagni, míg könnyei ki nem csordultak s míg oda nem rogyott a kerevetre.

— Milyen csacsi vagyok én! de milyen csacsi! ismételte szüntelen, aztán hirtelen a szájába gyűrte a zsebkendőjét, hogy meg ne hallja valaki.

Eszébe jutott, hogy öltözködni kellene. Előbb azonban lekapott egy japáni legyezőt a falról, felcsapta és addig polkázott az asztal körül, míg egyik czipőjét el nem veszítette.

Aztán odarohant a villamos csengetyű gombjához és egyfolytában addig nyomta, míg a megremült szobaleány ott nem állott előtte.

Husz perczczel később Mariska asszony nyugodtan belépett a fogadószobába, kifogástalan ruhában, divatosan fésülve, arcán egy kis rizsporral és azzal a bizonyos czeremóniás, szelid mosolylyal, a melyről tudta, hogy Tarján Gyurka nagyon szereti.

EGY EMBER HALÁLA.

Az este, hogy a vadászlak ablakában könnyököltünk, lövést hallottunk a ködös távolból. Gyöngedörrenést, melyet a visszhang tovagördített, míg halk csattanásban elhalt.

— Vadorzók járhatnak a határban, okoskodtam.

A kerülő ott pipázott az ablakunk alatt, szokásaként gyalázatos szagu füstfelhőt eregetve a szobánkba. Most megszólalt:

— Nem puskából szólt az, inkább pisztolyból. Holmi léha kirándulók hajszoják a vadat...

Ma délután azzal jött hozzánk Ila, hogy kísérem fel a Remetéhez.

Kettesbe haladtunk fel a meredek erdei ösvénynek. Fölöttünk, körülöttünk az erdő homálya, némasága. A fiatal törzsek, ezüstcsillogásu mohapikelyeikkel, végtelen mélységre sorakoznak a lejtőn. Köröskörül ritkás lombháló libegő rostjai kápráztatják a szemet. Dohos erdei illat fekszik tudónkre:

korhadó fa, gombák és fűszeres növények szagának vegyüléke.

A leány előttem lépegetett, lángvörös ruhájában. Néha le-lehajolt egy sápadt erdei virág után, pedig úgy tudom, hogy nem szereti még a kerti virágokat sem.

A Haramiakút alatt a szél valami feketeséget kergetett felénk. Felfogtam a botom hegyével; felborzolt szőrű czilinderkalap volt. Kimondhatatlan idéetlen benyomást keltett a kultura eme találmánya, a mint panaszos kopogással bukdácsolt az erdő magányában. Mint egy beteg állat, mely a gazdáját keresi. Valami humoros szánakozás fogott el; botommal megadtam neki a kegyelemdőfést, néhány csapással tönkrelapítottam.

Jóval tovább kíváncsi rigó rikoltzott a cserjésben. A leány hirtelen megállt s a fák közé intett, aztán elfojtott hangon suttozta: Valaki van ott?

— Semmi, csak egy eldobott kabát...

De aztán megakadt a szemem egy pepitanadrágon s két czipőtalpon a cserjés közt. A leány megszeppenve nézett a szemembe.

— Menjen csak előre az uton, mondtam, majd én megnézem...

Ment is, de csak vagy husz lépésnyire, aztán megállt a fatörzsek közt. Vagy kíváncsiságból, vagy mert félt egyedül menni az erdőben.

A pepitanadrágos ember ott feküdt egy gödörben, arcczal a földnek, mozdulatlanul, mereven. Mellette revolver. Kurtára nyírt kis fejét behuzta a

vállai közé, a két karját szétnyújtotta. Kopott kabátjával, félretaposott sarku lakkcipőjével, piros harisnyáival, félszegen, szinte lehetetlenül szétvert karjaival, valami kellemetlen képet nyújtott. Ez a kép nem volt tragikus, még csak nem is komoly, legfőlebb visszataszító. Egy nagy, tarka fekély a természet testén...

Az egyik fa héjában zsebkéssel kimetszett kereszt, alája egy plajbászszal teleirt papírlap van tűzve.

Gépiesen kezdtem olvasni.

„Fiatal vagyok és nem minden tehetség nélkül való. Szerettem volna az emberiség haladásának szentelni életemet, de a sors másképp rendelte. Ne kutassák tettem okát, mert az örök homály fogja fedni. Elégedjenek meg ennyivel: meg kellett tennem! Még csak öt percz választ el a haláltól, de nyugodt vagyok, kezem nem remeg. Ide jöttem meghalni, mert e helyhez fűznek élttem legszebb emlékei. Balta Sándor, szigorló orvos.“

Valamivel lejjebb egy vers:

Megérem még azt az időt,
Sirva még el házam előtt, —
Megöleled kapufáját,
De már akkor késő lesz...“

Következett még néhány versszak, idézet és felkiáltás, de azt már nem tudtam elolvasni. Egy pillanatig haboztam, hogy mit tegyek, aztán elhatároztam, hogy nem teszek semmit. Majd a Remeténél lesznek emberek...

Ila türelmetlenül várt reám, néhány lépéssel már közelebb is jött.

— Nos? kérdezte mohón.

— Egy szegény ördög...

— Megnézte az arcát?

— Nem én, mondtam kurtán.

Tovább mentünk. A leány sápadt volt, néha visszafordult, mintha mondani akarna valamit.

— Én még nem láttam öngyilkost, jegyezte meg később. Majd: Mit gondol, szóljunk odafenn valamit?

— Miért ne szólánánk?

Mikor a Remete felől cigánycinczogást hallottunk, Ila újra megállt.

— Mit gondol, nem illetlen dolog, ha ezután tánczolgok?

Elmosolyodtam.

— Mért ne tánczolna, ha kedve van hozzá?

A lány láthatólag megkönnyebbült. A nyári vendéglőhöz vezető nagy lépcső alatt a mérnök sietett elénk, Ila mérnöke.

— Csakhogy mégis eljöttek!

— Képzeld, mondta Ila, képzeld csak, az erdőben egy holt embert találtunk. Egy öngyilkost...

A mérnök nevetett, nem akarta elhinni. Ila meg volt sértve, hogy nem hisznek a szavának.

— Elhiheti, ha mondom. Ott feküdt, kiterjesztett karokkal, mellette a pisztoly. Ugy-e, bácsi?

Buzgón magyarázta, közbe mélyen egymás

szemébe pillantottak s alkalmasint más valamire gondoltak, mert mindketten kissé elmosolyodtak.

Én a nyári kaláberasztalhoz léptem.

— No, ugyan szép meglepetésünk volt az erdőben. Egy öngyilkost találtunk... Valamenyien reám tekintettek, én meg azon vettem észre magamat, hogy bőbeszédűen magyarázom élményünket.

— Észlelt még szivhangokat? kérdezte a doktor, szemöldökét ránczba vonva.

— Nem nyultam hozzá!...

A doktor volt a soros, öklével verte az asztalt.

— Zöld, — még egy zöld, — no még egy zöld!

Egy szót se mondott többé, alkalmasint félt, hogy le találnók küldeni, szivhangokat észlelni. A többiek is folytatták a játékot, csak az erdész látta jónak megmozdulni. Odaszólt a vendéglősnek, hogy küldjön le embereket a Haramiakúthoz. Két oláh legény leindult, a lépcsőn versenyt kezdtek futni, egymást hátba taszigálva.

— Siess utánuk! kiáltotta a vendéglős a fiára, a ki kedvetlenül gombolgatta mellényét. Siess hát, mert ezek a gazemberek kifosztják mindénéből!

Egy cselédleány, gyermekkel a karján, szintén leiramodott a lépcsőn, egész raj mesterlegény és iskolásfiu követte a példáját. A tanárék gyerekei szivrehatóan könyörögtek édes anyjuknak, hogy

engedjék őket is a Haramiakúthoz ; a tanárné azonban hallani sem akart erről :

— Hogy éjjel aztán kornyikáljatok !

Odaléptem Ilához. Eszembe jutott valami.

— Mondja, Ila, nem ismeri véletlenül a Balta Sándor nevét ?

Szép arcza mintha elpirult volna, de azért fürkészve nézett reám.

— Óh, persze, hogy ismerem... Tavaly járt erre, mikor maguk nem nyaraltak még itt. Egy bányász házában lakott. Afféle talmi gavallér volt...

— Igazi gavallér hiányában azonban őt is eltűrtük, — mi ?

Ila arcza lángvörös lett.

— Nem tudom, mit akar, — egyszer voltunk majálison a Haramiakútnál...

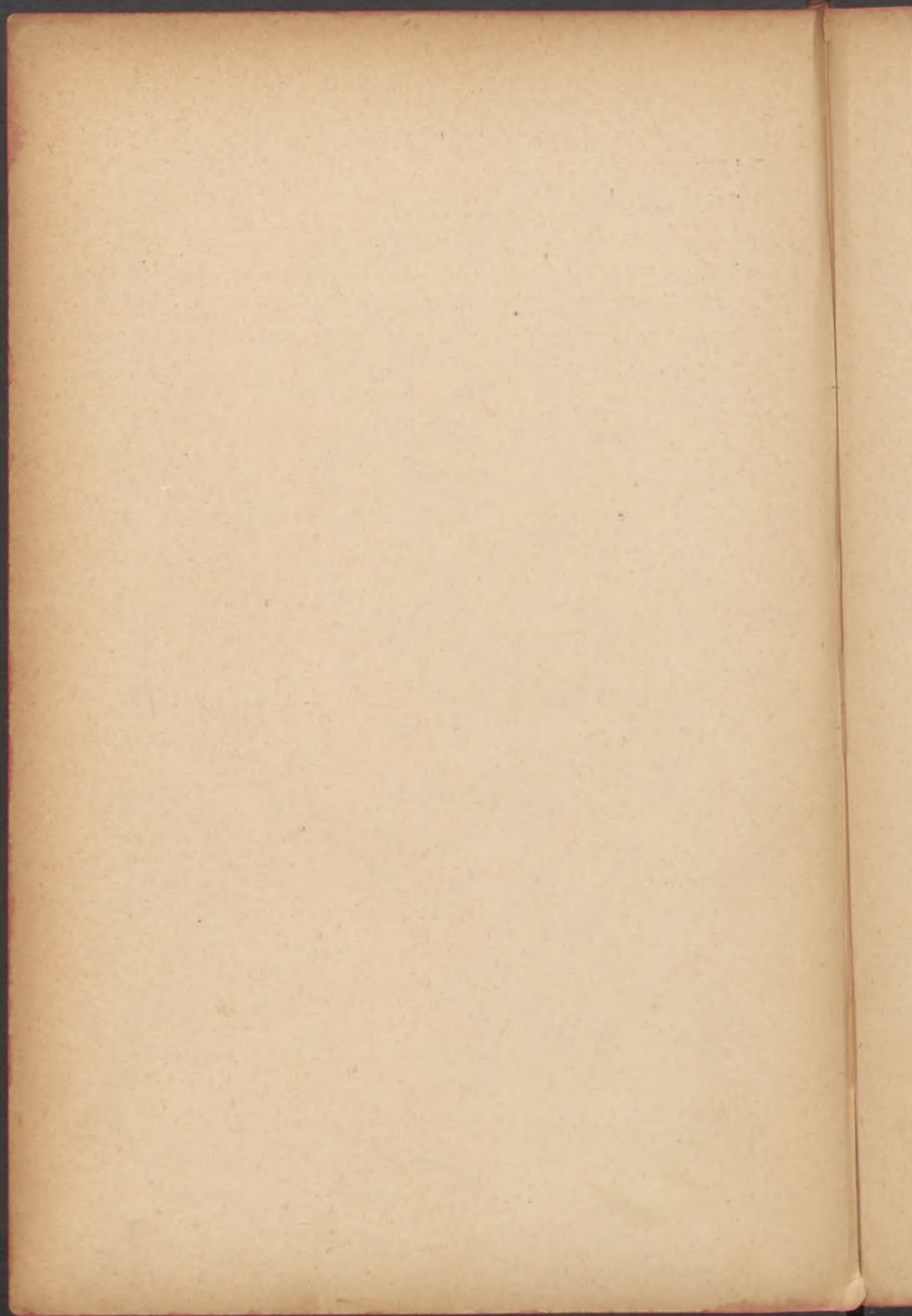
Hirtelen elhallgatott.

— Tudja, mi ujság, Ila ? — mondtam kegyetlenül. — Az a szegény ördög odalenn a maga Balta Sándora... Maga miatt lett öngyilkossá...

A leány lehajtotta fejét, aztán lassu léptekkel ment a lugas felé. Nagyon a szívére vehette a dolgot, mert jó félóráig alig felelt a megrémült mérnök kérdéseire. Nem is tánczolt, azt mondta, hogy fáj a feje. Sőt estefelé se tánczolt, mikor a nővére eljött s a mérnökkel együtt biztatta. Azzal a bánatos büszkeséggel fogadta a mérnök udvarlását, melyet a nő érez, kinek a kedvéért egy

ember megölte magát. Egy ember, — akár a regényekben!

Hanem azért mégis azt hiszem, hogy ha az a szegény ördög odalenn a Haramiakútnál, előre tudhatta volna, milyen hatást fog kelteni az egyetlen tromf, melyet életében kijátszott: kétszer is meggondolta volna magát.

EGY LÖVÉS.

— Kész! kiáltotta a kapitány.

A két ellenfél, a kövér tűzér- és a kis huszár-főhadnagy, fölemelt fővel, leeresztett pisztolylyal állott egymással szemben. A kapitány zsebetett kezekkel, hanyag léptekkel ment a lovarda tulsó sarkába, hová a többi vonult, aztán összecsatogtatta a két tenyerét.

Jurics, a kis huszár, mozdult meg elsőnek: leejtette szeméről a monoklit, lassan fölemelte a pisztolyát és elsütötte. A lövés visszhangot keltett és fölzavart egy pár verebet a lovarda tetőgerendái alatt. A másik, a kövér tűzér-főhadnagy, mozdulatlan maradt. Csak a szeme járt oly furcsán, mintha valamin nagyon csodálkoznék. Aztán kiejtette kezéből a pisztolyt és körülnézett, mintha valakit keresne.

— Golyót kapott! kiáltotta a kapitány az orvosoknak. A fiatal főorvos futni kezdett, az öreg ezredorvos szapora léptekkel követte. A sebesült

rátámaszkodott a doktor vállára és azt mondta, hogy szeretne leülni.

— Hozzanak széket! kiáltotta valaki.

— Szalmazsákot! kiáltotta az orvos.

Egy huszár rövid lóczát hozott valahonnan.

— A dolog el van intézve, mondta a kapitány Juricsnak és kezét fogott vele. A hadnagy volt a legizgatottabb.

— Talán kibékülnél vele? kérdezte sápadt arczczal.

— Fölösleges, mondta a kapitány nyugodtan. Nem volt köztük harag...

— Akkor én mehetek? Jurics összeverte a sarkantyuit és menni akart. Később eszébe juthatott valami, mert visszajött és kezét fogott mind a két segédjével.

— Igen köszönöm a szivességeket!

Ott hagyta a lovardát. A napos kaszárnya-udvaron, az istállók előtt, egy csapat ingujjra vetkőzött legény bámészkodott. Mikor meglátták a kis főhadnagyot, a ki közönbös arczczal, előrehajtott fővel és ringó léptekkel ment a kapu felé, elkotródtak megint. A napos altiszt mereven szalutált a kapuban.

Mikor a főhadnagy végigment a lombos vadgesztenye-fasoron, a főutczában egy világos, merész szabásu nyári ruhát látott, a mely szinte bántóan ragyogott a délutáni napfényben. A szép Mádayné volt. Bár hidegen, szinte fitymálva fogadta a tiszt köszöntését, ez mégis megszólította:

— Hová, nagyságos asszony?

— A Szvobodába.

— Én is odamennék, — ha megengedi...

Együtt mentek, közönbös dolgokról beszélgetve. Az asszony, tollas kalapjával, jó fejfel magasabb volt a tisztnél. A boltajtók elé feszített ponyvák alatt meg kellett hajolnia.

A Szvoboda czukrász-boltjában jókora társaságot találtak együtt; pletykázó asszonyokat, gamáslis fiatal urakat és tiszteket. Majd mindegyik hozott magával kutyát is. Lärmás beszélgetés keletkezett, a mibe a czukrász-kisasszony is beleszólt, később Máday Gyurka állott meg az ajtó előtt, két szűr-kéjével, és az egész társaság az utcára özönlött.

Mialatt még a lovakat nézegették, odajött a kapitány is a kaszárnnyából. Megszorította Jurics kezét, félrevonta és azt mondta neki:

— Te, a tüzér meghalt!

Egy pillanatig szembe néztek, a kapitány aztán halkabban folytatta:

— Keresem az ezredest... Te meg talán mennél most haza...

A főhadnagy nagyon sápadt volt. Szó nélkül szalutált és otthagya a társaságot; nem mert szólani, félt, hogy izgatottságában dadogva vagy rikácsoló hangon beszélne. Alig, hogy eltűnt, már kardcsörömpölve jött a hadnagy. Ennek az arcza már rákvörös volt. Nem szólt mindjárt, hanem leült az egyik márványasztalhoz és csak később sugta oda Máday Gyurkának:

— Hallottad már, mi az ujság?

— Ugyan, hát Daruváron is esik ujság?

— Egész komolyan: Jurics agyonlőtt egy tüzerfőhadnagyot. Én szekundáltam neki.

A következő pillanatban már mindenki tudta. Az asszonyok és az urak csomóba verődtek a hadnagy körül és félhangon, hogy a polgárcsaládok odaát az ajtónál meg ne hallják, vallatták. A hadnagy érezte ugyan, hogy viselkedése egy cseppet se katonás, de azért töviről-hegyire elmondta a nagy eseményt, a melyben neki is része volt.

— Tudják, hogy Jurics tegnapelőtt lett főhadnagy... Tegnap reggel sétált ki először, két arany csillaggal a gallérján... A parkban összelátalkozott azzal az öreg tüzerfőhadnaggyal... Gondolta magában: te is csak főhadnagy vagy, én is, hát nem szalutálok neked... Ha tetszik, szalutálj te... A tüzer nem szalutált, hanem megállította Juricsot...

— Főhadnagy ur, miért nem szalutál nekem, mikor tudja, hogy idősebb tiszt vagyok?

— Honnan tudjam én azt, hogy ön idősebb főhadnagy? — adta vissza Jurics.

— Jól tudja, mert ha személyesen nem is, látásból régen ismerjük egymást. Ön talán nem tartotta érdemesnek, hogy az én nevem után tudakozódjék, de én ismerem az övét. Ön Jurics főhadnagy és tegnap kapta az előléptetést. Ön tehát a legfiatalabb főhadnagy a garnizonban.

Erre Jurics is mondott valamit, a tüzer is.

Tulajdonképpen sértés ugyan nem esett, de azért a dolgot mégis el kellett valahogyan intézni. Mi jártunk közbe, hogy a tüzér ne vigye az ügyet szolgálati utra, hanem elégedjék meg fegyveres elégtétellel. Nos, ezt ma meg is kapta...

Az asszonyok tudni akarták, hogy milyen volt a tüzér.

— Látásból bizonyára ismerték, magyarázta a hadnagy. Egész délután mindig egyedül szokott sétálni a gesztenyefák alatt, aztán elment a sörházba. Öreges, kövér ember volt és nagyon bőre szabott kabátokat viselt. Egy kutya volt mindig vele, elhizott, lusta, vörös kutya. Szinte hasonlított is egy kicsit a gazdájára...

Most már valamennyien emlékeztek arra a kómikus párra...

— És mikor volt a párbaj?

— Alig egy óra előtt.

— Az lehetetlen, vélekedett Mádayné, hiszen én már beszéltem Juricscsal!

— Éppen a párbajáról jöhetett.

— És nem szólt egy szót sem! Nem is látszott rajta semmi! Milyen ember!

A főhadnagy azalatt már a lakására ért. A merre járt, az utcán félénk kíváncsisággal néztek utána az emberek. A hír már kiszivárgott a kaszárnyából és villámgyorsan terjedt el a városban. A legénye is szokatlan előzékenységgel sürgött-forgott körülötte. Szinte gyöngéd előzékenységgel. Más-

különben nyakas, sötét paraszt volt, a ki immel-ámmal végezte csak, a mit reáparancsoltak.

Később egypár bajtársa látogatta meg a főhadnagyot. Máskor nem igen jártak hozzá, mert nem szerették az ezredben. Az ő párbajáról és más párbajokról beszélgettek. Jurics többször is mondta, hogy a dolog untatja és szeretné, ha más valamiről beszélgetnének, de a tisztek újra és újra visszatértek a nap eseményére.

Mikor alkonyodni kezdett, Jurics megint egyedül találta magát lakásán. Végig feküdt diványán és elgondolta még egyszer az egész dolgot. Ugy találta, hogy elejétől végig kifogástalanul viselte magát, a félelemnek vagy a nyárspolgáriás izgatottságnak a nyomát sem mutatta.

Mikor már ágyban feküdt, csudálatos közvetlenséggel jelent meg előtte az öreg főhadnagy arcza. Együgyű, pufók arcz volt, vastag szempillákkal. Jurics szerette volna, ha más, keményebb ellenfele lett volna, vagy legalább is olyan ember, a ki súlyosan megsértette...

Nyugtalan, lázas álma volt, az éjjel százszor is felriasztotta az az erős tudat, hogy valami nagy, rendkívüli dolog történt vele. Ha aztán rendbe akarta szedni kuszált gondolatait, mindig csak egy misztikus szó járt a fejében: ölni — ölni!

Másnap az ezredes megizente neki, hogy ne hagyja el a lakását további parancsig. A tisztek csapatosan jártak hozzá, kettő pénzt is ajánlott neki, ha netán zavarban volna. Harmadnapra az

ezredes meg azt izente Juricsnak, hogy ad neki két heti szabadságot. A két hetet töltse másutt, addig majd megcsappan a nagy izgatottság a városban.

A főhadnagy tehát előre küldte podgyását a vasutra, aztán a hadnagy kíséretében kigyalogolt a pályaudvarra. Mikor a főutczába ért, a tüzer-utcza torkolatában valami mozgalom támadt, majd fekete embertömeg áradt elő... Temetés volt, a tüzer-főhadnagyot temették...

Jurics nem akart a bámész nép szemeláttára elsietni és bajtársával egy kapu alá lépve, várta meg a menet elvonulását. A koporsó előtt mereven szalutáló főhadnagyban ráismertek a halott ellenfelére és minden szem feléje fordult. Kíváncsian, félénken vagy tiszteletteljesen nézte mindenki, de ellenséges szemmel senki.

A főhadnagy még egyre szalutálva a sipkája mellett tartotta a kezét, közbe meg csodálatos el-lágyulás vett rajta erőt. Talán ettől a gyöngeségétől akart szabadulni, mikor odaszólt ifjabb bajtársának:

— Hát igaza volt az öregnek, mert mégis énnekem kell szalutálnom...

Ezt a megjegyzését a hadnagy később az egész városban terjesztette.

A vasuton Máday Gyurkával találkoztak, a ki egy rózsaszálat adott át Juricsnak.

— A hugom küldi a számüzöttnek...

A vonat megindult, Jurics, virággal a fogai közt, végignyújtózott az ülésen. Miközben föl-

szívta a rózsá illatát és arcán érezte az ablakon át beszűrődő meleg verőfényt, valami kellemes borzongás járta át. Gondolatai a jövőben kalandoztak és e jövőt verőfényesnek és kíváncsnak látta abban a biztos tudatban, hogy most már neki is van egy holtteste, a melylyel az élete végeig táplálkozhatik.

TARTALOM.

	Oldal
Mutamur.	
(Terka naplója)	3
Az eltört bábu.	
Az utolsó bál	47
A békák	55
Mindhalálig asszony	61
Huszárok.	
A daruvári híd	71
Hadnagyné ő nagysága	85
Egy kard-affaire	97
Mozgósítás	111
Mesék a millenium korából.	
Tavaszi láz	123
A kalóz	129
Melina vendégszereplése	139
Taszkó!	145
Miss Mill	155
Iza kisasszony	163
A bálí ruha	171
A titkár	179

Mesék a millenium korából.

A kapakovács felesége	189
Lélek-analízis	201
Parasztok	209
Lószőr-vitéz.	217
Szivárvány a fővényben	231
O je Pierette!	237
Néma tragédia	247
A kényelmes asszony	255
Egy ember halála	261
Egy lövés	269

BRÓDY SÁNDOR

összes munkái.

A modern magyar irodalomnak alig van érdekesebb alakja, mint Bródy Sándor. Jóformán még az ifjukur határain sincs túl, de már is mester lélektani megfigyeléseiben. Az ő művei psychologia, finomság dolgában ritkítják párjukat, de a mellett minden izükben érdekfeszítők és költőiek. Már az a körülmény is, hogy némely kötete már a harmadik kiadásban jelent meg, daczára annak, hogy írói pályafutása nem tesz ki egy tuczat esztendő, mutatja, hogy mennyire kedveli őt a közönség. Összes művei most jelentek meg egyöntetű, diszes, de a mellett olcsó kiadásban. A ki az írói egyéniség előkelőségét, ragyogó fantáziával, hatalmas jellemzési képességgel és finom lélektani részletezéssel egybekötve szereti látni, vegye meg Bródy Sándor műveit.

I. Kétlelkű asszony 80
II. Apró regények	1. 40
III. Két szőke asszony 80
IV. Színészvér	1. 40
V. Éjszakák 80
VI—VII. Don Quixotte kisasszony	2. —
VIII. Rejtelmek	1. 40
IX. Emberek 80
X. Nyomor 80
XI. Faust orvos 80
XII. Hófehérke 80

Csinosan bekötve minden kötet 80 krral többbe kerül.

A 12 kötet ára füzve 10 frt. Kötve tokban 18 frt

Singer és Wolfner kiadása Budapesten.

UJ IDŐK

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi
képes hetilap.

Szerkeszti: Herczeg Ferencz.

Herczeg Ferencz szerkesztése és kiváló magyar írók és művészek rendes közreműködése mellett, december közepén képes hetilap indult meg *Uj Idők* czímmel.

Az *Uj Idők* szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes családi hetilap. Megjelenik minden vasárnap, nagy terjedelemben, gazdag és érdekes tartalommal, művészi kivitelű képekkel.

A rendes heti kiadáson kívül kéthetes füzetes kiadásban is megjelenik az *Uj Idők*. Irányára nézve

magyar, előkelő és modern.

A magyar család szükséges közlönye és a magyar irodalmi, művészeti és társadalmi élet hű tükré.

Mutatóványszámot kívánatra szívesen küld

az „*UJ IDŐK*” kiadóhivatala

Budapesten, Andrássy-ut 10.

Herczeg lapjának előfizetési ára:

negyedévre 2 frt, fél évre 4 frt, egész évre
8 frt. A kéthetes füzet 30 kr.

Az *UJ IDŐK* minden postahivatalnál, utalványon és minden
könyvkereskedőnél megrendelhető.

